

**MAGYAR
NÉPMESEKATALÓGUS**

MAGYAR
NÉPMESEKATALÓGUS

MAGYAR

NÉPMESEKATALÓGUS

3.

Szerkesztő: KOVÁCS ÁGNES

MTA NÉPRAJZI KUTATÓ CSOPORT

1982

Budapest

Kiadja a MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

NÉPRAJZI KUTATÓCSOPORTJA

A sokszorosítás a „Kulturális és történelmi emlékeink feltárása,
nyilvántartása és kiadása” c. kutatási főirány keretében valósult meg.
Témafelelős: Kriza Ildikó

Rövidítések: MNK

Accepted abbreviation: MNK

Szerkesztőség: MTA Néprajzi Kutatócsoport
Budapest Pf. 29. 1250

ISBN 963 7761 57 8
58/6

Felelős kiadó: MTA Néprajzi Kutatócsoport igazgatója

8213271 MTA KESZ Sokszorosító, Budapest. F. v.: dr. Héczey Lászlóné

MAGYAR NÉPMESEKATALÓGUS

3

A MAGYAR LEGENDAMESÉK TÍPUSAI
(AaTh 750-849)

Összeállította és a bevezetőt írta:
BERNÁT LÁSZLÓ

Lektorálta:
NAGY ILONA

Tartalom

Bevezető	9
Tipusmutató	23
Katalógus	27
Felhasznált művek jegyzéke	91
Rövidítések	103
Tipusba nem sorolható legendamesék	105
Példatár	113
Die Typen der Legendenmärchen	245
The types of Hungarian religious tales	261

B e v e z e t ő

Mikor Krisztus urunk Szent Péterrel a földön járt, egy séta alkal- mával Szent Péter egy döglött kutyát látott. Péter ki akarta kerülni és így szólt: ne menj arra Uram, mert arra egy dög van. Jézus mégis arra ment. Mikor az ebhez értek monda Jézus: milyen szép. Péter csodálkozva kérdezé: mi lehet szép a dögön? Jézus felelé: a fogai.

/Nagyrábé, Bihar m. 1921./¹

Krisztus urunk Szent Péterrel járkált az udvarhelyi piacon. Korondi edényt árultak ott. Látták, hogy az egyik asszony addig-addig váloga- tott köztük, míg egy fazekat el nem lopott. Krisztus mosolygott ezen. Szent Péter megkérdezte, hogy miért mosolyog. Mire Krisztus így vála- szolt: hogyne mosolyognék, mikor a föld ellopta a földet.

/Zetelaka, Udvarhely m. 19. sz./²

Kedves filozofálgatások, szomorkás irónia, paradox helyzetek: ime- mondhatjuk- ideológia a folklórban. Nem a katonaadomák vaskossága, a tündérmesék széles epikuma, a hiedelemmondák "horrorja", hanem finom szellem, illedelmes szóhasználat, erkölcsében feddhetetlen csattanó: legendamese.

A legendamese műfaja

A legendamesével foglalkozó nemzetközi szakirodalom többnyire vi- tatja, hogy önálló műfaj-e a legendamese: hol átmenetnek tekintik a me- se és a legenda, vagy a monda és a legenda között, hol pedig az aetio- lógiai mondák közé sorolják. Nem minden alap nélkül. Hiszen eredetileg a legendamese olyasfajta mesék halmaza volt a mesekatalóguson belül, melyeket Antti Aarne-jobb híján - vallásos jellegük miatt sorolt egybe. Az így létrejött csoport egymáshoz többé-kevésbé közelálló mesebokrok- ból áll, összességüket azonban nehéz egy nevezőre hozni. Az idők folya- mán Aarne katalógusának műfajai megegyezéssé váltak - jóllehet a kata- lógus már a maga korában is sok vita tárgya volt - s így a legendamese

mégis műfaj lett. Elismert, önálló műfaj, bár ennek a műfajnak nevét csak az utóbbi 30-40 évben használják mind a magyar, mind a külföldi kutatók, feltehetően az Aarne-Thompson katalógus szélesebb elterjedésének hatására.

A korai magyar mesekiadványokban, majd a Magyar Népköltési Gyűjtemény köteteiben a legendamesének nincs állandó, biztos helye, noha a korabeli mesekiadványokban megfigyelhető a mesetípusok műfaja szerinti differenciált elkülönítés. A legendamesék többnyire egy tömbben, vagy a mesék, vagy a mondák között található. Másutt külön műfajként kiemelve Krisztus-mondák néven szerepel egy csoportjuk. A műfaji tagoltságnak ez a differenciálatlan módja A Magyarság Néprajzában³ is fellelhető. Itt részben a monda fejezetben Solyossy Sándor ír róluk - meghatározás nélkül, csupán példaként említve - részben pedig a mese fejezetben Berze Nagy János említi őket - szintén elkülönítve, a "tulajdonképpeni mesék" masszájába helyezve. Ettől eltér a Magyar Népmesetípusok című⁴ munkájában Berze Nagy János, amikor már csatlakozott a nemzetközi katalógus műfaji felosztásához. Ott a tündérmesék között megkülönböztet "legenda-szerű meséket", s ezzel elsőként emeli ki önálló egységként a mesék és mondák köréből. Természetesen nem egyértelmű a műfaji elhatárolás, csupán praktikus csatlakozás a nemzetközi katalógushoz. Berze Nagy János egyúttal ki is bővíti az Aarne katalógus legendameséinek körét, számos eredetmondát sorol a katalógusba a mesének tekinthető legendameséken túl. /Pl.: BN 775^x Krisztus tetűt teremt, BN 779 III^x Szent Péter embert teremt, BN 779 XXIII^x A kalász megrövidülése, BN XXX^x A paraszt sok dolga, stb./

A népmesék regisztrálásáról áttérve a szakirodalom a két világháború között kezdett el elemző szinten foglalkozni a legendamesével. Honti János és vele párhuzamosan több német kutató a legenda és mese viszonya felől közelítette meg a témát, legtöbbször magát a "legendamese" vagy "Legendenmärchen" szót nem is használva, azt a mese tárgykörébe utalva. Honti János a legenda lényegét az "isteni világrendben" látja. "A legenda minta és előkép a nagy törvények teljesítéséhez. Mint ilyen didaktikus, szemben a mesével, ami szorakoztat és ámit."⁵ Honti két legenda mesét elemez részletesebben: az Angyalbárányokat /MNK 829^x/ és a Megölő Estéfánt /AaTh 756D/. Mindkettőben a mesébe folyt legendát látja.

Stith Thompson The Folktale⁶ c. könyvében természetesen a meseka-

talógus szemszögéből tárgyalja az európai mesekör típusait. A legenda-mesékről szóló fejezetében Igazság, A menyország kapujánál és Szentek vándorlása a földön alcimek alatt ad kimerítő elemzést.

Voigt Vilmos a legendamese fogalmát és helyét két művében is meghatározza: előbb a Magyar népköltészet c. egyetemi jegyzetben, majd a Folklor esztétikájához c. könyvében. Kétkedésének mindkét alkalommal hangot ad: "A mesekatalógusok mesének veszik a szent legendák némelyikét is, mivel ezekben nem anyakönyvi kivonatokkal hitelesíthető szentek, hanem elmosódott figurák, gyakran maga Krisztus, Szent Péter, más szentek és ritkábban más szereplők is előfordulnak!"⁷ Valamint: "Hagyományos műfajokra osztói szerint a következő alcsoportokra oszlik /ti. a mese/: ... keresztény szenteket szerepeltető legendamesék..."⁸ Majd később: "Nehéz elhatárolni a mesétől néhány más prózai epikus műfajt. A legendák között ugyanis akadnak folklór mesék is, történeti hiteli mondák is, és csupán az ilyen néven összegezett alkotások hányada az, melyet önálló műfajnak és mégis folklór alkotásnak vélhetünk."⁹ Szembeötlő a két meghatározásban a hagyományos műfajoknak és a mesekatalógus műfajának, illetve a legenda műfajának kettőssége, ellentéte. Létezik tehát egy elfogadott, de helytelen kategória, melyet a hagyomány és az Aarne-Thompson katalógus szentesített, és léteznek legendák, melyek tulajdonképpen folklórmesék. A meghatározás hagyományos legendameséje szenteket szerepeltet, a legenda körébe tartozó folklórmeséket viszont csak a legenda meghatározása segítségével foghatjuk meg. Ugyanezzel a szemlélettel találkozhatunk a német szakirodalomban is, ahol a legenda műfaján belül találjuk a népi legendát és a legendamesét is. Különösen tehetik ezt azért, mert mint Leopold Schmidt írja¹⁰, a legendaanyag nagy része az elmúlt százötven évben csak szájhagyományból ismert. Csakhogy a német folklórkutatók szerint a legenda szentek életével és csodatételeivel foglalkozik¹¹, míg a magyar katalógus legendameséi közt Krisztuson és Szent Péteren kívül, akik 47 illetve 41 mesében szerepelnek, mindössze hét mesében fordul elő szent, számszerint tizenhárom. Így aztán ez a megközelítés a magyar anyagra alkalmazhatatlan. Hasznos viszont a mese és a legenda összevetése, amiből kiderül, hogy a mesében az igazságszolgáltatás mindig földi, a legendában viszont égi.¹² A legendamesében mindkettő előfordul. Figyelemreméltó az a különbségtétel, ami szerint a legenda az igazmondás, a mese a szorakoztatás igényével lép fel. Ez Honti Jánosnál már előfordult, sőt más adatközlőhöz hason-

lóan Farkas Sándor osztópáni / Somogy m./ mesemondó szerint is a legendamesék, amiket ismer, igazak, a Bibliában is benne vannak /AaTh 774C, AaTh 791 stb./.

Stith Thompsonhoz hasonlóan konkrét elemzéseket ad Lutz Röhrich.¹³ Ennek megfelelően a legendamese műfaját nem vitatja, hanem használja.

Kovács Ágnes a szereplő személyek szerint határozza meg a legendamese műfaját: "a szentek legendáival szemben olyan népi epikum, amely nem a r.k. egyház által hivatalosan beiktatott, követendő példaképpen bemutatott szent emberek élettörténetét meséli el /ilyenek is nagy számban kerülnek a népi orális költészetbe/, hanem, magyar viszonylatban legalábbis, elsősorban Krisztus személyével kapcsolatos komoly és tréfás eseményeket mondanak el."¹⁴ Már Voigt Vilmosnál láthattuk és itt ismét, hogy elsődleges a legendameséknek a legendáktól való elhatárolása, nem egyház által hitelesített szentek szerepelnek a legendamesékben, hanem valami más, valami szentekhez hasonló, Krisztus és Szent Péter, Szent József és mások nevét viselő személyek. Közülük Krisztusnak - és esetenként egy angyalnak - van valamiféle varázsereje, emberfölötti hatalma, ami teremt és előre lát, segítségével Krisztus jutalmaz, leckéztet vagy büntet. Még ez utóbbi meghatározásból is hiányzik az "isteni világrend bizonyításának" fogalma mely a legendamesék célját adja, ideológikus alapját. Honti János ír erről a fogalomról, mint a legenda lényegéről, amely a népi legendába is átszivárgott. Sok helyütt a legendamese valamilyen hivatalos centrumból terjedt el, lehet ez az egri püspöki székhelyen nyomtatott nyomtatványok útján, az elemi iskola olvasókönyvben megjelent AaTh 774C Szent Péter és a lópatkó mesetípussal, Bucsánszky ponyvakiadványaival, vagy akár, mint az AaTh 774F Szent Péter hegedűje mesetípus, Arany János viglegendájának segítségével, de mindenekelőtt Benedek Elek Magyar Mese- és Mondavilágával. Megjelenítésük célja nem mindig a műveltség terjesztése vagy a szórakoztatás volt, gyakran ideológikus okok is közrejátszhattak. Jóllehet nem lehet 8-10 variánsnál többről bebizonyítani, hogy nyomtatott változat is segített terjesztésében.

Mindezekből már kiderülhetett, hogy a legendamese műfaját sokfelől, sok szempont szerint közelítették meg, s az is, hogy nem feltétlenül beszélhetünk a Magyar népmese katalógus legendameséi részében egységes, egy műfajú felsorolásról. Ha a következőkben átvesszük a népi legendamesék anyagát, akkor külön kell választani a katalógusban található 77

tipust egy olyan hipotetikus legendamese műfajtól, amely kielégíti azokat a feltételeket, miszerint:

- epikus folklór alkotások
- egy meghatározott ideológia / a népi katolicizmus/ céljának megfelelően, annak etikai példázataiként alakultak
- a katolikus szimbólumrendszert eszközként felhasználják
- többnyire Isten és demiurgosz, vagy kettejük és egy harmadik személy oppozíciójára épül
- az igazmondás igényével mesélik.

Ami nem legendamese

Mivel Aarne a 750 és 849 közötti számokat a vallásos temetikájú mesének tartotta fenn és másutt is található e tárgyban mesék, ezért már vizsgálódásunk kezdetén biztosak lehetünk abban, hogy az említett két szám között nemcsak egy műfajba illő történeteket találunk, hanem annak az egy műfajnak, a legendamesének határán álló, más műfajba tartozó és más műfajba is tartozó népi epikumokat.

Megragadva ez utóbbi esetet láthatunk olyan példákat, amelyek mind az eredetmagyarázó mondák, mind pedig a legendamesék körébe beillenek. Például: MNK 751₁ Krisztus görcsöket teremt a fába /mesevégződés/, AaTh 774J Szent Péter kopaszsága, AaTh 774L Miből lett a gomba? Az elkülönítés itt azért nehéz, mert nagyjából azonos a mesék és mondák szövegének szervezettsége. Mindkettő azonos alapról indul, a világ megmagyarázásának igényével, ha mégoly tréfás formában is. Ráadásul az a szubjektív megítélhetőségű tényező dönti el hova tartozásukat, hogy mit fejez ki elsődlegesen az illető folklór alkotás. Kérdés az, hogy egyáltalán jogosult olyan műfaji felosztás, melyben ennyire elkülönülnek hasonló epikumok. Ezt a zavart próbálja feloldani a Magyar Néprajzi Lexikon eredetmese szócikke¹⁵, amely ennek az átmenetnek - valamint az eredetmonda és más mesei műfajok közti átmenetnek - nevet ad.

Az AaTh 785A és az AaTh 785A₁ Az egy lábú liba mesetípus problémája. E két mesetípus története azonos egészen a csattanóig. Szereplőik is mások /Péter és Krisztus illetve a cigány és a pap/ és éppen ez okozza a két mese közti szükségszerű különbséget, ami egyúttal műfajváltásként is felfogható. A mesetípus címében szereplő liba egyik lábát Péter /a cigány megeszi. Krisztus/ a pap kérdésére szorultságában azt feleli, hogy a libának csak egy lába van, bizonyosságul a közeli tó be-

fagyott jegére mutat, ott is csak egy lábát lehet látni a féllábon álló libának. Krisztus/ a pap felhessenti a libákat, s így láthatóvá válik a másik lábuk is. Itt Krisztus és Szent Péter között folyó vita befejeződik, nem úgy a cigány és a pap között, ahol az utolsó szó a cigányé: ha a sült libát a pap felhessentette volna, akkor annak is két lába lenne. Nyilvánvaló, hogy ezt Krisztusnak Szent Péter nem mondhatta volna. Korábban azt a megszorítást használtam erre az esetre, hogy a szereplők megcserélése műfaji változásként is értelmezhető. A megszorítás annyiban indokolt, hogy a nyitó szituáción, a szereplők személyén /és az egyes változatok más legendamesei típusokhoz tartozó változatokhoz fűzésén/ túl a típus nem hordoz legendamesére jellemző tulajdonságot. Hasonló a helyzet az AaTh 785 A bárány mája tipussal, amelynek szintén erős az affinitása a legendamesékhez, s szereplői is azonosak.

Talány, hogy az AaTh 778 A cigány fogadalma /gyertyája/ típus hogyan került a legendamesék közé. S szintén nem lehet a műfajhoz tartozónak tekinteni azt a néhány mesét /AaTh 810-AaTh 814/, melynek szereplői - hol a hős segítőként, hol ellenfeleként - ördögök, vagy a magyar anyagban az őket néhol felváltó furfangos cigány /pl. AaTh 821B Az ördög /cigány/ mint ügyvéd /csirkék a főtt tojásból//. Ezek a mesék az AaTh 811 Az ördögnek ígért ember típusán kívül inkább a trufákhoz tartoznak.

Az AaTh 778^X Az ördögnek is kell gyertyán gyujtani mesetípust viszontláthatjuk O. Nagy Gábor Magyar szólások és közmondások című könyvében.¹⁶ Csakhogy anyagunkban kiegészült némi szólásmagyarázattal.

Szintén formájában tér el az MNK 804D^X Miért nincs német a mennyországban mesetípus a legendamesék többi típusától. A típus országosan elterjedt. Verses, múlt századi ponyvaköltészet stílusában irták, a változatok szövegei minimálisan térnek csak el, tehát feltételezhető, hogy valamilyen ponyvanyomtatvány terjesztette el.

A legendamesék

A katolikus világnép színterei és szereplői köszönnek vissza kissé groteszk formában a legendamesék zöménél. Másutt a középkori exemplumok stílusával és eszközrendszerével találkozunk. Két jól megkülönböztethető réteg. Az egyik tréfás, a jótékonykodást, segítőkészséget népszerűsíti. Krisztus mindenfelé felüli bölcsességét. Egy pozitív példát ad, s

így manipulálja hallgatóit. A másik réteg halálosan komoly. A megbocsájtást a megjavulás lehetőségét példázza, a bűnök szigorú büntetését és azt is, hogy az egyes papok, remeték, szerzetesek, szent emberek lehetnek bűnösök, de bűnükért még keményebb büntetés sújtja őket. Ez a negatív példa cáfolata.

Az első réteg felszínesebb, szerkezetük jobban kitapintható sémákra épül, szereplőik egyszerű funkciója könnyen leírható. Krisztus szálást kér. Ha jó szívvvel adnak neki, akkor jutalmaz, ha nem akkor büntet /Pl.: AaTh 750 A kívánságok mesebokr/. Vagy Krisztus egy pozitív magatartásformát képvisel, Szent Péter az ellenkezőjét. Krisztus megleckézteti Szent Pétert /Főként az AaTh 774 Krisztus és Szent Péter vándorolnak a földön mesebokr/. Vagy Krisztus érthetetlen jóslata, szentenciája, ítélete miatt Szent Péter megbotránczik. Krisztus bebizonyítja igazát /AaTh 779A^X Krisztus és a szülő asszony, AaTh 822 A rest legény és a szorgalmas leány/. Ezzel a három sémával lényegében lehet írni a legendamesei típusok kétharmadát, vagyis azokat a legendameséket, melyek Krisztus pozitív példáját mutatják. Krisztus jó, okos és a helyes utat képviseli. Szent Péter gyarló. A jóakarátú emberek megjutalmaztatnak, a rosszakaratúak megbüntettnek. A világ jól van berendezve, és a legjobb akarat irányítja, ami csak lehetséges.

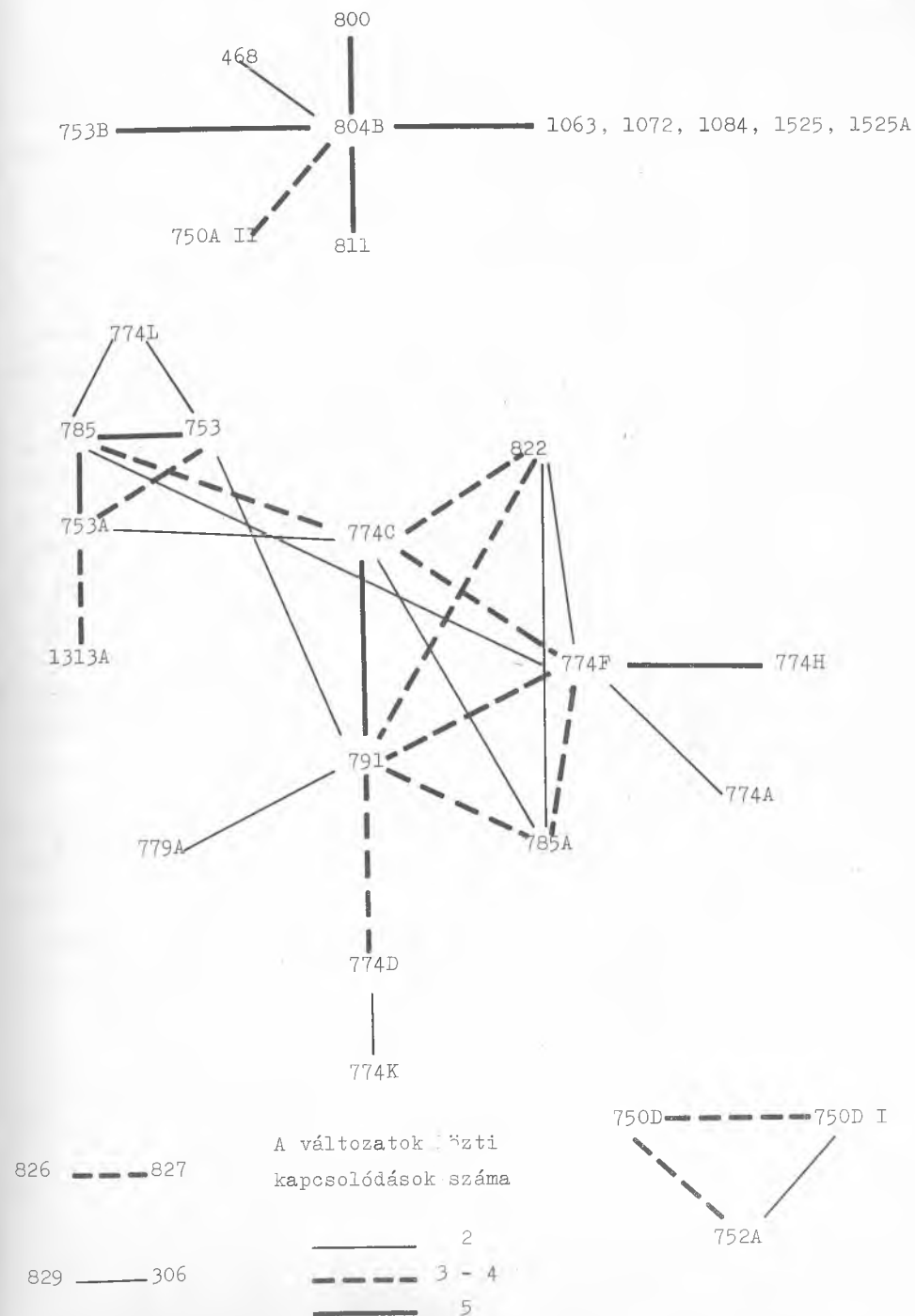
Ha mégsem, akkor - és ez már valódi legendai vonás - a túlvilági üdvözülés vigasz az evilágban szenvedő, igaz embereknek. Míg az előző réteg népmesei indíttatású, ez egy hivatalos ideológia jegyeit viseli magán, igazságai bonyolultabbak, mert egyrészt az ideológia esetleges gyengítésének cáfolatát adják, másrészt olyan bibliai gondolatokat szólaaltat meg, mint a tudatlanság és az ártatlanság azonosítása /AaTh 826 Az ördög lóborrré írja a templomban a bűnösök nevét, AaTh 827 Az árkot ugráló fiú/, evilági helyett a túlvilági igazságszolgáltatás /MNK 756G^X Az elkárhozott remete, MNK 822A^X Szűz Mária és a két lány/, vagy az ideológia és az ideológia képviselőinek elválasztása /MNK 753^{XX} Az elégedetlen pap, AaTh 759A A bűnös pap/. Eszközeit, melyek kifinomultabbak, nem a hétköznapi életből veszi, szimbólumokat használ. Szellemi világa nem előképpel szolgál, hanem a megértést kívánja elősegíteni /Honti/. Az angyalokat jelképező bárányok, a lelket jelképező fehér galambok, a döglött kutya, mint az undokság non plus ultrája, vagy akóvér ökrök a sovány legelőn, sovány ökrök a kövér legelőn, melyek a fukar és a szegény embereket jelképezik, már összetettebb világot sejtetnek, mint

más legendamesék. Nem egyszerűen középkori történetek továbbélése, a katolikus ideológia hatása, hanem egy komplex gondolati rendszer hozta létre, válogatta ki ezeket a meséket, melyek nem egyszerű etikai példázatok, hanem a világ megértésének igényére alkotott epikumok.

A mesekatalógusok a legendamesék körébe utalják azokat a folklór alkotásokat is, melyek csupán helyszínükkel kapcsolódnak a műfajhoz. Stith Thompson A mennyország kapujánál címmel¹⁷ jelzi ezeket a meséket. Rendkívül népszerűek voltak a mult századi ponyvakiadásban "A furfangos baka vagy hogyan ment a mennyországba az első katona" típusú történetek. Gyakran verses formában is folklórizálódtak. A túlvilág antropomorfizálásának vágya érződik rajzuk, miképp a bibliai szentek tréfás mesékben való megjelenítésén is. /Előbbire példa az AaTh 804-es típusbokr, útbobbira AaTh 788 Az elégett szent, MNK 794^x A három arkangyal, MNK 799^x Krisztus, Illés és Péter, valamint a típusba nem sorolható változatok némelyike/.

A legendamesék kapcsolódásai

A legendamesék változatainak többségét más meséhez - többnyire szintén legendameséhez - füzve gyűjtötték. A rövid, alkalmazkodóképes történetek változatai közül, akár tíz is alkothat egy mesét. Kapcsolódóképességük azonban korlátozott, csak a saját világuknak megfelelő meséhez idomulnak. Ez az affinitás¹⁸ egy formája. Ha megvizsgáljuk, hogy melyik típus variánsa melyik más típus variánsaihoz kapcsolódik szívesen, akkor egy mesei műfaj affinitáshatárai rajzolódnak ki előttünk, autentikusan meghatározva az egyes mesei bokrokat /ábra/. Természetesen az ábra nem jelzi a szorosabban azonos típusbokrok kapcsolatait, hiszen nem lehet értelme az AaTh 753 A kovácsok kovácsa és az AaTh 753A Krisztus és a beteg lány típusokat, vagy az AaTh 785 A bárány mája és az AaTh 785A Az egy lábú liba típusokat egymás után elmesélni. Így is elkülönül egy AaTh 804B A királylány gyűrűjének kihozása a pokolból centrumú és egy AaTh 791 Krisztus és Szent Péter éjszakai szálláson, AaTh 774 Krisztus és Szent Péter vándorolnak a földön centrumú csoport, melyek közül az első kapcsolatai elsősorban nem legendamesék, míg a másodiké döntően azok.

A legendamesék típusai

A katalógus a nemzetközi Aarne-Thompson katalógus magyarországi meséket feldolgozó változata, így a lehetőségek szerint megpróbál alkalmazkodni a nemzetközi katalógus felépítéséhez mind a típusok számait, mind az egyes típusok elemzését illetően.

Az Aarne-Thompson katalógus adta tipusszámok AaTh betűjellel, a magyar anyag alapján alkotott új tipusszámok MNK /Magyar Népmese Katalógus/ betűjellel kezdődnek.

A mesék címeit szintén a nemzetközi katalógusból vettük át. Ahol új típust alkottunk, ott valamelyik magyar változat címét kapta a típus. Mivel az Aarne-Thompson katalógus katalógusunk alapja, ezért a korábbi két magyar katalógus rendszerétől értelemszerűen eltértünk, bár mindkettőt jelöljük H illetve BN betűjellel a mese címe alatt, a jobb kezelhetőség érdekében.

A típusvázlatokat a nemzetközi katalógushoz hasonlóan készítettük, jóllehet, annál valamivel bővebben. Ezt követik azok a megjegyzések, melyek jelzik a típus esetleges kapcsolódásait, a történet előzményét, folytatását.

Az egyes változatok a gyűjtés szerinti időrendi sorrendben vannak felsorolva. Adataik tartalmazzák a megjelenés helyét /amennyiben nyomtatásban megjelent, ha nem, akkor az adattári helyét/, a változat címét, a gyűjtés helyét, idejét, esetlegesen a Berze Nagy - vagy Honti-féle katalógusban előfordulási helyét, és néhány megjegyzést a változatról, ami lehet a változat tipusképlete is. A tipusképletben általánosan négy jelet használtunk: a + a hozzáfűzést, a - az olyan hozzáfűzést, melynél nem fejeződik be az első tipusszámhoz tartozó epizód, a //közbevetést, a ~ kontaminálódást jelent. A további bibliográfiai rövidítések felolvasását a katalógus végén csatoltuk. Katalógusunk 77 típust és 620 legendamesei változatot tartalmaz.

Bernát László

J e g y z e t e k

- 1 EA 879. 1. 1. sz.
- 2 EA 1944.769. p.
- 3 BERZE NAGY János 1943. 238. p. és SOLYMOSSY Sándor 1943. 209-226.p.
- 4 BERZE NAGY János 1957. II. köt. 669-675. p.
- 5 HONTI János 1936. 281. p.
- 6 THOMPSON, Stith 1951. 130. p.
- 7 DÖMÖTÖR - KATONA - ORTUTAY - VOIGT 1969. 141-142. p.
- 8 VOIGT Vilmos 1972. 240. p.
- 9 VOIGT Vilmos 1972. 241. p.
- 10 BAUSINGER, Herrmann 1968. 134. p.
- 11 LÜTHI, Max 1971. 117. p.
- 12 BAUSINGER, Herrmann 1968. 174. p.
- 13 RÖHRICH, Lutz 1964
- 14 KOVÁCS ÁGNES 1980.
- 15 KOVÁCS Ágnes 1977.
- 16 O. NAGY Gábor 1976. 532. p.
- 17 THOMPSON, Stith 1951. Stith Thompson The Folktale c. könyvének The higher powers /Magasabb erők/ fejezetében tárgyalja a legendameséket. Három alfejezete: Justice /Igazság/, At the Gate of Heaven /A mennyország kapujánál/ és Saints wander on Earth /Szentek vándorlása a földön/, mely fejezetek nagyjából megfelelnek a katalógus legendamese-felosztásának: God Repays and Punishes /AaTh 750-779; Isten visszafizet és büntet/, The Man in Heaven /AaTh 800-814; Az ember a mennyországban/ és Truth Comes to Light /AaTh 780-789; Az igazság kiderül/.
- 18 Lásd ORTUTAY Gyula 1959. és VOIGT Vilmos 1966. cikkét.

B i b l i o g r á f i a

- AARNE, Antti - THOMPSON, Stith 1961. The Types of the Folktale.
Helsinki.
- BAUSINGER, Herrmann 1968. Formen der "Volkspoesie". Berlin.
- BERZE NAGY János 1943. Mese. In: Magyarország Néprajza. III. köt.
226-229. p. Budapest.
- BIHARI Anna 1980. Magyar hiedelemmonda katalógus. Előmunkálatok a
Magyarország Néprajzához 6. Budapest.
- DÄHNHARDT, Oskar 1909-12. Natursagen. I-IV. Leipzig.
- DÖMÖTÖR Tekla - KATONA Imre - ORTUTAY Gyula - VOIGT Vilmos 1969. A
magyar népköltészet. Budapest.
- HONTI János 1928. Verzeichnis der publizierten ungarischen Volksmärchen.
Helsinki. FFC No.81.
- HONTI János 1936. Mese és legenda. Ethn. LVII. évf.
- KARLINGER, Felix - MIKITIUK, Bohdan 1967. Legendenmärchen aus Europa.
Märchen der Weltliteratur. Düsseldorf-Köln.
- KLAAR, M. 1973. Neugriechische Volkslegenden und Legendenmärchen.
Kassel.
- KOVÁCS Ágnes 1958. Magyar állatmesék típusmutatója. Budapest.
- KOVÁCS Ágnes 1966. A rátótiádák típusmutatója. Budapest.
- KOVÁCS Ágnes 1977. eredetmese. In: Magyar Néprajzi Lexikon. I.
Budapest.
- KOVÁCS Ágnes 1980. legendamese In: Magyar Néprajzi Lexikon. III.
Budapest.
- LÜTHI, Max 1971. Megjegyzések a meséről. In: Folkloristica. I. Budapest.
- ORTUTAY Gyula 1959. Variáns, invariáns, affinitás. MTA II. Osztály
Közlemények.
- ORTUTAY Gyula - DÉGH Linda - KOVÁCS Ágnes 1960. Magyar népmesék. I-III.
Budapest.
- O. NAGY Gábor 1976. Magyar szólások és közmondások. Budapest.
- ROSENFELD, Helmut 1972. Legende. Stuttgart.

RÖHRICH, Lutz 1964. Märchen und Wirklichkeit. Wiesbaden.

RÖHRICH, Lutz 1971. Sage. Stuttgart.

SOLYMOSSY Sándor 1943. Monda. In: Magyarország Néprajza. III. 183-256. p.
Budapest.

THOMPSON, Stith 1951. The Folktale. New York.

VOIGT Vilmos 1966. A variáns, invariáns és affinitás fogalmainak defini-
ciója. Ethn. LXXVII.

VOIGT Vilmos 1972. A folklór esztétikájához. Budapest.

Tipusmutató

			Var. sz.
AaTh	750A	A kívánságok	3
MNK	750A I ^x	A kolbász	8
MNK	750A II ^x	Három könnyelmű kívánság	5
MNK	750B I ^x	Krisztus megszorítja a szegény ember ételét	5
MNK	750B II ^x	Krisztus megszorítja a szegény juhász juhait	6
MNK	750B III ^x	Krisztus megszorítja a szegény asszony vásznát	8
AaTh	750D	Krisztus és a három árva legény	5
MNK	750D I ^x	Krisztus és a feláldozott gyermek	1
AaTh	750 ^x	Krisztus a szegény és a gazdag parasztnál /testvérnél/	4
MNK	750 ^x I	A csillagos leves	4
AaTh	751B ^x	Az arannyá vált parázs /A 12 hónap/	7
MNK	751 ₁	Krisztus a fősvény asszonyt teknősbékává változtatja	21
AaTh	752A	Krisztus és Péter a csürben tüzzel csépelnek	7
AaTh	753	A kovácsok kovácsa	21
AaTh	753A	Krisztus és a beteg /halott/ lány	16
MNK	753 ^{xx}	Az elégedetlen pap	9
AaTh	756B	Megölő Istéfán	16
MNK	756G ^x	Az elkárhozott remete	5
AaTh	757	A kevély király /Joveniánus/	2
AaTh	759	A remete és az angyal	15
AaTh	759A	A bűnös nap	1
AaTh	759 ^x	A vendégszerető özvegy tehenének elpusztítása	4
MNK	762 ^x	Krisztus köve	2
AaTh	768	Krisztus és Kristóf	2
AaTh	774A	Szent Péter embert teremt	3
AaTh	774B	Szent Péter szamarat árul	5
AaTh	774C	Szent Péter és a lópatkó /cseresznye/	21
AaTh	774D	Szent Péter Isten szeretne lenni	

	/tehenet őriz/	14
AaTh 774E	Szent Péter szüreten /Jézus ill. Isten neve/	9
AaTh 774F	Szent Péter hegedüje	18
AaTh 774H	Krisztus görcsöket teremt a fába	4
AaTh 774J	Szent Péter kopaszsága	3
AaTh 774K	Szent Pétert megszurják a méhek	7
AaTh 774L	Miből lett a gomba?	10
AaTh 774M	Péter, mint rossz üzenetvivő. A paraszt sok dolga	-
AaTh 774P	Szent Péter és a dió	4
MNK 774R ^x	Szent Péter atyafiai	6
MNK 774S ^x	Szent Péter imádsága	3
MNK 774U ^x	Krisztus vörös zsinórral fűrészel	2
MNK 774V ^x	Szent Péter elhagyja Krisztust	3
AaTh 777	A bolygó zsidó	1
AaTh 778	A cigány fogadalma /gyertyája/	3
AaTh 779A ^x	Krisztus és a szülő asszony	12
AaTh 785	A bárány mája	21
AaTh 785A	Az egy lábú liba /Krisztus és Szent Péter/	9
AaTh 785A ₁	Az egy lábú liba /A pap és a cigány/	5
AaTh 788	Az elégetett és újból született szent	6
AaTh 791	Krisztus és Szent Péter éjszakai szálláson /A részeg házigazda/	8
MNK 791 ₁	Krisztus és Szent Péter éjszakai szálláson /Miért a férfi az úr a háznál?/	7
MNK 791 ₂	Krisztus és Szent Péter éjszakai szálláson, kocsmában /lakodalomban/	17
MNK 791 ₃	Krisztus és Szent Péter éjszakai szálláson /A duhaj ácsok/ =MNK 791 ₂ +AaTh 774H	13
MNK 791 ₄	Krisztus és Szent Péter éjszakai szálláson /Gabonacséplést vállalnak/	2
MNK 794 ^x	A három arkangyal	2
AaTh 795	Az engedetlen angyal	12
MNK 799 ^x	Krisztus, Illés és Péter	2
AaTh 800	A szabó a mennyországban	0
AaTh 804	Szent Péter anyja	2

AaTh 804B	A királylány gyűrűjének kihozása a pokolból /Templom a pokolban/	34
MNK 804D ^x	Miért nincs német a mennyországban?	8
MNK 804E ^x	Miért nincs huszár a mennyországban?	2
AaTh 810A	A szegény ember szolgálja az ördög	8
MNK 810A ₁	A szegény ember szolgálja az ördög /A nagy kazal/	11
AaTh 811	Az ördögnek ígért ember	0
AaTh 812	Az ördög kilenc kérdése	16
AaTh 815	A holt ember bőre	5
AaTh 821B	Az ördög /cigány/ mint ügyvéd	16
AaTh 822	A rest legény és a szorgalmas leány	27
MNK 822A ^x	Szűz Mária és a két lány	3
AaTh 823	Ahol az ördög nem boldogul, oda öregasszonyt küld	1
AaTh 825	Az ördög Noé bárkájában	-
AaTh 826	Az ördög lóbőrre írja a templomban a bűnösök nevét	5
AaTh 827	Az árkot ugráló fiu	9
AaTh 828	Az ember éveiről	-
MNK 829 ^x	Angyalbárányok	17
AaTh 830B	Isten segedelmével	9
MNK 830D ^x	Szent Péter inget lop	3
AaTh 831	A kapzsi uraság	2
AaTh 837	A mérgezett cipő	2
AaTh 838	A rossz nevelés	2
AaTh 844	A boldog ember inge	5

KATALÓGUS

AaTh 750A A kívánságok

/H -, BN 750/

I. A vándorló Krisztus és Szent Péter szállást keres. A gazdag ember elutasítja őket, a szegény befogadja.

II. A szegény ember három kívánságát teljesíti Krisztus, az okosan használja fel a lehetőséget. Megtudja a gazdag és ő is próbál három kívánságot kérni Krisztustól. Az első két kívánsága ostobaság /törjön ki lova lába, ragadjon felesége hátára a nyereg/. A harmadik kívánsággal ostobaságát kell jóvá tennie.

1. MAKRA Sándor Ms. l. 80-81. p. sz. A kírís. /Tiszalök, Szabolcs-Szatmár m. 1945-52./
2. FARAGÓ József 1969. 176-180. p. A szegény és a gazdag ember /Marosmagyaró, v. Maros-Torda m. Románia, 1954./
3. BÜSZKE KOCSIS Miklós barabás Ms. l. 86-90. p. 21. sz. a két öreg koldus, Jézus s szentpéter a nyereg. /Marosmagyaró, v. Maros-Torda m. Románia, 1960. körül/

MNK 750A I^x A kolbász

/H 750, BN 556/

I. A szegény ember Krisztussal és Péterrel /egy tündérrel/ jót cselekszik. Hálából megígérik neki, hogy három kívánsága teljesülni fog.

II. Hazamegy és elujságolja feleségének a történeteket. Elsőül egy rendkívül hosszú kolbászt kérnek, megkapják. Tovább egyezkednek, hogy mi legyen a második kívánság. Összevesznek. Az aszszony mérgében azt találja mondani, hogy a kolbász nőjön a férje orrára. A harmadik kívánságnak annak kell lenni, hogy a kolbász essen le az ember orráról.

1. ERDÉLYI János 1846-48. III. 286-288. p. 11. sz. A kívánságok. /H. n. 1846. körül./ /BN 556. 1., H 1./
2. MAROSI - BAGOSSY - BAK Ms. l. 84. f. 8. sz. /Kolozsvar, Kolozs m. 19. sz. közepe./
3. KOVÁCS Ágnes Ms. l. 190-191. p. 59. sz. /Ketesd, Kolozs m. 1940-42./
4. KONSZA Samu 1957. 91-92. p. 53. sz. A három kívánság. Papolc, v. Háromszék m. Románia, 1948./

5. DOBOS Ilona 1962. 231-232. p. 24. sz. /Kisbajom, Somogy m. 1953-59./
  6. DOBOS Ilona 1962. 232-233. p. 25. sz. /Kisbajom, Somogy m. 1953-59./ Eltér.
  7. BÁCASKAI - BOSNYÁK Sándor Ms. 2. 69-70. p. 35. sz. Három kívánság. /Istensegits, Bukovina, Románia; Nagyvejke, Tolna m. 1961./
  8. VÖÖ Gabriella 1969. 68-70. p. 15. sz. Három kívánság. /Árpástó, v. Szolnok-Doboka m. Románia, 1961./
- MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. IV/1. 39-42. p. 6. sz. Három kívánság. /Erdélyitől átvett./

MNK 750A II^x Három könnyelmű kívánság

/H -, BN -/

Három cigány kimegy az erdőbe fát vágni. Arról beszélgetnek, hogy ki mit szeretne. Az első, ha otthon kolbász várná, a második, ha túroslepény, a harmadik ha 12 gyerek. Mindegyik kívánsága teljesül. Folytatása gyakran MNK 327B II^x, valamint AaTh 800 és AaTh 804B. Változatok egy részét lásd MNK 327B II^x mesetipusnál.

1. ARANY - GYULAI 1872. 383-396. p. 3. sz. A cigány az égben és a pokolban. /Bihar m. 1872. előtt./ MNK 750A II^x + AaTh 800 + AaTh 804B /AaTh 1072 + AaTh 1063 + AaTh 1084 + AaTh 1083A + AaTh 1096 + AaTh 1036/.
  2. DOBOS Ilona 1962. 341-345. p. 57. sz. /Kisbajom, Somogy m., 1953-59./ MNK 750A II^x + AaTh 800 + AaTh 804B /AaTh 1063 + AaTh 1072 + AaTh 1096/.
  3. KRESZ Mária Ms. l. 398-405. p. /Sárpilis, Tolna m. 1940./ MNK 750A II^x + AaTh 800 + AaTh 804B.
  4. DÖMÖTÖR Ákos 1962. 71-75. p. 16. sz. Az égígérő fa. /Sarkad, Békés m., 1961./ MNK 750A II^x + AaTh 804B.
  5. PENAVIN Olga 1971. 334-336. p. 72. sz. A cigány az égben és a pokolban. /Zombor, v. Bács-Bodrog m. Jugoszlávia, 1960-70./ MNK 750A II^x + AaTh 468 + AaTh 800 + AaTh 804B /AaTh 1072 + AaTh 1063 + AaTh 1036 + AaTh 1084 + AaTh 1096/.
- MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. III/2. 143-150. p. 24. sz. A cigány a pokolban. /Átvétel Arany-Gyulai-ból./

MNK 750B I^x Krisztus megszaporitja a szegény ember ételét

/H 750 I, BN -/

Krisztus és Szent Péter szállást kap egy szegény embernél /asszonytól/, aki utolsó ételét megosztja velük. Reggel távozáskor Krisztus megáldja, hogy a kenyér /liszt, zsír, stb./ amelyből ettek, soha el ne fogyjon.

1. ARANY - GYULAI 1872. 498-500. p. 25. sz. /Székesfehérvár, Fejér m., 1870. körül /MNK 750B I^x + AaTh 330.
2. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. I. 153. p. 31. sz. Krisztus Urunk ételt kér. /Szeged, Csongrád m. 1880. körül./ /H 750 I. 1., BN 750. 2./
3. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. II. 144-145. p. 27. sz. Krisztus Urunk hálást keres. /Törökbecse, Torontál m. 1880. körül/ MNK 750B III^x + MNK 750B I^x. /H 750. 3., BN 750. 3./
4. ECKERT Irma 1937. Ethn. 48. évf. 167. p. 2. sz. Krisztus legendák. a/ 1. sz. A Jézuska mög Szt. Péter... /Gombolyag, Bács-Kiskun m. 1937./
5. KOVÁCS Ágnes 1944. II. köt. 161-176. p. A sáskirály. /Ketesd, Kolozs m. 1940-42./ AaTh 545B /MNK 750 I^x/ + AaTh 556F^x + AaTh 313A /AaTh 468/ + AaTh 408.

MNK 750 II^x Krisztus megszaporitja a szegény juhász juhait/H -, BN 779 XI^x/

- I. A gazdag ember száz és a szegény ember három juha együtt legel. A király kér a gazdag embertől előbb egy, majd még egy juhot. A gazdag sajnálja a sajátját, ezért a szegény ember juhait adja oda.
- II. A szegény ember, féltve a megmaradt juhát, elviszi messzi erdőbe legelni.
- III. Két vándor /Krisztus és Szent Péter/ állít be a szegény emberhez. Szállást és ételt kérnek. A szegény ember levágja egyetlen juhát és azt főzi meg vendégeinek. Reggel Krisztus összeszedi a csontokat, s minden csontból egy bányát vesz, rajtuk a szegény ember bélyege.
- IV. Megtudja ezt a gazdag ember, összehív sok vándort, megfőzeti nekik paprikásnak a száz birkáját. Tönkremegy.
- V. A szegény ember fia királylányt vesz feleségül.

1. KAZINCZY Gábor Ms. 1. 34-36. f. 8. sz. A két szomszéd. /Bánfalva, Borsod m. 1857./
  2. ARANY - GYULAI 1872. 496-498. p. 24. sz. Krisztusmondák. /Hódmezővásárhely, Csongrád m. 1872. előtt/ MNK 750B II^x /III/. /H 750 I. 5., BN 779 XI^x. 1./
  3. JAKAB Miklós Ms. 1. 109-113. p. A két juhos gazda. /Béta, Udvarhely m. 1903./
  4. RÓZSA Mihály Ms. 1. 2. p. 1. sz. Jézus és a szegény juhász. /H. n. 1929./ MNK 750B II^x /III/.
  5. BREZNAY Zoltán Ms. 1. 17-18. p. 4. sz. /Békéscsaba, Békés m. 1929./ MNK 750B II^x /III/.
  6. MAKRA Sándor Ms. 1. 179. p. 27. sz. Jótét hejibe jót várj! /Tiszalök, Szabolcs-Szatmár m. 1949-52./ MNK 750B II^x /III/.
- MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. III/1. 155-156. p. 25. sz. A juhász bányája. /Arany - Gyulai-ból átvétel./

MNK 750B III^x Krisztus megszaporitja a szegény asszony vásznát

/H 750, BN -/

- I. Krisztust és Szent Pétert egy szegény asszony fogadja be éjszakára. Mivel párnája nincs, ezért egy vég vásznat tesz a vándorok feje alá. Reggel, mikor a vándorok elindulnak első munkájában megáldják az asszonyt. Az asszony először a vásznat szedi fel, de este lesz, mire az egészet fel tudja szedni, annyi vászna lesz.
  - II. A szomszédja megtudja ezt, s a vándorokat meghívja magához. Reggel őt is megáldják első munkájában. Az asszony először szükségét végzi, hogy ez később ne zavarja. Egésznap ezt csinálja.
1. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. II. 144-145. p. 27. sz. Krisztus urunk hálást keres. /Törökbecse, Torontál m. 1881./ MNK 750B III^x + MNK 750 I^x. /H 750 3., BN 750.3./
  2. ORTÚTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. III. 321. p. 191. sz. Isten áldja meg a munkájában! /Szeged, Csongrád m. 1900. körül./
  3. BORÁNY Gyula Ms. 1. 3. p. 2. sz. /Látrány, Somogy m. 20. sz. eleje./
  4. KALLÓS Zoltán Ms. 1. 140-144. p. 15. sz. A szegény asszony és a részeges ember. /Léscped, Moldva, Románia. 1960./
  5. BÁCSKAI - BOSNYÁK Sándor Ms. 2. 75-76. 39. sz. A szegény és a gazdag asszony jutalma. /Istensegits, Bukovina, Románia;

- Nagyvejke, Tolna m. 1961./
6. GAÁL Károly 1970. 160-166. p. 38. sz. Christos und Petrus auf Wanderschaft. /Mittelpullendorf = Középpulya, v. Sopron m. Ausztria 1961-63./ AaTh 785 /AaTh 785A/ + AaTh 753A + MNK 750B III^x + AaTh 753 + AaTh 774E + MNK 791₄ + AaTh 752A + AaTh 774C + AaTh 774H.
7. VÖÖ Gabriella 1969. 116-117. p. 32. sz. Krisztus és a szövő asszonyok. /Görgényüvegcsür, v. Maros-Torda m., Románia, 1968./
8. SEBESTYÉN Ádám Ms. 1. 300-302. p. 42. sz. Az irigy szomszédasszony meg a szegény asszony. /Andrásfalva, Bukovina, Románia; Kakasd, Tolna m., 1971-77./

AaTh 750D Krisztus és a három árva legény

/H-, BN 779 XIV^x/

- I. Krisztus a három árva legényt gazdává, bacsává illetve révesszé teszi. /Az utóbi esetleg feleséget kap/.
- II. Évek multán meglátogatja őket. a. A gazdától kenyeret kér, de nem kap. A szomszédasszonyától egy marék szóratlan búzát kér, azt tüzzel tisztítja meg. Ezt látva a gazda felgyújtja asztagát, amittől az egész gazdaság leég. b. A második testvértől savót kér, de nem kap. Büntetésből elégeti akolját. c. A harmadikhoz borzalmas sebekkel állít be és azt kéri, hogy öljék meg a gyermeküket, annak vére gyógyítja meg. Azok megteszik. A megölt gyereket Krisztus feltámasztja és sokkal szebb lesz, mint azelőtt. Szüleit gazdagon megjutalmazza.
- II.a.epizód AaTh 752A mesetípussal azonos.
- II.c.epizód MNK 750D I^x mesetípussal azonos.
1. KRIZA - ORBÁN - BENEDEK - SEBESI 1882. 407-411. p. 15.sz. Krisztusmondák. I. /Székelyföld, 1864-75./ AaTh 750D /AaTh 752A/. /BN 1./
2. ORTUTAY Gyula 1935. 168. p. 11.sz. /Tiszabercel, Szabolcs-Szatmár m. 1934. körül/ AaTh 750D /MNK 750D I^x/.
3. P. SZENTMÁRTONI Kálmán É.n. 3. p. Mikor Jézus-urunk a földön járt Szent Péterrel. /H. n., gy. i.-:/ AaTh 750D /AaTh 752A + MNK 750D I^x/.

4. DÉGH Linda 1939. Ethn. 50.évf. 164-165. p. Eccer vaót egy szegény ember... /Piricse, Szabolcs-Szatmár m. 1939./ AaTh 750D /AaTh 752A + MNK 750D I^x/.
5. BELATINI BRAUN Olga Ms. 1. Krisztus, Péter és a három legény. /Csikszentdomokos, Csok m. 1942./ AaTh 750D /AaTh 752A/.
- MEGJEJYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. I/2. 205-209. p. /28./ sz. A tűz. /Lásd még KRIZA - ORBÁN - BENEDEK - SEBESINÉL./

MNK 750D I^x Krisztus és a feláldozott gyermek

/H -, BN 753 I^x/

Krisztus egy szegény házaspártól kér szállást. Reggelre förtelmes sebek borítják testét. Az a kívánsága, hogy öljék meg a szegény emberék egyetlen gyermeküket, mert csak annak véréből /zsirjától/ gyógyulhat meg. A szegény házaspár ezt megteszi, Krisztus sebei eltűnnek. Krisztus a gyermeket feltámasztja és a házaspárt gazdagon megjutalmazza. Gyakran az AaTh 750D mesetípussal része. A többi változatot lásd ott.

1. HEGEDÜS Lajos 1952. 185-187. p. Az utonjáró és a szegény ember /Lábnik, Moldva, Románia; Egyházaskozár, Baranya m. 1950 körül./ MNK 750D I^x + MNK 460C^x.

AaTh 750^x Krisztus a szegény és gazdag parasztnál /testvérnél/

/H -, BN 750/

- I. Krisztus megjutalmazza a vendégszerető parasztot.
- II. Az ellenkezőjét megbünteti.
1. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 436. p. 2. sz. Jóért jót ad. /Szeged, Csongrád m. 1900. körül./
2. FÁBIÁN Gyula 1910. Ethn. 21. évf. 304-306. sz. Krisztus és a szegény ember. /Nógrád m. 1910./ /BN 750. 5./
3. ERDÉSZ Sándor 1968.II. 433-453.p. 96.sz. egy szegény asszony élt. /Szamoszeg, Szabolcs-Szatmár m. 1959./
4. KALLÓS Zoltán Ms. 1. 133-140. p. 14. sz. Krisztus urunk és a szegények. /Lészped, Moldva, Románia, 1960./

MNK 750^X I A csillagos leves

/H -, BN 750. 5./

- I. Krisztust és Szent Pétert a szegény asszony sovány tyukból készült levessel vendégeli meg. Krisztus gazdagon megjutalmazza, mert a levesen "sok volt a csillag", sok zsirpetty uszott a levesen.
- II. Megtudja ezt a szomszédasszony, meghívja a két vándort és a legkövőbb tyukját vágja le nekik. Krisztus azonban itt nem ad jutalmat, mert a levesen nem lát zsirpettyeket, hiszen a leves egész felületét zsir borította.
1. POLLÁK Miksa Ms. 1. 1-2. p. 1. sz. A zsirszemek. /Szilsárcány, Sopron m. 1890. körül./
  2. POLLÁK Miksa Ms. 2. 28-29. sz. Krisztus és a kapzsi asszony. /Rábaköz, Sopron m. 1890. körül./
  3. BERZE NAGY János 1957. 307. p. 5.sz. A csillagos leves. /Besenyőtelek, Heves m. 1903./ /BN 750. 5./
  4. BERZE NAGY János 1940. II. 326-327. p. 141. sz. A csillagos leves. /Mohács, Baranya m. 1937./

AaTh 751B^X Az arannyá vált parázs /A tizenkét hónap//H 750 I, BN 750 I^X/

- I. Szegény ember elindul parazsat keresni, mert nem tud begyujtani. Egy tüzhely előtt üldögélő öregemberre talál /tűz körül ülő tizenkét hónapra/, aki/k/től kap parazsat. A parazsak, melyeket hazavisz, arannyá válnak.
- II. A szegény ember gazdag szomszédja ezt megtudva szándékosan kioltja tüzét és az öregembert kéri, adjon neki néhány parazsat. Megkapja, ezektől a parazsaktól leég a háza.
- Vö.: AaTh 403B.
1. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. II. 152. p. 35. sz. Az ősz ember parazsa. /Tizsaszentmiklós, Torontál m. 1882. körül./ /H 750 I. 3., BN 750 I^X. 1./
  2. BERZE NAGY János 1960. 76-78. p. Az arannyá vált parázs. /Hétfalusi csángó, Brassó m. 1890.// =BN 750I^X. 2./
  3. N. N. 1898. 8. p. /H. n. 19.sz. vége./
  4. DOBOS Ilona 1962. 234-236. p. 26. sz. / Kisbajom, Somogy m. 1953-59./

5. DOBOS ILONA 1962. 426-427. p. 18.sz. /Kisbajom, Somogy m. 1953-59./

6. ERDÉSZ - HALMOS 1968. 108-110. p. 25. sz.

A tizenkét hónap. /Baktalórántháza, Szabolcs-Szatmár m.1956./

7. BOSNYÁK Sándor Ms. 3. 20-21. p. 5. sz. A tizenkét hónap. /Mohács, Baranya m. 1958./

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. V/1. 156-158. p.

31. sz. A parázs. /Átvétel Kálmánytól./ Hozzá közel állnak a Magyar hiedelemmonda katalógus N.V. 3/A-hoz tartozó mondák.

BIHARI Anna 1980. 133. p.

MNK 751, Krisztus a fősvény asszonyt teknősbékává változtatja/H 751C, BN 779 VIII^X/

- I. Krisztus kenyeret kér egy fősvény asszonytól. Az asszony éppen dagaszt, azt mondja, hogy jöjjön később, majd neki adja a vakarót.
- II. A vakaró a kemencében óriásira nő. Az asszony sajnálja odaadni a vándornak, s mikor az újból jelentkezik, a kislányát küldi ki hozzá, mondja meg, hogy az anyja nincs otthon. Ő maga a teknő alá bujlik. Krisztus elátkozza, hogy hordja mindig a hátán azt, ami most rajta van. Az asszony teknősbékává változik.
1. KRIZA - ORBÁN - BENEDEK - SEBESI 1882. 413-414. p. 18. sz. Krisztusmondák IV. /Székelyföld, 19. sz./ /BN 779 VIII^X.2./
  2. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. II. 142. p. 21. sz. Miből lőtt a teknősbéka? /Jázova, Torontál m. 1882. körül./ /H 751C. 1., BN 779 VIII^X. 3./
  3. HORGER Antal 1908. 227-245. p. 29. sz. Jézus Krisztus keresztlányja. /Tatrang, Brassó m. 1890-es évek vége/ MNK 751₁ + AaTh 779A^X + AaTh 403A + AaTh 510A + AaTh 510B. /BN 779 VIII. 6./
  4. GÖNCZI Ferenc 1948. 350. p. 6. sz. Mibü lett a teknyüsbéka? /Vakonya, Zala m. 1895-1905./
  5. BENKÓCZY Emil 1906. Ethn. 17. évf. 250. p. 4. sz. A teknősbéka eredete. /Felnémet, Eger vagy Egerszalók, Heves m. 1906./ /BN 779 VIII^X. 5./
  6. KOÓS Antal Ms. 1. 50-51. p. Krisztus meg a kenyérsütő asszony. /Szihalom, Heves m. 1912./

7. VÉGH Ferenc Ms. 1. 66-67. p. 5. sz. Az Ur Jézus és a fősvény asszony. /Szendrő, Borsod m. 1912./
8. MATÓ József Ms. 1. 96-97. p. 15. sz. Krisztus és a teknős asszony. /Kenézlő, Szabolcs m. 1914. körül./
9. HERMAN Ottó 1914. MNy. 10. évf. 238. p. /H. n. 1914./
10. FAZEKASNÉ Bátky Erzsébet Ms. 1. 11. p. /Kecskemét, Bács-Kiskun m. 1921./
11. BREZNAY Zoltán Ms. 1. 13-14. p. 2. sz. /Békéscsaba, Békés m. 1929./
12. BERZE NAGY János 1940. II. 311. p. 122. sz. Jézus meg a sütő asszony. /Hosszúhetény, Baranya m. 1934./ Krisztus teknősbéka helyett malacos göbévé változtatja az asszonyt.
13. BERZE NAGY János 1940. II. 311-312. p. 123. sz. Jézus meg a kenyérsütő zsidó asszony. /Sósvertike, Baranya m. 1935./
14. ECKERT Irma 1937. Ethn. 48. évf. 167. p. 2. Krisztus legendák. a/2. Mások mög egy asszony kinyeret... /Gombolyag, Bács-Kiskun m. 1937./
15. BODNÁR Bálint Ms. 6. 29. sz. Miből lett a teknősbéka? 159-160. p. 26. sz. /Héviz, Veszprém m. 1957./
16. MANGA János, Dr. Ms. 1. 78-80. ...miből van a kakukk madár... /Rudna, v. Gömör m. Csehszlovákia, 1959./ A fősvény asszony kakukká változik. MNK 751₁ + AaTh 774L.
17. ERDÉSZ Sándor 1968. II. 453-459. p. 97. sz. Mikor Krisztus Urunk Szent Péterrel a földön járt, egy asszony dagasztotta egy teknőben a kenyeret. /Szamosszeg, Szabolcs-Szatmár m. 1959./ Ismeretlen típus a folytatása.
18. VÖÖ Gabriella 1969. 128-130. p. 41. sz. Mióta van teknősbéka /Csákova, v. Temes m. Románia, 1961./
19. BODNÁR Bálint Ms. 4. 63-69. p. 6. sz. Krisztusról és Szent Péterről legendák. /Ajak, Szabolcs-Szatmár m. 1962./ AaTh 779A^x + MNK 791₂ + MNK 751₁ + AaTh 774D.
20. BOSNYÁK Sándor 1967. 91-92. p. 9. sz. A teknősbéka eredete. /Mohács, Baranya m. 1967./
21. SEBESTYÉN Ádám Ms. 1. 296-297. p. 40. sz. A teknősbéka. /Andrásfalva, Bukovina, Románia; Kakasd, Tolna m. 1971./

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. I/2. 3-4. p. /1/ sz. Krisztus és a fősvény asszony. /KRIZA - ORBÁN - BENEDEK -

SEBESI-ben is,/

AaTh 752A Krisztus és Péter a csürben tüzzel csépelnek

/H 750 I, BN 752/

- I. Krisztus tüzzel csépel. Meggyújtja az asztagot, a szalma és a pelyva elég, a tiszta buzaszem megmarad.
- II. A gazdag ember /Krisztus társa/ is megpróbálja a cséplésnek ezt a módját, elég a buza.

Gyakran AaTh 750D mt. része. A többi változatot lásd ott.

1. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. I. 153-154. p. 32. sz. Krisztus urunk szállást keres. /Szeged-Felsőváros, Csongrád m. 19. sz. vége./ /H 750 I. 2., BN 752. 1./
2. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. III. 174-175. p. 16. sz. Krisztus Urunk mög az obsitos katona. /Szőreg, Bács-Bodrog m. 19. sz. vége./ /BN 752. 3./
3. GÖNCZI Ferenc 1948. 330-331. p. 22. Krisztus meg a gabona-cséplés. /Gellénháza, Zala m. 1895-1905./
4. MAILAND Oszkár Ms. 1. 765-767. p. 10. sz. Krisztus mesék. II. /Királyfalva, Kis-Küküllő m. 1905. körül./
5. BERZE NAGY János 1940. II. 286. p. 100. sz. Pétör főgyúti a zasztagot. /Hosszúhetény, Baranya m. 1934./
6. BELATINI BRAUN Olga Ms. 1. Krisztus, Péter és a három legenda. /Csikszentdomokos, Csik m. 1942./ AaTh 750D + AaTh 752A.
7. GAÁL Károly 1970. 160-166. p. 38. sz. Christus und Petrus auf Wanderschaft. /Mittelpullendorf = Középpulya, v. Sopron m., Ausztria. 1961-63./ AaTh 785 /AaTh 785A/ + AaTh 753A + MNK 750B III^x + AaTh 753 + AaTh 774E + MNK 791₄ + AaTh 752A + AaTh 774C + AaTh 774F + AaTh 774H.

AaTh 753 A kovácsok kovácsa

/H 753, BN 753/

- I. A gőgös kovács kiírja műhelye fölé, hogy a mesterek mestere /kovácsok kovácsa/. Krisztus mint vándor /segéd/ állit be hozzá, s olymódon patkolja meg a lovat, hogy letöri mind a négy lábát.
- II. A kovács megkísérli utánozni, de nem sikerül visszaforrasztani a

ló lábát, megszügyenül, leveszi a táblát.

1. SZÜCS Dezső Ms. 1. 1. p. Mesterek mestere. /Nagyvárad, Bihar m. 1887./
2. POLLÁK Miksa Ms. 2. 33-34. p. A kovácsok kovácsa. /Sopron m. 1890. körül./
3. SEBESTYÉN Gyula 1906. 481. p. 7. sz. Kovácsok kovácsa. /Szilsárkány, 1886.1906./ /H 1., BN 2./
4. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 461. p. 23. sz. Krisztus urunk és a kovács. /Lőrincfalva, Torontál m. 1900. körül./
5. GÖNCZI Ferenc 1948. 324-325. p. 18. sz. Szent Pieter mesterkedéseji. /Dobronak, Zala m. 1895-1905./ AaTh 753 + AaTh 753A. Szent Péter utánozni próbálja Krisztus csodatételeit.
6. UHLÁRIK Sándor Ms. 1. 1-3. p. A mesterek mestere. /Vizkelet, Pozsony m. 1900. körül./
7. BORÁNY Gyula Ms. 1. 6-7. p. 6.sz./Látrány, Somogy m. 20.sz. eleje./
8. SZENDREY Zsigmond 1924. 223-224. p. 11. sz. Krisztus és a kovács. /Nagyszalonta, Bihar m. 1914./ /H 2., BN 3./
9. MEZEI Károly Ms. 1. 171-172. p. Jézus és a kovács. /Nagyszalonta, Bihar m. 1914./
10. BERZE NAGY János 1940. II. 287. p. 101. sz. A mestörök mestöre. /Kákics, Baranya m. 1934./
11. BERZE NAGY János 1940. II. 288-289. p. 102. sz. Jézus Patosfán. /Becefa, Baranya m. 1934./
12. TURI Sándor Ms. 1. 41. p. /Paszab, Szabolcs-Szatmár m. 1939./
13. SZOBOSZLAI Istvánné Ms. 1. 11. p. /Tahi-Tótfalú, Pest m. 1951./ AaTh 753 + AaTh 791.
14. BÉRES András 1967. 235-236. p. 30. sz. Jézus és a kovács. /Rozsály, Szabolcs-Szatmár m. 1951./ AaTh 753 + AaTh 785 /AaTh 753A/.
15. BALASSA Iván Ms. 1. 30-32. p. Krisztus legenda. /Karcsa, Zemplén m. 1958./ AaTh 753 + AaTh 785 /AaTh 774L/.
16. ERDÉSZ Sándor 1968. II. 459-467.p. 98. sz. Mikor Atyám Teremtőm Szent Péterrel a földön járt, betértek egy kovács-hoz. /Szamosszeg, Szabolcs-Szatmár m. 1959./
17. BOSNYÁK Sándor Ms. 2. 34-36. p. 8. sz. Mesterek mestere. /Siklósnagyfalú, Baranya m. 1960./ AaTh 785 + AaTh 774C +

+ AaTh 753.

18. VÖÖ Gabriella 1969. 118-119. p. 34. sz. A mesterek mestere. /Csáková, v. Temes m. Románia, 1961./
19. GAÁL Károly 1970. 160-166. p. 38. sz. Christus und Petrus auf Wanderschaft. /Mittelpullendorf = Középpulya, v. Sopron m., Ausztria, 1961-63./ AaTh 785 /AaTh 785A/ + AaTh 753A + + MNK 750B III^x + AaTh 753 + AaTh 774E + MNK 791₄ + AaTh 752A + AaTh 774C + AaTh 774F + AaTh 774H.
20. NAGY Géza Ms. 2. 106-110. p. 15. sz. A lóuvá változtatott ember. /Karcsa, Borsod-Abaúj-Zemplén m. 1966./ AaTh 753 + + MNK 753^{xx} II + tipushoz nem köthető legendamese./
21. SZABÓ Lajos 1975. 302. p. 11. sz. /Taktaszada, Borsod-Abaúj-Zemplén m. 1967./

AaTh 753A Krisztus és a beteg /halott/ lány

/H -, BN -/

- I. Krisztus /egy vándor/ és Szent Péter /az utitárs/ egy gazdag emberhez érnek, akinek a lánya beteg. Krisztus meggyógyítja a lányt s a gyógyításért szerény díjat fogad el.
  - II. Péter elhagyja Krisztust és maga is megpróbálkozik a gyógyítással, de nem sikerül. A gazdag ember haragja elől Krisztus menti meg, meggyógyítja a lányt.
- Változatok egyrészét lásd az AaTh 785 mesetipusnál.

1. MAROSI - BAGOSSY - BAK Ms. 1. I. 24. f. A Cigány. /H. n. 19. sz. közepe/ AaTh 1313A + AaTh 753A + AaTh 1696.
2. ORBÁN Balázs Ms. 1. 42-43. f. 20. sz. Krisztus és Péter a cigány-nyal. /Csik és Oláhfalva, 19. sz. második fele/ AaTh 753A + AaTh 785.
3. ORBÁN Balázs Ms. 2. 57-58. f. 4. sz. Krisztus és a cigány katona. /H. n. 19. sz. második fele./
4. VIKÁR Béla 1905. 304. p. 8. sz. A két koldus. /Szentmárton, Somogy m. 1880-90./ /BN 753.1./
5. GÖNCZI Ferenc 1948. 324. p. 18. sz. Szem Piéter mesterkedéseji. /Dobronak, Zala m. 1895-1905./ AaTh 753A + AaTh 753.
6. BERDE Mária, R. 1942. 25-29. p. Krisztus és a boltos. /Székelyföld, 19. sz. vége./
7. BERZE NAGY János 1940. II. 289-290. p. 103. sz. Jézus mög a

- vándor. /Sumony, Baranya m. 1936./ AaTh 774C + AaTh 753A + AaTh 785.
8. BERZE NAGY János 1940. II. 290-291. p. 104. sz. A zsidó mög az utitárs. /Szentdienes, Baranya m. 1936./
  9. KRESZ Mária Ms. 2. 68. p. 8. sz. A cigány, aki maga alatt vágta az ágat. /Sárvár, Kolozs m. 1941./ AaTh 1313A + AaTh 753A II.
  10. KOVÁCS Ágnes 1944. II. 5.p. 45. sz. /Ketesd, Kolozs m. 1940-42./ AaTh 1313A + AaTh 753A.
  11. DÉGH Linda 1942. II. 144. p. 37. sz. Jézus és a zsidó. /Bag, Pest m. 1941./ AaTh 785 + AaTh 753A + AaTh 1735.
  12. BÉRES András Ms. 2. 608-610. p. 115. sz. A meghótt cigány. /Rozsály, Szabolcs-Szatmár m. 1959./AaTh 1313A + AaTh 753A.
  13. BÉRES András 1967. 278. p. 47. sz. /Rozsály, Szabolcs-Szatmár m. 1951./ AaTh 753 + AaTh 785 /AaTh 753A/.
  14. ERDÉSZ Sándor 1968. II. 474-485. p. 100. sz. Atyám Teremtőm és Szent Péter mikor a földön járt kéregetőruhába, egy házba bementek, ahol nagyon sirtak, mert a jány kegyetlen beteg vót. /Szamosszeg, Szabolcs-Szatmár m. 1959./
  15. BOSNYÁK Sándor Ms. 3. 71-74. p.23.sz. A cigány meg az Isten. /Mohács, Baranya m. 1959./ AaTh 785 + AaTh 753A.
  16. GAÁL Károly 1970. 160-166. p. 38. sz. Christus und Petrus auf Wanderschaft. /Mittelpullendorf = Középpulya, v. Soporon m., Ausztria. 1961-63./ AaTh 785 /AaTh 785A/ + AaTh 753A + MNK 750B III^x + AaTh 753 + AaTh 774E + MNK 791₄ + AaTh 752A + AaTh 774C + AaTh 774F + AaTh 774H.

MNK 753^{xx} Az elégedetlen pap

/H -, BN 779 XV^x/

- I. Krisztus és Szent Péter vándorlásaik során találkoznak egy pappal, aki jobb kenyeret keres a buzakenyérnél. Krisztus haragjában a papot lóvá változtatja és kölcsönbe adja egy szegény favágónak azzal, hogy mást ne adjon neki enni, mint faforgácsot.
- II. A favágó megfogadja Krisztus tanácsát és három év alatt még két lovat szerez magának. Akkor visszaadja a lovat Krisztusnak, aki hazavezeti a lovat és beköti a pap saját istállójába.

III. Mikor a papné szénát tesz a ló elé, a hálás ló meg akarja csókolni. A papné úgy üti meg, hogy kiugrik az egyik szeme. A ló másnap visszaváltozik pappá, de csak egy szeme van. Felesége szidalmaira elmeséli, mi történt vele az elmúlt három év alatt.

1. KRIZA János 1956. II. 311-316. p. 34. sz. Mesebeszéd a papról és a kenyérről. /Székelyföld, 19. sz. közepe./
2. KRIZA - ORBÁN - BENEDEK - SEBESI 1882. 415. p. 20. sz. Krisztusmondák VI. /Székelyföld, 19. sz. második fele./ /BN 779 XV^x. 1./
3. KOÓS Antal Ms. 1. 46-48. p. Krisztus, a szegény ember meg a zsidó. /Szihalom, Heves m. 1912./
4. BERTA Imre Ms. 1. 21-22. p. 14. sz. /Várkesző, Vas m. 1914./
5. ORTUTAY Gyula 1935. 176. p. 13.sz. /Tiszabercel, Szabolcs m. 1935./
6. BANÓ István 1941. 245-247. p. 47. sz. /Kárász, Baranya m. 1940. körül./
7. HUNYADI András 1956. 17. p. A telhetetlen pap. /Zselyk, v. Beszterce-Naszód m. Románia, 1950./ /II./ kimarad, a papné kapja meg a lovat.
8. VÖÖ Gabriella 1969. 125-127. p. 38. sz. Jézus és a telhetetlen pap. /Csákova, v. Temes m. Románia, 1961./
9. NAGY Géza Ms. 2. 106-110. p. 15. sz. A lóúvá változtatott ember. /Karcsa, Borsod-Abaúj-Zemplén m. 1966./ Krisztus motivációja az átváltoztatásra tipushoz nem köthető változattól fakad. AaTh 753 + MNK 753^{xx} II.

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. I/1. 239-241. p. /25./ sz. Krisztus és az oláh pap. /Kriza - Orbán - Benedek - Sebesi-ben is./

AaTh 756B Megölnő Istéfan

/H 756, BN 757^{xx}/

Vö. AaTh 804B /= BN 462^x/

- I. Egy fiút születése előtt odaigérnek az ördögnek. Utnak indul, hogy visszaszerezze a szerződést a pokolból. Utközben rablóval találkozik, aki megkéri, hogy nézze meg, milyen helyet készítettek neki a pokolban.

II. A pokolban az ifjú tömjén vagy szenteltvíz segítségével megszerzi a szerződést és meglátja a tüzes ágyat /borotvával kirakott ágyat/, amit a rablónak készítenek. Megtudja, hogy ha a rabló botját leszúrja és térden csúszva addig hordja rá a vizet, míg a száraz fa ki nem virágzik és gyümölcsöt nem hoz, akkor elkerülheti a tüzes ágyat.

III. Ettől kezdve a rabló vezekel. Mikor hosszú idő múlva az ifjú mint előkelő úr /püspök/ arra jár hintón, megpillantja a fát zölden, érett gyümölcsökkel megrakva. Megölő Istéfán bevallja bűneit és meghal. Lelke fehér galamb képében mennybe száll.

1. MERÉNYI László 1861.127-142. p.7.sz.A száz pár körtve és alma. /Dunamelléke, 1860. körül./ /BN 2./
2. KRIZA János 1863. 477-481. p. 18. sz. Megölő Istéfán. /Udvarhely m. 19. sz. közepe./ /H 2., BN 1./
3. TÖRÖK József Ms. 1. 13b-14a. f. 13. sz. /Karcaszél, 19. sz. közepe./
4. IPOLY Arnold 1914. 424-427.p.88.sz.Mádaj. /Hont, v. Nógrád m. 3 m. 19. sz./ /BN 8./
5. GONDA Béla 1877. Nyr. 6. évf. 469-470. p. Marajz Bojnyik. /Megyer, Nógrád m. 1877./ AaTh 756B /AaTh 804B/. /H 7., BN 3./
6. SZOMAHÁZY István 1886. Nyr. 15. évf. 569-571. p. Az öreg Pilinkó. /Veszprém m. 1886./ AaTh 756B /AaTh 804B/ /BN 5./
7. SZINI Péter Ms. 1. 104-106. f. 12. sz. Rászedett ördögök. /Bereg m. 1890. körül./ AaTh 756B /AaTh 461 /III-V/./
8. LÁZÁR István 1896. 160-161. p. 12. sz. /Magyarlapád, Alsó-Fehér m. 1896./ /H 3., BN 6./
9. TILDY Zoltán 1920. Ethn. 30. évf. 82. p. Meg se született 's máris eladott halászfíú. /Alsószőlős, Nyitra m. 1915./ /H 1., BN 9./
10. ORTUTAY Gyula 1935. 141. p. 8. sz. /Balsa, Szabolcs-Szatmár m. 1934./ AaTh 756B /AaTh 461/.
11. BERZE NAGY János 1940. II. 292-295. p. 106.sz. Főtolvaj Ádány. /Boda, Baranya m. 1935./ AaTh 756B /804B/.
12. VIRÁNY Judit, Dr. Ms. 1. 121-124. p. 31. sz. /Láca, Borsod-Abauj-Zemplén m. 1941./
13. DÉGH Linda 1955-60.321-327.p. 29.sz. /Andrásfalva, Buko-

- vina. Románia; Kakasd, Tolna m. 1949./
14. ERDÉSZ Sándor 1968. II. 467-473.p. 99.sz.Vót egy ember, aki legelső rablását szülein tette meg. /Szamosszeg, Szabolcs-Szatmár m. 1959./ AaTh 756B /IV./
  15. GAÁL Károly 1970. 152-155. p. 33. sz. Die Busse des Räubers. /Schachedorf = Csajta v. Vas m. Ausztria. 196-63./
  16. SEBESTYÉN Ádám Ms. 1. 215-220. p. 21. sz. Megölő Estéfán. Andrásfalva, Bukovina, Románia; Kakasd, Tolna m. 1971-77./
- MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. I/2. 50-57. p. 8. sz. Megölő Istéfán. /Krizától átvéve./ Irodalom: HONTI János 1975.

MNK 756G^x Az elkárhozott remete

/H -, BN 756^x/

A bűnös ember, aki tisztában van esendő voltával, üdvözül, a szent ember /remete/, aki ezen felháborodik a maga "Istennek tetsző" élete gőgjében elkárhozik.

1. BERZE NAGY János 1960. 87. p. Az elkárhozott szent./Kéthely, Szolnok-Doboka m. 1880-as évek./ /BN 1./
2. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 432. p. 257. sz. A remete és az örző-angyal. /Szőreg, Bács-Bodrog m. 1900 körül./
3. KISS Péter Ms. 1. 29-32. p. 2. sz. Mesterszállás, Jász-Nagykun-Szolnok m. 1912./ MNK 756G^x + AaTh 759 + AaTh 822.
4. BERZE NAGY János 1940. II. 296. p. 107. sz. Az elkárhozott remete. /Boda, Baranya m. 1935./
5. BERZE NAGY János 1940. II. 536. p. 9. sz. A remetelány. /Boda, Baranya m. 1935./

AaTh 757 A kevély király /Jovenianus/

/H 757, BN 770^{xx}/

- I. A kevély király ruháját fürdése közben egy angyal magára ölti s a királyi székbe ül.
- II. A meztelenül hazatérő király csak nagy nehezen, sok vesződés után tudja magát megismertetni. Az angyal megfelelő leckéztetése mellett adja vissza ruháját.

1. KAZINCZY Gábor Ms. 3. 39. f. /Radnó, Borsod m. 1863./
2. HORGER Antal 1908. 167-168. p. 24. sz. Oktáviánus császár. /Pürkerec, Brassó m. 20.sz. eleje./ /H 1., BN 1./

AaTh 759 A remete és az angyal

/H 759, BN 759^x/

- I. A sorsa /isteni igazságszolgáltatás/ ellen zúgolódó ember világgá megy.
- II. Találkozik egy másik emberrel, aki hozzászegődik utitársul. Utjuk során az utitárs igazságtalan dolgokat cselekszik:
  - a. Szives házigazdájuktól ellopja kedves arany poharát.
  - b. Az arany poharat rossz lelki szállásadójuknak adja.
  - c. Harmadik, szives vendéglátójuk fiát megöli.
  - d. Utközben egy pallón átmenet vízbe lök egy embert.
  - e. Esetleg más kárt okoz szives vendéglátójuknak.
- III. Az első ember el akarja hagyni az igazságtalanul cselekvő másikat. Az elfedi magát: Ő Isten angyala /más rendkívüli lény/. Magyarázatot ad cselekedeteire:
  - a. Házigazdájukat az arany pohár akadályozta meg abban, hogy tökéletes legyen /üdvözüljön/.
  - b. Az arany pohár megjavítja /véglegesen elveszejt/ rossz lelki szállásadójukat.
  - c. A fiú rossz utra tért volna. /Akadályozta szüleit Isten szolgálatában./
  - d. Épp rossz utra indult a megölt ember /pl. részeges lett volna/.
  - e. A többi kárt is azok érdekében okozta, akik elszenveték.
- IV. Az ember belenyugszik sorsába.
  1. KRIZA - ORBÁN - BENEDEK - SEBESI 1982. 384-388. p. 10. sz. A zarándok és Isten angyala. /Székelyföld, 19. sz. közepe. /H 829. 4., BN 1./
  2. BINDER Jenő 1893. Ethn. 4. évf. 260. p. A zarándok és az Isten angyala. /Kiskapus, Kolozs m. 1893./ /BN 3./
  3. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 442-443. p. 5. sz. Jutalmazás és büntetés. /Magyarszentmárton, Torontál m. 1900. körül./
  4. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 444. p. 6. sz. Krisztus Urunk és a kényesek. /Magyarszentmihály, Torontál m. 1900. körül./

5. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 445. p. 7. sz. A jót bünteti, hogy a rossz megtérjen. /Magyarszentmárton, Torontál m. 1900. körül./
  6. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 239. p. 117. sz. Kényességtől elkárhoznak az emberek. /H. n. 1900. körül./
  7. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 436. p. 261. sz. Krisztus Urunk és a kedves gyermek. /H. n. 1900. körül./
  8. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 498. p. 319. sz. Az arany pohár. /Magyarszentmárton, Torontál m. 1900. körül./
  9. FÁBIÁN Gyula 1910. Ethn. 21. évf. 360. p. Krisztus és a szegény ember. /H. n. 1910./
  10. VÉGH Ferenc Ms. 1. 66-67. p. 5. sz. Az Ur Jézus és a részeg ember. /Szendrő, Borsod m. 1912./
  11. KISS Péter Ms. 1. 29-32. p. 2.sz. /Mesterszállás, Jász-Nagykun-Szolnok m. 1912./ AaTh 759 + AaTh 822 + MNK 756G^x.
  12. ERDŐS József Ms. 1. 1-5. p. Krisztus Urunkról. /Feldebrő, Heves m. 1915./
  13. BERZE NAGY János 1940. II. 296-297. p. 108. sz. A szögény favágó mög az öreg embör. /Bogdása, Baranya m. 1936./
  14. TURI Sándor Ms. 2. 12. p. /Paszab, Szabolcs-Szatmár m. 1939./
  15. DÉGH Linda, 1955-60. I. 328-334. p. 30. sz. Két remete. /Andrásfalva, Bukovina, Románia; Kakasd, Tolna m. 1951./
- MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. I/2. 88-93. p./13./ sz. A zarándok. /Kriza - Orbán - Benedek - Sebesi-ben is/. Irodalom a tipushoz Katona Lajos, Ethn. 1900.

AaTh 759A A bünös pap

/H 828, BN -/

Az emberek nem akarják elfogadni a bünös paptól a szentséget. Egy másik pap megmutatja, hogy ez a pap is Isten igéjét hirdeti.

1. SEBESTYÉN Gyula 1906. 467. p. 7. sz. Rossz pap. /Kánya, Tolna m. 1886-1906./ /H 1./

AaTh 759^x A vendégszerető özvegy tehenének elpusztítása

/H -, BN -/

- I. Egy szegény özvegy szívesen látja az éjszakára ottmaradó Krisztust

és Szent Pétert. Másnap Krisztus farkassal tépeti szét az özvegy egyetlen tehenét.

II. Szent Péter szemére hányja Krisztusnak hálátlanságát. Krisztus elmagyarázza, hogyha a tehén megmaradt volna, akkor az özvegy egyetlen fia elzüllick, így majd megtanul dolgozni.

1. ORBÁN Balázs Ms. 1. 41. p. 18. sz. Krisztus és Szent Péter. /Csik és Oláhfalva, 19. sz. második fele./
2. KRIZA - ORBÁN - BENEDEK - SEBESI 1882. 411-412. p. 16. sz. Krisztusmondák. II. /Székelyföld, 19. sz. második fele./ /BN 759. 2./
3. BERZE NAGY János 1940. II. 314-315. p. 125. sz. Pétör igazabb akar lőnni Jézusnál. /Pécsarányos, Baranya m. 1934./ AaTh 759^x + AaTh 774D ~ AaTh 774K.
4. BÉRES András Ms. 1. 10. p. /Hermánszeg, Szabolcs-Szatmár m. 1950./

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. III/1. 103-104. p. 14. sz. Az özvegyasszony tehene. /Kriza - Orbán - Benedek - Sebesi-ben is./

MNK 762^x Krisztus köve

/H -, BN 779 XXI^x/

I. Krisztus éjszakai szállásán fekhelyül egy gyékényt és feje alá egy követ kap.

II. A házigazda feleségének, aki nem fogadta Krisztust jó szívvvel, éjszaka fájni kezd a melle. Krisztus meggyógyítja.

1. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. III. 173. p. 14. sz. Krisztus Urunk köve. /Térvár, Torontál m. 1891. körül./ /H 750 I. 4., BN 1./
2. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 265. p. 140. sz. /Ráolvasás mellfájásra./ /Egyházaskozár, Torontál m. 1900. körül./

AaTh 768 Krisztus és Kristóf

/H -, BN 779 XX^x/

Krisztus és Szent Péter egy folyóhoz érnek, ahol Kristóf viszi át őket. Előbb Pétert viszi, majd Krisztust. Krisztus egyre nehezebb lesz, a-hogy haladnak át a folyón.

1. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. II. 148-149. p. 31. sz. Krisztus Urunk

és az óriás. /Szaján, Torontál m. 1882. előtt./ /BN 1./

2. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. III. 173. p. 13. sz. Kristóf a föld kulcsát kapja. /Szőreg, Bács-Bodrog m. 1890. körül./ /BN 2./

AaTh 774A Szent Péter embert teremt

/H 771, BN 779 III^x/

Krisztus megengedi Szent Péternek, hogy embert teremtsen. Péter el is készíti az embert, de úgy, hogy a feje hátrafelé áll. /Az emberből köteles lesz, hogy ne kelljen a fejét előre fordítani.

1. GÖNCZI Ferenc 1948. 326-328. p. 21. sz. Krisztus Piétért eltaszította magát. /Babosdöbréte, Zala m. 1895-1905./ AaTh 774F + AaTh 774A.
2. BERZE NAGY János 1907. 542. p. 80. sz. Krisztus és Szent Péter. /Besenyőtelek, Heves m. 1904./ /H 1., BN 1./
3. BERZE NAGY János 1940. II. 306-307. p. 118. sz. Szent Péter embört teremt. /Hegyszentmárton, Baranya m. 1933./

AaTh 774B Szent Péter szamarat árul

/H 772, BN 779 V^x/

Péter vásárra viszi szamarát, de nem sikerül eladnia, mert a vevőknek a szamarát ócsárló kijelentésére mindig rádupláz. Krisztus tanácsára dicsérni kezdi a szamarat, sikerül eladnia.

1. VERES Imre 1874. Nyr. 3. évf. 557. p. Krisztus és Szent Péter. /Orosháza, Békés m. 1874./ /H 3., BN 1./
2. KÁLMÁNY Lajos 1877-78. II. 219. p. 14. sz. /Csanádapáca, Csanád m. 1877. körül./ /H 1., BN 2./
3. BERZE NAGY János 1907. 543. p. 81. sz. Ne mindig mondj igazat. /Besenyőtelek, Heves m. 1904./ /H 2., BN 3./
4. BORZSÁK Endre Ms. 1. 7. p. Dicséri, mint Szent Péter a szamarat. /Monor, Pest m. 1933./
5. KALLÓS Zoltán Ms. 1. 145-146. p. 16. sz. Mikor Szent Péter eladta a tehenyt. /Léscséd, Moldva, Románia, 1960./ Szent Péter a tehenét viszi vásárra, egy ember tanácsára dicséri, s mert hazudott, Krisztus elveszejteti a tehenért kapott pénzt.

AaTh 774C Szent Péter és a lópatkó /cseresznye//H 773, BN 773^x/

Krisztus a kis értékek megbecsülésére tanítja Szent Pétert, felszólítja, hogy egy krajcárt /lópatkót/ vegyen fel az ut porából. Péter lusta lehajolni, Krisztus veszi fel. A krajcáron /patkón/ cseresznyét vesz, s szemenként elpotyogtatja. Péter minden szemért külön lehajol. Tanulság: a rest többször fárad.

1. MIKÓ Pál 1894. Nyr. 23. évf. 236. p. Rest többször fárad. /Vály, Gömör m. 1894./ /BN 1./
2. SEBESTYÉN Gyula 1906. 473-474. p. 1. sz. A cseresznye. /Balaton-vidék, Zala m. 1886-1906./ /H 1., BN 2./
3. VÉGH Ferenc Ms. 1. 65-66. p. 4. sz. Szent Péter és a talált patkó. /Szendrő, Borsod m. 1912./
4. SEBESTYÉN Gyula 1912. Ethn. 23. évf. 95-96. p. /H.n.,gy.-./
5. SZENDREY Zsigmond 1924. 221-222. p. 9.sz. A rest többször jár. /Nagyszalonta, Bihar m. 1914./ /H 2., BN 3./
6. FAZEKAS István Ms. 1. 99-100. p. 23. sz. Jézus és Szent Péter. /Nagyszalonta, Bihar m. 1915./
7. BALOGH Árpád Ms. 1. 24. p. 5.sz. /Golop, Zemplén m. 1915./
8. LAKOS Ilona Ms. 1. 10. p. A rest többször fárad. /Tiszaföldvár, Szolnok m. 1930./
9. BERZE NAGY János 1940 II. 289.290. p. 103. sz. Jézus mög a vándor. /Sumony, Baranya m. 1936./ AaTh 774C + AaTh 753A + AaTh 785.
10. FÖLDESSY Józsefne, Dr. Ms.1. 1. p. /Patak, Nógrád m. 1953./ AaTh 774C + AaTh 822 + AaTh 779A^x.
11. ANDRÁSFALVY Bertalan Ms. 1. 113-114. p. 13. sz. /Tyukod, Szabolcs-Szatmár m. 1955./ AaTh 774C + AaTh 785.
12. DOBOS Ilona 1962. 339-340. p. 55. sz. /Kisbajom, Somogy m. 1953-57./
13. BÁCSKAI-BOSNYÁK Sándor Ms. 2. 70. p. 36. sz. Krisztus urunk és a félpatkó. /Istensegits, Bukovina, Románia; Nagyvejke, Tolna m. 1961./
14. KATONA Imre Ms. 1. 85-101. p. /Kopács, v. Baranya m. Jugoszlávia, 1962./AaTh 822 + AaTh 774C + MNK 791₃ + AaTh 774P + AaTh 905A^x.
15. PENAVIN Olga 1971. 145-154. p. 16.sz. A suszter meg a király-

né. /Kopács, v. Baranya m. Jugoszlávia, 1960-70./ AaTh 774C + AaTh 822 + MNK 791₃ + AaTh 774P + AaTh 905A^x.

16. BOSNYÁK Sándor 1967. 97. p. 44. sz. A rest gyerek. /Mohács, Baranya m. 1967./ Krisztus és Péter helyett apa és fia.
17. VÖÖ Gabriella 1969. 131-132. p. 42. sz. A lusta fiú és a cseresznye. /Görgényüvegcsür, v. Maros-Torda m. Románia, 1968./ Krisztus és Szent Péter helyett apa és fia.
18. KOVÁCS Ágnes Ms. 3. Szent Péter és a cseresznye. /Nógrádsipek, Nógrád m. 1973./
19. GAÁL Károly 1970. 157-160. p. 37. sz. Christus und Petrus auf Erdenwanderung. /Rotenturm a. d. Pinka = Vörösvár, v. Vas m. Ausztria, 1961-63./AaTh 774F + MNK 791₂ + AaTh 785A + AaTh 774C.
20. GAÁL Károly 1970. 160-166. p. 38. sz. Christus und Petrus auf Wanderschaft. /Mittelpullendorf = Középpulya, v. Sopron m. Ausztria, 1961-63./ AaTh 785 /AaTh 785A/ + AaTh 753A + MNK 750B III^x + AaTh 753 + AaTh 774E + MNK 791₄ + AaTh 752A + AaTh 774C. + AaTh 774F + AaTh 774H.
21. BERNÁT - VAS Ms. 1. Jézus és Péter mentek az utcán. /Osztopán, Somogy m. 1977./ AaTh 774C + AaTh 791.

MEGJEGYZÉS: Általánosan ismert mesetípus, még nagy számban gyűjthető.

AaTh 774D Szent Péter Isten szeretne lenni /tehenet őriz//H 774, BN 779 XII^x/

Szent Péter Isten szeretne lenni, akár csak egy napra is. Krisztus megengedi neki, egy asszony kihajtja közelükben tehenét és őrizetét Istenre bizza. Péter egész nap a tehen után szaladgál.

1. ARANY - GYULAI 1872. 503-505. p. 28. sz. /Krisztus mondák/ /Hódmezővásárhely, Csongrád m. 19. sz./ /H 1., BN 1./
2. NAGY Géza Ms. 1. 1-4. p. 1. sz. Krisztus legendák. /Gárdony, /Fejér m. 1870-1906. / MNK 791₂ /AaTh 774F/ + AaTh 774D + MNK 774S^x.
3. BERZE NAGY János 1940. II. 314-315. p. 125. sz. Pétör igazabb akar lenni Jézusnál. /Pécsarányos, Baranya . 1934./ AaTh 759^x + AaTh 774K ~ AaTh 774D.
4. BERZE NAGY János 1940 II. 315-317. p. 126. sz. Szem Pétör

- mög a tehén./Kákics, Baranya m. 1934./ AaTh 774D ~ AaTh 774K.
5. BERZE NAGY János 1940. II. 317-318. p. 127. sz. Jézus meg Péter vándulása közbe. /Boda, Baranya m. 1935./
  6. DÉGH Linda Ms. 1. /Csikmenaság, Csik m. 1942./ AaTh 774D /MNK 791₁/.
  7. KOVÁCS Ágnes 1944. II. 60. p. 62. sz. /Ketesd, Kolozs m. 1940-42./ AaTh 774D ~ AaTh 774K.
  8. PÉCZELI Imre Ms. 1. 34-35. p. 1. sz. Krisztus Urunk és Péter. /Szilvásvár, Heves m. 1942./
  9. BÉRES András 1967. 237-238. p. Szent Péter Isten akar lenni. /Rozsály, Szatmár m. 1949./
  10. JÓSA ANDRÁS MUZEUM MUNKAKÖZÖSSÉGE Ms. 1. 130. p. 78. sz. Szent Péter Isten akar lenni. /Baktalórántháza, Szabolcs-Szatmár m. 1957./
  11. BÜSZKE KOCSIS Miklós barabás Ms. 1. I. 56-57. p. 12. sz. Az úr jézus krisztus s szent péter ésa tehén. /Marosmagyaró, v. Maros-Torda m. Románia, 1960. körül./
  12. BÁCSKAI-BOSNYÁK Sándor Ms. 2. 74-75. p. 38. sz. Szent Péter királysága. /Istensegits, Bukovina, Románia; Nagyvejke, Tolna m. 1961./
  13. BODNÁR Bálint Ms. 4. 63-69. p. 6. sz. Krisztusról és Szent Péterről legendák. /Ajak, Szabolcs-Szatmár m. 1962./ AaTh 779A^x + MNK 791₂ + MNK 751₁ + AaTh 774D.
  14. VÖÖ Gabriella 1969. 121-122. p. 36. sz. Szent Péter Isten akar lenni. /Csákova, v. Temes m. Románia, 1961./
- MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. III/1. 180-182. p. 30. sz. Isten. /AaTh 774D + AaTh 774K/ /Átvétel Arany - Gyulai-ból./

AaTh 774E Szent Péter a szüreten /Jézus ill. Isten neve/

/H 776, BN 764^x/

I. Szent Péter engedélyt kap, hogy szüretre menjen a földre. Késve érkezik vissza a mennybe. Krisztus kérdésére elmeséli, hogy odalenn mulatság van. Hát Isten /Krisztus/ nevét emlegetik-e, kérdezi Krisztus. Azt bizony nem hallotta.

II. Következő évben ismét lekéredzkezik a földre, de most már idejében

visszajön s elmondja, hogy Isten nevét ugyancsak emlegetik, mert rossz volt a termés és nagy a nyomorúság.

1. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. II. 149-150. p. 32. sz. Szent Péter atyafiai /Szaján, Torontál m. 1882. körül./ /H 2., BN 1./
2. SEBESTYÉN Gyula 1906. 478-481. p. 6. sz. Szüreten. /Sopron, Sopron m. 1886-1906./ /H 3., BN 2./
3. FÁBIÁN Gyula 1910. Ethn. 21. évf. 357-358. p. Miért eszi a féreg a szőlő tövét. /Nógrád m. 1910./ /BN 3./
4. VÉGH Ferenc Ms. 1. 70-72. p. 9. sz. /Szendrő, Borsod m. 1912./ Egy gazdag vidéken Szent Péter elhagyja Krisztust a kellemes életért. A gazdag vidéket rossz termés sujtja. Szent Péter könyörög Istenhez, hogy Krisztus vegye vissza. Valóban találkozik Krisztussal, aki vissza is veszi. Kérdésére Péter elmondja, hogy amíg jól ment a dolguk Istenre nem is gondoltak, az inségben már igen.
5. TALLIÁN Vince 1921. Ethn. 31. évf. 68. p. Szent Péter szabadsága. /Ács, Komárom m. 1915./ /H 1., BN 4./
6. BERZE NAGY János 1940. II. 540. p. 14. sz. Jézus és Péter. /Becefa, Baranya m. 1934./
7. KOVÁCS Ágnes 1944. II. 52. p. 59. sz. /Ketesd, Kolozs m. 1942./
8. GAÁL Károly 1970. 160-166. p. 38. sz. Christus und Petrus auf Wanderschaft. /Mittelpullendorf = Középpulya, v. Sopron m. Ausztria, 1961-63./ AaTh 785 /AaTh 785A/ + AaTh 753A + MNK 750B III^x + AaTh 753 + AaTh 774E + MNK 791₄ + AaTh 752A + AaTh 774C + AaTh 774F + AaTh 774H.
9. SZABÓ Lajos 1975. 304. p. 13. sz. /Taktaszada, Borsod-Abaúj-Zemplén m. 1970 körül./

AaTh 774F Szent Péter hegedűje

/H 777, BN 754^{xx}/

Szent Péter egy házból mulatozás zaját hallja, odakivánczik. Krisztus elengedi, de tudtán kívül egy hegedűt /nagybőgőt/ teremt a hátára. A mulatozók, miután Péter nem tud nekik zenélni, megverik /kinevetik/. Folytatás gyakran AaTh 774H.

1. ORBÁN Balázs Ms. 1. 40. f. 17. sz. Krisztus és Szent Péter.

- /Csik és Oláhfalva 19. sz. második fele./
2. NAGY Géza Ms. 1. 1-4. p. I. sz. Krisztus legendák. /Gárdonyi, Fejér m. 1870.1906./ MNK 791₂ /AaTh 774F/ + AaTh 774D + MNK 774S^x
  3. POLLÁK Miksa Ms. 2. 30-31. p. Szent Péter és az ácsok. /Sopron m. 1890. körül./ AaTh 774F + AaTh 774H.
  4. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. II.141. p. 20. sz. Mé' szidják az ácsok Szent Pétert? /Szaján, Torontál m. 1882./ AaTh 774F + AaTh 774H. /H 1., BN 1./
  5. GÖNCZI Ferenc 1948. 326-328. p. 19. sz. Krisztus Piétert é-taszította magát. /Babosdöbréte, Zala m. 1895-1905./ AaTh 774F + AaTh 774A + AaTh 785.
  6. GÖNCZI Ferenc Ms. 1. 688. p. 6. sz. /Kissziget, Zala m. 1895-1905./
  7. HELLER Bernát 1916. Ethn. 27. évf. 300. p. Szent Péter és a duhaj ácsok. /Nagyszalonta, Bihar m. 1914./ AaTh 774F + AaTh 774H. /BN 2./
  8. HELLER Bernát 1916. Ethn. 27. évf. 301. p. Szent Péter hegedüje. /Nagyszalonta, Bihar m. 1916./ /BN 3./
  9. SZENDREY Zsigmond 1918. Ethn. 29. évf. 295. p. Szent Péter hegedüje. /Nagyszalonta, Bihar m. 1915./ /BN 5./
  10. TURI Sándor Ms. 1. 40. p. /Paszab, Szabolcs-Szatmár m. 1939./
  11. BERZE NAGY János 1940. II. 302-304. p. 113. sz. Jézus mög Pé-tör. /Alsóegerszeg, Baranya m. 1934./ AaTh 785A + AaTh 822 + AaTh 774F + AaTh 774H.
  12. BERZE NAGY János 1940. II. 324. p. 138. sz. Szent József még az ácsok. /Bánfa, Baranya m. 1934./ AaTh 774F + AaTh 774H.
  13. BÁCSKAI - BOSNYÁK Sándor Ms. 2. 77. p. 40. sz. Mióta vannak göröcsök a fában? /Istensegits, Bukovina, Románia; Nagyvejke, Tolna m. 1961./ AaTh 774F + AaTh 774H.
  14. VÖÖ Gabriella 1969. 119-121. p. 35. sz. Szent Péter és a nagybögő. /Árpástó, v. Szolnok-Doboka m. Románia, 1961./ MNK 791₁ /AaTh 774F/.
  15. SEBESTYÉN Ádám Ms. 1. 57-58. p. 9. sz. Mióta van bog a fákon. /Andrásfalva, Bukovina, Románia; Kakasd, Tolna m. 1971-77./ AaTh 774F + AaTh 774H.

16. GAÁL Károly 1970. 157-160. p. 37. sz. Christus und Petrus auf Erdenwanderung. /Rotenturm a. d. Pinka = Vörösvár, v. Vas m. Ausztria 1961-63./ AaTh 774F + MNK 791₂ + AaTh 785A + AaTh 774C.

17. GAÁL Károly 1970. 160-166. p. 38. sz. Christus und Petrus auf Wanderschaft. /Mittelpullendorf = Középpulya, v. Sopron m. Ausztria, 1961-63./ AaTh 785 /AaTh 785A/ + AaTh 753A + MNK 750B III^x + AaTh 753 + AaTh 774E + MNK 791₄ + AaTh 752A + AaTh 774C + AaTh 774F + AaTh 774H.

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még GYÖRGY Lajos 1938. 324-326. p. 191. sz. Hegedü. ARANY János 1951. I. k. 194-196. p. A hegedü. Irodalom: HELLER Bernát 1916. Ethn. 27. évf. 295-301. p.

AaTh 774H Krisztus göröcsöket teremt a fába

/H -, BN 779 XXXIII^x/

Szent Péter megharagszik az ácsokra, ezért kéri Krisztust, hogy teremtsen a fába vasgöröcsöket. Krisztus erre nem hajlandó, fagöröcsöket teremt a fába.

Előzménye rendszerint MNK 791₃ és AaTh 774F. Változatok egyrészét lásd ott.

1. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 417. p. 120. sz. Mióta szidják az ácsok Pétert? /Szőreg, Bács-Bodrog m. 1900. körül./
2. BETKOWSKI Jenő 1931. Ethn. 42. évf. 37. p. Az Ur Jézus, Szent Péter meg a superok. /Szolnok, Szolnok m. 1937./
3. BERZE NAGY János 1940. II. 610. p. 20. sz. Szem Pétor mög az ácsok. /Hosszúhetény, Baranya m. 1934./
4. ERDÉSZ Sándor 1968. II. 492-494. p. 103. sz. Atyám Teremtőm és Szent Péter kéregetőruhában mentek az erdőn keresztül-fele, ahol favágók dolgoztak. /Szamosszeg, Szabolcs-Szatmár m. 1959./ A favágók Szent Pétert megtáncoltatják, ezután kéri Krisztust, hogy teremtsen vasszöveget a fába.

MEGJEGYZÉS: Az MNK 791₃ és AaTh 774F mesetipusok részeként illetve folytatásaként általánosan.

AaTh 774J Szent Péter kopaszága/H -, BN 774^x/

Szent Péter az alamizsnába kapott palacsintát /lángost/ kalapja alá teszi, hogy elrejtse Krisztus elől. Akkora darabon lett kopasz, amekkorát a tészta fed.

1. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 450. p. 12. sz. Miért kopasz szent Péter? /Magyarszentmárton, Torontál m. 1900. körül./
2. WASYLKIEWICZ V. 1901. Nyr. 30. évf. 46. p. Miért kopac szent Péter? /Csik-Csomortán, Csik m. 1901./ /BN 1./
3. BERZE NAGY János 1940. II. 305. p. 115. sz. MÉR kopasz Szem Péter? /Tarcapuszta, Baranya m. 1934./

AaTh 774K Szent Pétert megszurják a méhek/H 774, BN 779 XIII^x/

Szent Péter bírálja Krisztust, hogy a rosszak bűnéért a jókat is bünteti. Krisztus befogat Szent Péterrel egy raj méhet, melyek közül egy megcsipi. Szent Péter valamennyit meg akarja ölni. Krisztus megdorgálja, miért büntet egy bűnéért sok ártatlant.

Több esetben AaTh 774D-vel kontaminált.

1. ARANY - GYULAI 1872. 505-507. p. 29. sz. Krisztus mondák. /Hódmezővásárhely, Csongrád m. 19. sz./ /H 2., BN 1./
2. ZÖLDY Pál Ms. 1. III. 8. p. 208. sz. Szent Péter és a méhek. /Topolya, Bács m. 1900. körül./
3. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 426. p. 251. sz. A rosszért kell a jónak is szenvedni. /Gyoma, Békés m. 1900. körül./
4. GÖNCZI Ferenc 1948. 345. p. 4. sz. Miért kő em mihán másoknak is bűnhönni? /Radamos, Zala m. 1895-1905./
5. BERZE NAGY János 1940. II. 314-315. p. 125. sz. Péter igazabb akar lenni Jézusnál. /Pécsarányos, Baranya m. 1934./ AaTh 759^x + AaTh 774D + AaTh 774K.
6. BERZE NAGY János 1940. II. 315-317. p. 126. sz. Szem Péter mög a tehén. /Kákics, Baranya m. 1934./ AaTh 774D + AaTh 774K.
7. KOVÁCS Ágnes 1944. 60. p. 62. sz. Péter Isten szeretne lenni. /Ketesd, Kolozs m. 1942./ AaTh 774K + AaTh 774D.

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. III/1. 181-182. p. 30. sz. Isten. AaTh 774D + AaTh 774K. /Átvétel Arany-Gyulai-ból./

AaTh 774L Miből lett a gomba?/H -, BN 772^x, MNK 770 /XIII/1/

Vándorutjukon Szent Péter Krisztus háta mögött alamizsnába kapott kenyerekből lopva eszik. Krisztus minden harapásnál kérdez Pétertől valamit. Szent Péter ilyenkor kiköpi a kenyeret, úgy válaszol. A kiköpött kenyérdarabokból gomba lesz.

1. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. II. 142. p. 22. sz. Miből lőtt a gomba? /Tiszahegyes, Torontál m. 1882./ /BN 1./
2. MIKÓ Pál 1894. Nyr. 23. évf. 190. p. Miből lett a gomba? /Terbeléd, Nógrád m. 1894./ /BN 2./
3. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 452. p. 14. sz. A cipó. /Szeged, Csongrád m. 1900. körül./
4. FÁBIÁN Gyula 1910. Ethn. 21. évf. 302-303. p. A gomba. /Nógrád m. 1910./ /BN 3./
5. VÉGH Ferenc Ms. 1. 68-69. p. 7. sz. Szent Péter apostol mikor... /Szendrő, Borsod m. 1912./
6. MATÓ József Ms. 1. 98-99. p. 16. sz. /Kenézlő, Szabolcs m. 1914./
7. KOCSIS Lajos Ms. 1. 59. p. 19. sz. Krisztus mese. /Nagyszalonta, Bihar m. 1914-15./
8. BALASSA Iván Ms. 1. 30-32. p. Krisztus legenda. /Karcsa, Borsod-Abauj-Zemplén m. 1958./ AaTh 753 + AaTh 785 /AaTh 774L/.
9. MANGA János, Dr. Ms. 1. 78-80. p. Miből van a kakuk madár... /Rudna, v. Gömör m. Csehszlovákia, 1959./ AaTh 774L + MNK 751₁.
10. BOSNYÁK Sándor 1967. 90. p. A fák eredete. /Mohács, Baranya m. 1967./ Ugyanaz, csak kolbásszal, ami fa lesz.

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. V/1. 235-236. p. 46. sz. A gomba. /Mikóból átvétel/.

AaTh 774M Péter mint rossz üzenetvivő. A paraszt sok dolga

/H 775, BN 779 XXX^x/

Lásd Nagy Ilona készülő Magyar eredetmonda- katalógusában.

AaTh 774P Szent Péter és a dió

/H -, BN -/

Szent Péter hibát talál a teremtésben: a nagy töknék vékony az indája, a kicsi diónak /makknak/ hatalmas fája van. Egy szem dió /makk/ az orrára esik, visszavonja kifogását.

1. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 456. p. 18. sz. Szent Péter hibát talál a diófában. /Szeged, Csongrád m. 1900. körül./
2. BÁCSKAI - BOSNYÁK Sándor Ms. 4. 17. p. 5. sz. A teremtés dicsegete. /Siklós, Baranya m. 1959./ Szegény vándorlegény gondolkodik a teremtésen, orrára makk esik.
3. PENAVIN Olga 1971. 145. p. 16. sz. A suszter meg a királyné. /Kopács, v. Baranya m. Jugoszlávia, 1960-70./ AaTh 822 + AaTh 774C + MNK 791₃ + AaTh 774P + AaTh 905A^x.
4. KATONA Imre Ms. 1. 85-101. p. /Kopács, v. Baranya m. Jugoszlávia, 1962./ Eredetmonda + AaTh 822 + AaTh 774C + MNK 791₃ + AaTh 774P + AaTh 905A^x.

MNK 774R^x Szent Péter atyafiai

/H -, BN 779 XIX^x/

Szent Péter, mielőtt meglátogatja rokonait arról kérdezi Krisztust, hogy milyen termés várható. Krisztus szárazságot jósol. Szent Péter rokonsága így nem vet. Eső valóban nem esik, de nagy termése lesz azoknak, akik vetettek. Krisztus tanácsára Szent Péter atyafiai összeszedik a mezőn maradt buzaszálakat.

1. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. II. 143. p. 25. sz. Mióta kaparik a tallót? /Törökbecse, Torontál m. 1882./ /BN 1./
2. BENEDEK Elek 1894-96⁴. V/1. 21-23. p. 2. sz. Szent Péter atyafiai. /Székelyföld, 19. sz./ MNK 774R^x + AaTh 774E.
3. ERDŐS József Ms. 1. 9-10 p. Krisztus urunk meg Szent Péter. /Feldebrő, Heves m. 1915./

4. BERZE NAGY János 1940. 319. p. 130. sz. Jézus és Pétör. /Becefa, Baranya m. 1934./
5. BERZE NAGY János 1940. II. 320. p. 131. sz. Krisztus mög a termés. /Mohács, Baranya m. 1937./
6. BERZE NAGY János 1957. II. 351. p. Krisztus és a termés. /Szedres, Tolna m. 1924./ /BN 2./

MNK 774S^x Szent Péter imádsága

/H -, BN 778^x/

Szent Péter kéri Krisztust, hogy számon utazzanak, ne gyalog. Krisztus teljesíti Szent Péter kívánságát, ha az elmond egy imádságot anélkül, hogy másra gondolna. Szent Péter az ima közben a számár etetésére, köztöfékére illetve saját kényelmére gondol.

1. NAGY Géza Ms. 1. 1-4. p. 1. sz. Krisztus legendák. /Gárdonyi, Fejér m. 1870-1906./ MNK 791₂ /AaTh 774F/ + AaTh 774D + MNK 774S^x.
2. GÖNCZI Ferenc 1948. 329-330. p. 21. sz. Szem Piéter meg a számár. /Páka, Zala m. 1895-1905./
3. BERZE NAGY János 1960. 206-207. p. Péter meg az imádság. /Besenyőtelek, Heves m. 1904./ /BN 1./

MNK 774U^x Krisztus vörös zsinórral fűrészel

/H -, BN -./

- I. Krisztus és Szent Péter hajóácsként dolgoznak. Krisztus úgy fűrészel, hogy egy vörös krétával befestett zsinórral rácsap a fára, s az elhasad.
- II. Szent Péter elhagyja Krisztust, maga is megpróbálkozik ezzel a módszerrel, elszegődik máshova ácsnak. Felsül, Krisztus menti meg az emberek haragjától.

1. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 458. p. 20. sz. Szent Péter egyedül lesz ács. /Magyarszentmárton, Torontál m. 1900. körül./
2. BETKOWSKI Jenő 1931. Ethn. 42. évf. 37. p. Ki volt az első super? /Szolnok, Szolnok m. 1931./ MNK 774U^x/I/ Krisztus helyett Noé.

MNK 774V^x Szent Péter elhagyja Krisztust

/H -, BN -/

- I. Krisztus valamilyen csodatétellel végzi földi munkáját /lakatkészítés, aratás, pásztorkodás./.
- II. Szent Péter elhagyja, s maga is megpróbálkozik azzal, amit Krisztus csinált. Felsül, Krisztus menti meg az emberek haragjától úgy, hogy elvégzi Péter munkáját.
- Vö. AaTh 752A, AaTh 753, AaTh 753A, AaTh 774A és AaTh 785 mesetipusokkal.
1. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 452. p. 21. sz. Szent Péter egyedül arat. /Egyházaskér, Torontál m. 1900. körül./
  2. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 460. p. 22. sz. Szent Péter elhagyja Krisztus urunkat. /Magyarszentmárton, Torontál m. 1900.körül/
  3. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 465. p. 27. sz. Szent Péter egyedül lesz tehénpásztor. /Magyarszentmárton, Torontál m. 1900.körül/

AaTh 777 A bolygó zsidó

/H -, BN -/

A keresztet vivő Krisztust megsértő zsidót megátkozza a megváltó, így ez nem tud meghalni, s örökké bolyong.

1. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 226. p. 102. sz. Az örökké való zsidó. /Szaján, Torontál m. 1900. körül./

AaTh 778 A cigány fogadalma /gyertvája//H -, BN 1629^x/

A cigány veszedelembé lévén áldozatot /gyertyát/ ajánl fel az Istennek /szentnek/, de ígéretét semmibe veszi, mihelyt a veszély elmúlik.

Vö. AaTh 1553A^x, AaTh 1718^x.

1. DÖMÖTÖR Sándor 1929. Ethn. 40. évf. 105. p. 347. sz. /H. n. 20. sz. eleje./ /BN 1./
2. KOVÁCS Ágnes 1944. I. 160. p. 14. sz. A cigány fogadalma villámlás közben. /Ketesd, Kolozs m. 1940-42./
3. ERDÉSZ Sándor 1961-62. 121. p. 3. sz. A cigány ment át a jégen. /Kállósemjén, Szabolcs-Szatmár m. 1957./

AaTh 779A^x Krisztus és a szülő asszony/H -, BN 779 IX^x/

Krisztus nem engedi megszületni a gyermeket, migcsak Péter nem lát kedvező jelet az égen.

Gyakran bevezet tündérmesét. Lásd AaTh 461, AaTh 403A stb. típusokat.

1. ERDÉLYI János 1855. 175-180. p. 16. sz. Jézus mondásának teljesebben kell. /H. n. 1855. előtt./ AaTh 779A^x - AaTh 461. /BN 2./
2. ARANY - GYULAI 1872. 501-503. p. 27. sz. Krisztus mondák. /Hódmezővásárhely, Csongrád m. 19. sz./ /BN 3./
3. HORGER Antal 1908. 227-245. p. 29. sz. Jézus Krisztus keresztlánya. /Tatráng, Brassó m. 1890-es évek./ MNK 751₁ + AaTh 779A^x + AaTh 403A + AaTh 510A + AaTh 510B. /BN 5./
4. GÖNCZI Ferenc 1948. 328-329. p. 20. sz. Krisztus meg a kutba esett gyerek. /Gellénháza, Zala m. 1895-1905./ Krisztus azt jósolja vendéglátójának, hogy a fia kutba fullad. A gazda kocsisa ingyen dolgozik, csak hogy láthassa, beteljesül a jóslat. A kocsis ezután más szolgálatot keres.
5. KÁLMÁNY Lajos 1914. 131-132. p. 53. sz. Krisztus jóslatának be kell teljesedni. /Szeged, Csongrád m. 20. sz. eleje./ Krisztus a születő fiúnak azt jósolja, hogy megöli szüleit. A fiú emiatt megy világgá, mikor felnő. Később megházasodik. Szülei keresésére indulnak és megtalálják. A fiú nincsen otthon, a meny ad szállást. Hazatértekor a fiú azt hiszi, hogy felesége szeretőjével fekszik az ágyban, és megöli szüleit. /BN 6./
6. KOÓS Antal Ms. 1. 48-49. p. Krisztus urunk meg a szülő asszony. /Szihalom, Heves m. 1912./ A megszületett gyermek azonnal meghal.
7. ŐSZ János 1941. 186-192. p. Szegfü Katalin és Krisztus Urunk. /Pócsfalva, Maros-Torda m. v. Kibéd, Kisküküllő m. 1884-1941./ AaTh 791 /AaTh 778^x + AaTh 403A/.
8. BERZE NAGY János 1940. 312-314. p. 124. sz. /Kákics, Baranya m. 1934./ Egy katona hallja meg Krisztus jövendölését a gyerekről. A gyerek katona lesz, utána megházasodik. Esküvője után három farkas tépi széjjel. A katona húsz évvel

később megpróbálja megakadályozni a fiú halálát, nem sikerül.

9. Dr. FÖLDESSY Józsefné Ms. 1. 1. p. /Patak, Nógrád m. 1953./
AaTh 774C + AaTh 822 + AaTh 779A^x. Vizbe fullad.

10. ERDÉSZ Sándor 1968. II. 474-485.p.100. sz. Atyám Teremtőm
Szent Péterrel jártak a földön kéregetőruhába. Egy nagy házba
kaptak szállást, ahol az asszony kinlódott. /Szamosszeg, Sza-
bolcs-Szatmár m. 1959./ Tipusszám nélküli változattal konta-
minált.

11. BÁCASKAI - BOSNYÁK Sándor Ms. 1. 2. p. A kőszál. /Vörösmart,
v. Baranya m. Jugoszlávia, 1960./

12. BODNÁR Bálint Ms. 4. 63-69. p. 6. sz. Krisztusról és Szent
Péterről legendák. /Ajak, Szabolcs-Szatmár m. 1962./
AaTh 779A^x + MNK 791₂ + MNK 751₁ + AaTh 774D.

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. II/1. 187-193. p.
24. sz. Napisten. /Erdélyitől átvett./

AaTh 780 magyar változatait ld. MNK 721^x Jávorfácska.

AaTh 785 A bárány mája

/H 785, BN 785/

I. Krisztus és utitársa /néha Péter/ egy bárányt kapnak. Az éhes uti-
társ megeszi a bárány máját és később azt állítja, hogy a báránynak
nincs mája.

II. Krisztus meggyógyítja egy gazdag ember leányát, ezért pénzt kapnak,
a kapott pénzt Krisztus három részre osztja. Az utitárs megkérdi,
hogy kié a harmadik rész. Krisztus azt válaszolja, hogy azé, aki a
máját megette. Az utitárs bevallja tettét.

Vö. AaTh 753A.

1. ARANY - GYULAI 1872. 397-403. p. 4.sz. Hová lett a bárány
mája? /Sárospatak, Borsod-Abauj-Zemplén m. 1872. előtt/
AaTh 785 + AaTh 753A. /H 3., BN 1./

2. ORBÁN Balázs Ms. 1. 42-43. f. 20. sz. Krisztus és Péter a ci-
gánnyal. /Csik és Oláhfalva, 19. sz.második fele/. AaTh 753A~
~AaTh 785.

3. GÖNCZI Ferenc 1948. 326-328. p. 19. sz. Krisztus Piétért eta-
szította magát. /Babosdöbréte, Zala m. 1895-1905./ AaTh 785 +
+ AaTh 774A + AaTh 774F.

4. GÖNCZI Ferenc Ms. 1. 698. p. 12. sz. /Bucsuta, Zala m.

1895-1905./

5. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 67-68. p. 23. sz. Hun van a tüdeje mög a
mája? /Szőreg, Csongrád m. 1900.körül./ AaTh 785 + AaTh 753A.

6. BORÁNY Gyula Ms. 1. 7. p. 7. sz. /Látrány, Somogy m. 20.sz.
eleje./AaTh 785 + AaTh 753A.

7. LENCSE Mátyás Ms. 1. 2-7. p. Jézus Krisztus, Szent Péter és a
cigány. /Erk, Heves m. 20. sz. eleje./AaTh 785 + AaTh 753A.

8. TILDY Zoltán Ms. 1. 23-26. p. 3. sz. /Csilizpatas, Győr m.
20. sz. eleje./ AaTh 785 + AaTh 753A.

9. SÜTŐ Gyula Ms. 1. 193-195. p. 4. sz. /Barkaszó, Bereg m.1914./

10. BERZE NAGY János 1940. II. 289-90. p. 103. sz. Jézus mög a vár-
dor. /Sumony, Baranya m. 1936./ AaTh 785 + AaTh 753A + AaTh
774C.

11. ECKERT Irma 1937. Ethn. 48. évf. 167. p. 2. sz. Krisztus legen-
dák. b/l. Szt. Pétör mög a Jézuska... /Szakmár, Bács-Kiskun m.
1937./

12. DÉGH Linda 1942. II. 144-152. p. 37. sz. Jézus és a zsidó.
/Bag, Pest, m. 1941./ AaTh 785 + AaTh 753A + AaTh 1735.

13. TURI Sándor Ms. 2. 10. p. Jézus mondák Paszabon. /Paszab,
Szabolcs-Szatmár m. 1950./ AaTh 822 + AaTh 785 + AaTh 753A.

14. BÉRES András 1967. 278-279. p. 47. sz. Jézus és a kovács. /Ro-
zsály, Szabolcs-Szatmár m. 1951. AaTh 785 /AaTh 753A/ +
+ AaTh 753.

15. ANDRÁSFALVY Bertalan 113-114. p. 13. sz. /Tyukod, Szabolcs-
Szatmár m. 1955./ AaTh 774C + AaTh 753A AaTh 785.

16. ERDÉSZ - HALMOS - KOVÁCS 1968. 120-122. p. 30.sz.

Hersku, mikor Krisztus urunkkal utazott. /Baktalórántháza,
Szabolcs-Szatmár m. 1956./ AaTh 785 /AaTh 1725/.

17. BALASSA Iván Ms. 1. 30-32. p. Krisztus legenda. /Karcsa, Bor-
sod-Abauj-Zemplén m. 1958./ AaTh 753 + AaTh 785 /AaTh 774L/.

18. BOSNYÁK Sándor Ms. 3. 71-74. p. 23. sz. A cigány meg az Isten.
/Mohács, Baranya m. 1959./ AaTh 785 + AaTh 753A

19. NAGY Olga 1976. 337-338. p. 54. sz. A bárány mája. /Szék, v.
Szolnok-Doboka m. Románia, 1959./

20. BOSNYÁK Sándor Ms. 2. 34-36. p. 8. sz. Mesterek mestere. /Sik-
lónagyfalú, Baranya m. 1960./ AaTh 785 +/AaTh 753A+AaTh 753/.

21. GAÁL Károly 1970. 160-166. p. 38. sz. Christus und Petrus auf

Wanderschaft. /Mittelpullendorf = Középpulya, v. Sopron m. Ausztria, 161-63./ AaTh785 /AaTh 785A/ + AaTh 753A + MNK 750B III^x + AaTh 753 + AaTh 774E + MNK 791₄ + AaTh 752A + + AaTh 774C + AaTh 774F + AaTh 774H.

22. GAÁL Károly 1970 166. p. 39. sz. Wer ass das Herz der Gans.

/Schachedorf = Csajta, v. Vas m. , Ausztria, 1961-63./

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. III/2. 84-89. p.

15. sz. A bárány mája. /Arany -Gyulaitól átvett./

AaTh 785A Az egy lábú liba /Krisztus és Szent Péter/

/H -, BN 779 VI^x/

Krisztus és Péter egy helyen sült libát kapnak alamizsnául. Péter titokban megeszi a liba egyik lábát s Krisztus kérdésére szorultságában azt feleli, hogy minden libának egy lába van. Bizonyosságul odamutat a jégen féllábon álló ludakra. Krisztus odahessent, mire a libák leengedik a másik lábukat és úgy szaladnak szét. Péter hazugságban marad.

1. KRIZA - ORBÁN - BENEDEK - SEBESI 1882. 414-419. p. 19. sz. Krisztusmondák V. /Székelyföld, 19. sz./ /BN 1./
2. ÜRMÖSI Sándor Ms. 1. 21. sz. 73-74. f. /Udvarhelyszék, 19.sz./
3. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 453. p. 15. sz. Mé' tart csak fél napig Szen' Péternek a nevenapja? /Térvár, Torontál m. 1900.körül./
4. BERZE NAGY János 1940. II. 302-304. p. 113. sz. Jézus mög Pé-tör. /Alsóegerszeg, Baranya m. 1934./ AaTh 822 + AaTh 785A + + AaTh 774F + AaTh 774H.
5. BERZE NAGY János 1940. II. 307-308. p. 119. sz. Szem Pétör mög a liba. /Hosszúhetény, Baranya m. 1934./
6. PENAVIN Olga 1971. 403-405. p. 96. sz. Jézus a földön járt. /Kishegyes, v. Bács-Bodrog m. Jugoszlávia, 1960.70./ AaTh 563 + AaTh 774D + AaTh 785A + MNK 791₂ + AaTh 822.
7. GAÁL Károly 1970. 157-160. p. 37. sz. Christus und Petrus auf Erdenwanderung. / Rotenturm a. d. Pinka = Vörösvár, v. Vas m. Ausztria, 1961-63./ AaTh 774F + MNK 791₂ + AaTh 785A + + AaTh 774C.
8. GAÁL Károly 1970. 160-166. p. 38. sz. Christus und Petrus auf

Wanderschaft. /Mittelpullendorf = Középpulya, v. Sopron m., Ausztria, 1961-63./ AaTh 785 + /AaTh 785A/ + AaTh 753A + +MNK 750B III^x + AaTh 753 + AaTh 774E + MNK 791₄ + AaTh 752A + + AaTh 774C + AaTh 774F + AaTh 774H.

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még JÓKAI Mór 1858. 187. p.

BENEDEK Elek 1894-96⁴. III/1. 68-69. p. 8. sz. A lúd lába.

/Átvétel Kriza - Orbán - Benedek - Sebesi-ből./

GYÖRGY Lajos 1938. 151-152. p. 87. sz. Féllábú libák. stb. Mint a trufához közel álló legendameséknek általában, ennek a típusnak is nagyszámú szépirodalmi változata van.

AaTh 785A₁ Az egy lábú liba. /A pap és a cigány/

/H -, BN -/

A cigánnyal libát küldenek a papnak. A cigány megeszi a liba egyik lábát, s amikor felelőségre vonják, rámutat a hideg miatt féllábon álldo-gáló ludakra, hogy a libának csak egy lábuk van.

1. SIMONYI Zsigmond 1874. Nyr. 3.évf. 514. p. 3.sz. Szent Péter és a sült lúd lába. /Marótpuszta, Somogy m. 1874./
  2. KOC SIS Lajos Ms. 1. 61. p. 21. sz. Hány lába van a libának? /Nagyszalonta, Bihar m. 1914./
  3. BONDÁR György Ms. 1. 24. p. 14. sz. A cigány mög a liba lá-ba. /Nagyszalonta, Bihar m. 1914-15./
  4. DOBOS Ilona 1962. 501. p. 8.sz. A féllábú liba. /Kisbajom, Somogy m. 1958./
  5. BÉRES András 1967. 319-320.p. 64.sz. A libás cigány. /Rozsály, Szabolcs-Szatmár m. 1949. /AaTh 785A₁ + MNK 1561 IV.^x/
  6. VŐŐ Gabriella 1969. 257-58. p. 131. sz. A cigány és a sült liba. /Görgényüvegcsür, v. Maros-Torda m. Románia, 1968./
- MEGJEGYZÉS: Vess össze AaTh 785A mesetípussal, ahol - lévén Krisztusé az utolsó szó - Krisztus győzedelmeskedik. Érdekes példája ez a típus annak, hogy hogyan befolyásolja a szereplők megváltoztatása a mese cselekményét.

AaTh 788 Az elégetett és újból született szent

/H -, BN -/

I. A szent vétkezik, ezért Krisztus szénné égeti. Az elégett szentből csak a szive marad, amit Krisztus és Szent Péter tarisznyájába tesz.

II. Egy lányos háznál szállnak meg. A lány megkívánja a jó szagú szivet, eszik belőle, terhes lesz, ismét megszületik a szent.

1. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 449. p. 11. sz. Mőlik szent születött kétször? /Magyarszentmárton, Torontál m. 1900. körül./ Keresztelő Szent Jánost szüli meg Szent Dorottya.
2. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 448. p. 10. sz. Szent Venczel kécczör született. /Szeged, Csongrád m. 1900. körül./
3. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 549. p. 3. sz. Szent András kécczör született. /Magyarszentmárton, Torontál m. 1900. körül./ Szent András sirján liliom nőtt, ezt szagolta meg a király leánya, s esett teherbe. Továbbiakban tipushoz nem köthető.
4. GÖNCZI Ferenc Ms. 1. 706. p. 17. sz. /Vakonya, Zala m. 1895-1905./ Szent András születik kétszer.
5. ZSIGMOND Konrád 1903. Ethn. 14. évf. 482. p. 4. sz. Krisztus Urunk egykor Szent Pállal és Péterrel... /Kiskunfélegyházi tanyák, Pest-Pilis Solt-Kiskun m. 1903./ Szent Pál.
6. BERZE NAGY János 1940. II. 542. p. 18. sz. Szent István ujjászületése. /Boda, Baranya m. 1935./

AaTh 791 Krisztus és Szent Péter éjszakai szálláson. /A részeg házigazda/

/H 778, BN 768^{xx}/

Péter és Krisztus egy ágyban alszik. A részeg házigazda hazatér, és megveri az ágyon kívül fekvő Pétert. Péter helyet cserél Krisztussal. Ekkor a házigazda visszajön, hogy megverje a másik utast. Ismét Péter kapja az ütlegetek.

1. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. II. 145-147. p. 28. sz. Krisztus urunk tanácsa. /Szaján, Torontál m. 1882./ A részeges házigazda ezekután meghal. Krisztus tanácsot ad az asszonynak következő házasságához, de az nem fogadja meg. /H 1., BN 2./
2. KÁLMÁNY Lajos Ms. 1. 244-246. p. 2. sz. Précsó. /Csanádapáca, Csanád m. 1900. körül./ AaTh 791 /AaTh 330B + MNK 1154^x/.
3. ÓSZ János 1941. 186-192. p. Szegfü Katalin és Krisztus Urunk. /Pócsfalva, Maros-Torda m. vagy Kibéd, Kisküküllő m.

1884-1941./ AaTh 791 /AaTh 779A^x + AaTh 403A/.

4. BÉRES András 1967. 238-239. p. 32. sz. Szent Péter meg a részeg gazda. /Rozsály, Szabolcs-Szatmár m. 1949./
5. ERDÉSZ Sándor 1968. II. 495-500. p. 105. sz. Atyám Teremtőm Szent Péterrel kéregető ruhába bement egy részeges embernél éjjeli szállásra. /Szamoszeg, Szabolcs-Szatmár m. 1959./
6. FEHÉR Anikó Ms. 1. 37-38. p. Krisztus meg Szent Péter. /Bátya Bács-Kiskun m. 1970./
77. SEBESTYÉN Ádám Ms. 1. 294-295. p. 39. sz. A részeges ember és Szent Péter. /Andrásfalva, Bukovina, Románia; Kakasd, Tolna m. 1971-77./
8. BERNÁT - VAS Ms. 1. Jézus és Péter mentek az uccán. /Osztopán, Somogy m. 1977./ AaTh 774C + AaTh 791.

MNK 791₁ Krisztus és Szent Péter éjszakai szálláson /Miért a férfi az úr a háznál?/

/H -, BN -/

Péter kérésére Krisztus az asszonyokat teszi a ház uraivá. Krisztus és Péter vándorútjukon szállást kapnak egy háznál, ahol az asszony épp a kocsmában van. A két vándor egy ágyban alszik. A részeg asszony hazatér és megveri a kívül fekvő Pétert. Péter helyet cserél Krisztussal. Ekkor az asszony visszajön, hogy megverje a másik utast. Ismét Péter kapja az ütlegetek. Másnap Péter kéri Krisztust, hogy mégis az emberek legyenek az urak a háznál.

1. SZENDREY Zsigmond 1924. 220-221. p. 8. sz. Miért a férfi az úr a háznál? /Nagyszalonta, Bihar m. 1914./ /BN 776^{xx} 6./
2. BERZE NAGY János 1940. II. 302. p. 112. sz. Mióta nincs hatalmuk az asszonyoknak? /Ellend, Baranya m. 1934./
3. ORTUTAY Gyula 1940. 315. p. 23. sz. Melyik az erősebb? /Bátorliget, Szabolcs m. 1936-38./
4. DÉGH Linda Ms. 1. /Csikmenaság, Csik m. 1942./ AaTh 774D /MNK 791₁/.
5. BÉRES András 1967. 239. p. 33. sz. Jézus és a részeg asszony. /Rozsály, Szabolcs-Szatmár m. 1966./
6. VŐÖ Gabriella 1969. 119-121. p. 35. sz. Szent Péter és a nagybőgő. /Árpástó, Szolnok-Doboka m. Románia, 1961./ AaTh

774. + MNK 791₁ + ?.

7. DÖMÖTÖR Ákos 1962. 52-53. p. 10. sz. Krisztus és Péter a csárdában. /Sarkad, Békés m. 1961./

MNK 791₂ Krisztus és Szent Péter éjszakai szálláson, kocsmában /lakodalomban/

/H -, BN 768^{xx}/

Krisztus és Péter betérnek egy kocsmába /lakodalmas házba/ éjszakai szállásra. A mulatozók tánc közben megrugdadják /vagy megverik, vagy megtáncoltatják/ a kívül fekvő Pétert. Mikor békén hagyják, Péter helyet cserél Krisztussal. Ezután a belülfekvőt bántják a mulatozók, ismét Péter jár rosszul.

1. ARANY - GYULAI 1872. 500-501. p. 26. sz. /Krisztus mondák./ /Pest m. 1872. után./ /H 778. 2., BN 768^{xx}. 1./
2. NAGY Géza Ms. 1. 1-4. p. 1. sz. Krisztus legendák. /Gárdony, Fejér m. 1880-1906./ MNK 791₂/AaTh 774F/ + AaTh 774D + MNK 774S^x.
3. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 269. p. 143. sz. /H. n. 1900. körül./
4. KÁLMÁNY Lajos 1914. I. 130. p. 52. sz. Mióta akasztják a betyárokat? /Szeged, Csongrád m. 20. sz. eleje./ Folytatása szerint Krisztus tudja, hogy a betyárok szeretik a halat a nagykönyvébe a betyároknak "kenyeret meg halat" ir elő. Péter kijavítja "kötelet meg vasat"-ra.
5. FÁBIÁN Gyula 1910. 21. évf. 359. p. Péter a lakziban. /Nógrád m. 1910./ /BN 768^{xx}. 3./
6. SZENDREY Zsigmond 1924. 216-217. p. 3.sz. Szent Péter a lakodalomban. /Nagyszalonta, Bihar m. 1914./ /H 778.3., BN 768^{xx}. 5./
7. SZÉKELY László Ms. 1. 54. p. 1. sz. Mikor Krisztus Urunk... /Jászapáti, Bács-Kiskun m. 1914./
8. TURI Sándor Ms. 1. 41. p. /Paszab, Szabolcs m. 1939/
9. CSINTALAN József Ms. 1. Krisztus monda. /Demecser, Szabolcs m. 1941./
10. PÉCZELI Imre Ms. 1. 35-36. p. 2. sz. Krisztus Urunk és Péter. /Szilvásvárad, Heves m. 1942./
11. DOBOS ILONA 1962. 340-341. p. 56. sz. Krisztus és Péter az éjszakai szálláson. /Kisbajom, Somogy m. 1953-59./

12. PENAVIN Olga 1971. 403-405. p. 96. sz. Jézus a földön járt. /Kishegyes, v. Bács-Bodrog m. Jugoszlávia, 1960-70./ AaTh 563 + AaTh 774D + AaTh 785A + MNK 791₂ + AaTh 822.
13. NAGY Olga 1976. 338-339. p. 55. sz. Szent Péter és a verekedők. /Szék, v. Szolnok-Doboka m., Románia, 1958./
14. BOSNYÁK Sándor Ms. 2. 4. p. Ki fekszik kívül? /Istensegits, Bukovina, Románia; Nagyvejke, Tolna m. 1961./
15. BODNÁR Bálint Ms. 4. 63-69. p. 6. sz. Krisztusról és Szent Péterről legendák. /Ajak, Szabolcs-Szatmár m. 1962./ AaTh 779A^x + MNK 791₂ + MNK 751₁ + AaTh 774D.
16. GAÁL Károly 1970. 157-160. p. 37. sz. Christus und Petrus auf Erdenwanderung. /Rotenturm a. d. Pinka = Vörösvár, v. Vas. Ausztria, 1961-63./ AaTh 774F + MNK 791₂ + AaTh 785A + AaTh 774C.
17. SEBESTYÉN Ádám Ms. 1. 55-56. p. 8. sz. Megrugódták Pétert. /Andrásfalva, Bukovina, Románia; Kakasd, Tolna m. 1971-77./

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. III/1. 157. p. 26. sz. Krisztus a csárdában. /Arany-Gyulaiból. /

MNK 791₃ Krisztus és Szent Péter éjszakai szálláson

/A duhaj ácsok/

/H -, BN -/

Krisztus és Péter betérnek egy kocsmába, éjszakai szállásra. A kocsmában mulatozó ácsok megrugdadják /megverik/ Pétert, aki a fekhelyükön kívül fekszik. Péter helyet cserél Krisztussal. Ekkor az ácsok a belül fekvőt kezdik rugdosni, hiszen tudtukkal az még nem kapott a rugásokból. Ismét Pétert verik meg. Másnap Krisztus Péter kérésére görcsöt teremt a fába.

MNK 791₂ + AaTh 774H-val egyenlő.

1. BORÁNY Gyula Ms. 1. 3-4. p. 3. sz. /Látrány, Somogy m. 20.sz. eleje./
2. VÉGH Ferenc Ms. 1. 63. p. 1. sz. Az Ur Jézus, Péter és az ácslegények. /Szendrő, Borsod m. 1912./
3. BETKOWSKI Jenő 1931. Ethn. 47. évf. 37. p. 2. sz. Az Ur Jézus, Szent Péter meg a superok. /Szolnok, Szolnok m. 1930. körül./

4. BERZE NAGY János 1940. II. 323. p. 137. sz. Szem Pétör mög az ácsok. /Hosszúhetény, Baranya m. 1934./
5. BERZE NAGY János 1940. II. 301. p. 111. sz. Jézus meg Péter a csárdába. /Kistótfalu, Baranya m. 1935./
6. ECKERT Irma 1937. Ethn. 48. évf. 167. p. 2. sz. Egy vendéglőbe nagyon mulattak... /Szakmár, Bács-Kiskun m. 1937./
7. ORTUTAY Gyula 1940. 318-319. p. 24. sz. /Szent Péter és az ácsok./ /Bátorliget, Szabolcs-Szatmár m. 1936-38./
8. MÁTYÁS Sándor Ms. 1. 11. p. /Tahi-Tótfalu, Pest m. 1951./ Hiányzik az aetiológikus befejezés.
9. VÖÖ Gabriella 1969. 128. p. 40. sz. Mióta van bog a fában. /Csákova, v. Temes m. Románia, 1961./
10. KATONA Imre Ms. 1. 85-101. p. /Kopács, Baranya m. Jugoszlávia. 1962./ AaTh 822+AaTh 774C+MNK 791₃+AaTh 774P+AaTh 905A^x.
11. BOSNYÁK Sándor 1967. 92. p. 10. sz. A facsomó eredete. /Mohács, Baranya m. 1967./
12. PENAVIN Olga 1971. 145. p. 16. sz. A suszter meg a királyné. /Kopács, v. Baranya m. Jugoszlávia, 1960-70./ AaTh 822 + AaTh 774P + AaTh 774C + MNK 791₃ + AaTh 905A.
13. KATONA Imre 1972. 296. p. Miért van görcs a fában? /Kopács, v. Baranya m. Jugoszlávia, 1972./

MNK 791₄ Krisztus és Szent Péter éjszakai szálláson. /Gabona cséplést vállalnak./

/H -, BN -/

Krisztus és Szent Péter éjszakai szállásért cserébe elvállalják házigazdájuk gabonájának kicséplését. Reggel nem akarnak felkelni, ezért házigazdájuk Pétert, aki kívül fekszik, megveri. Péter helyet cserél Krisztussal és tovább alszanak. Házigazdájuk most a belül fekvőt - ismét Pétert - veri meg. Krisztus tüzzel égeti ki a gabonaszemeket. Vesd össze AaTh 752A-val.

1. GÖNCZ Ferenc 1948. 337. p. 3. sz. Piéter, meg a csiéplő ember. /Gellénháza, Zala m. 1895-1905./ A házigazda nem részeg, hanem a szállásért megígért munkát követeli a vándoroktól.

2. GAÁL Károly 1970. 160-166. p. 38. sz. Christus und Petrus auf Wanderschaft. /Mittelpullendorf + Középpulya, v. Sopron., Ausztria, 1961-63./ AaTh 785 /AaTh 785A/ + AaTh 753A + MNK 750B III^x + AaTh 753 + AaTh 774E + MNK 791₄ + AaTh 752A + AaTh 774C + AaTh 774F + AaTh 774H.

MNK 794^x A három arkangyal

/H -, BN -/

Mikor az Isten ki akarja kergetni Ádámot és Évát a paradicsomból, először Gábrielt, a magyar arkangyalt küldi rájuk. Ádám megvendégeli. Gábriel ezután megkéri Istent, hogy bizza a feladatot másra. Másodszorra Flóriánt /Ráfáelt/, a román arkangyalt küldi az Isten, de őneki sincs szive kidobni a két embert a jó ebéd után. Harmadszorra Mihályt, a német arkangyalt küldi, Mihály elfogadja Ádám és Éva ételét, majd kiűzi őket a paradicsomból.

V.ö.: Motif-Index A 1331.

1. ARANY - GYULAI 1872. 490-491. p. 19. sz. A három arkangyal. /H. n. 19. sz. közepe./

2. DÉGH Linda 1955-60. II. 112-113. p. 63. sz. A három arkangyal. /Andrásfalva, Bukovina, Románia; Kakasd, Tolna m. 1956./

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. III/2. 13-14. p.

3. sz. A három arkangyal. /Átvétel Arany - Gyulaiból ./

AaTh 795 Az engedetlen angyal

/H 755, BN 779 VII^x/

- I. Isten leküldi angyalát /a halált/ a földre egy asszony lelkéért. Az angyal megsajnálja az asszonyt, mivel épp két kisgyereket szoptatja, a parancsnak nem tesz eleget.
- II. Isten leküldi az angyalt a tengerfenékre egy kőért, kettőtöröti e követ s a benne levő kis bogár életével bebizonyítja, hogy mindenkinek gondját tudja viselni.
- III. Isten leküldi az angyalt a földre, hogy vezekeljen engedetlenségéért. Az angyal szolgálatba áll. Szolgálat vége felé "ura előtt" több szokatlan dolgot cselekszik.

a/ Elfordítja a fejét a templom előtt, de a kocsma előtt térdet

hajt /keresztet vet/.

b/Mosolyog urán, aki egy koldusnak pénzt ad.

c/Mosolyog urán, aki hosszas válogatás után tartós csizmát vesz.

IV. Ura kérdésére cselekedeteinek magyarázatát adja.

a/A templomban prédikáló pap álszent, a kocsmában Isten nevét hallotta emlegetni.

b/A koldus nagy summa pénzen ült.

c/A vásárolt csizmát ura már nem tudja elhasználni.

V. Felfedi kilétét gazdája előtt, a gazdája lelkét elviszi az Ur színe elé, aki megbocsájt neki.

1. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. II. 147. p. 29. sz. Krisztus urunk ítélete. /Szaján, Torontál m. 1882. körül./ AaTh 795 /III+IV/. /BN 1./

2. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. II. 150-151. p. 33. sz. Az Ur angyala a földön. /Szaján, Torontál m. 1882. körül./ /H 755. 1., BN 2/.

3. BENEDEK Elek 1894-96⁴. II/1. 204-209. p. A Halál./H.n.é.n./

4. ZSIGMOND Konrád 1903. Ethn. 14. évf. 481-482. p. 3. sz. Krisztus mondák. Volt egyszer egy szegény ember... /Kiskunfélégyházi tanyák, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m. 1903./ /BN 3./

5. BERZE NAGY János 1940. II. 308-310. p. 120. sz. A megbüntett halál. /Kákics, Baranya m. 1934./

6. BERZE NAGY János 1940. II. 310. 121. sz. A z'Isten meg a zangyal. /Mohács, Baranya m. 1937./ AaTh 795/I + II/.

7. ORTUTAY Gyula 1940. 304. p. 19. sz. /Bátorliget, Szabolcs m. 1936-38./ Bővebb, még más tipushoz nem köthető változat.

8. TURI Sándor Ms. 1. 40. p. Mese az angyalról. /Paszab, Szabolcs-Szatmár m. 1939./

9. KOVÁCS Ágnes Ms. 1. 343. p. 88. sz. /Ketesd, Kolozs m. 1941./ AaTh 795/III+IV+V/.

10. ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. III. 348-352. p. 199. sz. Az engedetlen Halál. /Csikszentdomokos, Csik m. Románia, 1942./ AaTh 795/II/.

11. KUNTÁR Lajos 1955. 37-40. p. A halál és az uraság. /Csákánydoroszló, Vas m. 1950-es évek eleje./ AaTh 795/III+IV+V/.

12. DÖMÖTÖR Ákos 1962. 67-69. p. 14. sz. Az isten, a halál és a gazdag ember. /Sarkad, Békés m. 1961./

MNK 799^X Krisztus, Illés és Péter

/H -, BN 779 XXII^X/

I. Krisztus, Illés és Péter együtt vándorolnak. Megszomjazva először Krisztus megy be egy rác házába bort kérni. Az nem ad, mert ha valóban Krisztus a vándor, akkor neki kellene a bort adnia.

II. Másodszorra Illés megy be bort kérni. Ő azért nem kap, mert az ő napján jégeső esik.

III. Harmadikként Péter megy be. Ő végre kapott bort, mert az ő napján van hagyma, uborka és tök.

1. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. III. 173-174. p. 15. sz. Krisztus társasága és a rác. /Egyházaskér, Torontál m. 1891. körül / . /BN 1./

2. BENEDEK Elek 1894-96⁴. V/1. 241-242. p. 49. sz. A rác. /Székelyföld, 19. sz. vége./

AaTh 800 A szabó /cigány/ a mennyországban

/H 800, BN 800/

Isten távollétében Szent Péter egy cigányfiút enged a mennyországba. A fiú Isten zsámolyát dobja a földre egy tolvaj öregasszonyra. Kiűzik a mennyből.

Előzménye MNK 750 II^X és AaTh 468.

Folytatása AaTh 804B.

Változatokat lásd MNK 750 II^X mesetipusnál.

AaTh 804 Szent Péter anvia

/H -, BN 779 XXXII^X/

I. Szent Péter anyja egész életében nagyon fukar volt, ezért a pokolba jut. Szent Péter kéri az Urat: engedje anyját a mennyországba.

Az Ur azzal a feltétellel engedi, ha már kigyógyult az irigységből.

II. Szent Péter viszi a hirt anyjának. Mikor indulnának a mennyországba néhány lélek Szent Péter anyjára kapaszkodik, hogy szabaduljanak a pokolból, de Szent Péter anyja lerázza őket. Így aztán ő se jutott a mennyországba.

1. GELL Antal Ms. 1. 159-160. p. 4. sz. /Maklár, Heves m. 1914./

2. BERZE NAGY János 1940. II. 322-323. p. 136. sz. Szent Péter anyja. /Bogdása, Baranya m. 1936./

AaTh 804B A királylány gyűrűjének kihozása a pokolból

/Templom a pokolban/

/H -, BN 462^x/

- I. Az ördögnek odaigérik a királylányt, el is viszi. /Zálogként gyűrűjét adják./
- II. A cigány vállalkozik arra, hogy kihozza a pokolból a királylányt /gyűrűjét/.
- III. A cigány a pokolhoz érve zajt csap. Mikor az őrt álló ördög megkérdi, mit csinál, ő azt feleli, hogy templomot épít. A megrémült ördögök kiadják a királylányt.

Előzménye gyakran MNK 750A II^x.

Polytatása az egyes változatoknál AaTh 1071.

V.ö.: AaTh 756B mesetípussal.

1. MAROSI- BAGOSSY - BAK Ms. 1. II. 71. f. 17. sz. Mese. /19. sz. közepe./ AaTh 1525A + AaTh 804B /AaTh 1083 + AaTh 1063 + AaTh 1096/.
2. MERÉNYI László 1861. I. 123-142. p. 4. sz. Kilinkó. /H. n. 1861./ MNK 654^{xx} + AaTh 1525A - /AaTh 804B/ + AaTh 1525D /AaTh 1072 + AaTh 1063/ - AaTh 650A. /BN 1./
3. KAZINCZY Gábor Ms. 2. 19b-24. f. /Tardona, Borsod m. 1863./ AaTh 313A - AaTh 804B /AaTh 1072 + AaTh 1060 + AaTh 1063/.
4. ARANY - GYULAI 1872. 383-396. p. 3. sz. A cigány az égben és pokolban. /Bihar m. 1872. előtt./ MNK 750A II^x + AaTh 800 - AaTh 804B /AaTh 1072 + AaTh 1063 + AaTh 1084 + AaTh 1083A + AaTh 1036/. /BN 2./
5. GONDA Béla 1877. Nyr. 6. évf. 469-470. p. Marajz Bornyik. /Megyer, Nógrád m. 1877./ AaTh 756B /AaTh 804B/.
6. SZOMAHÁZY István 1886. Nyr. 15. évf. 569-571. p. Az öreg pilinkó. /Veszprém m. 1886./ AaTh 756B /AaTh 804B/.
7. IPOLYI Arnold 1914. 427. p. Fillinkó./Szentimre, 19. sz./ AaTh 1525A /AaTh 1525D + AaTh 1740 + AaTh 1737 + AaTh 804B + AaTh 1063 + AaTh 1072/. /BN 4./
8. DÉKÁNY Rafael Ms. 1. 86-88. p. A juhász lelke és a cigány.

- /Kecskemét, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m. 1900. körül./ AaTh 804B /AaTh 1060 + AaTh 1115/.
9. ISTVÁNYFY Gyula 1963. 227-230. p. 9. sz. Az ördög és a király. /Sáta, Borsod m. 1900. körül./ AaTh 804B + AaTh 1062 + ?.
  10. GESZTELYI NAGY László Ms. 1. 1-14. p. A szegény ember. /Lövőpetri, Szabolcs m. 1913./ AaTh 1525A + AaTh 804B + AaTh 1072 + AaTh 1071 + AaTh 1084 + ? + AaTh 1036.
  11. BAKÓ István Ms. 1. 27-43. p. 3. sz. Plinku. /Sárospatak, Borsod-Abauj-Zemplén m. 1914./ AaTh 1525A /AaTh 1525D/ + AaTh 804B /AaTh 1063 + ? + BN 1100^x/.
  12. BERZE NAGY János 1940. II. 387-388. p. 181. sz. A zördögnek ígért gyerekek. /Katádfa, Baranya m. 1935./ AaTh 811 /AaTh 425B/ + AaTh 804B /AaTh 1072/.
  13. BERZE NAGY János 1940. II. 292-295. p. 106. sz. Főtolvaj Ádány. /Boda, Baranya m. 1935./ AaTh 756B /AaTh 804B/.
  14. KONSZA Samu 1957. 141-145. p. 85. sz. Tilinkó. /Sepsimagyarós, v. Háromszék m., Románia, 1937./ AaTh 1525A + AaTh 804B - AaTh 1063 + AaTh 1071.
  15. ŐSZ János 1939. 1-11. p. Major Palkó. /Székelyföld, 19. sz. vége./ AaTh 804B /AaTh 1072 + AaTh 1071/.
  16. KRESZ Mária Ms. 1. 398-405. p. /Sárpilis, Tolna m. 1940./ MNK 750A III^x + AaTh 800 + AaTh 804B.
  17. BANÓ István 1941. 65-77. p. 3. sz. Tillinkó Jankó. /Felsőeger-szeg, Baranya m. 1941./ AaTh 1525 /AaTh 804B/ + AaTh 1063 + AaTh 1084 + AaTh 1072.
  18. BANÓ István 1941. 136-141. p. 11. sz. A vén bakkancsos katona. /Kárász, Baranya m. 1941./ AaTh 330 /AaTh 804B/.
  19. BANÓ István 1941. 214-222. p. 38. sz. A király öfensége és a cigány. /Jágonak, Baranya m. 1941./ AaTh 1525 + AaTh 804B + AaTh 1072 + AaTh 1084 + AaTh 1062.
  20. BANÓ István 1941. 230-236. p. 41. sz. A köröszfi. /Alsómocsolád, Baranya m. 1941./ AaTh 1525 + AaTh 804B /AaTh 1063 + AaTh 1072/.
  21. VIRÁNY Judit 1957. 20-25. p. A kovács. /Láca, Borsod-Abauj-Zemplén m. 1942./ AaTh 330A + AaTh 804B + AaTh 592.
  22. HEGEDÜS Lajos 1952. 229-231. p. Bojér a pokolban. /Lábnik, Moldva, Románia; Egyházaskozár, Baranya m. 1950. körül./
  23. KUNTÁR Lajos 1955. 17-22. p. Furfangos Tilinkó./Csákánydoroszló,

Vas m. 1950./AaTh 1525+AaTh 804B /AaTh 1063 + AaTh 1072/
AaTh 650A.

24. BODNÁR Bálint Ms.2. 169-171.p. 36.sz. A tepsi-kovács. /Kékcse, Szabolcs-Szatmár m. 1955./ AaTh 804B + AaTh 1072.
25. DOBOS Ilona 1962. 236-241.p. 27a-b.sz. Az ördögnek ígért fiú. /Dunaujváros, Fehér m. 1953.,Kisbajom, Somogy m. 1958./ AaTh 756B ~ AaTh 804B
26. DOBOS Ilona 1962.I. 241-345.p.57.sz. Cigány a mennyországban és a pokolban./Dunaujváros, Fehér m.1953./MNK 750A III^x+ AaTh 800+ + AaTh 804B /AaTh 1063 + AaTh 1072+AaTh 1096/.
27. KOVÁCS -ANDRÁSFALVY Ms. 1. 189-194.p. 32. sz. Kócipó. /Tyukod, Szabolcs-Szatmár m. 1956./ AaTh 1525 + AaTh 804B + AaTh 1063 + = AaTh 1084 + BN 1100^x.
28. BODNÁR Bálint Ms.3. 193-195.p.33.sz. Vitéz Gyuri./Mezőladány, Szabolcs-Szatmár m. 1957./AaTh 1525+AaTh 804B / AaTh + AaTh 1095 + AaTh 1073/.
29. BOSNYÁK Sándor Ms. 4. 25-30.p.9.sz. Kilinkó. /Siklós,Baranya m. 1959./ AaTh 1525+AaTh 804B /AaTh 1084+AaTh 1063+AaTh 1060/.
30. DÖMÖTÖR Ákos Ms.1.8.sz. /Nyirtura, Szabolcs-Szatmár m. 1960./
31. SZURMIN - ROMENDA Ms. 1. 15-20.p. 4.sz. A legnagyobb tolvaj. /Miskolc-Tatárdomb, Borsod-Abauj-Zemplén m. 1962./ AaTh 1525A /AaTh 1740 + AaTh 1737/ + AaTh 804B /AaTh 1063 + AaTh 1084 + + AaTh 1071/.
32. NAGY Géza Ms. 2. 513-519. p. 60.sz. A cigányfiú meg az ördögök. /Karcsa, Borsod-Abauj-Zemplén m. 1964./ AaTh 804B + AaTh 1072 + = BN 1100^x.
33. PENAVIN Olga 1971. 334-36. p. 72.sz. A cigány az égben és a pokolban. /Zombor, Bács-Bodrog m. Jugoszlávia, 1960-70./ ~~AaTh~~ MNK 750A^x 531 + ~~AaTh 468~~ + AaTh 800 + AaTh 804B + AaTh 1072 + AaTh 1063 + + 1036 + AaTh 1084 + AaTh 1096.
34. GAÁL Károly 1970. 96.p. 18.sz. Ferkó bácsi in der Hölle. /Unterwart = Alsóőr, v. Sopron m., Ausztria, 1960-63./ AaTh 804B /AaTh 1084 + AaTh 1072/.

MEGJEGYZÉS: Itt lényegében motivumról van szó, s nem tipusról.

Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. V/1. 119.p. A vitéz szabólegény. /Székelyföld, 19.sz. vége/ AaTh 1640 / AaTh 1072 + + AaTh 1060 + AaTh 1115/ + AaTh 804B.

MNK 804D^x Miért nincs német a mennyországban?

/H -, BN -/

- I. Az Isten hiányolja a mennyben a németeket, leküldi Szent Mihályt /Szt. Pétert/, hogy hozzon egyet.
- II. Mihály undorodik a némettől, ezért a hajánál fogja meg. Csakhogy a német parókát viselt, ezért Mihály csak a parókával érkezett a mennybe. /Mihály a nadrágját fogja meg a németnek, a német kiesik a nadrágjából, ezért csak a nadrággal érkezik meg Mihály a mennybe./
1. ERDÉLYI János Ms. 1. 11-12. f. Egyszer az ur Isten mondá szent Mihálynak... /Domony, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m. 1846./ Verses.
  2. ERDÉLYI János Ms. 1. 2. f. Egykor az ur Isten mondá Szent Mihálynak... /Vác, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m. 1847./ Verses.
  3. ERDÉLYI János Ms. 1. 42-43. f. Miért nincs német a mennyországban? /H. n. 19. sz. közepe./ Verses.
  4. ERDÉLYI János Ms. 1. 5-6. f. A Németet hajonfogva sem lehet a mennyországba bevinni. /H. n. 19. sz. közepe./ Verses.
  5. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 447. p. 272. sz. Mé'nincs huszár a menyországba'? /Szőreg, Bács-Bodrog m. 1900. körül./
  6. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 448. p. 273. sz. Szent Mihály és a német bugyogója. /Földeák, Csongrád m. 1900. körül./
  7. PAMOTYAI Lajos Ms. 1. 69-73. p. Német létánia. /Balatonkövesd, Zala m. 1914./ Verses.
  8. PAMOTYAI Lajos Ms. 1. 74-77. p. Német létánia. /Balatonkövesd, Zala m. 1914./ Verses.

MNK 804E^x Miért nincs huszár a mennyországban?

/H -, BN -; vö AaTh 1565/

1656

- I. Szent József meghagyja Szent Péternek, hogy eresszen be minden József nevű embert a mennyországba. Így többek között egy káromkodós huszárt is be kell engedni.
- II. Szent Péter nagyon szeretné kidobni, de nem tudja! Egy zsidó igéri meg neki, hogy kicsalja, ha Szent Péter őt beengedi. Bejutva a mennyországba azt mondja a huszárnak, hogy kint a huszárok mulatnak. A huszár ki is megy.

III. Bosszúból a huszár kicsalja a zsidót. Azt kiabálja, hogy "Ki ad többet?" A zsidó kimegy.

1. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. III. 175-176. p. 17. sz. Mé' nincs huszár a mönyországba. /Szőreg, Csongrád m. 1891. körül./
2. RUBOVSKY Ferenc Ms. 1. 34-39. p. Huszár a mennyországban. /Kisvárda, Szabolcs m. 1914./ Verses.

AaTh 810A A szegény ember szolgája az ördög

/H -, BN 819^x/

- I. Az ördög ellopja a szegény ember kis darab kenyerét, ezért Plutó /az ördögök főnöke/ visszaküldi a szegény emberhez szolgának.
- II. A zsarnok földesur elvégezhetetlen, emberfeletti feladatokat ad a szegény embernek. Az ördög könnyűszerrel teljesíti a földesur kívánságait, utoljára azt is, hogy elvigye őt a pokolba.
  1. KÁLMÁNY Lajos 1877-78. II. 207-208. p. 3. sz. Az ördög meg a szegény ember. /Battonya, Békés m. 1878./ /BN 1./
  2. VÁSÁRHELYI Géza Ms. 1. 63-69. p. 6. sz. /Tinnye, Pest-Pilis-Solt-Kiskun m. 1887./
  3. ISTVÁNFY Gyula 1963. 221-227. p. 8. sz. Ördög Jankó. /H. n. 1900. körül/ AaTh 810A /I./ + AaTh 1725.
  4. HORGER Antal 1908. 384-390. p. 43. sz. Az ördög mint szolga. /Zajzon, Brassó m. 1900-1908./ AaTh 810A /I./ + AaTh 1725. /BN 4./
  5. BERZE NAGY János 1940. II. 333-334. p. 148. sz. A nemes ur meg az ördög. /Bogdása, Baranya m. 1936./
  6. DÉGH Linda 1942. 190-195. p. 45. sz. A pap és az ördög. /Bag, Pest m. 1941./ AaTh 810A/I./ + AaTh 1725.
  7. BOSNYÁK Sándor Ms. 1. 48-49. p. 17. sz. A szegény ember és az ördög. /Siklós, Baranya m. 1959./ AaTh 810A /I./ + AaTh 1030 + AaTh 1083.
  8. NAGY Olga 1976. 340-347. p. 57. sz. Az ördög a szegény ember barátja. /Szék, v. Szolnok-Doboka m. Románia, 1959./ AaTh 810A /I./ + AaTh 1725.

MEGJEGYZÉS: Már elég korán ponyvában volt olvasható:

KARAKÁN Pista 1869. 8. p. Hogyan vitte el az ördög a zsidót? /H. n. 1869./

MNK 810A₁ A szegény ember szolgája az ördög. /A nagy kazal/

/H -, BN -/

- I. Az ördög ellopja a szegény ember kis darab kenyerét. Ezért Plutó visszaküldi a szegény emberhez szolgálni.
- II. Az ördög ráveszi a szegény embert, hogy annyiért arassanak a földesurnál, amennyit ők ketten egyszerre el tudnak vinni. Elviszik az egész termést. A földesur utánuk ereszt bős bikát, kandisznót, hatalmas hordó bort, hogy elpusztítsa őket, de az ördög ezeket is elviszi.

V.ö.: AaTh 651^xmt-sal.

1. ABAFI - KÁLMÁNY Ms. 1. 367. f. 2. sz. /Dergecs, Zala m. 19. sz. második fele./
2. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 202. p. 82. sz. Koldustól lop az ördög. /Magyarszentmihály, Torontál m. 1900. körül./
3. GÖNCZI Ferenc Ms. 1. 709. p. 18. sz. /Vakonya, Zala m. 1895-1905./
4. BERZE NAGY János 1940. II. 335-336. p. 149. sz. A szógalegény. /Tarcapuszta, Baranya m. 1936./
5. KUNTÁR Lajos 1957. 63-65. p. 8. sz. A szegény ember és a munkát kereső sovány ember. /Csákánydoroszló, Vas m. 1940./ MNK 810A₁ /II./.
6. POGÁNY Péter Ms. 1. /Lickóvadamos, Zala m. 1943./
7. Dr. SZENTMIHÁLYI Imre Ms. 1. 16-17. p. 23. sz. /Böde, Zalá m. 1952./
8. ERDÉSZ - HALMOS - KOVÁCS 1968. 79-81. p. 11. sz. Szegény ember szolgája az ördög. /Baktalórántháza, Szabolcs-Szatmár m. 1955./
9. BOSNYÁK Sándor Ms. 2. 27-31. p. 6. sz. A szegény ember szolgája. /Siklósnagyfalú, Baranya m. 1960./
10. GAÁL Károly 1970. 167-170. p. 40. sz. Die Busse des Teufels. /Schachedorf = Csajta, v. Vas m., Ausztria, 1961-63./
11. VÖÖ Gabriella 1969. 21-29. p. Az ördög és a szegény cigány. /Görgényüvegcsür, v. Maros-Torda m. Románia, 1969./

✓ HORGER Antal 1908. 161-175. p. 32. sz.
 Erőtitel való (Tabreg, Berek m. 1898-1906.)
 AaTh 301 ~ 1643 - MNK 810A₁ II - AaTh 650A + AaTh 330 (AaTh 1169).

AaTh 811 Az ördögnek ígért ember/H 811, BN 811^x /

Egy embert az ördögnek ígérnek, aki el is akája vinni.
Mesekezdő motivum.

Polytatása általában AaTh 804B és AaTh 313A mesetipus.

Változatokat lásd ott.

AaTh 812 Az ördög kilenc kérdése/H 812, BN 813^x/

- I. A szegény embert elküldi a felesége egy forinttal kilenc disznót venni.
- II. Az ördög ad disznókat a szegény embernek annak fejében, hogy néhány nap múlva meg kell felelnie kilenc kérdésre, ha nem, akkor elviszi a pokolba.
- III. A szegény emberhez szabadságos katona /tudós ember/ téved be, s megfelel az ördög kilenc kérdésére.

1. KRIZA János 1863. 483-488. p. 20. sz. Az ördög kilenc kérdése. /Udvarhely m., 1863./ Eltér. /H. 1., BN 1./
2. N. N. Ms. 1. 26-28. f. 11. sz. Kilenc kérdés. /H. n. 19.sz./
3. BALÁS Gyula Ms. 1. 38-39. f. Az ördög és a szegény ember. /Mezőkovácsháza, Békés m. 1878./
4. TÖRÖK Ferenc 1896. 110-114. p. Miért rosszak némely életen a kapulábak. /Székelyföld, 1896./ MNK 810A₁ + AaTh 812 /III./
5. BEKE Ödön 1905. 65-66. p. A zördög még a szegény ember. /Ugod, Veszprém m. 1903-1905./ /BN 2./
6. BERZE NAGY János 1940. II. 331-332. p. 146. sz. Krisztus még a hótt tisztartó. /Bánfa, Baranya m. 1934./ AaTh 812 /II.+ III./. Ördög helyett tisztartó, katona helyett Krisztus.
7. BERZE NAGY János 1940. II. 332-333. p. 147. sz. A szegény ember még a könyér. /Boda, Baranya m. 1935./ AaTh 812 /II.+ III./. /
8. BANÓ István 1941. 284-286. p. 68. sz. /Kaposzecske, Baranya m. 1940. körül./ AaTh 812 /II.+ III./. /
9. KOVÁCS Ágnes 1944. II. 106-107. p. 78. sz. /Ketesd, Kolozs

m. 1940-42./ AaTh 812 /II.+III./.

10. DÉGH Linda 1955-60. I. 335-341. p. 31. sz. Füstös Kékfakter. /Kakasd, Tolna m. 1950-es évek eleje./ AaTh 821 /II.+III./.
11. BODNÁR Bálint Ms. 5. Az ördög és a katona. /Komoró, Szabolcs-Szatmár m. 1954./ AaTh 812 /II.+III./.
12. BODNÁR Bálint Ms. 1. 3-4. p. 2. sz. Az ördög és a katona. /Anarcs, Szabolcs-Szatmár m. 1955./ AaTh 812 /II.+III./.
13. FERENCZI Imre Ms. 1. /Abaujvár, Borsod-Abauj-Zemplén m. 1960./
14. KOVÁCS Ágnes Ms. 2. 59-62. p. 12. sz. A kilenc kérdés./Tyukod, Szabolcs-Szatmár m. 1961./ AaTh 812 /II.+III./.
15. ANDRÁSFALVY - KOVÁCS Ms. 1. 137-139. p. 21. sz. Az ördög kilenc kérdése. /Tyukod, Szabolcs-Szatmár m. 1956./ AaTh 812 /II.+III./.
16. GAÁL Károly 1970. 171. p. 42. sz. Der Teufel und seine neun Fragen. /Mittelpullendorf = Középpulya, v. Sopron m. Ausztria, 1961-63./ AaTh 811 + AaTh 812.

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. II/2. 199-204. p. 31. sz. Az ördög hidja./Krizától/

AaTh 815 A holt ember bőre

/H -, BN 815/

- I. A gazdag ember a szegénynek ajándékot ad, ha az a holtteste fölött virraszt.
- II. A szegény ember bűvös kört húz maga köré. A holt embert démonok ássák ki, megnyúzzák. A szegény ember a bőrt a bűvös körbe huzza. A démonok sok kincset adnak a bőrért, de a szegény ember nem adja.
- III. Reggel a kincs a szegény embernek marad, aki a gazdag ember bőrét elégeti.
1. GAAL György Ms. 1. 30. f. 5. sz. /H. n. 19. sz. eleje./
  2. MERÉNYI László 1861. II. 189-196. p. 9. sz. A szegény ember és az obsitos. /H. n. 1861./ /BN 1./
  3. M. NÉMETH Sándor 1893. Nyr. 22. évf. 331-332. p. A szegény ember meg a keresztkomája. /Domokos, Szolnok-Doboka m. 1893./ /BN 2./
  4. BERZE NAGY János 1907. 127-133. p. 15. sz. A szélördög. /Tiszafüred, Heves m. 1905./ MNK 304A^x, AaTh 815 - AaTh 552. /BN 3./

5. SZENDREY Ákos Ms. 1. 144-146. p. 6. sz. Biró. /Nagyszalonta, Bihar m. 1914-1915./

AaTh 821B Az ördög /cigány/ mint ügyvéd. /Csirkék főtt tojásból/

/H 821B, BN 821B/

- I. Egy ember a kocsmában megeszik néhány tojást. Nem lévén pénze adós marad. Évek múlva vissza akarja fizetni adósságát, de a kocsmáros óriási összeget követel mondván, hogy ha a tojások kikeltek volna, azokból azóta már tyukok lettek volna, azok újabb tojást tojtak volna és így tovább. Bepereli az embert.
- II. A cigány vállalkozik rá, hogy megnyeri a pert. Késve érkezik a bíróságra s ott azt mondja a bírónak, hogy meg kellett főznie a vetni való gabonát, azért késett. A bíró kineveti, hogy főtt gabonát akar vetni. A cigány felteszi a kérdést, hogy a főtt tojásból kikelhetett volna a csirke. Megnyeri a pert.

1. HEGEDŰS Zoltán Ms. 1. 16. p. Lesz-e a rátottából csirke? /Tiszahát, Bereg m. 1911./
2. KÁLMÁNY Lajos 1914. II. 135-136. p. 29. sz. A cigány ügyvigy. /Egyházaskér, Torontál m. 1913./ /H 1., BN 1./
3. BERZE NAGY János 1940. II. 337-338. p. 150. sz. A cigány ügyvéd. /Kákics, Baranya m. 1934./
4. ORPUTAY Gyula 1942. 172-192. p. /Bátorliget, Szabolcs m. 1936-37./ AaTh 821B /AaTh 923 + AaTh 510B/.
5. MAKRA Sándor Ms. 1. II. 358-60. p. 38. sz. A leleményes cigány. /Kisujszállás, Szolnok m. 1950./
6. KUNTÁR Lajos 1955. 41-42. p. A kapzsi kocsmáros. /Csákánydoroszló, Vas m. 1950-55./
7. ERDÉSZ - HALMOS - KOVÁCS 1968. 203-204. p. 57. sz. /Baktalórántháza, Szabolcs-Szatmár m. 1956./
8. ERDÉSZ Sándor Ms. 1. 25-26. p. 13. sz. /Kállósemjén, Szabolcs-Szatmár m. 1957./
9. ERDÉSZ Sándor Ms. 2. 34-35. p. 12. sz. Tojást evett az ur. /Nyirvasvári, Szabolcs-Szatmár m. 1958./
10. ERDÉSZ Sándor 1968. II. 520-521. p. 108. sz. Egy nagyságos úr egy vendéglőbe öt tojást főzetett. /Szamosszeg, Szabolcs-Szatmár m. 1959./

11. BOSNYÁK Sándor Ms. 1. 106-107. p. 49. sz. A paraszt és a kocsmáros. /Siklós, Baranya m. 1959./
12. BOSNYÁK Sándor Ms. 2. 32-33. p. 7. sz. Az okos cigány. /Siklósnagyfalu, Baranya m. 1960./
13. NAGY Géza Ms. 2. 113-115. p. 17. sz. A kereskedőü meg a vendéglőüs. /Karcsa, Borsod-Abauj-Zemplén m. 1966./
14. GAÁL Károly 1970. 173. p. 44. sz. Der Zigeuner als Anwalt. /Mittelpullendorf = Középpulya, v. Sopron m. Ausztria, 1961-63./
15. DOMOKOS János, Dr. Ms. 1. 27-28. p. /Csákánydoroszló, Vas m. 1968./
16. KATONA Imre 1972. 322-323. p. Főtt tojásból csirke? /Kopács, v. Baranya m. Jugoszlávia, 1972. előtti./

AaTh 822 A rest legény és a szorgalmas leány

/H -, BN 769^x/

Krisztus és Szent Péter találkozik egy nagyon lusta legénnyel és egy nagyon szorgalmas leánnyal. Krisztus Péter nem kis csodálkozására kijelenti, hogy ennek a kettőnek össze kell házasodnia.

1. BOTH Béla 1877. Nyr. 6. évf. 131-132. p. Krisztus és a két arató lány. /Győr, Győr m. 1877./ Eltér. /BN 1./
2. KÁLMÁNY Lajos 1881-91. II. 143-144. p. 26. sz. Krisztus Urunk házasítása. /Szaján, Torontál m. 1882./ /H 753 I. 2., BN 2./
3. LÁZÁR István 1896. 181. p. Vallásos példázatok. [2.] /Magyarbükös, Alsó-Fehér m. 1896./ /BN 3./
4. GÖNCZI Ferenc 1948. 331. p. 23. sz. A lusta meg a friss házasoggyanak össze. /Babosdöbréte, Zala m. 1895-1905./ Eltér. Lusta leánytól vizet kérnek, lusta legénytől az utat kérdik. Péter összeadná őket, Krisztus ellenzi, ugyanis akkor éhenhalnának.
5. GÖNCZI Ferenc 1948. 332. p. 24. sz. /Rózsásszeg, Zala m. 1895-1905./ Lásd AaTh 822 4. változatának megjegyzéseit.
6. HEGEDŰS Zoltán Ms. 1. 23-24. p. /Tiszahát, Bereg m. 1911./
7. ERDŐS József Ms. 1. 5-6. p. Uram teremtem meg az ecceri lány. /Feldebrő, Heves m. 1915./

8. KISS Péter Ms. 1. 29-32. p. 2. sz. /Mesterszállás, Jász-Nagykun-Szolnok m. 1912./ AaTh 822 + AaTh 759 + MNK 756G^x.
9. KOVÁCS Jenő Ms. 1. 3-4. p. /Sárpilis, Tolna m. 1921./
10. ECKERT Irma 1937. Ethn. 48. évf. 168. p. 2. sz. Mikó az Ur Jézus mög Szt. Pétör... /Gombolyag, Bács-Kiskun m. 1937./
11. BERZE NAGY János 1940. II. 302-304. p. 113. sz. Jézus mög Pétör. /Alsóegerszeg, Baranya m. 1934./ AaTh 822 + AaTh 785A + AaTh 774F + AaTh 774H.
12. BERZE NAGY János 1940. II. 304. p. 114. sz. Lusta legény, dógos lány./Hosszúhetény, Baranya m. 1934./
13. DUKA János Ms. 1. 28. p. 14. sz. A lusta legény és a serény lány. /Bihar m., Románia, 1946./
14. BÉRES András 1967. 240. p. 34. Krisztus urunk meg a lusta fiú. /Rozsály, Szabolcs-Szatmár m. 1949./
15. TURI Sándor Ms. 2. 10. p. Jézus mondák Paszabon. /Paszab, Szabolcs-Szatmár m. 1950./ AaTh 822 + AaTh 785 /AaTh 753A/.
16. SZABÓ Lajos 1975. 302. p. 10. sz. /Taktaszada, Borsod-Abauj-Zemplén m. 1952./
17. Dr. FÖLDESSY Józsefné Ms. 1. 1. p. /Patak, Nógrád m. 1953./ AaTh 822 + AaTh 774C + AaTh 779A^x.
18. NAGY Olga 1976. 339-340. p. 56. sz. Szent Péter és a lusta pakulár. /Szék, v. Szolnok-Doboka m. Románia, 1958./
19. KALLÓS Zoltán Ms. 1. 131-132. p. 13. sz. A rest ember. /Lészped, Moldva, Románia, 1960./
20. VÖÖ Gabriella 1969. 117-118. p. 33. sz. A rest legény és a serény lány. /Árpástó, v. Szolnok-Doboka m., Románia, 1961./
21. KATONA Imre Ms. 85-101. p. /Kopács, Baranya m. Jugoszlávia./ AaTh 822 + AaTh 774C + MNK 791₃ + AaTh 774P + AaTh 905A^x.
22. NAGY Géza Ms. 2. 577-579. p. 68. sz. A lusta legény meg a szorgalmas lány. /Karcsa, Borsod-Abauj-Zemplén m. 1964./ Eredetmondához fűződött.
23. PENAVIN Olga 1971. 145-154. p. 16. sz. A suszter meg a királyné. /Kopács, Baranya m. Jugoszlávia, 1960-70./ AaTh 822 + AaTh 774P + AaTh 774C + MNK 791₃ + AaTh 905A^x.
24. PENAVIN Olga 1971. 403-405. p. 96. Jézus a földön járt. /Kishegyes, v. Bács-Bodrog m. Jugoszlávia, 1960-70./ AaTh 563 + AaTh 774D + AaTh 785A + MNK 791₂ + AaTh 822.

25. KOVÁCS Ilona Ms. 1. 8-19. p. 6. sz. /Mindszent, Csongrád m. 1969./ A lány is lusta.
  26. KOVÁCS Ágnes Ms. 3. 139-141. p. Jézus, a részeg ember és a szives lány. /Nógrádsipek, Nógrád m. 1973./ Lusta legény helyett részeg ember.
  27. SEBESTYÉN Ádám Ms. 1. 61-62. p. 10. sz. A lusta legény. /Andrásfalva, Bukovina, Románia; Kakasd, Tolna m. 1971-77./
- MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. 163-164. p. 27. sz. Az arató lányok. /Both-tól átvétel/

MNK 822A^x Mária és a két lány

/H -, BN -/

Szüz Mária fiával utaztában elfárad. Két lány jár arra, az egyik segít vinni a kis Jézust. A segítőkész lány fattyukat szülve megvetettségben és szegénységben éli le életét, de üdvözülni, a másikat egy gazdag ember veszi el, de elkárhozik.

1. GÖNCZI Ferenc 1948. 333-334. p. 2. sz. Márija meg a kiét lány./Baktüttös, Zala m. 20. sz. eleje./
2. GÖNCZI Ferenc Ms. 1. 688. p. 5. sz. /Kissziget, Zala m. 20. sz. eleje./
3. BERZE NAGY János 1940. 533. p. 5. sz. A kis Jézust vivedő lány. /Sósvertike, Baranya m. 1935./

AaTh 823 Ahol az ördög nem boldogul, oda öregasszonyt küld

/H -, BN -/

Az ördög hiába próbálja, nem tudja összeveszejteni a fiatal házaspárt. Egy öregasszonynak piros bársonypapucsot ígér, ha neki sikerül. Mikor a férj az erdőbe megy fát vágni, az öregasszony felbujtja a menyecskét, hogy férje biztosan más asszonyhoz ment. Egy kést rejt az ágyba. Az erdőbe megy, s a férjnek azt mondja, hogy a felesége megcsalja, s meg is akarja ölni, a kést már az ágyba rejtette. A férj hazamegy, a kést az ágyban megtalálja, összevesznek. Az öregasszony megkapja a papucsot.

1. ZÖLDY Pál Ms. 1. 3. rész. 2-3. p. 198. sz. Ahol az ördög nem boldogul, oda öregasszonyt küld. /Topolya, Bács-Bodrog m. 1900.körül./
2. KUNTÁR Lajos 1955. 83-87.p. A boldog család./Csákánydoroszló, Vas m. 1955./

Akve AaTh 1353-aa

AaTh 825 Az ördög Noé bárkájában

/H -, BN -/

Lásd Nagy Ilona készülő eredet-monda katalógusában.

AaTh 826 Az ördög lóbőrre írja a templomban a bünösök nevét

/H -, BN -/

A fiú elmegy a templomba, látja amint az ördög lóbőrre írja a bünösök nevét. Elfogy a bőrről a hely, az ördög próbálja kihúzni a bőrt, de nem sikerül, fejét a falba veri. A fiú elneveti magát, az ördög őt is felírja a bőrre.

Előzménye gyakran AaTh 827.

1. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 218. p. 93. sz. A pap és a tudatlan gyermek. /Szőreg, Bács-Bodrog m. 1900. körül./ AaTh 827 + AaTh 826.
2. ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. III. 381. p. 215. sz. A mindent látás elvesztése. /Egyházaskér, Torontál m. 1900. körül./ Előzménye szerint egy ember érdemei miatt mindent látott.
3. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 259. p. 135. sz. A juhászlegény imádsága. /Battonya, Békés m. 1900. körül./ AaTh 827 + AaTh 826.
4. BERZE NAGY János 1940. II. 537. p. 10. sz. A kanászgyerök imádsága. /Katádfa, Baranya m. 1935./ AaTh 827 + AaTh 826.
5. BÁCSKAI - BOSNYÁK Sándor Ms. 4. 81. p. 42. sz. Az ördög és a bivalybőr. /Istensegits, Bukovina, Románia; Nagyvejké, Tolna m. 1961./ Előzménye szerint lucaszéket készít egy fiú, így láthatja az ördögöt.

AaTh 827 Az árkot ugráló fiú

/H -, BN -/

Az imádságot nem ismerő fiú árkot ugrik, ezzel szolgálja Istent. Isten, Krisztus és más szent emberek elegendőnek tartják ezt is.

Folytatása gyakran AaTh 826.

1. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 218. p. 93. sz. A pap és a tudatlan gyermek. /Szőreg, Bács-Bodrog m. 1900. körül./ AaTh 827 +

+ AaTh 826.

2. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 259. p. 135. A juhászlegény imádsága. I. /Battonya, Békés m. 1900. körül./ AaTh 827 + AaTh 826.
3. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 260. p. 136. p. A juhászlegény imádsága. II. /Györök, Arad m. 1900. körül./ A fiú lába nem süllyed a sárba addig, míg meg nem botránkozik táncoló részeg embereken.
4. GÖNCZI Ferenc 1948. 334. p. 3. sz. Usz szuógállon Istennek mindenki, ahot tud. /Nagylengyel, Zala m. 1895-1905./
5. FERENCZY László Marcella 1936. 5. p. Az árkotugró székely legényke. /Székelyföld, 1936./ Bővebb, más tipushoz nem köthető változat.
6. BERZE NAGY János 1940. II. 537. p. 10. sz. A kanászgyerök imádsága. /Katádfa, Baranya m. 1935./ AaTh 827 + AaTh 826.
7. BERZE NAGY János 1940. II. 537-538. p. 11. sz. A zárkot ugráló kanászfiju. /Sósvertike, Baranya m. 1935./
8. KOVÁCS Ágnes Ms. 1. 344. p. 89. sz. /Ketesd, Kolozs m. 1942./ Árokugrálás helyett égrenéznek és nevetnek.
9. MAKRA Sándor Ms. 1. 78. p. 26. sz. Az ecceri gujásgyerek. /Tiszalök, Szabolcs-Szatmár m. 1949-52./

AaTh 828 Az ember éveiről

/H 827., BN -/

Lásd Nagy Ilona készülő Magyar eredetmonda-katalógusában.

MNK 829^x Angyalbárányok/AaTh 471. H 829, BN 758^x/

- I. Három testvér egymás után indul szolgálatot keresni. Találkoznak egy öregemberrel, aki felfogadja őket juhásznak. Az öreg meghagyja, hogy mindenütt menjenek a juhok után, s ételükből, italukból hozzanak mintát. A két idősebb lustaságból vagy amiatt, mert félnek átmenni egy gyors folyású patakon, megszegik az öreg parancsát.
- II. A legkisebb keresztül megy a patakon, aminek tulsó oldalán csodálatos dolgokat lát:
  - a. sovány ökröket kövér legelőn, kövér ökröket soványon
  - b. döglött kutyák szájából folyó tiszta forrást

c. egyéb csodás dolgokat

d. végül bárányokat, amint angyallá változnak s bemennek a mezőn álló templomba, ahol az öregember tart misét.

Az ostyából és borból visszahaza, mikor a mise véget ért és az angyalok visszaváltak báránnyá.

III. Otthon az öregember megmagyarázza, hogy mit látott:

a. fukar emberek lelkét, akiknek volt lehetőségük enni-inni, de nem tették

b. rossz papokat, akik üdvös dolgokat prédikáltak, de nem tartották meg

c. egyéb valláserkölcsei magyarázatok

d. az öregember elmondja, hogy ő az Isten, a bárányok az angyalai és a fiú a mennyországban járt. Végül megkérdi a fiút, mit kér, üdvösséget vagy pénzt. A fiú az üdvösséget választja, de pénzt is kap.

Lásd MNK 552^{xxx} A Nap sógorait és AaTh 471-et.

1. TÖRÖK József Ms. 1. 13b. f. 12. sz. /Karczaszél, 19. sz./ MNK 829^x /I.+ II. c. + III./
2. KRIZA János 1863. 449-453. p. 14. sz. A möndölecskék. /Udvarhely m. 1863./ /H 2., BN 1./
3. ARANY - GYULAI 1872. 376-382. p. 2. sz. Az angyalbárányok. /Sarkad, Bihar m. 1872./ MNK 829^x /I.+ II. d. + III./ /H 3., BN 2./
4. M. NÉMETH Sándor 1887. Nyr. 16. évf. 377-380. p. A kiráj s három fia. /Domokos, Szolnok-Doboka m. 1887./ AaTh 402A + AaTh 465C /AaTh 829^x II.a. + c./
5. HORGER Antal 1908. 85-96. p. 10. sz. A vasfejű farkas. /Pürkerrec, Brassó m. 1890-es évek./ MNK 829^x + AaTh 361^x. /H 5., BN 3./
6. IPOLY Arnold 1914. 172. p. 25. sz. A három bárány. /Hont m., 19. sz./ MNK 829^x /I.+ II.a.+ d.+ III./ /H 6., BN 3./
7. GÖNCZI Ferenc 1948. 300-303. p. 6. sz. Jancsi meg a királylányok. /Bócfölde, Zala m. 1895-1905./
8. JAKAB Miklós Ms. 1. 114-120. p. A megszolgált bér. /Béta, Udvarhely m. 1903./ MNK 829^x /I.+ II.d.+ III./
9. KOVÁCS János 1923. Ethn. 33. évf. 81-83. p. A fekete bárányok. /Tárkány, Hajdú-Bihar m. 1923. előtt/. MNK 829^x

/I.+ II.d.+ III./ + AaTh 306. /H 1., BN 5./

10. BERZE NAGY János 1940. II. 539-540. p. 13. sz. Buszori János a másvilágon. /Bánfa, Baranya m. 1934./ MNK 829^x /II.a.+ c./
11. DÉGH Linda Ms. 1. /Sümege, Veszprém m. 1939./ MNK 829^x /I.+ II.d.+ III./
12. BANÓ István 1941. 189-191. p. 29. sz. /Kárász, Baranya m. 1940. körül./ MNK 829^x /I.+ II.d.+ III./
13. BELATINI BRAUN Olga Ms. 2. 155-157. p. /32.sz./ Möndölecskék. /Csikszentdomokos, v. Csik m. Románia, 1944./
14. DOBOS Ilona 1962. 410-412. p. 12. sz. /Kisbajom, Somogy m. 1958. / MNK 829^x /I. + II.d.+ III./
15. LAJOS Árpád Ms. 1. 5-7. p. Mese a bárányokról. /Szent Simon, Borsod-Abaúj-Zemplén m. 1960./ MNK 829^x /I. + II.d.+ III./
16. VOIGT Vilmos Ms. 1. 11. sz. Nemtudomka. /Ujdombrád, Szabolcs Szatmár m. 1960./ MNK 829^x + AaTh 532.
17. GAÁL Károly 1970. 98. p. 19. sz. Die Brücke in die andere Welt. /Mittelpullendorf = Középpulya, v. Sopron m., Ausztria, 1961-63./

MEGJEGYZÉS: Megtalálható még BENEDEK Elek 1894-96⁴. II/1. 196-205. 25. sz. A möndölecskék./Krizától átvéve./
Irodalom: HONTI 1975.

AaTh 830B Isten segedelmével

/H 753^I, BN 766^x/

- I. Krisztus és Péter vándorútjuk során egy arató lány - akinek alig van hátra munkája -, azt válaszolja Krisztus kérdésére, hogy ő ma biztos végez, akár segít neki Isten, akár nem.
- II. Egy másik lány, akinek még sok munkája van hátra, azt mondja, hogy majd csak végez ő Isten segedelmével. Krisztus az előbbi megbünteti azzal, hogy munkáját csak nagyon sokára tudja elvégezni, az utóbbit pedig megjutalmazza azzal, hogy rövid idő alatt elkészül.
  1. BOTH Béla 1877. Nyr. 6. évf. 131. p. Krisztus és a két aratólány. /Győr, Győr m. 1877./ /H 5./
  2. KÁLMÁNY Lajos 1877-78. II. 220. p. 15. /Csanádapáca, Csanád m. 1878. előtt./ /H 1., BN 1./
  3. LÁZÁR István 1896. 181. p. Vallásos példázatok I. /Magyar-

- bükkös, Alsó-Fejér m. 1896. előtt./ /BN 2./
4. GÖNCZI Ferenc 1948. 333. p. 1. sz. Krisztus ies a zaratu lyányok. /Páka, Zala m. 1895-1905./
  5. BERZE NAGY János 1907. 544. p. 82. sz. Isten áldása nélkül hiába való a munka. /Eger, Heves m. 1905./ /H 3., BN 3./
  6. SZENDREY Zsigmond 1924. 218-219. p. 5. sz. Isten áldása nélkül hiábavaló a munka. /Nagyszalonta, Bihar m. 1916./ /H 4., BN 4./
  7. BERZE NAGY János 1940. II. 300-301. p. 110. sz. Az arató lány. /Martonfa, Baranya m. 1935./
  8. TURI Sándor Ms. 1. 40. p. /Paszab, Szabolcs-Szatmár m. 1939./
  9. CSINTALAN József Ms. 1. 6-7. p. 5. sz. /Demeccser, Szabolcs-Szatmár m. 1941./

MNK 830D^x Szent Péter inget lop

/H -, BN -/

- I. Szent Péter inge elrongyolódott, beszennyeződött, ezért Krisztus engedélyével inget lop. Az ing gazdája a hiányt észrevéve Istenre bizza a büntetést. Krisztus ezért visszaviteti az inget.
- II. Egy másik helyen Szent Péter ismét inget lop. Az ing gazdája szitkozódik, káromkodik, nem is kapja vissza az ingét.
  1. VÉGH Ferenc Ms. 1. 69-70. p. 8. sz. /Szendrő, Borsod m. 1912./
  2. ORTUTAY Gyula 1940. 315. p. 22. sz. /Szent Péter inget lop./ /Bátorliget, Szabolcs-Szatmár m. 1936-38./ Az ing gazdája szomszédja tanácsára nem szitkozódik, hanem Istenre bizza a büntetést.
  3. CSINTALAN József Ms. 1. 3-4. p. 2. sz. /Demeccser, Szabolcs-Szatmár m. 1941./ Krisztus lopja el az inget, tanító szándékkal.

AaTh 831 A kapzsi uraság

/H -, BN -/

A szegény ember kincset talál. Az uraság megtudja, leütteti a bikáját, magára veszi a bőrét, elmegy a szegény emberhez, hogy az aranyat elvegye. Sikerül is neki, de hazatérve nem tudja levenni magáról a bi-

kabórt, bikává változik.

1. BENEDEK Elek 1894-96⁴. V/2. 146-148. p. 30. sz. A bika./Szé- /kelyföld, 19. sz. vége./
2. KÁLMÁNY Lajos Ms. 2. 44. p. 269. sz. Isten megadja ami akar... /Magyarszentmárton, Torontál m. 1900. körül./

AaTh 837 A mérgezett cipó

/H -, BN 786^x/

A gonosz asszony egy koldusnak mérgezett cipót ad alamizsnaként. A koldus nem fogyasztja el a cipót, hanem odaadja egy vándornak, aki enni-valót kér tőle. A vándor meghal. Kiderül, hogy a gonosz asszony fia volt, aki messze útról tért haza.

1. KÁLMÁNY Lajos 1914. II. 146-147. p. 39. sz. Aki másnak ási az árkot, maga szakad belé. /Szentés, Csongrád m. 1900.körül./ /BN 1./
2. KÁLMÁNY Lajos 1914. II. 204. p. 70. sz. Aki másnak vermet ás. /Egyházaskér, Torontál m. 1900. körül./ /BN 2./

AaTh 838 A rossz nevelés

/H -, BN -/

Az anya nagyon sokat megenged fiának, aki aztán el is züllik. Akasztófa előtt az az utolsó kérése, hogy anyjával szertne beszélni. Beszéd helyett leharapja az orrát.

1. ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS 1960. III. 377-378. p. 213. sz. A rossz nevelés. /Andrásfalva, Bukovina, Románia; Kakasd, Tolna m. 1934./
2. DÉGH Linda 1955. 347-348. p. 23. sz. [Az anya bűnhődése]. /Andrásfalva, Bukovina, Románia; Kakasd, Tolna m. 1948./ Lány züllik el, majd anyja halála után kinozza a pokolban rossz nevelése miatt.

AaTh 844 A boldog ember inge

/H -, BN -/

A király csak akkor lehet boldog /akkor gyógyul meg/, ha egy boldog ember ingét veszi fel. Az egyetlen boldog embernek nincs inge.

1. ZÖLDY Pál Ms.1. III. 9. p. 210. sz. A boldog ember inge.
/Topolya, Bács-Bodrog m. 1900. körül./
2. KOCSISNÉ, Szirmai Főris Mária 1956. 365-369. p. A megelégedett ember inge. /Tiszabölkény, Ugocsa m. 1915-26./
3. DOBOS Ilona 1962. 346. p. 58. sz. /Kisbajom, Somogy m. 1953./
4. BODNÁR Bálint Ms. 3. 103-104. p. 12. sz. A megelégedett ember.
/Kisvárda, Szabolcs-Szatmár m. 1958./
5. BÁCSKAI - BOSNYÁK Sándor Ms. 3. 15. p. 8. sz. A boldog ember.
/Pécsvárad, Baranya m. 1962./ A fia beteg.

MEGJEGYZÉS: Ponyván TATÁR Péter 1898. 1-8. p. A boldog ember inge vagy:
A beteg király. /H. n., gy.i.: -/ Irodalmi változat versben.

Felhasznált művek jegyzéke

ABAFI - KÁLMÁNY

Ms. 1. - MTAK Kézirattár Irodalom 2-r 82.

ANDRÁSFALVY Bertalan

Ms. 1. - EA 7118.

ANDRÁSFALVY - KOVÁCS

Ms. 1. - EA 7120.

ARANY János

1951. - Arany János Összes Művei. 1. kötet. Budapest, 1951.

ARANY - GYULAI

1872. - Elegyes gyűjtések Magyarország és Erdély különböző részeiből.
/MNGY. I./ Pest, 1872.

BALASSA Iván

Ms. 1. - EA 6536.

BALÁS Gyula

Ms. 1. - MTAK Kézirattár Irodalom 2-r 76.

BALOGH Árpád

Ms. 1. - EA 485.

BAKÓ István

Ms. 1. - EA 496.

BANÓ István

1941. - Baranyai népmesék. /UMNGy. II./ Budapest, 1941.

BÁCSKAI - BOSNYÁK Sándor Lásd még Bosnyák Sándor.

Ms. 1. - EA 6683.

Ms. 2. - EA P 72/1962-63. = EA 13502

Ms. 3. - EA P 76/1962-63. = EA 13502

BEKE Ödön

1905. - A pápavidéki nyelvjárás. /Nyelvészeti Füzetek 17./
Budapest, 1905.

BELATINI BRAUN Olga

Ms. 1. - NIFA 133.

Ms. 2. - NIFA 131-132.

BENEDEK Elek

1894-96⁴. - Magyar mese- és mondavilág. I/1 - V/2.
Budapest, 1894-96⁴.

- BENKÓCZY Emil
1906. - Ethn. 17. évf. - Természetrizai mesék. 249. p.
- BERDE Mária, R.
1942. - Az árva királyfi. Eredeti székely népmesék. /Magyar Tájak
Mesekincse I./ Budapest, 1942
- BERNÁT - VAS
Ms. 1. - Saját gyűjtés.
- BERTA Imre
Ms. 1. - EA 128.
- BERZE NAGY János
1907. - Berze Nagy János - Katona Lajos: Népmesék.
Heves és Jászkun-Szolnok megyéből. /MNGy. IX./
Budapest, 1907.
1940. - Baranyai magyar néphagyományok. I-III. Pécs, 1940.
1957. - Magyar népmesetipusok I-II. Pécs, 1957.
1960. - Régi magyar népmesék Berze Nagy János hagyatékából. Pécs,
1960.
- BETKOWSKI Jenő
1931. Ethn. 42. évf. - Elbeszélések a tiszai superok /hajóácsok/
életéből. 37. p.
- BÉRES András
1967. - Rozsályi népmesék. /UMNGy. XII./ Budapest, 1967.
Ms. 1. - EA 2480.
Ms. 2. - EA 6001.
- BIHARI Anna
1980. - Magyar hiedelemmonda katalógus. /Előmunkálatok a Magyarság
Néprajzához. 6./ Budapest, 1980.
- BINDER Jenő
1893. Ethn. 4. évf. - A zarándok és az isten angyala. 130. p.
- BODNÁR Bálint
Ms. 1. - EA P 118/1955. = EA 9650
Ms. 2. - EA P 61/ 1957. = EA 9918
Ms. 3. - EA P 126/1958. = EA 10137
Ms. 4. - EA P 317/1963-64.
Ms. 5. - NIFA 28.
Ms. 6. - NIFA 113.

- BONDÁR György
Ms. 1. - EA 1879.
- BORÁNY Gyula
Ms. 1. - EA 3560.
- BORZSÁK Endre
Ms. 1. - EA 142.
- BOSNYÁK Sándor Ld. még BÁCISKAI - BOSNYÁK Sándor
1967. - A mohácsi hajósok, komposok és gátmunkások meséiből.
/Klly. A Jannus Pannonius Múzeum 1967. évi Évkönyvéből.
89-101. p./ Pécs, 1967.
Ms. 1. - A község bikája. = EA 12884
Ms. 2. - EA P 179/1960. = EA 12713
Ms. 3. - EA P 195/1960. = EA 12712
- BOTH Béla
1877. Nyr. 6. évf. - Krisztus és két aratólány. 131-132. p.
- BREZNAY Zoltán
Ms. 1. - EA 218.
- BÜSZKE KOCSIS Miklós barabás
Ms. 1. - EA P 1/1963-64. = EA 13778
- CSINTALAN József
Ms. 1. - EA 459.
- DÉGH Linda
1939. Ethn. 50. évf. - Három magyar népmese. 161. p.
1942. - Pandur Péter meséi. I-II. /UMNGy. III-IV./ Budapest, 1942.
1955-60. - Kakasdi népmesék. I-II. /UMNGy. VIII-IX./ Budapest,
1955-60.
Ms. 1. - NIFA 178.
- DÉKÁNY Rafael
Ms. 1. - EA 2279.
- DOBOS Ilona
1962. - Egy somogyi parasztcsalád meséi. /UMNGy. X./ Budapest, 1962.
- DOMONKOS János, Dr.
Ms. 1. - EA P 228/1968.
- DÖMÖTÖR Ákos
1962. - Sarkadi népmesék. /A gyulai Erkel Ferenc Muzeum kiadványai.
34-36./ Gyula, 1962.
Ms. 1. - NIFA 107.

DÖMÖTÖR Sándor

1929. Ethn. 40. évf. - Cigány adomáink. 82-106. p.

DUKA János

Ms. 1. - EA P. 197/1968.

ECKERT Irma

1937. Ethn. 48. évf. - A kalocsavidéki magyarság vallásos népköltészetete. 30. p., 167. p., 424. p.

ERDÉLYI János

1846-48. - Népdalok és mondák. I-III. Pest, 1846-48.

Ms. 1. - MTAK Kézirattár Irodalom 8-r 206.

ERDÉSZ Sándor

1968. - Ámi Lajos meséi. I-III. /UMNGy. XIII-XV./ Budapest, 1968.

196.-62. - Téli estézés egy nyírségi faluban. /Jósa András Múzeum Évkönyve. IV-V./ Nyiregyháza, 1961-62.

Ms. 1. - EA 6312.

Ms. 2. - EA 6544.

Ms. 3. - EA 6979.

Ms. 4. - Jósa András Múzeum Adattára. 202.

ERDŐS József

Ms. 1. - EA 2576.

FARAGÓ József

1969. - Kurcsi Minya havasi mesemondó. Bukarest, 1969.

FAZEKAS István

Ms. 1. - EA 1878.

FAZEKASNÉ BÁTKY Erzsébet

Ms. 1. - EA 1932.

FÁBIÁN Gyula

1910. Ethn. 21. évf. - Pálócz Krisztus mondák. 357. p.

FEHÉR Anikó

Ms. 1. - EA P 73/1970.

FERENCZI Imre

Ms. 1. - NIFA 172.

FERENCZY László Marcella

1939. - Székely népmesék. Budapest, 1939.

FÖLDESSY Józsefné dr.

Ms. 1. - EA 9838.

GAAL György

Ms. 1. - MTAK Kézirattár Irodalom 4-r 66.

GAÁL Károly

1970. - Die Volksmärchen der Magyaren im südlichen Burgenland. Berlin. 1970.

GELL Antal

Ms. 1. - EA 441.

GESZTELYI NAGY László

Ms. 1. - EA 474.

GONDA Béla

1877. Nyr. 6. évf. - Márájz Bojnyik. 469. p.

GÖNCZI Ferenc

1948. - Göcsej népköltészetete. /Zalai Tudományos Gyűjtemény. I./ Zalaegerszeg, 1948.

Ms. 1. - EA 4535.

GYÖRGY Lajos

1938. - Világjáró anekdoták. Budapest, 1938.

HEGEDÜS Lajos

1952. - Moldvai csángó népmesék és beszélgetések. Budapest, 1952.

HEGEDÜS Zoltán

Ms. 1. - EA 3623.

HELLER Bernát

1916. Ethn. 27. évf. - Arany A hegedü c. vig legendájának tárgyához. 296. p.

HERMAN Ottó

1914. MNy. 10. évf. - Vegyes. 238. p.

HONTI János

1928. - Verzeichnis der publizierten ungarischen Volksmärchen. Helsinki, 1928. FFC 81.

1975. - Mese és legenda. In: A mese világa 131-153. p. Budapest, 1975.

HORGER Antal

1908. - Hétfalusi csángó népmesék. /MNGy. X./ Budapest, 1908.

HUNYADI András

1956. - Erővel is ésszel is. Zselyki és décsi népmesék. Bukarest, 1956.

IPOLYI Arnold

1914. - Ipolyi Arnold népmese gyűjtése. Szerk.: Kálmány Lajos. /MNGy. XIII./ Budapest, 1914.

ISTVÁNFY Gyula

1963. - Palóc népköltési gyűjtemény. /A miskolci Herman Ottó Múzeum kiadványai. 2./ Miskolc, 1963.

JAKAB Miklós

Ms. 1. - EA 3631.

JÓKAI Mór

1858. - A nagy tükör. 1858.

JÓSA ANDRÁS MUZEUM MUNKAKÖZÖSSÉGE

Ms. 1. - EA 7651.

KALLÓS Zoltán

Ms. 1. - EA 5609.

KARAKÁN Pista

1869. - Hogy vitte el az ördög a zsidót, vagy: Az uzsora büntetése. Budapest, 1869.

KATONA Imre

1972. - Sárkányölő ikertestvérek. Kopácsi népmesék. /Hagyományaink. III./ Ujvidék, 1972.

Ms. 1. - EA 7601.

KÁLMÁNY Lajos

1877-78. - Koszoruk az Alföld vadvirágaiból. I-II. Arad, 1877-78.

1881-91. - Szeged népe. I-III. Arad-Szeged, 1881-91.

1914. - Hagyományok. I-II. Vác-Szeged, 1914.

Ms. 1. - EA 2771.

Ms. 2. - EA 2801.

KAZINCZY Gábor

Ms. 1. - MTAK Kézirattár a Kisfaludy Társaság Népmesegyűjteménye. Ms. 10.020/I.

Ms. 2. - MTAK Kézirattár a Kisfaludy Társaság Népmesegyűjteménye. Ms. 10.020/V.

Ms. 3. - MTAK Kézirattár a Kisfaludy Társaság Népmesegyűjteménye. Ms. 10.020/VI.

KISS Péter

Ms. 1. - EA 461.

KOCSIS Lajos

Ms. 1. - EA 501.

KOCSISNÉ, Szirmai Fóris Mária

1956. - Felsőtiszai népmesék. Debrecen, 1956.

KONSZA Samu

1957. - Háromszéki magyar népköltészet. Marosvásárhely, 1957.

KOÓS Antal

Ms. 1. - EA 579.

KOVÁCS Ágnes

1944. - Kalotaszegi népmesék. I-II. /UMNGy. V-VI./ Budapest, 1944.

Ms. 1. - EA 3912.

Ms. 2. - EA 7119.

Ms. 3. - IA 139.

KOVÁCS - ANDRÁSFALVY ld. Andrásfalvy - Kovács

KOVÁCS Ilona

Ms. 1. - EA P 288/1969.

KOVÁCS János

1923. Ethn. 33. évf. - A fekete bárányak. 81. p.

KOVÁCS Jenő

Ms. 1. - EA 1671.

KRESZ Mária

Ms. 1. - EA 4440.

Ms. 2. - EA 4695.

KRIZA János

1863. - Vadrózsák. I. Kolozsvár, 1863.

1956. - Székely népköltési gyűjtemény. I-II. /Szerk.: Gergely Pál - Kovács Ágnes/ Budapest, 1956.

KRIZA - ORBÁN - BENEDEK - SEBESI

1882.- Székelyföldi gyűjtés. Budapest, 1882.

KUNTÁR Lajos

1955. - A furfangos Tilinkó. Kardos József meséi. Szombathely, 1955.

LAJOS Árpád

Ms. 1. - EA 6687.

LAKOS Ilona

Ms. 1. - EA 1344.

LÁZÁR István

1896. - Alsófehérvármegye magyar népe. Ethnográfiai tanulmány. /Klly. az Alsófehérvármegye monográfiája c. könyvből./ Nagy-enyed, 1896.

LENCSE Mátyás

Ms. 1. - EA 877.

M. NÉMETH Sándor

1887. Nyr. 16. évf. - A kiráj s három fija. 377. p.

1893. Nyr. 22. évf. - A szeginy ember meg a keresztkomja. 331. p.

MAILAND Oszkár

Ms. 1. - EA 1944.

MAKRA Sándor, Dr.

Ms. 1. - EA 4877.

MANGA János, Dr.

Ms. 1. - EA 6530.

MAROSI - BAGOSSY - BAK

MTAK Kézirattár Irodalom 4-r 397.

MATÓ József

Ms. 1. - EA 494.

MÁTYÁS Sándor

Ms. 1. - EA 2366.

MERÉNYI László

1861. - Eredeti népmesék. Pest, 1861.

MEZEI Károly

Ms. 1. - EA 465.

MIKÓ Pál

1894. Nyr. 23. évf. - Miből lett a gomba. 190. p.

N. N.

1898. - Az idők királya, H. n., é. n.

Ms. 1. - MTAK kézirattár a Kisfaludy Társaság Népmese-gyűjteménye.

Ms. 10.020/VIII.

NAGY Géza /Gárdony/

Ms. 1. - EA 3669.

NAGY Géza /Karcza/

Ms. 2. - EA P 18/1967.

NAGY Olga

1976. - Széki népmesék. Bukarest, 1976.

A NÉPRAJZI MUZEUM Kéziratgyűjteményének katalógusa I-II.

1979. I. rész [EA] 1-7000, II. rész [EA] 7001-13090, /Előmunkálatok a Magyarság Néprajzához 5A-B./ Budapest, 1979.

ORBÁN Balázs

Ms. 1. - Székely népmesék. MTAK Kézirattár Ms. 10.020/VIII. 35-63.f.

Ms. 2. - MTAK Kézirattár Irodalom 4-r. 411. 56-60.f. /Benedek Elek átdolg./

ORTUTAY Gyula

1935. - Nyiri és rétközi parasztnesék. Gyoma. 1935.

1940. - Fedics Mihály meséi. /UMNGy. I./ Budapest, 1940.

ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS

1960.- Magyar népmesék. I-III. Budapest, 1960.

ŐSZ János

1939. - Székely népmesék. I. A szép királyfi. Major Palkó. Halászf.

Tirgu-Mures, 1939.

1941. - A csudatáska. Eredeti székely népmesék. Budapest, 1941.

P. SZENTMÁRTONI Kálmán

É. n. - Székely népmesék. Kolozsvár, é. n.

PAMOTYAI Lajos

Ms. 1. - EA 125.

PENAVIN Olga

1971. - Jugoszláviai magyar népmesék. /UMNGy. XVI./ Budapest, 1971.

PÉCZEI Imre

Ms. 1. - EA 636.

POGÁNY Péter

Ms. 1. - NIFA 136.

POLLÁK Miksa

Ms. 1. - EA 3544.

Ms. 2. - EA 3552.

RÓZSA Mihály

Ms. 1. - EA 209.

RUBOVSKY Ferenc

Ms. 1. - EA 477.

SÁNDOR Ilona ld. Dobos Ilona is.

Ms. 1. - NIFA 54.

SEBESTYÉN Ádám

Ms. 1. - EA P 346/1977.

SEBESTYÉN Gyula

1906. - Dunántúli gyűjtés. /MNGy. VIII./ Budapest, 1906.

SIMONYI Zsigmond

1974. Nyr. 3. évf. - Elbeszélések. 511. p.

SZABÓ Lajos

1975. - Taktaszadai mondák. /UMNGy. XVIII./ Budapest, 1975.

SZÉKELY László

Ms. 1. - EA 635.

SZENDREY Ákos

Ms. 1. - EA 616.

SZENDREY Zsigmond

1924.- Nagyszalontai gyűjtés. /MNGy. XIV./ Budapest, 1924.

SZENTMIHÁLYI Imre, Dr.

Ms. 1. - EA 3888.

SZINI Péter

Ms. 1. - MTAK Kézirattár Irodalom 4-r. 367.

SZOBOSZLAY Istvánné

Ms. 1. - EA 2366.

SZOMAHÁZY István

1886. Nyr. 15. évf. - Az öreg Tilinkó. 569. p.

SZURMIN - ROMENDA

Ms. 1. - EA P 33/1962.

SZÜCS Dezső

Ms. 1. - EA 3724.

TALLIÁN Vincze

1921. Ethn. 32. évf. - Vizi molnárok babonás történetei. 109. p.

TATÁR Péter

1898. - A boldog ember inge, vagy: A beteg király. Budapest, 1898.

THOMPSON, STITH

1932-36. - Motif-Index of Folk-literature. I-VI. Helsinki,
FFC 106-109, 116, 117.

TILDY Zoltán

1920. Ethn. 30. évf. - Meg se született s már is eladott halaszfiú.
82. p.

Ms. 1. - EA 380.

TÖRÖK József

Ms. 1. - MTAK Kézirattár. Irodalom 4-r. 44.

TURI Sándor

Ms. 1. - EA 2232.

Ms. 2. - EA 2336.

UHLÁRIK Sándor

Ms. 1. - EA 3730.

ÜRMÖSI Sándor

Ms. 1. - MTAK Kézirattár Irodalom 4-r. 409/986/I.

VÁSÁRHELYI Géza

Ms. 1. MTAK Kézirattár Irodalom 2-r. 77.

VERES Imre

1874. Nyr. 3. évf. - Krisztus és Szent Péter. 557. p.

VÉGH Ferenc

Ms. 1. - EA 453.

VIKÁR Béla

1905. - Somogy megye népköltése. /MNGy. VI./ Budapest, 1905.

VIRÁNY Judit, Dr.

1957. - A bodrogközi Láca meséiből. /A sárospataki Rákóczi Ferenc
Múzeum füzetei. 9-11./ Sárospatak, 1957.

Ms. 1. - EA 4060/A.

VOIGT Vilmos

Ms. 1. - NIFA 16/2.

VÖÖ Gabriella

1969. - Többet ésszel, mint erővel. Bukarest, 1969.

WASYLKEWICZ, V [iktor]

1901. Nyr. 30. évf. - Miért kopac szent Péter? 47. p.

ZÖLDY Pál

Ms. 1. - EA P 150/1970.

ZSIGMOND Konrád

1903. Ethn. 14. évf. - Krisztus mondák. 480. p.

Rövidítések

- BN - Berze Nagy János: Magyar népmesetipusok c. munkájában megadott
tipusszámok
- EA - Ethnológiai Adattár
- EA P - Ethnológiai Adattár Pályamunkák
- Ethn. - Ethnographia
- H - Honti János: Verzeichnis der publizierten ungarischen Volksmärchen
c. munkájában megadott tipusszámok
- IA - MTA Néprajzi Kutató Csoport Adattára
- MNGy. - Magyar Népköltési Gyűjtemény
- Ms. - Manuscriptum - Kézirat
- MNy. - Magyar Nyelv
- MTAK - Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
- NIFA - Egyetemi Néprajzi Intézet Folklór Archivum
- Nyr. - Magyar Nyelvőr
- UMNGy. - Uj Magyar Népköltési Gyűjtemény

Tipusba nem sorolható legendamesék

A/ Krisztus és Szent Péter vándorolnak a földön

1. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok. Pécs 1940. II. 546. p. 24. sz. A koldusok lisztje. /Pécs, 1933./ Egy asszony sohasem adott a koldusnak lisztet. Azt, amit így megtakarított, egy ládába tette. Egy esztendő múlva a férjével tanakodott, hogy mit tehetnének a liszttel, amikor egy öreg ember állított be hozzájuk. Megmutatták neki a ládát, amiben már nem liszt, hanem kigyók voltak. Az öregember Krisztus volt.
Megjegyzés: Hiedelemmondákban és más mesetipusokban is gyakran előfordul, hogy Krisztus nem a Biblia legfeljebb 33 éves férfiája, hanem öregember. A változat az AaTh 750 Kivánságok tipushoz áll közel.
2. Mata Mihály gyűjtése. EA 2576. 6. p. Uram Teremtőm meg a kenyér-sütő asszony. /Feldebrő, Heves m. 1915./ Krisztus és Szent Péter szállást kérnek egy kenyeret sütő asszonytól. Az Jézus cipóját is megsüti, s az kétszer akkora lesz, mint sajátja. Ezért kicseréli és a kisebbet adja Jézusnak. A tiltakozó Pétert kikergeti, sőt Jézus fejét piszkavasával beveri. Jézus a fejéből egy pondrót vesz ki, amit egy odvas fába tesz. A pondró később mindenét elpusztítja az asszonynak.
3. Jakab Miklós gyűjtése. EA 3631. 125.126. p. Krisztus és a szénégetők. /Udvarhely m. 1903./
Krisztus a Hargitán vándorolva szénégetőktől kapott szállást. Másnap reggelre eső esett, így a szénégetők nem tudtak tüzet gyújtani. Krisztus leterítette a köpenyét és azon égette ki a szenet. Legközelebb, amikor megint esős volt az idő a szénégetők is a köpenyükön próbáltak tüzet gyújtani, de nem sikerült, ráadásul ki is égett a szövet. Azóta minden szénégetőnek ki van égve a köpenye.
Megjegyzés: AaTh 752A Krisztus és Péter a csürben tüzzel csépelnek, az AaTh 753 Kovácsok kovácsa és az AaTh 753A Krisztus és a beteg lány típusokhoz közel álló, azoknál szelidebb változat.
4. Kálmány Lajos gyűjtése. EA 2771. 463. p. 25. sz. Mikor dolgoznak

a magyar embörök a legjobban. /Magyarszentmárton, Torontál m. 1900. körül/.

Az egyszeri kocsis az erdőn keresztül vitte haza farsangból két gazdáját. Nem volt tüzők. Az erdőben épp ott ült tüze mellett Szent Péter és Jézus. Elment hozzájuk az első úr, kért tüzet. Jézus csak akkor adott, ha megmondja, mikor dolgozik legtöbbit a magyar. Áprilisban, hangzott a válasz. Krisztus tinóvá változtatta az urat. Rossz válasza miatt ugyanerre a sorsra jut a másik úr is. A kocsis juniust választja, ezért megkapja a két tinóvá vált urat, jutalmul egy évre. Használta egy évig a kocsis a tinókat, majd egy év múlva visszaváltak emberre. A két úr csak annyit kérdezett: ugye ütöttél minket az ekével./?/

Megjegyzés: A mese indittatása az AaTh 751B^x Arannyá vált parázs tipushoz hasonló. Egyébként az MNK 753^{xx} Az elégedetlen pap tipushoz közeli változat.

5. Balás Gyula gyűjtése, MTA Kézirattár Irodalom 2-r. 76. p.

Krisztus és a kovács. /Mezőkovácsháza Csanád m. 1878./ Krisztus megsajnálja a kovácsot, hogy a nyári melegben még a tűz is süti, ezért azzal akarja megáldani, hogy amihez csak érne az arannyá váljon. Péter lebeszéli, mert szerinte minden ember kovács akarna lenni és a kovácsok is ellustulnának. Krisztus belátja, hogy Péternek igaza van.

Megjegyzés: Ellentétben az általánossal Szent Péter a meggondoltabb és okosabb. AaTh 774-es típusbokorhoz közel álló változat.

6. Kálmány Lajos gyűjtése. EA 2771. 462. p. 24. sz. Krisztus urunk és a béres. /Földeák, Csanád m. 1900 körül./ Krisztus és Péter vándorlásuk során látnak egy bérest, aki könnyedén szánt, közben énekel. Péter így szól Krisztushoz: "Ez teljesen meg van feledkezve rólunk". Krisztus esőt csinál. Mikor visszafelé mennek, látják, hogy a béres most már nehezen szánt a vizes földön, s káromkodik. Így szól Krisztus Péterhez: "Látod, Péter, nincs ez rólunk megfeledkezve, minket emleget."

Megjegyzés: Az AaTh 830B Isten segedelmével és az MNK 774R^x Szent Péter rokonai tipushoz közel álló változat.

7. Hegedüs Zoltán gyűjtése. EA 3623. 25. p. Amit nem szertnél magadnak, azt ne kívánd másnak. /Tiszahát, Bereg m. 1911./

Krisztus és Szent Péter vándorlása közben egy falu templomában nagyon szép hangú kántort hall. Péter megkivánja a kántor hangját és megkéri Krisztust, hogy adja neki. Krisztus figyelmezteti Pétert, hogy a kántor a hangjából él, de ez Pétert nem érdekli. A kántor elveszti hivatalát, csordás lesz. Bére minden tarka borjú, ami az ő szolgálata alatt születik. Abban az évben Krisztus csak tarka borjút enged születni. Krisztus és Szent Péter egy pár év múlva ismét arra jár. Péter látja a kántor meggazdagodását, kéri, hogy Krisztus pusztítsa el a teheneit. Krisztus megteszi. A kántor eladja az elhullott állatok bőrét és azon földet vesz. Nagy termése ismét gazdaggá teszi. Mikor Krisztus és Péter egy év múlva ismét arra jár, Péter irigyelvén a kántor szerncséjét azt kívánja, hogy Krisztus fullassa meg azt, aki először eszik a kántor buzájából készült kenyérből. Krisztus hiába inti, ragaszkodik elhatározásához. Krisztus vesz a kántortól kenyeret, így eshet meg, hogy Péter eszik először belőle. Megfulladna, de Krisztus segít rajta.

Megjegyzés: Az AaTh 837 A mérgezett cipó mesetipushoz közel álló változat. Meseszövése, mesei világa rokon az AaTh 750 és AaTh 774 típusbokokéval.

8. Kálmány Lajos gyűjtése. EA 2801. 236. p. 114. sz. /Hódmezővásárhely, Csongrád m. 1900 körül/ Egy asszony keservesen sir amiatt, mert sok csapás érte. Arra jár Szent József és hallva az asszony panaszát mondja neki, hogy menjen végig az utcán és nézzen be minden ablakon, utána mondja el, hogy mit látott. Az asszony kisebb és nagyobb keresztet lát az ablakokban. Szent József azzal inti az asszonyt, hogy lám, mindenkinek megvan a maga keresztje.

Megjegyzés: A ritka esetek egyike, mikor nem Krisztus, hanem más szent szolgáltat igazságot. A változat szólásmagyarázatként is felfogható.

9. Láposy Béla gyűjtése. EA 879. 1. p. 1. sz. Mindenben van valami szép. /Nagyrábé, Bihar m. 1921./ Mikor Krisztus urunk Szent Péterrel a földön járt, egy séta alkalmával Szent Péter egy döglött kutyát látott. Péter ki akarta kerülni és így szólt: ne menj arra Uram, mert ott egy dög van. Jézus mégis arra ment. Mikor az ebhez értek Jézus megszólalt: milyen szép. Péter csodálkozva kérdezte,

- hogy mi lehet szép egy dögön. Jézus felelte: a fogai.
10. Büszke Kocsis Miklós barabás: EA P 1/1963-64. 1. füzet. 83-84. p. 20. sz. Jézus és szent Péter s a gazdag. /Marosmagyaró, v. Maros-Torda m. Románia, 1960. körül./ Jézus és Péter találkoznak egy gazdag emberrel, aki nagyon savanyú képet vág. Megkérdik tőle, hogy mi baja. Azt feleli, hogy nincs háza. Adnak neki, de nem vidul fel. Most pajtám nincs, mondja. Kap. Ezután tehenet, disznót akar, de a disznót már nem kapja meg, mert csak nem akar elégedett lenni. Találkoznak egy szegény emberrel, aki csak egy reggelit és egy vacsorát kíván, s mikor megkapja, akkor olyan boldog, hogy énekel. Krisztus tanítja Pétert, hogy ez a különbség a szegény és a gazdag között.
  11. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok. Pécs. 1940. II. köt. 326. p. 140. sz. Amikor a víz a högynek folik. /Becefa, Baranya m. 1924./ Jézus és Péter egy faluban kéregettek. Péter a szép házakat választotta magának, remélve, hogy ott több alalmazást kap. Tévedett, mert csak Jézus tarisznyája telt meg. Az éhes Péter hiába kért Jézustól, az nem adott, azt mondván, hogy csak akkor ad, ha a víz hegynek folyik. Péter ezt hallva sirni kezdett, könnyei orrára potyogtak. Most már kapott enni, mert hegyre folyt a víz: orra hegyére.
  12. Mailand Oszkár gyűjtése. EA 1944. 769. p. Krisztus mesék IV. /Zetelaka, Udvarhely m. 1907-1908./ Krisztus Urunk Szent Péterrel járkált az udvarhelyi piacon. Korondi edényeket árultak ott. Látták, hogy egy asszony addig-addig válogatott az edények között, míg el nem lopta az egyiket. Krisztus elmosolyodott. Szent Péter megkérdezte az okát, mire Krisztus így válaszolt: hogyan mosolyognék, mikor látom, hogy a föld ellopja a földet.
  13. Kálmány Lajos gyűjtése. EA 2801. 474. p. 298. sz. Hajjon mög mindön embör maga hejött. /Magyarszentmárton, Torontál m. 20.sz. eleje./ Krisztus Szent Péterrel bemegy egy kocsmába, ahol összebarátkoznak egy fiatalemberrel. Krisztus elárulja Szent Péternek, hogy a fiatalember nemsokára meg fog halni. Szent Péter kéri Krisztust, hogy a fiatalember helyett egy öreg nyomorék koldus haljon meg. Krisztus megengedi, de csak akkor, ha a koldus is beleegyezik. A koldus Péter kérésére azt mondja, hogy ő nem hal meg más helyett, mindenki haljon meg maga helyett.

B/ A mennyország kapujában

14. Kósa Szabó Pál gyűjtése. EA 487. 26-29. p. 6. sz. A papok és az ördögök története. /Sárospatak, Zemplén m. 1913./ Plutó nem talál mást, csak papot a pokolban. Dühében, hogy katonája nincs, a mennyországba megy, Szent Mihályhoz, aki átengedi a pokolnak mindazon katonákat, akik imádkoznak. Plutó szétküldi a világba az ördögeit, hogy hozzák el az imádkozó katonákat, de azok csak káromkodókat találnak, így üres kézzel térnek vissza.
Megjegyzés: Verses mese, ami nem unikum. V.ö.: MNK 804D^x Miért nincs német a mennyországban?
15. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok. Pécs. 1940. II.k. 535-536. p. 8. sz. A pap, a koldis még a bérös a másfélágon. /Pécs-arányos, Baranya m. 1936/. A papot, a koldust és a bérest Szent Péter csak azzal a feltétellel engedi be a mennyországba, ha egy bizonyos kútról vizet hoznak. A pap amiatt nem tud, mert sok könyv van a kútban, a koldust a kenyerek akadályozzák. Megmagyarázza nekik Szent Péter, hogy az akadályok bűneiket jelképezik. A béres utban a kút felé elgondolkodik, hogy mennyit káromkodott, majd a kútnál vizet mer magának, iszik, és elnyomja az álom. Visszatérve Szent Péterhez elmondja mi történt vele Szent Péter megmagyarázza, hogy most már pihennie kell, ezért aludt el, s a sok munkája után megérdemli a mennyországot.
16. Sebestyén Gyula: Dunántúli gyűjtés. Budapest, 1906. /Magyar Népköltési Gyűjtemény VIII./ 461. p. 5. sz. Hogyan került az első katona a mennyországba? /Köveskállya, Zala m. 1900. körül./ Jézus hiányolja a mennyországból a katonát. Péter igyekszik egyet találni, amelyik megérdemelné az üdvösséget. Talál egy dicséretességgel köszönő vak obsitost, aki szeme világáért, egy sonkáért és egy csutora borért cserébe hajlandó üdvözülni. Péter egy nyáját bíz rá, ami után kell mennie. A nyáj a mennybe megy, a birkákból lelkek lesznek. Az obsitost Péter a gallérjánál fogva rángatja be a mennyországba. Ott a csillagok fényesítése a feladata. Belebeteleszik, hogy nem káromkodhat.
17. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok. Pécs. 1940. II. 545-546. p. 23. sz. Hogyan került a kovács a mennyországba? /Szilvás, Baranya m. 1934./ A kovácsot Szent Péter nem akarta beereszteni a mennyországba. A kovács erre csak annyit kért, hogy

benézhesse. Mikor ezt Szent Péter megengedte, a kovács bedobta a sapkáját. Péter rászólt, hogy hozza ki, mert a pokolban szüksége lesz rá. A kovács bement és ráült, s nem akart kimenni, mondván, hogy a magáén ül.

C/ Az üdvözülés

18. Albert József gyűjtése. Régi magyar népmesék Berze Nagy János hagyatékából. Pécs. 1960. 87-88. p. A bünös szolga. /Kéthely, Szolnok-Doboka m. 20. sz. eleje./ Egy szolga hét évig dolgozott gazdájának, aki a hét év elmultával nem akarta kifizetni a megszolgált bérét, azt állítván, hogy a szolga tartozik neki. A szolga még hét évet dolgozott, amikor aztán megint kérte a bérét. A gazda megint nem fizette ki. A szolga ismét hét évig dolgozott a gazdának, aki a hét év elteltével elutasította a bére kifizetését. A szolga elhatározta, hogy felgyújtja az uraság házát. Egy öregembernek el is mondja tervét. Az öregember megpróbálja lebeszélni a szolgát tettéről, de az hajthatatlan. Erre az öregember csak annyit kér, hogy mondja el neki, mit lát majd a tűzben. A szolga felgyújtja a gazda házát, majd elmondja az öregembernek, hogy három fehér galambot látott felszállni a tűzből és egy oszlophoz kötözött embert égni a tűzben. Az öregember megfejtja a látomást: a három galamb a gazda, a felesége és a gyermeke, az égő ember pedig a bünös szolga. A föld megnyílik a szolga alatt. Az öregember az Isten volt.
19. Dégh Linda gyűjtése. Egyetemi Néprajzi Intézet Folklór Archivum 162. /Sümege, Veszprém m. 1939./ Egy családnak született egy kis gyereke. Csak házi keresetséggel tudták megkeresztelni, máris meghalt. Kopogtat a mennyország kapuján, be akar menni. Szent Péter megkérdi Istent, hogy beengedheti-e. Isten azt mondja, hogy csak akkor, ha előbb hét évet egy olyan kerékvágásban tölt, ahol a kerék legtöbbet tapos. A kis lélek eltölt hét évet a kerékvágásban, aztán menne a mennyországba. Isten most sem engedi, mert előbb hét évet kell kendergumóban töltenie. Hét évet ott is eltölt, de most sem mehet be a mennyországba, mert előbb olyan vizet kell vinnie, ami sem égből, sem földből nem való. Sirva repül el a kis lélek. Egy erdő fölé jut, ahol 12 zsvány osztozkodik. Meghallják a sirást. "Ha rossz vagy, menj el, ha jó, akkor

gyere ide" - mondja az egyik. A kis lélek odaszáll. Elmeséli a történetét. A 12 zsvány elhatározza, hogy meghalnak. Előtte tesznek egy edényt, csak aztán lövi főbe egyik zsvány a másikat. Szent Péter jelenti Istennek, hogy jön a kis lélek és a 12 zsvány. Az Isten mindet beengedi, mert a kis lélek mindnyájuk bűnéért megszenvedett.

20. Kálmány Lajos gyűjtése. EA 2801. 257. p. 133. sz. Az ördög könyve. /Majdán, Krassó-Szörény m. 1900. körül./ Egy szegény ember nagyon megszorul, ezért segítséget kér az ördögtől. Alá kell írnia a nevét az ördög nagykönyvébe. Rosszul írja be a nevét, ezért az ördög megszökik és otthagyja a könyvet. A szegény ember beleolvassa a könyvben nevek vannak. A nevek viselői sorra megjelennek a szegény ember előtt és kivánságára pénzt hoznak. Meg akar szabadulni a könyvtől, hiába dobja tűzbe, ott nem ég el. A paptól kért tanács szerint hármashatárnál vadrózsákból rak tüzet, a könyv abban elég. A tűzből fehér galambok szállnak fel, azoknak megtisztult lelkei, akiknek a neve a könyvben van.

D/ Bibliához kötődő történetek, a szentek történetei

21. Végh Ferenc gyűjtése. EA 453. 74. p. 10. sz. /Szendrő, Borsod m. 1912./ Heródes király elől menekült Szent József, Szűz Mária és a kicsi Jézus. Egy rablóval találkoztak útközben, aki nemhogy bántotta volna őket, de vizet melegített, hogy a kis Jézust megfürdethessék. Mária szólt a rablónak, hogy fürdesse meg beteg gyermekét, aki a fürdő hatására meg is gyógyult. Mikor felnőtt, ő is rabló lett, Dismásnak hívták és ő volt a lator, aki megtért a kereszten.
22. Végh Ferenc gyűjtése. EA 453. 64. p. 2. sz. /Szendrő, Borsod m. 1912./ Jézust üldözői már majdnem utolérték, mikor egy boszorkány tévuttra vezette őket. Aztán egy rossz teremtés mégis rávezette őket Jézusra. Azóta nem lehet tudni, hogy ki boszorkány, de az kiderül, hogy ki parázna.
23. Benkő László gyűjtése. EA 640. 85. p. 1. sz. /Felsőtanya-Szeged, Csongrád m. 1932./ Egyszer, mikor nagyon hideg volt, Isten elküldte Szent Mátyást jó időt keresni. Szent Mátyás beült az első kocsmába. Az Isten Gergelyt, aztán Józsefet is utána küldte, de

Ők is a kocsmában kötöttek ki. Utánuk küldte Györgyöt, aki ki-
kardlapozta az első hármát a kocsmából és megkereste a jó időt.
Azóta Gergelykor hideg van, Mátyáskor ha nincs jó idő, akkor meg-
jön Györgyre.

Megjegyzés: Naptári szentek napjainak időjárás-magyarázata gya-
kori téma. Lásd a többi az eredetmondák katalógu-
sában.

P É L D A T Á R

AaTh 750A A kívánságok

A két öreg koldus, Jézus a szentpéter a nyereg

Egyszer a régi üdökbe két öreg koldus járagattak kéregetni s az egyik koldus volt a jézus és a másik szentpéter de azt nem tuta senki hogy ők ki. s egyszer egy este felé kün a mezőn értek két házat a falutól mesze s gondolták a koldusak hogy ők ott meg hálnának mert a falu mesze volt úgy hogy ők estig nem értek volna oda. az egyik ház nagy volt s bé tért a két öreg koldus oda hogy kérjenek egy kis szállást éjszakára. De az asszony mikó látta hogy bé akarnak menni hát az ucza ajtot bé zárta s a koldusak neki mentek s ha látták hogy bé van zárva hát nyugutan el tértek a falu felé, s a mikor mentek el a kicsi ház előtt s a kicsi ház lakoji látták hogy nem térnek bé hozzájuk a koldusak akkor ki ment az asszony s azt monta a koldusoknak hogy jó öregek ne menjenek tovább mertt a falu mesze van s nem érnek oda estig jójének bé nálunk s regel osztán tovább mennek, azt monta a jézus az aszonymnak hogy a szivikém hisze magoknak is igen kicsi az a ház bár magok férjen s azt monta az aszony hogy a békeség kicsi hejt is el tér s nem engette az öregeket tovább menni bé vitte őket s a vacsorájokatis a koldusaknak atták s ők vacsora nélkül feküt le a földre az két öreget fekteték az ágyba s regel amikó fel keltek. akkor az egyik öreg azt monta a házi gazdának hogy az éjszakaji szálásé és a vacsorájé meg ajándékozák őket egy szép ajándékka. három kívánságja teljesül. kívánnyan az ember egy kicsitt hagatott s az öreg koldus még egyszer rüjá szólatt hogy kíványon s akkor a gazda kívánt szerncsét s egéséget s lélek üdveséget s akkor aszt monta a jézus hogy ez elég szép kívánság. de még kapsz egy szép nagy házat s el köszöntek az öreg koldusak meg köszönték a szálást s a vacsorát s el mentek s mikó a kapun kivüll mentek a szállok akkor abba a perczbe a kicsi házból egy nagy uj cse-repes ház lett s amikor a gazda szomszéd a házat meg látta akkor a feleségit át küdte hogy lása hogy mi is az a ház s hogyis lett az oda. az aszony át ment s a szomszéd aszontt meg kérdezte s a szomszéd aszony apróra el monta hogy az éczakaji két öreg szállok három kívánságal megajándékozták őket s abol lett az uj ház. s ez a gazdag aszon fülét meg szúrta s az irigység fejjüll csapatt rajta. hazament a szomszéd aszony s rijá beszélte az urát hogy üjen lora nyeregbe s érje utoll az öreg koldusakat s békűjen ki vellek kéreje meg őket valahogy vigye ki velek

hogy három kivánságunk teljesűjen nekünkis. felis űltt az ember lora
 nyeregbe s meg hajtotta a lovat s utolis érte a negyedik községbe őket
 s ott le szállt a lorol s köszöntöte az öregeket s kérelőleg kezdett
 beszélni velek. bocsánatat kért tőlek hogy mért kellett hogy az éjszaka
 ojan szűk szállásba szorulkozanak. elmonta a szomszéd hogy nállunk
 akartak be jőni s mük nem voltunk othon a mit mük bánunk s ha még jár-
 nak nálunk felé fárageyanak bé hozánk ha nemis leszönk óthon akoris.
 ezután a kulcsat a kapu sasra akasztjuk egy szegre s ott keresék s az
 öreg koldusak meg köszönték a szép ajálatot s meg ígérték hogy hozájak
 is eljönek hálni s amikor már meg simultt a barátság akor meg szolitata
 a gazdag fősviny ember az öreg koldusttol hogy nem lehetne hogy háram
 kivánság nekik is teljesűjen, s azt monta az öreg hogy dehogynem ha
 kéri. de jobb volna ha nem kérné. de aztt monta a gazdag fősviny ember
 hogy ha lehetne legyen szives s akor azt monta a jézus hogy meg lesz
 s akkor nagy örömel fel űltt a lovára s meg köszönte szépen az ígére-
 tet s el indultt ló hátan s haza felé törte a fejít hogy mi is legyen
 az a három kivánság mibe is lenne több haszon s a mind ment haza felé
 meleg volt s a lova mind legyeződett s eccze meg botorkázat a ló s
 szinte el esett. s az ember aztt monta a lónak hogy jaj hogy szakaggyon
 meg a nyakad s a ló el esett s a nyaka meg szakadott s meg döglött s az
 ember levette rolla a nyeret és a pokroczat s a kantárt s fel vette a
 hátára s ugy ment haza felé. nagy meleg volt s az ember még izadott s
 a legyek dongták a pokroczat s a nyeret mert ló szagú volt s az ember
 el bágyadott s meg haragutt a feleségire hogy mértt beszélte rijá őtet
 erre az utra s a nyereg mind fojt le a hátáro s ecze mérgeesen visza
 rántata a nyeret a válára s aztt monta ugy összeszoritat fogaka hogy
 bár ragadna a nyereg a felesége fenekihez s az már a második kivánság
 volt. a nyereg el tünt s oda ragatt a felesége fenekihez. ő az ember
 már tuta hogy a nyeregből milett. De azé ő ment haz felé nyugutan s a
 mikor a kapun bé lépett akor az asszony mesziről kijátata hogy gyere
 te hohér vedle a nyeret a fenekemről s a harmadik kivánság az volt
 hogy bárcsak válnék le a nyereg a feleségem fenekirő. s le válatt s a
 háram kivánság fucsba ment s a lovakis meg döglött a mé a jézus és
 szent péter előtt az ajtót be zárták. s májig is élnek ha meg nem hotak

BÜSZKE KOCSIS Miklós barabás EA 13778.I. 86-90. p. 21. sz.

A kivánságok

Az országoton megy tiz ezer kocsi, minden kocsin tiz ezer hordó,
 minden hordóban tiz ezer zacskó, minden zacskóban tiz ezer mákszem,
 minden mákszemben tiz ezer mennykő. Mind e mennydörgős mennykő üssön
 belé abba, a ki az óperenciából hozott mesémre nem vigyáz!

Hol volt, hol nem volt, elég az, hogy volt egyszer egy szegény le-
 gény, a kinek egy fiatal csinos felesége volt. Mind a ketten szerették
 egymást, csak az volt a bajok, hogy szegények voltak; mert egyiknek sem
 volt semmie se. Ilyenkor aztán történt, hogy néha egy kicsit öszvepö-
 röltek, és szemére hányták egymásnak, hogy egyiknek sem volt semmie.
 De azért szerették egymást.

Egyszer estve az asszony előbb jött haza, mint férje, és a konyhá-
 ban a padkán tüzet rakott, ámbár nem igen volt mit főzni. Legalább egy
 kis levest főzők uramnak; mire haza jön, elkészül, gondolta magában.
 De alig tette föl a bográcsot a tűzhöz, és a tűzre néhány hasáb fát,
 hogy a víz annál hamarabb felforrjon, ura már haza jött, és ő is fele-
 sége mellé a padkára ült. Ott melegedtek a tűznél, mert már hideg ősz
 volt. A szomszéd faluban épen az nap kezdték a szüretet.

Tudod-e mi ujság, feleségem? így kérdezte az asszonyt.

Nem tudom biz én, semmit se hallottam. Hát mondja meg, hogy mi?

Hát a mint jöttem most az uraság kukoriczaföldéről, messziről a
 sötétben is észrevettem, hogy az úton valami fekete folt van. De nem
 tudtam kivenni, hogy micsoda. Közelebb jöttem, hát uram fia! mi volt?
 Egy szép aranyos kis kocsi, benne egy szép asszony ült, elül meg szép
 négy fekete kutya befogva.

Tréfál kend, szakasztá félbe az asszony.

Nem tréfálok biz én, valóságos igaz. Tudod milyen sáros határunk-
 ban az út. Hát bizony a kutyák a kocsival megakadtak, sehogy se birtak
 tovább menni. Az asszony meg nem mert kiszállani a sárba, hogy aranyos
 ruháját be ne piszkítsa. Én a mint megláttam, el akartam szaladni, mert
 valami gonosz léleknek tartottam. De ő utánam kiáltott és kért, hogy
 segítsem ki a sárból, semmi bajom se lesz, meg is jutalmaz. Gondoltam
 magamban, hogy bizony jól esnék, ha segítene szegénységünkön, és se-
 gítségemmel a kutyák kihuzták a sárból. Ekkor az asszony kérdezte,

hogy házas vagyok-e. Megmondtam neki. Hát gazdag vagy-e? kérdezte tovább. Dehogy vagyok! alig van két szegényebb ember a falunkban. No tehát ezen segíthetünk. Feleségednek három kívánságát fogom teljesíteni. Ezzel elment, mintha csak sárkányok ragadták volna. Tündér volt.

Az ugyan rászedte kendet!

Majd meglátjuk. Próbálj csak valamit kívánni, édes feleségem! Erre az asszony hamarjában kimondta: bár csak volna egy kolbászunk, ezen a szép parázson ugyan csak megsülne.

Alig mondta ki, már is leszállt a kéményből egy lábas, benne akkorra kolbász, hogy akár kertet lehetett volna keríteni vele.

Ez helyes, helyes! kiáltottak mind a ketten, a másik két kívánságot okosabban kell használnunk. Be jó dolgunk lesz akkor. Mindjárt veszek két tinót, meg két lovat, egy malaczt is veszünk; így beszélt a férfi. E közt levette kalapjáról pipáját, hátáról kihuzta a zacskót és megtölte. Most rá akart gyujtani, de olyan ügyetlenül vette az üszköt, hogy a lábast kolbászostul feldönté.

Az istenért, a kolbász! Ugyan mit csinál kend? Bár az orrára nőtt volna kendnek, így kiáltott a megijedt asszony, és a kolbászt ki akarta kapni a tűz közül. De az akkor már férje orrán lógott, le egészen a lába ujjaig. - Uram teremtom! segíts, így kiáltott megint az asszony. - Lásd bolond, oda a másik kívánság, mondá az ura. - Hát ezzel mit csinálunk?

Leveszszük, mondá az asszony.

Le biz ördögöt! hisz egészen ide nőtt az orromhoz, nem lehet ezt levenni.

Hát levágjuk, másképp nem segíthetünk.

Dehogy engedem, dehogy hagyom a testemet vágni a világ minden kincseért sem. De tudod-e mit feleségem? Még egy kívánságunk van hátra. Kivánd, hogy a kolbász visszamenjen a lábásba. Akkor megint jó lesz minden.

Az asszony meg így felelt: hát a tinó, meg a ló, meg a malacz akkor hol marad?

De hisz ilyen bajusszal csak nem járhatok, te se csókolsz meg, ha kolbász lóg le az orromról.

Sokáig így pöröltek, utoljára csakugyan rábirta az asszonyt, hogy azt kívánja, hogy a kolbász visszamenjen a lábásba. - De ezzel oda volt a három kívánság, és ők most is olyan szegények, mint azelőtt.

- Azonban a kolbászt jó ízűen megették; de mivel most átlátták, hogy pörölésök volt az oka, hogy nem lett se tinójuk, se lovok, se malaczkuk, megegyeztek abban, hogy ezután jobb békeségben fognak élni. Nem is pöröltek azután soha. Jobban is ment dolguk, és idővel tinót is, lovat is, malaczt is szereztek, mert szorgalmatosak és takarékosak voltak.

ERDÉLYI János: Népdalok és mondák. Harmadik kötet. Pest, 1848.

286-288. p.

A cigány az égben és pokolban

Egyszer volt, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is túl volt, volt a világon egy cigány, meg két szegény ember. Egyszer ezek így hárman kimentek az erdőre fát vágni. Csak vágják, csak vágják a fát, egyszer megszólal valamelyik:

- Ugyan mit kívánnánk most, ha az isten egy-egy kívánságunkat teljesítené?

- Én, mondja az egyik szegény ember, azt kívánnám, hogy mikor haza megyek, ott lenne egy tál kolbász, meg egy fehér czipó az asztalomon.

- Én meg, mondja a másik, azt kívánnám, hogy egy tál turós lepény lenne az asztalomon.

A cigány gondolta, hogy hiába kíván akármit, csak nem teljesedik az be, tréfálni akart egy kicsit:

- Én meg azt kívánnám, hogy - épen teherben fekszik a feleségem, - mikorra haza megyek, tizenkét rajkója lenne neki.

No ez abban maradt.

Este a mint haza vitték a fát, bemegy az egyik szegény ember a házába, hát ott a tál kolbász, meg a fehér czipó; bemegy a másik is, hát ott a tál túros lepény; haza megy a cigány is, épen ott találja a bábaasszonyt, tenné le a fát a szögletbe, rákiált a bába: „Ne tegye kend oda, ott gyerek van; tenné a másik szögletbe: „Oda se tegye kend, ott is gyerek van; tenné a kuczikba: „Oda meg épen ne tegye kend, mert ott két gyerek is van; tenné ide, tenné oda, mindenütt tele van a ház gyerekekkel, sehova sem lehet letenni, utoljára megharagszik a cigány: „Ejnye disznó teremtette, hát hány gyerek van itt?” „Biz itt - felel a bábaasszony- épen kerekszám tizenkettő.”

Megijed erre a cigány.

- No én tizenharmad magammal nem leszek egy háznál, mert ez szerencsétlen szám! Inkább elmennék a pokolba kályhafütőnek.

Alig mondta ezt ki, mindjárt ott termett egy sánta ördög, nyakon csipte, elvitte a pokolba kályhafütőnek.

A tizenkét rajkó nőtt, növekedett, úgy annyira hogy mindnyájan legénykort értek. Egyszer a legkisebbik kérdi az anyjától:

- Édes anyám, soha se volt nekünk édes apánk? vagy ha volt, hova lett, hogy én sohse hallottam róla semmit?

- Bizony nektek fiam, volt; de mikor megszülettetek azt mondta: hogy a tizenhárom szerencsétlen szám, ő nem lesz tizenharmad magával egy fedél alatt, kiment a házból, azóta senki se látta.

- No ha így van, édes anyám, majd megkeresem én, haza is hozom.

Evvel a cigány fiu elindult világra az apját keresni. Kereste, kereste, már az egész föld keregségét összejárta utána, de csak nem akadt rá.

A mint így keresi egy erdőben, megtalál egy nagy nyárfát, a minek a hegye az égbe ért, a gyökere meg a pokolba. No, gondolja magában, ha a földön nincs az apám, az égben kell neki lenni; fölmegek, legalább odafönt is szélyelnézek. - Evvel elővett egy fejszét, elkezdett magának grádicsot vágni a fába. Mindig feljebb, mindig feljebb vágta maga előtt a grádicsot, utoljára fölért az égbe.

A mint fölér, széllyelnéz, látja a tömérdek sok lelket a mennyország kapuja előtt álldogálni, de az neki mindegy volt, ellökdöste őket az utból jobbra balra, odament a kapuhoz, bekopogtatott rajta.

- Ki van ott? kérdezi belülről Szent Péter

- Én vagyok, a Zsiga cigány tizenkettedik fia.

- Most nem lehet bejönni, várakozzál.

- Nem várok biz én, nem az az én dolgom, hanem eresszenek be, hadd keressem meg az apámat.

- Már fiam, most nem ereszthetlek be, nincs itthon az Isten, majd ha haza jön, avval beszélj.

A cigány látta, hogy már így semmire sem megy, kapta magát, behajította a kalapját a kapun.

- Jaj Szent Péter uram, befűtta a szél a kalapomat, adja ki!

- Kiadnám biz' én, fiam, de messze elgurult, nem is látom; míg érte járnék, míg keresgélném, a sok ménkü lélek mind bebujkálna a kapu alatt a kutyabejáráson.

- No hát eresszen be kelmed, majd megkeresem én!

- Jaj fiam, de ha nem lehet; mondtam már.

- No hiszen jól van, majd bepanaszolom az Istennek, csak jöjjön haza, hogy kelmed benn fogja a más ember igaz jószágát.

Szent Péternek mit volt mit tenni, félt, hogy megpirongatja az Isten, hát beeresztette a cigányt, de megígértette vele, hogy a mint a kalapot megtalálja, visszajön. Meg is ígérte az, de bizony neki eszé-ágában se volt, hogy megtartsa; nem bánta ő, csakhogy egyszer belől

lehetett; megkereste a kalapját, a fejibe nyomta, avval elindult az apját keresni, meg széllyelnézni egy kicsit. A mint így kódorog, egyszer egy dombhoz ér, melynek a legtetején egy nagy karos szalmaszék volt, körülötte meg sok gyalogszék. Az a nagy karosszék volt az Isten széke, abból meg lehetett látni az egész világot, eget, földet, tengereket; a gyalogszékeken meg az angyalok szoktak ülni. A cigány neki indult a dombnak; mikor az Isten székéhez ért, se kérdett, se hallott, beleült, elkezdett bámulni, hogy milyen messze lehet onnan látni, A mint így nézeget, szemébe ötlük az apja viskója, mindjárt jobban oda néz, hahogy az anyját megláthatná; egyszer észreveszi, hogy a szomszéd cigány épen akkor akarja ellopni az anyja egyetlenegy, nagy ügygyelbajjal lopott malaczat. „No 'iszen megállj - gondolja magában - majd rád ijesztek most; felkap egy gyalogszékét, utána vágja, de biz a még csak közel se járt hozzá; felkap egy másikat, az sem éri, így aztán a harmadikat, negyediket, ötödiket ... elkezdett ugyancsak hajigálni az apró székekkel. A mint legjavába hajgálódzik, jön ám haza maga az Isten.

- Hát te mit hajigálsz itt, te gézengúz?

- Hogy ne hajigálnék, felséges uram, mikor látom, hogy a szomszédunk el akarja lopni, de azóta el is lopta az édes anyám malaczatát. Azt akartam oldalba ütni, de nem tudtam.

- Jaj hé, felelt az Isten, ha én minden emberhez egy széket vágnék, a ki egy malaczatot ellop, nem győzne engem a világ minden fúró-faragó embere se székekkel. Azért mondom, hogy elhordd magad a mennyországából, mert ebrúdon vettetek ki.

Megijedt a cigány, úgy elkotródott, mintha ott se lett volna. Mikor kívül volt a mennyország kapuján, elkezdett gondolkozni, hogy hol lehet az apja, ha se a földön, se az égben nincs? Már bizonyosan a pokolban van, az ördögök vitték el, gondolta magában, hanem nem fognak ki rajtam, elmegyek oda is, majd megtanitom én őket.

Avval elindult, meg sem állott, míg a pokol határába nem ért.

A mint ott megy, mendegél, előtalál egy regiment katonát.

- Hová megy cigány? kérdezik a katonák.

- Megyek a pokolba, az apámat keresem.

- De oda ugyan hiába megy; mi is azért voltunk ott, mert az ördögök ellopták a királyunk egyetlen leányát, azt akartuk visszavenni, de biz' azok nem adták, pedig a királyunk annak ígérte a lányt fele király-

ságával együtt, a ki visszahozza. Azért jobb lesz, ha tovább nem is megy, hanem visszafordulsz.

- Biz' én nem fordulok, ha már eddig jöttem, felelte a cigány legény s odább ment a maga utján. Egyszer elérkezett a pokol kapujához. Bekopogtat rajta:

- Itthon van-e a Plútó?

- Nincsen.

- No hát adjátok ki az apámat, tudom, hogy itt van.

- Nem adjuk bizony mi, nem bolondultunk meg.

- Hiszen jól van majd kiadnátok még, tudom istenem, ha kellene.

Az ördögök csak nevettek; a cigány meg se kérdett, se hallott tovább egy szót sem hanem elővett egy ásót, elkezdett lépegetni a pokol kapuja előtt előre és hátra, az ásóval pécézgette a helyet szél-tibe'-hoszába'. Meglátja ezt egy ördög, oda megy hozzá:

- Mit csinálsz te, cigány legény?

- Biz én csak egy templomot rakok ide, hogy se ki, se be ne járhattok a pokolba, míg az apámat ki nem adjátok.

Megijedt erre az ördög, mindjárt beszaladt, kihozta az öreg cigányt.

- No itt az apád, most már mehetsz dolgozdra.

- Hohó! nem addig van ám az, ha az imént ki nem adtátok, egy tappodtat sem megyek addig, míg a királykisasszonyt is ki nem adjátok.

- Jaj cigány, csak azt ne kérd, inkább adunk aranyat, ezüstöt, a mennyit elbirsz.

- Nem kell nekem sem aranyatok, sem ezüstötök, csak a királykisasszony.

- Jaj csak addig várj, míg Plútó hazajön.

- Nem várok én egy szempillantást se; Adjátok, nem adjátok? Mindjárt olyan anyaszentegyházat építetek ide, hogy maga Plútó is kiszorul a pokolból.

Nagyon megijedtek az ördögök, kiadták a királykisasszonyt; hárman aztán elindultak a felvilág felé.

Haza megyen Plútó a pokolba, mindjárt észreveszi, hogy mi hibázik.

- Hát a királykisasszony hol van?

- Biz' azt od' adtuk egy cigánynak, mert azt mondta, hogy ha oda nem adjuk, olyan templomot épít a kapu elébe, hogy se ki, se be nem tudunk járni.

- Óh bolondok, mondja Plútó, hiszen nem tudott volna az templomot építeni, nem is volt neki miből csinálja. Eredj utánna mindjárt futárom, hozd vissza tőle.

Elindult a futár, utól is érte a cigányt nemsokára.

- Hohó, cigány, add vissza a királykisasszonyt!

- Nem adom biz' én ilyen legénynek, mint te vagy. Kiállok én teveled akármiben.

- No hát fussunk verset, felelt az ördög.

Meglátja a cigány, hogy ott fekszik a bokorban egy nyúl.

- Oh szegény ördög, mondja nagy kevélyen, ilyen legénnyel mint te vagy, nem is futtatok magam, csak az öcsémet küldöm. Eredj, szólítsd, ott delel a bokorban.

Oda megy az ördög a bokorhoz, a nyúl felriad, elkezd szaladni, de biz' annak még csak a nyomába se hághatott. Mindjárt elhitte, hogy a cigány különb gyerek nála, nem is merte tovább kérni a királykisasszonyt, visszament nagy szégyenszemre a pokolba.

- Hát hol a királykisasszony? kérdezi Plútó.

- Biz' az odamaradt, mert így meg így jártam. Itt elbeszélte, hogy hogyan járt.

- Óh te bolond, hiszen nem az öcsöcsé volt az hanem nyúl, nem tudott volna a cigány úgy szaladni. Eredj utána te fiam, buzogányos, hozd vissza tőle a királykisasszonyt.

Utánuk eredt a buzogányos, utól is érte csakhamar.

- Hohó cigány, add vissza a királykisasszonyt.

- Még ilyen legénynek, mint te vagy, nem adom. Kiállok én akármiben veled.

- Lássuk hát, ki tudja ezt a két mázsás buzogányt magasabbra hajítani?

- No hajítsd először.

Az ördög fölhajította olyan magasra, hogy alig látszott. A mint leesett, a cigány megfogta a nyelét, avval elkezdett kiabálni: "Bátyám! bátyám!"

- Hát te kinek kiabálsz? - kérdi az ördög.

- Biz' én csak a bátyámnak, a ki kovács a másvilágon, felhajítom neki a buzogányt, hasznát veheti ennek a sok jó vasnak.

- Jaj inkább ne is hajíts, maradjon a tiéd a királykisasszony, csak a buzogányomnak végire ne járj.

Ez is kisasszony nélkül ment vissza a pokolba. Ettől is kérdi Plútó:

- Hát hol a királykisasszony?

- Biz' azt nem hozhattam el, mert így meg így jártam a cigánynyal.

- Óh te bolond, hiszen nem birta volna az a buzogányodat meg se mozdítani. Eredj utána te fiam ostoros, hozd vissza tőle.

Utána indult az ostoros ördög, el is érte.

- Hohó cigány, add vissza a királykisasszonyt.

- Különb legénynek se, mint te. Kiállok én versenyre veled.

- Tudsz-e hát ezzel a karikás ostorral nagyobbat kondítani, mint én.

- Csak kondits, hadd lám, mit tudsz.

Az ördög kondított akkorát, mint egy ágyú.

A cigány nem szólt semmit, hanem elővett három abroncsot, beabroncsolta először szép gyengén a királykisasszony fejét, azután az apjáét, utoljára a magáét.

- Hát te mit csinálasz? kérdi az ördög.

- Csak a fejünket abroncsolom be, mert mindjárt akkorát konditok, hogy a kinek be nem lesz abroncsolva a feje, szétreped.

- No hát abroncsold be az enyimet is.

A cigány elkezdte abroncsolni az ördög fejét, de olyan erősen, hogy utoljára az ördög könyörgésre fogta a dolgot: "Jaj ne szorítsd már jobban, inkább legyen a tiéd a királykisasszony." Erre aztán megtágitotta a cigány az abroncsot, az ördög visszament nagy pironkodva.

- Hát hol a kisasszony? kérdi ettől is a Plútó.

- Nem hoztam biz' azt vissza, mert így meg így jártam az abroncsolással.

- Óh te bolond, hiszen nem tudott volna a cigány semekkorát sem kondítani. Eredj utána te kocsisom, hozd vissza már valahára.

Utnak ered Plútó kocsisa egy vasvillával, utol is éri a cigányt.

- Hohó cigány, add vissza a királykisasszonyt, mert mindjárt a gyonszurlak.

- Nem félek én attól, feleli a cigány. De így a sik földön nem nagy mesterség viaskodni; ha legény vagy, állj enne a sövénynek a belső oldalára, én majd kívül állok, lássuk, ki tudja a sövényen keresztül jobban összeszurkálni a másikat.

Az ördögnél egy két águ vasvilla volt, a cigánynál pedig egy nyárs.

Avval elkezdtek szurkálódzni a sövényen át, de biz' az ördög so se' tudott átszurni a kétágú vasvillával, mert az mindig megakadt a sövényben, a cigány meg a nyárssal úgy össze-vissza szurkálta az ördögöt, hogy utoljára megsokallta a dolgot, szaladásnak eredt, visszanyargalt a pokolba.

- Hát te se' hoztad vissza a királykisasszonyt? kérdi Plátó.

- Nem lehetett, mert így meg így jártam, ugyancsak összeszurkált a cigány.

- Ugy kell, bolond, hisz' a sövényen át a kétágú vasvillával egyet sem lehetett szurni. Eredj utána te fiam, szabó, próbálj szerencsét veled.

Neki rugaszkodik az ördögök szabója, utoléri egy kis ház mellett a cigányt:

- Hohó cigány, ha kell a királykisasszony, állj ki velem versenyre

- Szívesen feleli a cigány, hát mi a te mesterséged?

- Az enyim a varrás, próbáljuk meg, ki tud jobban varrni. Gyere, menjünk ebbe a kis házba, varrjunk verset.

Bementek hát, hozzáfogtak a varráshoz. Az ördög, hogy ne kelljen a czérnát sokszor húzogatni a tübe, olyan hosszú t belehúzott, hogy minden öltésnél ki kellett az ablakon ugrani; a cigány meg a kurta czérnával szaporán öltögetett, úgy, hogy az ördög alig öltött még tizet-huszat, már ő készen volt. Így tehát ez az ördög sem nyerhette el a királykisasszonyt; üres kézzel visszakullogott.

- Hát te is a királykisasszony nélkül jössz vissza? kérdi Plútó.

- Ugy bizony, mert nagyon jól tud a cigány varrni; olyan hosszú czérnát húztam a tübe, hogy minden öltésnél ki kellett ugranom az ablakon, ő meg csak kurtát, még is hamarabb kész lett veled.

- Óh bolond, hisz épen azzal telt el a sok idő, mig kiugráltál, beugráltál. Szaladj utána te fiam, kanász, hátha te el tudnád venni tőle.

- Vesd el magad! - utána rugaszkodik az ördögök kanásza, utoléri épen a pokol határánál.

- Hohó cigány, nem a tied ám a királykisasszony!

- Hát kié?

- Azé, a ki jobban érti a kanászmesterséget. Itt van egy nagy disznóól, tele disznóval, ha ebből több disznót ki tudsz hajtani egy óra alatt, mint én, elviheted a királykisasszonyt.

- Nem bánom, feleli a cigány.

- De hát miről ismerjük meg, hogy melyik disznót ki hajtotta ki? kérdi az ördög.

- Én majd, - feleli a cigány - csak a göndör farkúakat hajtom, te meg hajtsd az egyenes farkúakat.

Erre az ördög is ráállott; avval hozzáfogtak a disznóhajtáshoz. A cigány kihajtott huszat-harminczat, avval lefeküdt, az ördög meg az egész óra alatt kereste az egyenes farkú disznókat; a sok disznót mind felzavarta, mind kiszaladt az ólból. Mikor aztán eltelt az óra, szólította a cigány az ördögöt:

- No ördög, olvassuk meg, melyik több, a göndör farkú-e, vagy az egyenes farkú?

Elkezdtek keresni, de bizony egyet sem leltek egyenes farkút; megint a cigány lett a nyertes. Az ördög visszament leesett állal a pokolba, a cigány pedig a királykisasszonnyal kiért a pokol határából, tovább nem volt rajta a hatalma Plútónak.

A mint felértek erre a világra, egyenesen a királykisasszony édes atyjához mentek. Mikor a király meglátta egyetlen kedves leányát, mikor megtudta, hogy milyen nagy bajjal, milyen sok veszedelem közt tudta megszabadítani a cigány mindjárt beváltotta ígéretét, hozzáadta a lányt felekirályságával együtt, nagy lakodalmat csaptak, ettek, ittak, még most is élnek, ha meg nem haltak.

A vén cigány pedig hazament a többi tizenegy rajkójához.

ARANY László - GYULAI Pál: Elegyes gyűjtések Magyarország és Erdély különböző részeiből. Pest, 1872. 383-396. p. III. sz.

Megjegyzés: A mese több típusból áll.

Tipusképletét lásd a katalógusban.

Krisztus Urunk ételt kér

Mikó Krisztus Urunk a fő'dön járt, éccő'emönt egy'gazdag emberhön, bírónon, kért tőle ételt, nem adott neki; oszt'an émönt a szomszé'gyá'hon, a'mög nagyon szögény embör vót, attu jis kért ételt, az adott neki krumplit. Mikó önni akartak, mögáldotta Krisztus Urunk, oszt'so'se'fogyott ki a tálbul, mindig töb' lött. Krisztus Urunk étünt; möglátta eszt a szomszé'gya: hogy so' sē' fogy ki a tálbul.

Másnap é'pen ojan embört látott a szomszéd, oszt' ehítta, hogy álgya mög a krumpli levessit! ha mögálgya: kap tőle pé'szt; oszt' úgy alkuttak, hogy előre a'gya oda a pé'szt. Od'atta neki a pé'szt, émönt, oda vitték a nagy tál ételt az asztalra, ű ült legbelül; oszt'an a'kor áldotta, áldotta, ötték is mög áldotta is; oszt' úgy áldotta, hogy mind kifogyott mán.

É'czör aszt kérdöszte tőle a bíró: Ken' vót ottan a szomszédba'? Asz'ongya: Én bizon'! Hát az enyimet m'é' nem áldi kend mög? Asz'onygya: E' nem jó krumpli! Így oszt' éfogyott a krumplija, a szögény embörnek mög mindég vót.

KÁLMÁNY Lajos: Szeged népe I. Arad, 1881. 153. p. 31. sz.

A két juhász gazda

Egy faluban volt két szomszéd. Mindkettő juhtartó ember volt, de az egyik gazdag s a másik szegény. A gazdagnak volt legalább száz darab juha, a szegénynek azonban csupán három volt. Azt mondja a szegényebbik a másiknak, engedje meg, hogy az ő három juha is járhasson a többivel. A gazdag ember eleinte nem akart beleegyezni, de későbbben még is csak megengedte. S a szegény ember fia a három juhót a gazdag ember száz juha között őrizte.

Egyszer a király elküldött a gazdag emberhez s egy kövér juhót kért tőle. Az ember a király kérését nem merte megtagadni, de azt sem akarta, hogy az ő száz juhából egyetlen egy is hiányozzék. Azért azt parancsolta a pakulárjainak, hogy a szegény ember három juha közül fogják meg a legkövérebbet, s adják oda a király szolgájának. A pakulárok úgy is tettek, a hogy nekik a gazda parancsolta s nem is hederítettek rá, hogy a szegény ember fia hogy siratja a juhát.

Nem igen sok idő múlva egy második juhót kéretett a király a gazdag embertől s ez ismét azt parancsolta a pakulárjainak, hogy adjanak egyet a szegény emberéből. Ugy is történt, hiába sirt még jobban a szegény ember fia. A fiu különben azt gondolta magában, hogy ha a király ismét juhót kéret, a gazdag ember szolgálai elveszik a legutolsó juhát is s azt is oda adják s akkor nekik egy sem marad. Jobb lesz tehát, ha a még meglevő juhával idejében odább áll. Ugy is tett, a hogy gondolta, s a juhát felhajtotta a havasban, s ott legeltette egy szép forrás körül.

Egy darab idő múlva azt mondja a szegény ember magában: "Csak elmegyek már s megnézem, milyenek lettek a juhaim s mit csinál a fiam". A hogy azonban kiérkezett a nyájhoz és a gazdag ember pakulárjaitól a fia és a juhái után kérdezősködött, azok elmondották, hogy a juhok közül kettőt, gazdájuk parancsára a királynak küldöttek, a harmadikkal pedig a fia világgá ment. A szegény ember egy darabig jajveszékelt, hogy vajjon hol találhatja meg? De azután felkészült az útra s elindult, hogy a föld fenekéből is elérkeritse. A mint ment-mendegélt utközben megkérdezte a naptól nem tudná-e utba igazítani, de a nap nem látta seholy sem a fiút, sem a juhót. A hogy a havas felé közeledett, találkozott a

Hargita szelével is, kérdezte ezt is, hogy nem látta-e a fiát egy juhval valahol. "De biz'/ony/ én láttam", felelte a Hargita szele, "Éppen oda megyek a hol van, ha akarod, téged is elviszlek." A szegény ember nem mondta ezt kétszer sem magának, hanem felkapaszkodott a szél hátára s az felvitte magával jó messze a havasba s éppen annál a forrásnál tette le, a hol a fiú a juhot őrzötte. A szegény ember erősen megörvendett, mikor a fiát, a juhával meglátta s meghallotta, hogy mentette meg a fia az utolsó juhot. "No most már maradjunk itt mindaketten s örözzük tovább a juhot, mert ezenkívül semmink, de semmink sincsen a világon!" így szólt a fiához.

Ugy is tettek. Egy darab idő múlva két idegen ember jött keresztül a havason. Az ember nem ismerte meg őket, de Jézus Krisztus és Szent Péter voltak. Mikor a szegény emberhez érkeztek, azt mondja neki Jézus: "messziről jöttünk s erősen elfáradtunk, pedig még jó messze kell mennünk, ha valami jó vacsorát nem adsz jóember, itt kell hogy elpusztuljunk". A szegény embernek nagyon jó szive volt s magsajnálta a két vándort, s azonnal minden gondolkodás nélkül leölte a juhát, megnyuzta s jó tüzet vágott fenyőfából s olyan tokánt csinált a júhusából, hogy a vendégei még az ujjukat is megszópták utánna. Vacsora után Jézus azt rendelte a szegény ember fiának, hogy a juhok minden csontját szedje össze s mikor a csontok mind együtt voltak, abból készített magának éjjeli fekvőhelyet. Azután lefeküdtek s elaludtak valamennyien. A hogy azonban pitymallani kezdett Jézus azonnal talpra állott, felébresztette Szent Pétert is s megáldva az alvó szegény embert fiastól eltávoztak.

A jó vacsora után a szegény ember s a fia sokáig aludtak s hát a mikor felkelnek egy nagy csorda juh áll azon a helyen a hova este a csontokat szórták. Nem mondok sokat, de volt vagy ezer darab. S hát lelkem Istenem, legelőll áll az a juh, a melyiket azelőtt való estve vacsorára megettek s ennek a homlokára van írva, hogy az egész csorda a szegény emberé s a fiáé. A juhok körül hat ügyes, kemény nagy kutya ugrándozott s ha valamelyik el akart kódorogni, egyben vissza terelték a többihez.

A szegény ember s a fia örömben szinte kibujtak a bőrukéből s mivel szerencséjüket nem akarták titokba tartani, juhaikkal együtt hazamentek a falujukba.

A mikor haza érkeztek, az egész falu összecsendült csudájukra s nem győzték eleget bámulni, hogy elgazdagodtak. A szegény ember azután

mindenkinek elbeszélte, hogy a két idegen vándor útján, miképpen jutott a juhaihoz. A gazdag szomszédját az irigység nem hagyta nyugton s azt gondolta magában, ha ez úgy történt, neki másnap még százszor anynyi lesz. Kiállott az utra s minden jövő menő embert, idegent, koldust, cigányt a kit csak megkaphatott, mindenkit meghívott magához vacsorára s megnyuzatta mind a száz juhát s megkésztette neki és feltálaltatta. Azután a maradék csontokat szorgalmasan összegyűjtötte s abból csináltatott a vendégeinek ágyat s valamennyit ott tartotta éjszakára is. A sok vándor legény, koldus és cigány fáinul aludtak, csak a gazda nem tudott aludni. Azt számítgatta egész éjszaka, hogy mennyivel több juha lesz neki másnap, mint a szomszédjának, mikor az csak egy juhot nyúzott meg, ő pedig százat.

Másnap a hogy a nap felkelt, ő is rögtön talpra ugrott s egyenesen odament, a hová a vendégeit fektette, mikor látta, hogy azok még mind alusznak s a juhoknak sehol semmi nyomuk, felráncigálta őket s elkergette valamennyit; mert azt hitte, csak azután következik a csoda, ha már mind eltávoztak.

Azután sem történt semmi különös s a csontokból még máig sem lettek juhok hiába/n/ várja, ő ellenben úgy leszegényedett, hogy el kellett szegődjék a szegény emberhez pakulárnak.

A szegény ember különben attól az időtől kezdve nem volt többet szegény, hanem ugyancsak gazdag s azt beszélük, hogy a fia később egy király leányt vett feleségül. De azt már nem tudom bizonyosan, hogy igaz-e? A ki meg akar bizonyosodni róla, járjon a végére.....

JAKAB Miklós EA 3631. 190-113. p.

MNK 750B III^X Krisztus megszaportja a szegény asszony vásznát

A szegény asszony s a részeges ember

Vót eccer egy szegény asszony, s vót öt gyermeke. Ojan szegény vót, hogy nem vót mit ennük adjon. Az embere mit nappal szerzett, este mind itta meg. Nem vitt haza semit soha.

Csak oda mejen Krisztus urunk s veri a kaput, fogadják bé éccokára, hájjon meg ott, Szt. Pétervel. Azt mondotta az asszon: én örömet bé fogadnám magikot, de ojan rossz részeges emberem van, hogy az Isten örözzen meg tőle. Nem semmi mondá Krisztus urunk. Mink béhuzódunk egy szegeletbe s őt nem bántjuk.

Bejes ment Krisztus urunk Szt. Pétervel. Az asszony sirül erre, sirül emerre. Mind keresett miből vejsen neki ágyat. Majt nem vót miből. Csak eszibe jut, hogy a ládájába van egy darabocska vászon. Kijes veszi a ládából s leteriti alájik. Epe akkora vászon vót mekkorára rea feküdtek.

Mikor lefeküdtek úgy bőgnék a gyermekek hogy ehetnének. Édesanyám vedd ki a kenyeret a hammuból! Azt kérdi Krisztus urunk: mit mondanak azok a gyermekek?... adj ennük ha van mit. Ő atyám egy görönyét takartam bé a hammuba hogy megcsajjam ő-köt valamivel, ne ve-nek /?/ el étlen. Vedd ki! ... menny csak vedd ki! Akkor a gyermekek még jobban kezdték kérni. Az asszony elment, s szégyelletjibe kivette. Mikor kivette a görnyét úgy megijedett! ... Akkora nagy szép fejér kenyér vót! Az asszony sirni kezdett hogy megajándékozta őt a jó Isten. Nézi az asszony, há' ahogy vágja, úgy telik hejre. A gyermekek úgy ettek met erőst ehetnékjek vót, mind a farkas. Végy s egyél magad es mondá Krisztus urunk asszonynak! Fogyhatatlan legyen az neked s a gyermekeidnek. De úgy tudd meg, ha az emberednek belőle adtál, többet nem lesz nektek es. Addig soha nektek el nem fogy. Megköszöni az asszony. Odamennék a gyermekek és megcsókójják Krisztus urunknak a kezit. Megköszönték mind a gyermekek s lefeküdtek.

Há csak egy éfélekor jó az embere nagy részegen énekelőleg. Bémenjen a házba. Kérdi a feleségét: kiket fektettél magad ide le? Na kit fektettem? ... két utonjáró. Két kéregető. Elmejen ki elvesz az ember egy nagy botot.: megverte őkönt úgy hogy nekijött. Asztán elment lefeküdt.

Regvel felkel Krisztus Urunk Szt. Pétervel hogy mennyenek. Az asszony úgy félt, s úgy szégyelte, hogy megverte az embere őkönt. Ugye atyám erőst megverték. Nem baj, hadd el! Maradj békével! Köszönnük a szállást, s aminek regvel neki fogsz, azt végezd estig!

Az asszony bésirül az ajtón gondolta magába, ogy az ajtó mellől azt a darabocska vásznat ragadja fel s osztán még csinyál egyebet es. Ugy megálltdta vót Krisztus urunk azt a vásznat, hogy estig szerdte. Oda mejen az szomszédja s nézi, hogy hajszu nap a vásznat szedte. Há' hogy van, hogy neked annyi vásznod van? elmondta az asszony, hogy történt minden.

Ment-járt ő es hogy hijja el azkot az uton járókot héjzik es. Oda-es hitta. Nem annyi vásznat tett alájuk!... Egy egész türetet. Gondolta hogy neki még több lesz.

Regvel innen es elbucsuztak s mind csak azt mondta Krisztus urunk, hogy: ami bajnak regvel neki fogsz végejzed estig. Ő bément, s mit gondol magába mit nem, azt mondta, hamarabb menynyen csak el a bajára hugyazni s aztá gyütse fel a vásznat, me ha vászon gyüteni fog, nem lesz mikor azt es elvégejze. Így es tett. Estig egyet huggyott.

KALLÓS Zoltán EA 5609. 140-144. p. 15. sz.

Eccer vót a faluba egy szegény ember. Annak nem vót semmije, csak három fiacskája. Vót neki egy gyümölcsös kertye. Ojanforma vót a kert, hogyha bevezették a kapun a tehenet, mire átért rajta, megellett. Ojan széles vót a kert. A hosszúsága ojan vót, hogyha egyik végén fedeztették a lovat, mire végig ment, megellett. Odakerült a sor, hogy a három fiú apja készült a meghaláshoz. Parancsolta a fiúknak: "Hogyha meghalok, senki után ne kiabjajatok, hogy azt ne mongyák, hogy b...on meg, aki tanított. Leszüreteltek ősszel, nagyon testvériesen osztozatok azon a gyümölcsön, ami a kertben terem."

El is jött az idő, hogy értek a gyümölcsök. Egyenkint jártak be a kertbe enni. Egyszer megyen két vándor arra, azt mongyák, hogy: "Pi-hennyünk meg itt a hüvösön." Mer nagy garággya vót a kert szélén. A kisebbik fiú vót kinn. Azt mongya a két vándorló: "De jószagú gyümölcs van ebbe a kertbe." A fiú pedig ezt belőlről hallgatta. Ű szedett egy kalappal, kinyitotta a kaput s kivitte a két vándorlónak, hogy egyenek. A fiú azalatt másfajta gyümölcsöt szedett egy kalappal, megin kivitte nekik. Akkor megköszönték és elmentek. Azt monták: "Majd megszógálunk. Ha mink nem, az Isten." Mikor eljött az ősz, leszüreteltek és testvériesen felosztottak. Azt mongya a kisebbik fiú: "Nem jól van, mer én két kalappal attam vándoroknak. Visszaadom az enyéből." Visszaatta.

Odamegy egy öregember ősszel és szállást kér. Attak is neki szállást. "Jobb vóna már nektek fiaim, ha megházasodnátok. Gazdaasszony nélkül nagyon bajos lenni." A fiúk hejbehagyták az öreg szavát. Hát az öreg elvitte a fiatalabbat megházásítani. Hova vitte a fiút, mint egy kiráji udvarba. Jelentkezik a kapun. Beeresztették. Már akkor az udvar tele vót jánykérőkkel, grófok, bárók, hercegfiúkkal. Kijött a kiráj jánya, meglátta a rengeteg völegénynek valót az udvaron, felsóhajtott: "Jaj Istenem, de sok kéróm van. Láttjátok abba a kertbe azt a sok száraz venyigét, aki abból fog vágni, ma este elülteti, hónapra kivirágzik, ahho megyek." Nekiszalattak a sok kérő, vagdosták a venyigét, ki ijet, ki ojat. A fiúnak azt mongya az öreg: Te csak vágjál egyet, itt le elől." Mind elültették ők a venyigét, de reggelre csak ojan vót, mint este mikor elültette. A szegény fiúé reggelre nem csak viritott, de termést is hozott. Őhozá ment a kirájjány. Most má azt mongya az

öregember a kirájnak: "Nászuram nálunk az a szokás, hogy a völegény a menyasszonyt hazaviszi a maga házába." A kiráj ráhagyta hogy úgy van.

Mikor elmentek kifele a városból, a kiráj kísérte a jányát, a vőjét, meg a bocskoros bácsit, hogy hova fognak ezek menni? Eccer jön arra egy kocsi. Kiráj nagyot nézett, ijen szépet még ő nem látott. Gondolta, hogy a jánya jó hejre ment férhe. -Elmentek ők aztán egy borzasztó nagy síkságra. Az öreg ott azt monta a kocsisnak: "Ájj meg, szájjunk le." Megátak és leszálltak. Akkor az öreg megrugott egy követ és a vált abból egy szép nagy kastéj. Ott maratt a két fiatalabb a kastéjba, az öreg pedig elutazott tovább tőlök. "Most én elmegyek a két bátyádat megházásítani."

Elment és a két bátyából megházásította az egyiket. Mikor megházásította, kivitte egy pusztára. Ott megrugta a zombékot az öreg, egy nagy csapat juhna váltzott. Azt parancsolta az öreg, hogy aki utas megy arra, hát annak ingyen aggyanak enni. Fogadták, hogy úgy lesz. Arra elment a harmadikat megházásítani. A harmadikat is kivizette egy országút mellé. Megrugott egy követ s vált egy ojan szép vendéglő, hogy abba étel, ital ingyen termett. Annak is azt parancsolta, hogy szegény útasnak ingyen aggyon enni-innya. Az is fogatta, hogy úgy lesz.

Majd megyen eccer a vendéglő fele két vándorló. Kértek enni és innya valót, mer ők nagyon szegények, nincsen pénzök. Adott is nekik a vendéglős. Mikor útra akartak kelni, parancsolta, hogy fizessenek. "Nem tudunk miből, mer szegények vagyunk." Kapta, kirugdalta a két szegény vándorlót. Mentek a juhász fele. "Mennyünk be oda is, kérjünk valamit, ha adnak." Tizenkét kutya vót ott, mind rájok szalatt. Rimánkottak a bacsónak, hogy ne haggya széjjeltépni őket, de a bacsó nem szólt a kutyáknak egy szót sem. Bejutottak ők nagy keservesen s kérték a juhásztól, hogy abból aggyon nekik, amit a kutyák esznek. "Nem adok én, majd minden csavargót én fogok etetni."

Most már az öreg ember ujra visszafordult s ment megkeresni azt a fiút, akit először megházásított. Ment az öreg oda, hát a fiatalok az ablakból meglátták: "Nézd csak, én ojat látok, mint egy varjú, de emberalak az a messzeségbe." Az öreg aztán közeleb-közeleb ért, felesmerték aztán, hogy ember. Kapták a szőnyeget, felkapták a pádimentomról, mentek az öreg elibe, rakták elibe, meg felszették, mer az öreg lába össze vót törve mán. Így bevezette a két hűséges ember az öregot a szobába és ott az öreg éccaka nagyon beteg lett. A fiatal nagy bánat-

ba esett, hogy mit csinájjanak ők az öreggel, hogy az jobban legyen. De az öreg mindég betegebb lett. Azt mongya az öreg a fiataloknak, hogy jobban lesznek ojan feltétellel, hogyha befütitek a kemencét, oszt ezt a kis gyermeket belelökitek. A két fiatal nagy bánatba esett, de meg gondolták magokat. Belelökték a tüzes kemencébe a kis fiút. Az öreg ember jobban lett, de most mán a' vót a bánat, hogy a kisfiú nincs. Azt mongya az öreg reggel: "Gyúcsatok egy gyertyát, mennyünk, nézzük meg a kis fiút a kemencébe." Megnézték a kemencébe, hát a kisfiú a kemence közepén ült egy karszéken. Meglett az öröm, az öreg is jobban lett, a gyermek is megmaratt. Eccer szólt az öreg az emeletről: "Gyer tek csak fel fiaim. Láttjátok azt a feketét, ami ott gyön?" Láttjuk." "No majd megláttjátok, ha közelebb jön, jobban." Majd mikor odaért közel, hát két fekete kutya vót. Összevetett vállal szalattak és faldostak egymásho. Azt kérdezték az öregtől: "Micsoda az? "Ez a te két bátyád. Ennek így kell szalanni, mig a világon keresztül nem ér."

ORTUTAY Gyula: Nyiri és rétközi parasztmesék. Gyoma, 1935. 168-170. p. 11. sz.

AaTh 750^x Krisztus a szegény és gazdag parasztnál

Jóért jót ad

Mikor Krisztus Urunk a fő'dön járt, Szent Péterrel ögy nagyon szögény embörhön mönt hálni. A szögény embör adott nekik vacsorát is; nem volt neki, csak kinyere mög szalonnája, aval kénálta mög őket: Ögyenek! ha ü nem hal mög tüle, ük se' halnak mög! Öttek. Krisztus Urunk látta, hogy mije nagy a szögénység, az ágyba egy' zacskó aranyat tött a párna alá. Röggel, mikó vetötte az aszszony az ágyat, möktaná'ta a sok aranyat, szalatt Krisztus Urunk után; de nem taná'ta sehun se' ugy oszt' abbul a sok pénzbül vött zsirt, lüszöt, mindönt, a mi köl lött a hászhon.

KÁLMÁNY Lajos EA 2771. 436. p. 2. sz.

A csillagos leves

Éccör Jézus vándút, oszt beért egy faluba. A falu végén lakott egy szegény asszony. Bemönt ahó. Ehős vót, kért valami kis önnivalót. A szegény asszonnak nem vót égyebe, mind égy sovány tiktya. Lévákta, oszt mőkfőszte levesnek. Mikó főtálalta, Jézus mögövasta, hány csillag van rajta. Mögvacsorázott, oszt léfekütt. Másnap röggé annyi aranyat adott az asszonnak, ahány csillag vót a levesön.

Möktutta ezt égy gazdag embör. Ű is mökhitta Jézust vacsorára. Azt akarta, hogy sok csillag lögyön a levesön, jó kövér jószágot vágatott. Ahogy lőütek a vacsorához, Jézus mög akarta óvasni mast is a csillagokat, de a sok zsir csak összefutott a levesön. Égy löncsét, égy csillagot sē látott rajta. Nem is adott a gazdag embörnek sēmmit.

BERZE NAGY János: Baranyai magyar néphagyományok II. Pécs, 1940.
326-327. p. 141. sz.

Aranyá vált parázs

Vót égy asszony... nagyon szegény asszony, a szomszéggyába még égy nagyon gazdag embör. Ollan szegény vót az az asszony, hogy még annyi pénze sē vót, hogy katula gyufát végyen tüzet rakni.

Hát átmegy az a szegény ahó a gazdag embörhő, hogy aggyon nekije éccál gyufát, hogy raktyon tüzet. Hát ollan zsugori vót az a gazdag embör, asz monta nekije, hogy nem osztogathassa el a gyufát.

Hát akkor a szegény asszony mönt az uccán. Mán este vót és látta, hogy igen-igen messzirül, valahon tüzelnek a pásztorok, tűz fénylik.

Fogott egy hitvány fazekat és elmönt, hogy kér a pásztoroktul éty kis parazsat. Hát a tűz irányába elindút és mönt, mönt jó messzire míg odaért.

Hát osztán,amint odaér, égy igen öreg, naccakálú öregembör tüzelgetött ottan. Odaköszön neki, hogy "jóestét, öregapám" Aszongya:

- Aggyonisten, édös lányom! Mi járadba vagy illen későn?

- Étykis parázsér gyüttem, mer annyi pénzem sincs, hogy egykis gyufát vegyek, tüzet rakni. Még lámpát gyujtani sem tudok.

- Hát - aszongya neki az öregembör - háccsak mericcsed jól tele a fazekat, felivel raktyál tüzet, másikat ragd el. Maj' még rēggē rakhacc tüzet.

Hát haza vitte szegény asszony a parazsat, felibül rakott tüzet, másik felit bedugta jaz ágy alá. Ami maratt.

Rēggel asztán fölkel, hozza a fazekat, hogy rak tüzet. Hát min' tiszta arany pénz vót a parázs helétt a fazékba! Hát átfutott gyorsan a gazdag embörhő és kért égy rostát, kirostálni az aranyat. Hát aszmongya a gazdag embör neki:

- Hun vettél vóna tē aranyat?

Mongya ám, hogy elmönt parázsér és rēggelre aranyá változott. Aranypénzé.

Hát ágyütt a gazdag embör mögnézni, hát tényleg láti, hogy égy félfazék aranypénze van.

Alig várta, hogy este légyen, a gazdag embör. Fogott ám ű is égy irtó nagy fazekat és elmönt ű is ahó az öregembörhő parázsér. Hát monta neki az öregembör:

- Háccsak vigyél, fiam!

Jól telemerítette a fazekát a gazdag ember, de nem rakott vele tüzet, vót gyufája, csak mind beledugta az ágy alá, hogy mentül több aranya legyen.

Hát aztán még reggel jól ki se verratt, alig várta mán, hogy pirkatt, hozza ki a fazekat. Hát aztán az arany helett lósz...al lett tele a fazék. Megverte az isten, mer ollan zsugori vót.

Osztán akkor gyütt rája, hogy isten űtet megverte, mer a szegény asszonynak nem adott még éccál gyufát sem. A szegényasszony aztán még gazdagabb lett, mint a gazdag ember.

S. DOBOS Ilona: Egy somogyi parasztcsalád meséi. Budapest, 1962. UMNGy.
X. 234-236. p. 26. sz.

MNK 751. Krisztus a fősvény asszonyt teknősbékává változtatja

Mibü lett a teknősbiéka?

Isten, mikor a füödön járt falukon, egy asszonho betalákszott iés ott kényeret kiért. A zasszon asz monta neki, várgyon êk kicsint, szakaszt mindgyá ép pompost, mig visszagyünek, addig mégüsü.

A pompos akkoráro nyüött a kemencibe, hogy a legnaobb kényirni is naobb lett.

Mikor vissziérttek a zasszonho, Jêzus monta Pieternek, hó kiérgyê è a zaszontu a pompost. De Piéter a zaszont nem talátó. Ère Jêzus ráparancsut, hogy csak hozza è a legnaobb kényeret, miét asz nekik szánto a juószivü asszon.

A zasszon üdüközbe hazamént iés naon sajnátó aszt a nak kényeret odannyi, hon ne legyen vele kiéntelen, êbujt a mögi a tekenyü alá.

Mikor Piéter küment, kiérdesztê Jêzustu:

- Uram Jêzus, hun van a zasszony, nem találom suhun!

Jêzus ráfalêta:

- A zajtu mögött a tekenyü alatt van, az biékává változott.

Piéter ujbu visszament iés csakugyan ott talátó a zaszont, mind teknősbiékát.

Azutátu van teknősbiéka. A zasszonbu lett.

GÖNCZI Ferenc: Göcsej népköltészete. Zalaegerszeg, 1948. 350. p. 6. sz.

Pétör főgyúti a zasztagot

Jézus Szem Pétörre egy gazdáhó kerüt, aki nagyon szivessen látta őket. Mikor együttek, Jézus oda mönt a zasztaghó, oszt főgyútotta. Pétör ezön megbotránkozott, hogy ahun a zembört szivesen látik, od má igazán nem szabad ellen kárt csinyáni. De Jézus csak aszonta nekije:

- Pétör várd még a végit!

Amind a nagy asztag léégött, még nagyobb asztag állott a helén. Jézus így köszönte még a szivességöt.

Másnap másik gazdáhó möntek. A jis szivesen látta őket, de amikor együttek, köszöntek, oszt kiméntek. Péter mast még ezön botránkozott még, hogy Jézus ennek sémivē sē köszönte még a szivességit, peig ippeg ujan dērék embör, mind a másik. Gondúta, hogy ha Jézus nem, majd ű jutalmaz még. Visszaszalatt, oszt a zasztagot főgyútotta. Jézus nem mönt tovább. Pétörre együtt od várta, míg a zasztag léég. Lē jis égött a, de a helin csak a hamu maratt. Pétört úgy ēverték, hogy még sokáig mégemlégette.

BERZE NAGY János: Baranyai magyar néphagyományok II. Pécs, 1940.

286. p. 100. sz.

Jézus és a kovács

Egy második izben, mikor Jézus Krisztus a földön járt, ű úgy gondolta, hogy űtülle nagyobb mester nem létezik az egész kerek világon. Amint ment egy községbe, a kovácsnak ki vót téve a falitábla, hogy itten lakik a mestereknek a mester.

A Jézus odament, és beszélődött a kovácsmesterhe segédnek, segédnek, hogy itt lehet valami jót tanulni. Mer a mestereknek a mestere lakik itt.

Reggel behoztak harminckét igáslovat, vasalni kellett vón befele. A Jézus hozzáfogott vasalni, térgybe elvágta a lúnak a lábát /még a b...ott ki vele/, befogta a sotuba, és úgy vasalta /Nagy nevetés/. Megmutatta a mesternek, hogy hogy kell, a meg csak nézte.

Estére kész lett Jézus, továbbment. De a faluba csak ott hált. Egy szegény fuvaros vitt két lovat a mesterhez bevasalni. A mester szintén úgy cselekedett, mint a segéd. Elvágta térgybe a lú lábát, és befogta a sotuba, úgy vasalta. De mire egy lábát levasalta, a lú megdögölt. De a segéd tudta, mer a faluba hált. Elment a segéd, bevasalta, és készen felállott a lú, nem lett semmi baja.

Akkor a segéd így válaszolt a mesternek, hogy:

- A cégtáblát vegye le, és írja rá, hogy itt lakik az inasoknak az inasa.

Mer űnálla nagyobb mester nem létezik.

Továbbvándorlásába akadt cimborá neki, a cigány. Avval vándoroltak. Amint vándorolnak, mondja a cimborá, hogy ű éhes. A Jézus azt válaszolta, egy kevés ideig mennek még, az öreg juhász ott várja egy sült bárányal, és akkor lesz az ebéd.

El is értek. A cimborá ment a bárányért. De mire hozta, egyik veséjét megette. Mikor odavitte, mondja neki Jézus:

- Hun a veséje?

Hát azt mondja:

- Egy veséje van a juhnak.

Hát látta Jézus, hogy nincs kivel kezdeni, hát megnyugodott. Ebéd után tovább mentek. Eccer a cimborá megént éhes volt. Mondja, hogy ű éhes. Azt mondja Jézus, hogy:

- Maj ott vár egy öreg juhász három sajttal.

A cimbora gondolkozott, hogy: "Ketten vagyunk, a sajt meg három, bizony kettő az enyém". Mikor elment a sajtért, egyet meg is ett. Kettőt visszafele. Kérdezte Jézus, hogy hun a három sajt. A cimbora mikor számolt, kettő, három, megvan mind. Látta Jézus, hogy nincs kivel hova menni, hát csak megnyugodott.

Megebédeltek, és útnak indultak. Beértek egy királyi városba. A királykisasszony halálán vót. Nagy hire futamodott, hogy a három keleti doktornak egyike itt van. Fel is hivatták rögtön, hogy a kisasszonyt gyógyítsa meg.

Jézus Krisztus bevitetett egy dézsa vizet, egy dézsa téfelt. A kisasszonyt diribrül darabra vágta, avval a hideg vízzel megmosta, téfellel megkenegette és összerakta. Feléledt a kisasszony. Űk tovább mentek.

Menetelés közben elálmosodtak. Egy erdőforma szélén, egy vadrózsabokor árnyékánál megállottak. A Jézus azt mondta, hogy ezt a bokrot vágja ki a cimbora, és sok arany van alatta. De háromfele rakja. De a cimbora azt mondta, hogy csak kétféle rakja, mer csak ketten vagynak. De háromfele kellett rakni. Mikor készen lett, felkötötte a Jézust. A Jézus fogott egy csomót, egyet a cigány. Akkor kérdi, hogy a harmadik kié lesz. A Jézus azt felelte, hogy aki megette a juhnak az egyik veséjét meg az egyik sajtot.

A cigány mindján mondja, hogy:

-Vákuľjak meg, ha nem én vótam. Én ettem meg.

Hát tudta azt Jézus. Akkor felvette a két csomó pénzt, és a Jézus elzavarta magátúl, de megmondta neki, hogy semmi félét, amit útülle látott, ne csinálja, az Ű keze alá ne kaparásson. És elváltak. A cigány mikor beért a városba, azonnal rendezett magának ruhát, pantallót, cilindert, mindent, és kijelentette, hogy Ű a három keleti doktornak egyike, ahol beteg van, Ű tudja gyógyítani.

Egy helyen egy hercegisasszony vót beteg, és behitták. Hát Ű is hozzáfogott, összevágta, vízzel mosta, téfellel megkenegette, összerakta, de nem forrott össze. Mán nagyon sokallották a doktor úr munkáját, betörték az ajtót, látták, hogy a kisasszony apróra van vágva. Fogták, oszt fel akarták akasztani a doktort, de akkorára Jézus megjött.

Felélesztette a hercegisasszonyt, a cigány meg oszt elkurrigatták, és nem foglalkozott tovább a tanulmánnyal.

AaTh 753A Krisztus és a beteg /halott/ lány

Atyám Teremtőm és Szent Péter mikor a földön járt kéregető ruhába, egy házba bementek, ahol nagyon sirtak, mert a jány kegyetlen beteg vót.

Mikor Atyám Teremtőm a földön járt, hát kéregető ruhába vótak Péterrel ketten. Aztán egy helyen megháltak. A jány ott kegyetlen beteg vót, lesték a halálát, sokan összejöttek a szomszédbul. Azt mondja Atyám Teremtőm:

- Ha már itt vóna nekem az orvasi felszerelése, ezt a jányt kigyógyítanám, megoperálnám!

Hát csak néztek az öreg kéregetőre.

- Talán maga orvas is vót?

- Hát én bizony vótam, már én minden vótam, ami a világon létezik!

- Na hiszen, ha éppen maga tudja az orvosi dógot, van itt egy orvos felesége, az ura tegnapelőtt hótt meg, megvan mindenféle felszerelése! És elhozzuk ide a felszerelését és csak a Jóisten áldja magát, tegyen evvel a jányval valamit. Ez az egyetlen jányunk van, ha meg tudná gyógyítani!

- Na csak hozzák el az orvasi felszerelést, én kigyógyítom a magok jányokat, mert látom, hogy magok istenfélőek és nagyon szeretnék hogy a jányok egészséges legyen!

El is szaladt rögtön az ember, elhozta az orvasnak teljes felszerelését. Hát csak látja az ember, hogy a kéregető köt elibe egy fehér surcot és előveszen a táskából egy kést. Megfeni mindjár egy szijho és hozzáfog, a jánt hasítja kifele. De előbb az ujját végighuzta valamivel, biztosan fagyasztó lehetett. Hát a jány, ahogy Ű végighuzta, derekba kétféle vágta, kétódalra egy császármetszést tett rajta. Kifordította a belét az asztalra és ahol valami rossz rétegek vótak benne, aztat megkapta és elvágta, összenyomta, egy tüvel kettőt öltött rajta. Hát akkor szépen beletette a jánba vissza, hozzáfogott és a tüvel bevarta a jánt. Valamiféle orvossággal végighuzta és olyan egészséges lett a jánbul két órán belül. Kérdezték tülle:

- Mi bajod jányom, hogy érzed magadat?

- Ilyen jól még mikor hat éves vótam, sem éreztem magamat!

- Na doktor ur kérem, a Jóisten hozta magát ide, hát magát most már, mennyit fizessek magának?

- Hát mi je van, mit tudna adni?

- Van egy kecském, van nekem két malacom, meg van három hód földem, meg ez a rossz kis ház, egyebem nincs semmim se! A földet adjam a doktor urnak, vagy mit adjak? Csak tessék mondani, nagyon jó szívből fogom adni magának!

- Nézze ember! Ha maga gazdag vóna, ezért ezerek járnának, hogy ilyen beteget kigyógyítottam, megoperálás által. Hát magátul elfogadom, ha jószívből adja maga nekem azt az egy kecskét! Egy kecskéje van, de adja nekem azt az egy kecskét!

Hát egy kéregető ember mondta neki:

- Mit csinál avval a kecskével?

- Majd én a városba valakinek elajándékozom!

Megfogta Atyám Teremtőm a kecskének a kötelét és vezette.

Péter azt mondta:

- Hát én menjek evvel? Én nem megyek veled tovább, hiszen amit ú meg tud tenni, amit én meglátok, én is meg tudom csinálni!

Hát Péter mindjárt különvette magát, elbujt Atyám Teremtőtől egy utcasarok fordulójánál. Hát, hogy Atyám Teremtőnek vóta zsebébe két kis üveg, ú is mindjárt bement a patikába, pénze vót neki.

- Na te patikáros! Adjál nekem valamiféle finom kenő dógot!

- Hát mire lesz az szükséges a bácsinak?

- Hát ami jó szagos, tudod - azt mondja -, az arcomra is kenhetem, meg a hajamra is!

Nahát mindjárt adott neki dióolajat.

- Hát ebbe a másikba mit adjak?

- Ebbe is valami finom szagos dógot!

- Hát - azt mondja - kölni jó lesz?

- Jó, hogyne! Mennyibe kerül?

Hát mondta neki, hogy mennyibe. Kifizette Péter a két kis üveg orvosság árát. A két zsebébe beletette, megindult járni kéregetni de nem Atyám Teremtőmmel, hanem egy másik utcán, ugyanabba a városba, ahun ú Atyám Teremtőtől elbujt. Mindég nézte előre, hogy nem-é látja ütet valahunnen Atyám Teremtőm? Na majd bemege ü egy nagy udvarba. Hát nem is tudta, hogy a király lakik abba az udvarba. Hát látja, hogy már lesik a király jányának éppen a halálát, de még él a király jánya!

Mondja Péter:

- Hej király uram! Mit adna annak, aki ezt a jánt kigyógyítaná?

- Mit adnék neki? Én a fele királyságomat adnám, meg ezt a jánt, aki egészségessé tenné, eztet feleségének adnám!

- Na nekem nem kena a maga jánya, én nem akarok királynak veji lenni, hanem mit adna más egyebet?

- Hát akkor pénzt adnék magának, ha ki tudná gyógyítani! Dehát ne is beszéljünk erről - mondta a király -, olyan ember még nem született a földre, aki a beteget a sirbul visszahozza!

- Na na na, csak várjon egy cseppet! Ad akkor száz aranyat?

- Adok!

- Na de ember! Ha nem tudja kigyógyítani, most olyan helyen kereskedett maga, én magát felakasztatom!

- Ne féjen semmit, egy órán belől e jányával már mehet a templomba, vagy sétálni akárhova, mindjárt egészséges fog lenni! Hozzál csak nekem egy nagyon jó éles bicskát ide!

- Hát mit akarsz...

- Ne törődjenek semmit, nekem nincsen olyan bicskám, csak hozzanak! Hát a királynak vót egy zsebkés, osztán azt mondta neki:

- Ez nem elég éles, vigyék a köszörűshöz, hogy köszörülje meg!

El is vitték a bicskát a köszörűshöz, kiköszörülte. Akkor ü vett a hajából egy szálat, ráfujta, hát még jobban elvágta, mint a borotva.

- Na most már elég éles! Na, mindenki álljon félre, csak az aki nem iszonyodik, mikor a belet kifordítom a jánybul és az állhat itt mellettem, aki segédkezik! Hozzanak egy lavort, hogy a rosszát abba hányjam ki!

Mondja a király:

- Hát mit akar a doktor, vagyis a kéregető a jányommal, hát még vágni akarja? Nem elég, hogy a halállal küzködik, még meg is vagdossa?

- Hát másképp nem tudom gyógyítani, ne félje a király uram semmit, félórán belül már a jánya leugrik az asztalrul, a mütörül és megyen magával amerre akarja!

- Na jól van!

A király nem birta nézni a jánynak a felboncolását, hanem kiment a szobából, ott járkált a szobaaajtónál végig-végig a folyasón. Eccc a jány egy nagyot visitott, mikor belevágta a kést a gyomrába és végigrántotta rajta. Még az nem vót elég, hogy végig, de keresztbe is. ugy, ahogy Atyám Teremtőm amaztat a másik beteget csinálta. A bélit kifordította az asztalra, egy darab hurkát elvágott belőle, hát a köl-

niből is próbálta a hurkát összeragasztani, mit Atyám Teremtőm ahogy ragasztotta, de nem ragadt a hurka. Akkor nézte, a diólaljból is megkente, avval se ragadt össze.

- Áh, majd összeforrik az odabenn!

Benyomta a jányba a hurkát vissza, ahogy vót. És mikor beegyengette:

- Adjanak csak egy jó gubavarró tüt, hadd ötsem össze!

Vittek is neki egy nagy vászony cérnával és hozzáfogott, összevarrta. A diólaljat bekente neki, pofonvágta hatalmason.

- Kelj fel innen! - azt mondja.

De bizony nem kött a király jánya fefele.

- Nahát - jelentik a királynak - felséges királyatyám, hogy elébb meghaljon a kisasszony, ez a kéregető azért hasgálta össze! Meghalt a király jánya örökken-örökké, már az nem köl fel többet, mert összeboncolta ez a kéregető, most már mit tegyünk vele?

Mondta neki:

- Hozzátok ki és vigyétek be a deresre és minden órában huszonöt kemény botot, de mindég más adja neki, hogyhát amelyik már eccer adja, annak már fáradt a keze, más jobban tudja adni minden órájában huszonöt botot neki.

Na rendbe van, bevitték Pétert. Mindég kiabálta:

- Isten,gyere a segítségemre, tevégetted tettem, mert tetülled láttam!

Há már háromszor lebotolták, huszonöt botot már megkapta, kemény hetvenötöt. Megyen egy kéregető befele a királynál.

- Menjetek csak, aztat is hozzátok ide! Biztosan az is azért jön ilyen ördögi politikát csinálni, mint ez a másik, amelyik már megkapta a hetvenöt botot! Adjatok annak is huszonötöt!

- Miért adnának nekem huszonöt botot? Hát én nem vétettem magoknak, én egy kis alamizsnáér jövök és éngem is megbotolnának?

- Meg bizony, mert a kéregető most is szíjzjelvágta a jányát a királynak, osztánhát az lehet, hogy meg is maradt vóna, felbontotta élve, és most már nem tudja meggyógyítani!

- Na várjanak emberek, nem kell megijedni, ha az egyik kéregető nem tud semmit, hátha a másik tud segíteni!

- Nahát te is bele akarsz fogni - mondta a király -, hogy valamit tesz a jányommal?

- Hát igen, király uram! Hátha az a másik orvos, hisz én is orvos

vagyok, dehát az a másik orvosnak lehet nem vót olyan szerje, akivel felélessze a királykisasszonyt. Várjanak csak, megpróbálom.

- Na hallod, hogyha ez besikerül, hogy te fel tudod eleveníteni az én jányomat, fele királyságomat, meg a jányomat feleségednek adom. De olyan feltétel mellett fogjál bele, ha nem tudod feleleveníteni, te is kapod az a huszonöt botot minden órában mig élsz, mig az utolsót ki nem fogod rugni!

- Na nem baj, emberek!

Bement osztán Atyám Teremtőm, a jányon végighuzta az ujját, hát már a sebek eltűntek, a fonál ki rothadt belőle, olyan vót a jány, hogy azt ember meg nem mondta, hogy mihóta a világ megvan, az ki vót hasitva. És akkor egy cseppet az ujja helyin a szájába cseppentett, a jány rögtön a mítőrül leugrott, összezsapta a bokáját.

- Huzassa édesapám, mert táncolhatnám!

- Aj jányom, eztet nem szabad itt tenni, hogy te az Istent elfelejtsd, hanem térgyepeljél le a földre, csókold meg a földet és fuhászokdjál az Istenhez, hogy a Jóisten mégeccer felelevenített tégedet és köszönettel tartozol a jó atyánknak!

- Igaza van édesapám! Hát én már halott is vótam?

- Hát bizony, vótál jányom!

Akkor a jány legelsőbe is a szoba földjét megcsókolta, letérgyepelt, felfuhászokdott a Jóistenhe, hogy:

- Oh Atyám Teremtőm, csak mégeccer könyörögtél rajtam, hogy én mégeccer eleven jány lehetek!

Akkor Atyám Teremtőm azt mondta neki:

- Eztet mindenkor tarsd meg magadnak, jányom, amit most tettél. Este lefektedbe, reggel felőttdöbéd! A béredbe nem kívánok semmit, mert igen szépen tudsz imádkozni! Az a kéregető nekem az öcsém, csak nem vót nála ébresztő, amivel felébresszen tégedet! Engedjétek, ne botoljátok szegényt!

A király kiengedte Pétert Atyám Teremtőm szavára.

Elmentek onnét, mikor a kapuba értek:

- Na, Péter, hát ezért szöktél el, hogy valakinek a gyermekét tönkrevágd?

- Hát uram, azért bujtam el tülled, hogy megpróbálom, hát én mit tudok tenni?

Jézus és a telhetetlen pap

Volt egy pap, aki osztozkodott a feleségével, hogy ő elmegy jobb kenyeret keresni, mint a búzakenyér. A felesége egyre mondta neki, hogy ne menjen, mert olyat úgysem talál. De a pap erősítette, hogy ő bizony fog találni. Hát nem birt a felesége vele, s elindult. Ez még akkor történt, amikor Jézus a földön volt Péterrel. No, majd kivel találkozik a pap? Jézussal. Jézus kérdezi:

- Hová mész?

- Megyek - azt mondja - jobb kenyeret keresni, mint a búzakenyér.

Jézus nem kérdezt többet tőle. Közben arra jött egy kódrány, egy dézsás román. Kegyetlen nehéz kocsi húzott elöl egy lóval, de még akkor föl volt pakolva nem tudom én hány hordó. Megállítja Jézus a kódrányt. Kérdi tőle, hogy van-e egy kötele. Azt mondja: van.

- Add ide!

Azzal Jézus a kötelet a pap fejére hajította, meg volt kötve, de már akkor ló volt a pap!

- No - azt mondja -, nesze ez a ló. Fogd be a másik mellé, hogy könnyebben húzza az a másik ló is, és többet birj pakolni a kocsira, hogy megkeresd a kenyeredet.

A kódrány mindjárt befogja, megköszöni Jézusnak, de mielőtt elmenne a lóval, azt mondja Jézus neki, hogy három év múlva megint itt találkoznak. Majd akkorára már evvel a lóval szerez ő egy másik lovat, az ővének párt, és akkor ezt visszaadja. De mondja neki Jézus: ennek a lónak ne adjon mást enni, csak fűrészport! Hát ő, ahogy faragcsált, fűrészelt, került valamennyi. Úgyhogy három évig a lóvá változtatott pap csak fűrészport evett. S mikor letelt a három év, a kódrány jelentkezett ugyanazon a helyen. És akkor Jézus elveszi tőle a lovat, de ő-neki volt már annyi keresete, hogy vehetett magának egy másikat.

És aztán mennek Péterrel a papnak a lakására. De a papot még mindig úgy vezetik, mint a lovat. Odaértek estefelé, hát kérnek szállást. Ad nekik a papnak a felesége -egyedüli asszony, ugye! - na, de kérdi tőle Jézus, hogy istálló van-e. Odaadja neki a lovat, hogy menjen, és kösse be az istállóba, és dobjon neki valamit. Hát, ugye a pap -már- mint a ló -, az észrevette, hogy ő otthon van, a feleségét is megismerte, és majd, mintha meg akarná csókolni, feléje kap. Az asszony meg i-

jedtében a vasvillával úgy megütötte, hogy menten kiverte a fél szemét. A jászol elé kötötte, dobott oda neki valamit, és már ment be a vendégekhez, őket szolgálta ki.

Elég az hozzá, hogy másnap reggel, mikor felkeltek, ezek elmentek, és Jézus azt mondta, hogy a lovat itthagyják neki - fizetés fejében. Hát, amikor kiment a papné az istállóba, a ló már át volt változva papnak. Akkor kérdi tőle az asszony:

- Na találtál jobb kenyeret, mint a búzakenyér?

- Nem találtam - azt mondja -, de az este mért verted ki az egyik szemem? Hát nem ismertél meg?

- Nem - azt mondja az asszony -, azt hittem, meg akarsz harapni.

Attól kezdve nem kívánt a pap jobb kenyeret enni, mint a búzakenyér!

VÖÖ Gabriella: Többet ésszel mint erővel. Mesék, tréfák, anekdóták a romániai magyar népköltészetből. Bukarest, 1969. 125-127. p.

A száz pár körtve és alma

Volt egyszer a világon egy fuvaros, ki itt meg itt, ezen meg ezen az uton haladva úgy elakadt, hogy se előre se hátra, se jobbra se balra. Most már mitévő legyen, hova tudjon a lelke lenni, mikor sehonnan se mutatkozik segítség; embert még aranyért sem lehetett volna látni.

A mint ott legjavában évdők s veszti a lelkét, egyszer, honnan, honnan nem, egy szőrös ördög termett előtte, ki senki más nem volt, mint maga Plútó ő felsége.

- Hallod-e te szegény ember, szólt az ördög, akkor kiségitlek a hinárból, hogyha megigéred, hogy nekem adod a házadból azt a legkedvesebb jószágodat, miről mit se tudsz, hogy van-e a világon, vagy nincsen.

- Jól van, legyen a te szived szándéka szerént, neked adom a házamból azt a legkedvesebb jószágomat a miről én még mitse tudok.

A fuvaros aztán elszámlálta az ördögnek, hogy mi je van, a riska tehéntől és a két pókos lótól kezdve a legutolsó kerékszegig; de az ördög csak a fejét rázta, hogy ez sem az, az sem az.

- Nekem tudtommal egyebem nincsen, azért a mi ezeken kívül talál-tatik a házamnál, neked adom.

- Add ki hát írásban, kösd le a lelkedet, írd alá a nevedet s kez-d keresztonásával erősítsd meg, hogy nekem adod azt a legkedvesebb jószágodat, miről mitse tudsz.

A szegény fuvaros aztán az ördög által elkészített kontraktust aláírta, keze keresztonásával megerősítette, hogy annak odaadja azt a legkedvesebb jószágát, miről ő mitse tud.

Az ördög aztán zsebre tette az írást, megfogta a kocsi rúdját s félkézzel úgy kirántotta, mintha soha el nem lett volna akadva abban a feneketlen kátyuban.

- No szegény ember, most már megmondom, hogy mi az a legkedvesebb jószágod, miről mitse tudsz: azalatt az idő alatt, míg te odajártál, a feleséged egy kis fiút szült, s ez az a legkedvesebb jószágod, kiről mitse tudtál. Most elmehetsz haza békével, de 18 esztendő múlva elme-gyek a fiúért s elviszem magammal.

A ezzel az ördög megfordult az egyik sarkán s úgy el tűnt, mintha

soha ott nem lett volna, - a szegény ember pedig nagy szomorúan hazafe-lé bandúkolt, ki, hogy az ördögöt mégis valahogy kijátssza, kitanitatta a fiát s papnak szánta.

De mikor a fiú már a 17 esztendőt is meghaladta s a 18-ikba for-dult: a szegény ember meg a felesége mindig sirással fogadták, hogy ha megjött az iskolából. A fiú csak elnézte egy darab ideig, de már nem állhatta szó nélkül, s kérdést intézet az apjához és az anyjához.

- Ugyan, tubus szüléim, nem felelnének egy kérdésemre?

- S mi lenne az kedves fiam? kérdé egyszerre az apja is, anyja is.

- Az biz nem egyéb, csak az, hogy mi dolog az, hogy én valahány-szor megjövök az iskolából, mindég sirva-riva találok kigyelmeteket?

- Hahó kedves fiam, szólt az apjuk, mi türes-tagadás, már csak megmondjuk az igazat, hogy mért omlik a mi szemünk könye, valahányszor kijössz az iskolából: az biz nem egyébért folyik, mint egyszer ebben meg ebben az erdőben, ezen meg ezen az úton jöve elakadtam, még pedig olyan helyen, hogy máskor ott koczogva is eljöttek a lovaim, akkor pe-dig megse mozdultak. Hiába vettem ki a löcsöt, hiába ütöttem-vertem a szegény pára jószágokat, hiába vesztettem velük a lelkemet, mert biz azok, ha mindjárt tüzes taplót kötöttem volna is a fülükbe, nem mozdul-tak, - segítség pedig sehonnan sem érkezett. A mint ott legjavában küz-ködöm, egy emberforma vetődik elém, ki azt találja nekem mondani: "Hallod-e te szegény ember, akkor kiségitlek a hinárból, hogy ha meg-igéred, hogy nekem adod a házadból azt a legkedvesebb jószágodat, mi-ről mitse tudsz, hogy van-e a világon vagy nincs."-- Én jó bolond lé-temre semmi rosszat nem gyanitva, szavamat adtam s még ráadásul írás-ban lekötöttem a lelkemet. Az a legkedvesebb jószágot pedig kiről mit-se tudtam, senki más, nem volt, mint te. S mikor az az átkozott csalfa emberforma, ki senki más nem volt, mint maga az ördögök királya, zsebre tette az írást, felém fordult, azt mondta nekem, hisz úgy az eszemben van, mintha csak tegnap történt volna: "Most elmehetsz haza békével, de 18 esztendő múlva elmegyek a fiúért s elviszem magammal." És az az óra kedves fiam, melyben elszakasztanak a szivüinktől, mindennap köze-lebb-közelebb jön; mert már 18-ik esztendőbe fordultál. Ezért omlik a mi két szemünk könye, ezért siratunk téged éjjel-nappal kedves fiam, hangos zokogással.

- Ha csak az a bajuk tubus szüléim, kisebb gondjuk is nagyobb le-gyen ennél, mert majd elmegyek én a pokolba, majd fölkeresem Plútó ő

felségét, majd elvégzem én veled a dolgot s hacsak lehet, elhozom a kontraktust, hisz hát kárjába tanultam volna ki annyi iskolát?

Aztán a szegény ember fia magára öltötte a papi ruhát, honá alá csapta a szent könyvet, kezébe vette a füstölőt és a szentelt viztartót, s elindult a pokol felé.

Ment mendegélt aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, egyszer a mint egy nagy vadon erdőben levő magas hegyen keresztülment volna, egy híres zsvány utját állta; de hogyim látta az istentől elrugaskodott, hogy kivel van dolga, félreállt az útból.

- Hová-hová lelki atya? kérdi a zsvány.

- Elmegyek a pokolba a kontraktusomért, felelt neki a kis-pap.

- No ha már odamégysz, nézd meg az én helyemet is, hogy hol fekszem én holtom után? s ha erre találsz visszajőni, megvárlak itt ezen a helyen.

No jól van, ez abba maradt. A szegény ember fia aztán tovább folytatta a maga útját; annyira-annyira, hogy egyszer mégis elért a pokol kapujáig. Bemegyén rajta s ekkor meggyújtotta a füstölőt, az ördögök pedig, a kiket elő-utó talált, mintha az istennyila kergette volna őket, futottak a tömjén szagától, mert az olyan volt nekik, mintha büdöskővel füstöltek volna az orruk alá.

A kis-pap egyre tovább haladt, az ördögök pedig egyre tovább futottak a tömjén szag elől, orrukat, szájukat bedugván, egy se mert szemközt állni vele; mert az volt a boldog, a ki legelől futhatott.

A szegény ember fia minden háborítás nélkül egész Plútó ő felsége királyi rezidenciájáig eljutott s hogy ideért, rányitja őfelségére az ajtót s minden szó nélkül elkezd füstölni az ördögöket.

- Ki vagy, mi vagy, mit akarsz, mit kívánsz? kiáltott rá a pokol királya.

De a kis-pap mendezekre semmitse válaszolt, hanem egyre füstölt a tömjénnel.

- Jaj, csak azzal a kénköfűsttel hagyj fel, mert mindjárt szörnyet halunk! mit akarsz, mit kívánsz?

De a kis-pap még ekkor se felelt az ördögök királya kérdésére, hanem elővette a szentelt vizet s el kezdte vele locsolni az ördögöket, kik hogyim nem volt menekülés, az ordítás és bögéshez fogtak, mert az olyan volt nekik, mintha kővel hajigálták volna őket.

- Mit akarsz, mit kívánsz, mindent megadunk, csak azzal a kőhaji-

gálással hagyj fel! kiáltott a király.

- Akkor felhagyok, hogyha ideadod a kontraktus-leveletem, még aztán megmutatod ennek meg ennek a híres zsványnak a helyét a hol ő majdan fekszik.

Plútónak az anyja ott feküdt a kuczkóban vasszgeken s ez kikiáltott a fiának.

- Vesd oda annak a kutyának azt a levelet s mutasd meg annak a híres zsványnak leendő fekvő-helyét; mert mindjárt agyonver azzal a kövekkel!

A pokol királya aztán odaadta a szegény ember fiának a kontraktust s megmutatta a híres zsvány fekvőhelyét.

- Nézd, szólt Plútó, itt fog ezen az éles beretvaágyon feküdni, alatta és felette pedig lobogós-lángos tűz ég egész ezer esztendeig.

A szegény ember fia aztán zsebre tevén a kontraktust, kijött a pokolból s hazafelé fordította a szekere rúdját. A híres zsvány pedig azon a bizonyos helyen megvárta a kis-pap érkezését s azt kérdi tőle:

- No megnézted-e azt a helyet, a hol én holtom után fekszem?

- Meg, válaszolt a pap.

- S mivel lesz az ágyam feneke kirakva?

- Éles borotvával.

- Mi lesz a fejem alatt a vánkus?

- Égő zsarátnok.

- Mi lesz a takaróm?

- Lobogós láng.

- S mennyi ideig kell ott nekem senyvedni?

- Ezer esztendeig.

- Hát nincs szabadulás a számomra?

- Van; hogyha azt megcselekszed, a mit mondok: kit ütöttél legelőszőr agyon?

- Az apámat.

- S másodszor?

- Az anyámat.

- Megvan-e az a botod, a melylyel az apádat agyonütötted s mi fa az?

- Megvan, itt van a kezemben. Mi fa, mi fa? ez biz nem egyéb, mint töről vágott almafa.

- Hát az a botod megvan-e, a melyikkel az anyádat agyonütötted s hát az mi fa?

- Az otthon van s ha jól emlékszem, tőről vágott körtvefa.

- Hát látod-e azt a nagy hegyet, mely itt előttünk az eget támasztja?

- Látom.

- No, ha látod, eredj föl annak a tetejébe, ülted el ott mind az almafa- mind a körtvefa-botot tővel lefelé s térden csúszva ebből a forrásvizből mindaddig hord önzogsd, míg mind az alma, mind a körtvefa ki nem hajt, virágot nem hoz s gyümölcsöt nem terem. Ha pedig egyszer kizöldül, kivirít, gyümölcsöt hoz a két gyilkos szárazfa: éjjel-nappal sose hunyd be a szemedet, mert ha a gyümölcséből, nem többet csak egyet is ellopnak, minden munkád, minden fáradtságod dugába dőlne s újra megint elszáradna a fa, lehulna róla a levél és gyümölcs. S mindaddig ki nem viritanádnak, míg azt a munkát, melyet elvégeztél, elölről nem kezdenéd; még ismét térden csúszva abból a bizonyos forrásból a szádba vitt vízzel mindaddig nem öntözöd, míg mind a kettő újra ki nem hajtana, virágot nem hozna s gyümölcsöt nem teremne.

S ezzel a kis-pap ott hagyta a zsványt, ez pedig tüstént abban a szempillantásban fölment arra az irdatlan hegyre s a leghegyében mind a körtvefa-, mind az almafabotot leültette egymás mellé, aztán két térdre esett s ezen csúszva elmászott ahhoz a bizonyos forrásvizhez melyet a kis-pap mondott neki. Mikor odaért, telemerítette a száját s térden állva, térden csúszva felmászott ismét arra az irgalmatlan magas hegyre s megöntözte mind a körtvefa-, mind az almafabot tövét; - aztán újra térdre esett, újra elcsúszott a forrásvizig s telemerítvén a száját, ismét azon az úton és módon felmászott a hegy tetejére s megöntözte a szájában hozott vízzel mind a körtvefa-, mind az almafa-bot tövét. Ez így ment hét álló esztendeig, egyik nap csakugy mint a másik nap. Hét esztendő elmúltával aztán mind a körtvefa-, mind az almafa-bot kihajtott, kivirágzott vörös levéllel, fekete virággal s piros gyümölccsel.

Mikor a két gyilkosfa meghozta a maga gyümölcsét, a zsvány nem tett egyebet, mint éjjel-nappal ott ülven a két fa tövében, soha be nem hunyta a szemét, hanem szünetlenül csak a gyümölcsfákat őrizte.

De itt lekem teremtette mi történik a dologból, mi nem. egyszer, hogy-hogy nem, a zsvány eltalált aludni; egy fekete varju pedig a szomszéd fáról csak ezt várta. S hogyim látta, hogy a híres zsvány se holt, se eleven: rárepült az almafára s egy szép piros almát leszakasztott róla; - erről aztán a körtvefára szállt s arról is szintén lesza-

kasztott egy körtvét s aztán mind a két gyümölccsel elrepült.

Itt lelkiem teremtette mind az almafáról, mind a körtvefáról tüstént abban a szempillantásban minden levél s minden gyümölcs lehulván, elszáradtak, a töveikből pedig hangos sirás-rivás és jajveszékélés hallatszott.

A híres zsvány csak a nagy sirás-rivára ébredt föl s tüstént megösmerte, hogy az, a ki az almafa tövéből jajveszékél, senki más, mint tulajdon nemző apja, az pedig a ki a körtvefa tövében sir-ri, senki más, mint tulajdon szülő anyja s ekkor mind a sirás-rivás, mind a jajveszékélés olybá tetszett neki, mintha a szivében egy nagy kést ütöttek volna.

- Ne sirj anyám, ne jajveszékélj apám, szólt a zsvány, igaz hogy megloptak, de majd máskor jobban vigyázok; könnyeimel öntözlek, szájból itatlak, de mégis muszáj újra kihajtanotok.

S csakis így nem hallatszott többé a nagy sirás-rivás és a keserves jajszó, csakis így hallgatott el mind a körtvefa, mind az almafa.

A híres zsvány aztán a két térdére esett s ezen csúszva újra elmászott ahhoz a bizonyos forráshoz, majd tele meritvén a száját a vízből, azon az úton és módon visszament a magas hegyre s megöntözte mind az almafát, mind a körtvefát. Ez így ment hét álló esztendeig, egyik nap ugy mint a másik nap. Hét esztendő elmúltával aztán, mind a körtvefa, mind az almafa kihajtott, kivirágzott, gyümölcsöt hozott, csakhogy a levele: vörös volt, a virága fekete: s a gyümölcse: vérpiros.

Mikor a gyümölcsfák megtermették a maguk gyümölcsét: a híres zsvány nem tett egyebet, mint odaült a két fa tövébe s éjjel-nappal őrizte.

Itt lelkiem teremtette egyszer egy hatlovas üveges-aranyos hintó vágatott el a két gyümölcsfa alatt, de már ekkor érett volt ám mind a körtve, mind az alma s csakugy piroslott, hogy jobban se kellett. Meglátja a piros almákat és körtvéket a kocsiiban ülő püspök, ki senki más nem volt, mint a szegény fuvarosnak a fia, parancsolja a huszárjának, hogy ugorják le a bakról s hozzon neki abból a gyümölcsökből vagy egy párt.

A huszárnak sem kellett ezt kétszer mondani, iziben lepattant a bakról, oda szalad az almafa és körtvefa alá, majd szakít egyet-egyet róluk, s odaviszi az urának; de a mint ép hozzá akar nyulni, megrázkódik egy falevél s megszólal:

- Ne szakíts mi rólunk oh jó ember; mert nem te ültettél ide, nem te öntöttél szájban hordott vízzel!

A huszár a viláért se nyult többé a gyümölcshöz, hanem visszazsaladt a püspökhöz s mondja neki:

- Nagyságos uram! biz én nem hoztam se a körtvefáról, se az almafáról, mert a hogy ép szakítani akartam volna róluk, megrázkódit egy levél s megszólal, mondván: "Ne szakíts mi rólunk oh jó ember; mert hisz nem te ültettél ide, s nem te öntöttél szájba hordott vízzel!" S ezért biz én isten látja a lelkemet nem mertem a gyümölcshöz nyulni.

- Jól tette édes fiam, szólt a püspök, kinek csak akkor jutott észébe, hogy micsoda alma- és körtvefa az. Ezért leszállott az üveges-aranyos hintóból, odament a két fa alá, hát a tövében ott ül ám a vén ősz zsvány.

A püspök aztán megáldoztatta a zsványt, megszámlálta a gyümölcsöket a fákon. Mind a körtve, mind az almán száz-száz pár gyümölcs volt. S mikor a legutolsó gyümölcsre került a sor, s mikor azt is a többi közé számította, azok megrázkóditaks fehér galambképeben elrepültek. Ott repült közöttük a vén ősz zsvány lelke is.

MERÉNYI László: Dunamelléki eredeti népmesék II. Pest, 1863.

127-142. p.

AaTh 756B Megölő Istéfán

Megölő Istéfán

Vót éccer, hol nem vót, hetedhét országon és túl, vót éccer egy jó gazda ember. Annak vót egy lőánya, igen-igen szép vót. Hát az a lőán szép vót, de vót és kérője neki, de égyet se szeretett, nem akart elmenni égyhe se, met válogatott nagyon. Az apjának emlégette többször, hogy ez és elvönné, az és, de nem mégyén.

Éccer odamegyén a királyfi, s nagyon szép vót, mondta, hogy elmén-é hēzzá, de ő akkor és gondóta magába, hogy gazdag királyfi, de ő nem szereti. Mondja az apja:

- Eddig eltürtem, hogy válogassál, de ezt nem szabad elküldeni, mēnj el hēzza, met úgy és asszon lēs belüled, nem kell, hogy dógozz.

Aszondja a lőán:

- Mit csinájjak, édesapám, ha nem szeretem?

- Hadd el, majd megszeretéd, ha jó mégverlek, s úgy és el kell mēnj.

Akkor a lőán aszondta keservibe, hogy elmégyén. Minnyá gyürüt kapott, egy mátkagyürüt, ő még az övét odaadta a királyfinak.

Hát éccer a lőán méggondolkozott:

- Mét és véttem én el azt a mátkagyürüt, mikor nem szeretem? Fődhöz ütte: Vigye el az ördög azt a gyürüt, de még a gyermekemet és, aki születik!

Azonnal az öreg odatoppantott, a gyürüt elragadta, s elmēt vele.

Na, megesküdt a legénvel, meglēt a lakodalom. Esztendőre még és vót az elsőszülött gyermeke, fiúgyermek. Oan szép gyermeke született, mint egy virág, aranyhajú, szép gyermek. Oan szépén nőtt, fejlődött a gyermek. Mikor imán akkorára nőtt, hogy iskolába adták, hát nagyon örvendett neki az édesanyja.

Akkor eszibe jutott, hogy a gyermekét kinek ígérte. A király mindig járogatott vadászni, és a királyné égyedül vót, s mindig gondolkodott.

- Hogy szeretem ezt a gyermeket, Istenem, s csak rágondolom, hogy ez nem az enyém, met odaigérttem az ördögnek. De - aszondja - ha ezt mégtudja az uram, vaj ide talál jóni az ördög, mikor az uram itthon van, hát mit szól nekem, hogyha még tudja, hogy én odaigérttem az ördögnek.

De a gyermek valahányszor hazajött az iskolából, az édesanyját örökké sirva találta.

Eccér aszondja a gyermek:

- Édesanyám, mi bajod neked, hogy mindig sirva talállak, mi van veled?

- Ó, ó, édes fiam, én ezt neked még nem mondhatom.

- Métt, édesanyám? Mondd még, hogy métt sirsz!

Aszondja:

- Édes fiam, hát hogy ha én azt megmondom, neked, és nagy szomorúságot csinállok.

- Hát csak mond még, édesanyám!

Aszondja:

- Mikor édesapád ingemet el akart venni feleségül, nem szerettem őt, s nem akartam elmenni, de édesapámék erővel odaadtak, hogy úrné lésszél, s odaadtak. S én keserembe a mátkagyűrűt a fődhő vertem, hogy vigye el az ördög, de még az elsőszülött gyermekemet és. Édes fiam, abba helybe elvitte az ördög a gyűrűmet, s imán egész biztos vagyok, hogy utánnad és el fog jöni imán hét éves korodba. Az édesapádtól és féllék, hogy mit szól, hogy az ördögnek ígértetek, s más az, hogy úgy sajnállak, hogy az én szüvem abba helybe megszakad, ha elviszén -

- aszondja.- Ezétt sirok én mindig.

- Hadd el, édesanyám, ne sirj, hátha tudok segíteni a bajon!

- Hadd el, édes fiam, ezen te nem bírsz segíteni!

A gyermek elmént az iskolába, s a pap szokott járni tanítani az gyermekéket. És a fiú megmondta, hogy az ő édesanyját sirva találja. Aztán addig kérdezgette az anyját, hogy mondja még, métt sir.

- Aszondta, hogy minden órán várhassa, hogy az ördög eljő utánam, és azétt sir. Most mondja még, plébános úr, mit csinájjak, hogy megmőnekűjkek az ördögtől?

- Tudod, fiam, mit? Én mégtanyitlak. Én neked adok szentélt vizet s timént s egy timénözöt, s egy szentélt gyertyát, s eridj el a pokolba, hozd el a gyűrűdet! De ha odaérsz a pokolba, az ajtóba állnak az ördög örök. Aztán mikor odaérsz, kezdéd őket timényezni, met erőst fél tüle, kifutna a vélágbul. Hát kezdéd timénézni, hát az ördög kezd lár-mázni, hogy csak mőnjél fére onnat, mit akarsz, aszondjad:

- Nyisd ki a kaput, hogy mőnjek bé!

Aszondja:

- Hát mit akarsz?

- Mőnek bé a pokolba.

- Mit akarok? Füstölöm ki az ördögöket - aszondja - kiszentélem, s kifüstölöm őket.

Az ördög minnyá bémegyén, s jelenti a pokolfejedelemnek, hogy né, idejött egy fiú szentélt gyertyával, szentéltvizvel, s ki akar munköt füstölni a timénözövel.

Aszondja:

- Eridj, mondd még, ne füstöjjon, hanem jöjjon bé szépen, mit akar.

Ugy és lét, ahogy a plébános úr mondotta. Elindult az útra, s amint mőnt, ő elért egy nagy erdöt. Hát az út ott vezet kerésztil az erdön, s amikor félig bémőnt, hogy mán feleútját mőnt, hát egy ember útját állta, aszondja:

- Hová, fiam, hová mész? Hogy mersz itt járni?

- Hát métt ne merjek, bácsika, az út az országé?

- Nem tudod-é te azt, hogy imán kilencvenkilencet mőgöltem itt az úton, s te lésszél a századik?

Aszondja:

- Hát métt, bácsika, én nem vétettem magának sēmmit.

Ez egy nagy rablóvezér vót.

- Hát most mondd még, hogy hová mőnsz!

Látta, nincs nála pénz, met a gyermek nem jár pénzvel.

- Hová mőgyék? Elindultam a pokolba.

Aszondja:

- Hát métt? Mit akarsz te a pokolba?

- Mőgyék, kifüstölöm az ördögöket a pokolbul.

- Hát métt fiam?

- Azétt, hogy elvitte az ördög az édesanyám gyűrűjét, s hozom vissza.

- Na, fiam - aszondja - ha te a pokolba mész, mőgengedek neked, de csak úgy - aszondja -, hogy kérdezd még a pokolba, hogy mően ágy van vetve Mőgölő Istéfánnak pokolba, s ha jössz vissza, mondd még!

- Hogyne - aszondja - mőkérdezem, nem nagy dolog.

S avval a gyermekket elbocsátotta.

Ahogy odaért, füstöli az ördögöt:

- Nyisd ki a kaput!

- Várj, kérdezzem még a pokolfejedelmet, hogy bémőhetsz-é, vaj nem!

Nohát, bémén, s jelenti Plútónak, hogy odament egy gyermek, hogy kéreddzik bé. Aszondja Plútó, hogy:

- Bėjőhet. - S a gyermek bémegyén. Ül Plútó a pokol közepin egy karosszékén, s egy négyágu vasvilla a kezibe.

Aszondja Plútó:

- Hogy mertél te ide jóni?

- Hogyne mertem vóna, hogyha éccer elhoztátok az anyám gyürüjét, adjátok vissza!

- Én nem láttam az édesanyád gyürüjét, csak sokat beszélsz, s te és ittmaradsz.

Akkor elkezdte a gyermek a szentéltvizet fröcskölni, s a gyertyát égetni.

- Fiam - aszondja - ne füstöj, s ne szentéj, visszadjuk a gyürüdet, csak keresem még, hol van!

Na, minnyá elkiáltotta Plútó magát:

- Melyiknél van az anyja gyürüje, adjátok elő!

Hát az ördögök mind ésszegyültek, de égnél se vót. Egy se tudott felüle, hogy hol a gyürü.

Éccer aszondják, hogy egy ördög hiányzik, elmént a nagyvilágba.

Hát látják, hogy sántán jó. Kérdézi Plútó, hogy:

- Te hoztad-é el ennek az anyja gyürüjét, a mátkagyürüjét?

Aszondja:

- Nálam van a gyürü, de hozom a gyermeket és, vaj ma vaj holnap, azt és elhozom.

Mikor meghallta ezt a gyermek, kezdte szentélni az ördögöt. Be ordítottak az ördögök, mindent megadnak, amit kér, csak hagyjon békit nekik.

Aszondja a gyermek:

- Nem kérek én semmit tőletek, csak nekem békét hagyjatok az édesanyám mellett, met innet is kifüstöllek, de ha bėjöttök onnat és, kifüstöllek benneteket.

- Haj, ne füstöj, nem kéllsz, nem menyünk utánad, nincs nekünk szükségünk rád, csak mőnj haza!

- Ez még nem elég, csak mutassátok még, hogy Mőglő Istéfánnak méen ágya van vetve a pokolba!

- Na, fiam, ha arra van kívánságod, mőgmutassuk.

Elvitték bé egy szögletbe, egy sarokba, hát lássa, hogy egy ágy

még van vetve tiszta borotvából. Így jártak, ne. De nem elég, hogy borotva, éget és.

Aszondja:

- Itt fog mőgsülni nemsokára, imán eljő ő és.

Aszondja a gyermek, hogy:

- Jól van, most én elmőgyek, de fogadjátok, hogy nem jöttök utánam! Főlfogadták, hogy nem mőnnek utánna, csak hagyjon békit nekik.

Na elindul ő hazafelé nagy örömbe, hogy mőgszabadult a pokoltu. Addig mőnt, hogy elérte az őregembért. Akkor is ott állt egy fa mellett.

- Na, bácsika, visszajöttem.

- Há bé birtál-é mőnni a pokolba?

- Bé biz én, ésszejártam az egész pokol fenekit, hozom az anyám gyürüjét és.

- Há érdeklődtél-é, hogy méen ágy van nekem vetve?

- Ó, édes bácsika, jobb lett vóna nő szülessen ebbe a világba.

Tudja, mőgmutatták, élés borotvábú van mőgcsináva, s oan mint a tűz. Azt mondták, arra fogják fektetni maholnap.

- Jaj, édes fiam -aszondja- mit tudjak én tőnni, hogy oda ne juszak, szőrfőlett nagy az én büneim, sokat gyilkoltam.

- Hagyja el, bácsika, én hazamőnyék, van nekem egy jó plébános uram, avval beszéllek. Ingemet és ő tanyított még, hogy hogy keritem vissza az én édesanyám gyürüjét - aszondja- s én magáru és beszéllek vele, hogy a pokoltul mőgmenekőjjon.

- Há, édes fiam, csinájjal valamit, hogy ne juszak én oda, s küldd ide a plébános urat hēzzám!

Hát a gyermek jó tanuló gyermek vót, s örökké mondta a pap neki, mőnjön fēlsőbb iskolába, valami lehet belőle. Há aszondja a gyermek:

- Há én más nem és akarok lēnni, ha nem leheték, mőgmaradok így, szeretnék pap lēnni.

Hogy hazamőnt a gyermek, minnyárt mőnt a plébános úrhoz. Odamőnyén s elbeszēlli, hogy ő járt a pokolba, s elbeszēlli, hogy ő kivel találkozott, s mőgkérdezte a pokolba, hogy méen ágy van vetve neki, annak a Mőglő Istéfánnak. S még és mutatták, látta azt az ágyat. Visszajött és mondta ennek az őreg bácsinak, s úgy mőgjedett az őreg, hogy kezdett rizgeni, hogy kerőjje el a pokolt, hogy ne jusson ő oda.

- Há, fiam, - aszondja - amit beszéltél nekem, hogy pap szeretnél lēnni?

- Most még jobban szeretnék!

- Hát akkor tégedet elviszlek - mondta a pap - ha megengedik a szüleid.

- Beszéllek még a szüleimvel, de visszatartani nem tudnak.

Héába nem akarták a szülei, ő mondta, hogy menyén papnak tanulni.

Akkor a papnak megmondta, s elvitte egy papi kolostorba, hogy ott őt tanyítsák ki.

Elég, hogy ott kellett menjenek, ahol az öreg állott. Mikor odaértek az öreg elejibe, ő a gyermeket megüsmerte.

- Hová mennek, tisztelendő úr?

- Viszém ezt a gyermeket a kolostorba.

- Ne féjjenek tülem, imán lemondtam minden mesterségemrű, csak lemondtam volna ezelőtt húsz esztendővel!

Aszondja a pap:

- Métt azt, bácsi, hogy tönkre ment a lelki?

- Hát kilencvenkilencet megöltem imán, s még a fiút és megöltem volna, a lett volna a századik, ha pokolba nem indút volna. De mivel hogy meghalltam, hogy méen ágy van vetve nekém, erőst megbántam a bűneimet. Szeretnék - aszondja - meggyónni, met én nem gyóntam kicsi gyermekkoromtu fogva, de még nem és imádkoztam, akkor hogyan kárhoznék el?

Aszondja a pap:

- Hogyan esne kétségbe bácsi, met akkora bűn nincs, hogy az Isten ne bocsásson még, csak bünbánatot kell tartani.

- Né - aszondja - plébános úr, mondja még, mit tegyék, hogy az Isten megbocsássa bűneimet.

- Né, bácsi, én még fogom magát gyóntatni, de megáldoztatni nem. Hanem viszem a gyermeket a kolostorba, s beszéllek a püspök úrval, ő szokta az éen nagy bűnösökat föloldozni vaj a pápa, éen közönséges papnak nincs hatalma.

Nahát a pap minnyá meggyóntatta, s neki és hagyott penecentiát.

- Ha visszajövök, akkor megmondom, hogy hogy lesz. Csak többet ne folytassa, amit eddig folytatott!

- Még akkor se folytatnám, ha kínálnának pénzvel.

S avval a pap elményen s a gyermeket hagyta a kolostorba, s elményen a püspökhöz, s megkérdezte, hogy mi légyen evvel a bűnös embérvél. Aszondta, hogy vigye oda azt az embért hézza, majd beszél véle, s gyón-

tassa meg.

Elményen az öreg után, s megmondta, hogy a püspök azt mondta, menjén el hozzá, s meggyóntassa. Az embér szüvesen ment a püspökhöz, s akkor a püspök bévitte a gyóntatószékhez, s aszondta:

- Bácsi, megvan az a bot, akivel azt a sok embért megütte?

Aszondja:

- Megvan.

- Na, ha megvan, azt a botot vigye fél abba a nagy kőszikla tetejibe, szúrja belé abba a kősziklába, s addig hordja a vizet a kalapjába fél oda térgyén csúszva, amig ott megfogódzik, s amig kirügyedzik az a fa, s amikor som lesz røjta, akkor léssz a maga bűnje megbocsátva. De térgyén csúszva menjén, s imádkozzék.

Hát aszondja, megteszi, csak a jó Isten megmentse a kárhozattu.

Akkor a püspök aszondta:

- Addig fél se oldozlak, ezt a penecentiát tartsd. Akkor el fogok jőni, de ha még leszék halva, s mán a helyettésem van, az és föloldoz, de addig nem.

Aztán mikor a gyermek kitanulta a papságot, de úgy tanult az a gyermek, hogy eggy esztendőbe háromszor és ment féljebb-féljebb, hát lett belüle püspök aztán lett belüle érsék, úgy ment fél. Az érsék után, ha meghal a pápa, akkor lesz belüle pápa. Hát még utána pápa lett abba a gyermekbű. Aztán mikor pápa lett belüle, már akkor tizenhét esztendő telt belé.

Hát eszibe jutott, hogy mit mondott vót a bácsinak. Hát el kéne menni megnézni, hogy él-é, vaj még van halva. Hát elmént. Megnézte, épp akkor jött le az öreg a hegyrűl térgyén állva, de a térgyin hús egy szál se vót. S oan szőrös vót, mint egy medve s ősz vót, egészen tiszta fehér vót, úgy még vót öregedve. Mikor möglátta, a püspök leszállott a kocsiról, az öregembér odament térgyén hozzá.

- Na, bácsi kejjén fél, imán tovább ne térgyëjjen, megvan a bűnei bocsátva. Akkor megáldoztatta, meggyóntatta. Megbánta bűneit, még és bocsátotta a jó Isten, s alig ment fére tüle a püspök, abba helybe meghót. De látta a püspök a két szemivel amint két angyal vitte fél a lelkit a mennyekbe. Tiszta szivibű megbánta. Akkora bűn nincs, hogy az Isten még ne bocsássa, ha tiszta szivibű megbánja. Hát szenvedett éleget, de Isten még és bocsátotta. Így vége lett a beszédnek. Ha az öreg

embër továbbélt vóna, hosszabb lét vóna a mesém és. Ez lehetett igaz és.

DÉGH Linda: Kakasdi népmesék I. Budapest, 1955. 321-327. p. 29. sz.

MNK 756G^x Az elkárhozott remete

A remete és az Őrzőangyal

Két testvér elmaratt árvaságra: hányódokká, vetődők ké löttek. A lányt főfogatta egy rossz asszony, a fíjú mög éönt ballangolni oszt' remöte lött; ú fálló által táplálódott, az ú testvére a kocsmába a lek-hirösebb lán vót: 12 gyeröke vót.

Vót a remötének Őrző angyala, aki mindég monta, hogy mos' halt mög a testvérinek gyeröke. Mikor a tizönkettedik möghalt, az asszony is möghalt. A czipőjibe vert szögeket oszt' úgy táncolt benne peniténzi-jából.

Az Őrző angyal az alatt az üdő alatt, mikor halva fekütt az asszony, nem mönt a remötéhön. Mikor elmönt 3 nap mulva, asz'ongya a remöte; Ugyan hun vótá eddég?

Temetésön, mökhalt a tes'véröd, mögbocsátotta az Isten a bünjeit. Azé együhetté' vóna. Nem! aszongya, mer' éppen egy kar angyalt álitott föl a tes'véröd 12 gyeröke, én is ott vótam. Ugyan ha én mökhalok, é-gyüttök-é? Én együvök, ha a többi nem is! No, akkor ne gyűj el! /mondta büszkeségből/ Azonnal elkárhozott a remöte, kinézött a szobából, látta, hogy a testvérinek a lelkit az angyalok viszik a mönyeknek az országába. Héjjába vót neki a gyükérrel való élelme.

KÁLMÁNY Lajos: EA 2801. 432. p. 257. sz.

Oktáviánus császár

Volt egyszer egy császár, ezelőtt ki tudja mikor, Oktáviánus császár. Az azt hitte, hogy mán nincs isten. Mindig azt mondotta, nállánál nagyobb isten nincsen a világon. Egyszer elment, hogy férődjék a férődőben. Mikor levetkezett s bément a férődőbe, a vizparton hagyta a gunyáját s a lovát. Míg ő ott férődött, addig az angyal odament, felöltözött a gunyájában s felült a lovára, elment haza a császárnéhoz.

Mikor kijött a vizből, látja, hogy nincsen gunyája. No hát már most mit tegyen, csórén a császár? Nem volt mit csináljon a császár, azt gondolta magában, elmegyén csórén és haza. No hát nem eresztettek bé a kapun, mert hiába mondta, hogy ő a császár, nem hitték el, mert meztelen volt.

De az angyal benn volt. A gunyájába felöltözve éppen olyan volt, mind a császár. Azt mondta a császárné, hogy vegyék el a kolbácsot s verjék meg. Verték és üzték, de nem akart elmenni, mert azt mondta, hogy ő a császár, megmutatta a gyűrűt, az ujjába. Hát az angyal béhivatta s odaadta neki a ruháját. Azt mondta, hogy azért tette véle, hogy mért fuvalkodott fel. Hát azt kérdezte tőlle, hogy ezentúl még fogja mondani, hogy nincsen isten más, csak ő?

Ugy alázza meg magát, nem volt többé oán gonosz. Az angyal eltűnt s ő megint megmaradott a házba. Még máig és él, ha meg nem halt.

HORGER Antal: Hétfalusi csángó népmesék. Budapest, 1908. /MNGy X./
167-168. p. 24. sz.

Jutalmazás és büntetés

Miko Krisztus Urunk Szent Pétörre a Böge partyán járt, mönt a hidon át'al, ott vót egy' jó lekü embör, oda köszöntek hozzá oszt' a másik végin /a hidnak/ egy' csunya részög embör mönt föl, szitta amasztat: aszt a jó lekü embört. Az Uristan belelükte a Bögébe aszt a jó lekü embört. "Ó' Uram-teremtöm, mé'tötted a'val a jó lekü embörrel asztat?" "Jaj, Pétör ennek igy köllött lönni! mert ha a részög embör oda mönt vóna, az is csak ojan bünös lött vóna, mind amaz /a részeg/ bünbe gyütt vóna; de hát igy hoty ha beleesött is, az Istenhön fohászzkodott; akkor a részög embör is mögsajná'kodott rajta, hogy amaz beleesött a vízbe, mögtért. Mikor bujdostak, beértek egy faluba, kérték szá'lást egy' házná', atta nékik hálást. Csak ép két fijatal vót ottan; vót egy kis gyerökük, a'val addig jácczottak, még el nem aluttak. Jó vacsorát attak Szen'Pétörnek, mög az Uristennek /=Krisztus Urunknak/ mög jó ágyat vötöttek nékik, lefeküttek; de a két fijatal csak fönt jácczott a fijukkal! Mikor amazok is elaluttak, fölkelte az Uristen esz'tán mökfujtotta aszt a kis gyerököt. Röggel mikó fölkeltek, siránkosztak, hogy mökhalt a gyerökük. Az Uristen mög szen Pétör a hogy' möntek az uton, asz'ongya szén' Pétör: "Hát Uram-teremtöm mit csináltál ev'el a két fijatallal: azaz egyetlen fijuk vót, aszt is elvötted tülük?" "Jaj, Pétör ennek igy köl' lönni; mer' mijuta e' mögvan, azuta nem imátkoznak; de hogy mostan mökhalt, az Istenhön fohászkonnak imátkoznak.

Mögén'a hogy möntek, beértek egy' faluba, szá'lást kértek egy' jó modu gazdáná, attak vacsorát nekik mög jó ágyat vetöttek, lefeküttek; de az Uristan möglátta; vót nekik egy' szép aran poharuk; mikor elaluttak, az Uristan fölkelte /elvette/ a poharat. Röggel, mikor világosodott, elmöntek; egyre mon'ták, hogy maraggyanak früstökölöni; de az Uristen csak sijetött. Szen' Pétör asz'onta: "Mi' csináltál velük? mijen jó ágyat csináltak, osztán /elhozta/ a poharukat!" "Jaj Pétör ennek igy köl' lönni, mer' abba nagyon kényös vót mán, térgyig ér a bünbe" /az a gazda/

Mikor mögén' möntek, betértek egy faluba' egy' házhon, bemöntek egy' nagyon gazdaghon szá'lást kérni; de az asz'onta: nem athat; mer'

naszszöré vendégeji lősznek; de az Uristen anynyira könyörgött, hogy hagygya; mökhálnak űk az istálóba' is! Aszonta az a jó módu gazda, hogy ott se' térnek, mer nagyon sok lősz a ló, mégis anynyira könyörgött néki, hogy mökhálnak' űk, a hun a tyukok hálnak. "No - sz'onygya - ott mökhálhatnak, vessenek a kis gunyájukbul hejjet, a huvá fekszenek. Röggel, mikor fölvirattak, az Uristen od'atta néki aszt az arany poharat, nagyon szépen mökköszönte az Ur Isten a szá'lást, hogy mökhatták hálni. Mőntek az uton: "Lá'd Uram Teremtőm, mit csiná'sz attu ehosztad, ennek mög od'adod" "Jaj Pétőre ennek így köl'lőnni; mer e' mán nyakig vót a bünbe, de mostan mán nem lácczik ki ěgy' hajszála sē!"

KÁLMÁNY Lajos: EA 2771. 442-443. p. 5. sz.

AaTh 759A A bünös pap

Rossz pap

Itt, a szomszéd faluba, a radnyaiaknak vót egy papuk. Tudják, abba nem vót semmi jó, nem. Összeczimborát az a sátánnal is, mert Szent Mihály éjjelén sokszor látták a keresztuton. Eczczer ott egy öreg asszony - mán meghalt, az isten nyugasztalja meg szegént - győnni akart. de a hitit nem merte rábizni a papukra, azért hát ide gyütt át Kányára. Nekünk akkor egy igen istenfélő papunk vót; tudják, nagyon jámbor jó ember vót.

- Mit keressz te itt az én hiveim között, szegény asszony?

- kérdezte.

- Győnni szeretnék én, tisztelendő atyám, - felelé.

- Hát aztán miért nem győnsz otthon? Iszen van tenéktek papotok.

- Hej, nem merem én arra a hitemet rábizni, mert nem jóval jár az, tisztelendő atyám!

- Ej te, te eltévedt jó asszony, mondanék én neked valamit, ha jól rá vigyáznál. Azt mondanám, hogy menj te csak haza. Mig majd mész, mondj el hét hiszekegyet, hét miatyánkot, hét üdvözetet, hét urangyalát; mire aztán így haza érsz, éppen misére harangoznak; akkor pedig menj be a sekrestyeajtón, - s a mit majd az uton, meg az istenházában láttál, utánna egy hétre hozd hirül nekem.

Mikor az asszony elindult, mingyár imádkozni kezdett: mondott hét hiszekegyet, hét miatyánkot, hét üdvözetet, hét urangyalát. Mig így ment, mendegélt, talált az árokban egy csuf döglött kutyát. A kutya -megkövetem- nagyon bűdös volt, de a szájából olyan tiszta viz csörgedezett, mint a ma esett harmat. Innend tovább sietett s a mint így tovább ért, a folyó árkában még egy vándollólegényre is akadt, a ki éppen a kis tiszta folyóból ivott.

- Ugyan édes néni - kérdezé a vándolló -, jó felé megyek én erre Radnyára?

- Az árokban nem mégy jó felé, fiam; hanem ha kimész a kocsitra, az egyenesen oda vezet.

Még a vándolló a feleuton se vót, már az asszony haza ért. Ugy lett: a toronyba éppen misére harangoztak. A mi asszonyunk egyenesen a sekrestyének tartott és ott, valahun az ajtó mögött, szépen meghuzódott.

Egyszer csak belépett a pap. Hát uramfia! a szegény asszony ijedtében majd hótra vát, mert a pap vállán akkora csunya varangyos béka ült, mint a két öklöm. A csunya béka ott is maradt mindaddig, míg a pap az oltár felé nem indult; ekkor leugrott, aztán valahová elhúzódott. A pap most is szépen misézett, de a hallgatóság most is kevés volt, mert hát a tisztelendő atyáról már az egész Radnya tudta mindazt, a mit a mi asszonyunk is tudott.

A rákövetkező vasárnapon a jó asszony megin itt volt Kányán a mi papunknál. Itt aztán rákezdte, hogy mi volt, hogyan volt, egészen tűvirül hegyire. Beszámolt a sok imádsággal, a misével, meg a döglött kutyával és varangyos békával is.

- Lásd, édes atyámfia - mondá a mi papunk -, az a csunya nagy varangyos béka a ti papotok büne volt, a mely mindig leválik róla, mikor az oltár elé lép és ott az Urnak szolgálatot teljesít. A jól végzett szolgálat pedig a kristály-tiszta patak volt, melyből mindenki ihatik, a ki lelki üdvösségre szomjuhozik.

Itt a radnyai asszony fejét csóválta.

- Igen is; ihatsz belőle még te is, csak ne menj vissza a döglött kutyáig, vagy ha te már tudsz mindent, akkor ne eressz odáig másokat, hanem igazíts el őket, úgy mint azt a vándollólegényt, kinek az ital jól esett.

SEBESTYÉN Gyula: Dunántúli gyűjtés, Budapest. 1906. /MNGy VIII./

467-469. p. 7. sz.

AaTh 759^x A vendégszerető özvegy tehenének elpusztítása

Krisztusmonda

Krisztus urunk szent Péterrel utaztában, egy szegény özvegy asszonyhoz fordult be éjjeli szállásra. Az özvegy asszonynak csak egy tehene volt, azonkívül semmi gazdasága az Isten földjén. Volt azonban egy neveletlen fiacskája, ezt erősen szerette, kényen tartotta, s ha lehetett volna, még a szél elől is eldugta volna.

Az özvegy asszony jó szívvvel látta vendégeit, tejjel, kenyérrel megvendégelte. Reggel aztán megköszönték a szivességet, elbúcsúztak s elindultak más faluba. Mikor kiértek a határra, azt mondja a Krisztus:

- Hát hiszed-e Péter, hogy a melyik özvegy asszonynál az éjjel hálánk, annak a tehenét éppen most eszik a farkasok.

- Ó édes mesterem! hogy' engeded te azt meg? Hiszen annak a szegény asszonynak egyebe sem volt, s mégis a tejből kétszer megvendégelt minket!

Azt mondja erre a Krisztus:

- Így akarom, hogy legyen, mert az az özvegy erősen kényen tartja a fiacskáját annak a tehennek a tejből: dologra nem tanítja, ha felnő, imigy-amigy tekergő tolvaj lesz belőle. De ne legyen csak, mire tátsa a száját, megfogja a dolgot s becsületes emberré lesz.

KRIZA - ORBÁN - BENEDEK - SEBESI: Székelyföldi gyűjtés /MNGy III./

Bp., 1882. 411-412. p. II. sz.

/Ráolvasás mellfájásra/

Mikor Krisztusurunk Szentpétörre a földön járt, bemöntenek egy szögén embörhön, szálást kértek. A gazda ajálta, hogy ad, de azaszszon ajálta is, nem is. Az aszszon gyéként teritött és küvet tött a fejük alá. Jézus azé szépen nyugodott, Szentpétör is.

Eztán écczaka elkezdött a mejje fájni /az asszonymnak/. Főkeltek korán; Jézus Pétörrel elmöntenek. Miko möntenek Ed darabon, aszonta Pétör:

"Uram-teremtóm! gyógyicsd mög aznak az aszszonnak a mejjit! látod, hogy az egész écczaka jajgatott!"

"Nem, Pétör! hagy szenvedgyön!"

Mögén elmöntenek Ed darabon, aszongya Pétör:

"Uram-teremtóm! gyógyicsd mög annak az aszszonnak a mejjit, látod hogy az egész écczaka jajgatott!"

Akkor aszonta Jézus:

"Pétör, eregy vissza! Mongyad neki:

Engödelmes gazda, engedetlen gazdaszszon, gyékén ágy, kú párna, Isten monta szó!"

Azonnal möktért a fájdalom.

A ki eszt háromszor elmongya, mög három Miatyánköt mög három Üdvözletöt, annak möggyógyul a mejje.

KÁLMÁNY Lajos: EA 2801. 265. p. 140. sz.

Krisztus urunk és az óriás

Mikó Krisztus Urunk a földön járt, a Tiszán át akartak mönni, nem vót se' csönyik, sömmi se', hát egy' Órijás járt a Tiszán, mon'ta neki Jézus, hogy szen' Pétört vigye á'tal magát. Az Órijás nagyon mögharagudott, hogy ű 15-öt is át bir vinni! nem egygye kullog! Szent Pétört vitte a vizön, a viz közepirű' kivetötte a partyára, maj' kitört a nyaka; asz'tán visszamönt, a Jézust fölvötte. Miko a Jézust fölvötte, asz'onygya: Ej nye, te magad ojan nehéz vagy, mint 15! Asz'tán miko kivitte Jézust a szélire, a tulsó szélire a Tiszának, letötte a Tisza szélire: a Jézus elindult, az Órijás minygyá' möghalt, asz'tán Jézus az Órijás lelkit a köpenyege alá tötte; az Órijás lelke visszatekin-tött, asz'onygya: Ej nye, de nagy dög fekszik ott! Osz'tán Jézus mon'ta: A té testöd. Azé' büntette mög Krisztus Urunk az Órijást, me szen' Pétörre úgy bánt!

KÁLMÁNY Lajos: Szeged népe II. Arad, 1882. 148-149. p. 31. sz.

Krisztus Piétért étaszitotta magátú

Mikor Krisztus Piéterre utazott, en nav város felé vettiék uttyukat. Mikor beiertek a városba, talátok en nak kocsmát. Itt asz monta Piéter a Mesternek, hom mennyenek be oda ek kis vacsoráro.

- A, Piéter, ide né mennyünk be, me' itt igen sok ács mulat, ezek megvernek bennünket.

Piéter nem fogadott szuót a Mesternek iés bemént maga.

Amind Piéter a kocsmábo liépett, hátáro rögtön eb büögüő ugrott. A sok riészég ács esz meglátto, nekiestek Hétérnek, káromkodás közbe ütöttiék-dobták, mer muzsikás cigánnok niésztiék iés rákeriétöttiék: huzd cigán, a zanyádnok ere meg uóra!... Piéter szabadkozott:

- Hogyan huzzam, iszen ién nem tudok hegediényi!

Jábo mentégetüzött Piéter, hon nem tud hegediényi, nem hágattak rá, évertiék a zácsok ugy, hogy é köllött neki futnyi. Mikor a kocsmábu kifutott, asz monta neki a Mester:

- Ugy-é Piéter, nem montam, hon né menny be, látod, el lét a viége.

Avve mégien csak tovább utaztak. Hamarosan egy erdüőt iértek, ahun sok ács faragott. Mire ezek odaiértek, a zácsok má megebiédüőtek iés utánno egyet juót aluttak. Mikor Piéter meglátto a zaluvuó ácsokat, oda fordut Krisztusho, hogy ü ezeknek a nyakát évagdalla, mer üt megvertiék a kocsmábo. A Mester asz felete:

- Nem szabad évagdányi a nyakukat.

De Piéter mégis csak odaszalatt iés egy ácsnok gyorsan a évágto a nyakát iés eszt Krisztusnak mingyár jelentötté is. Krisztus megparancsuóta Piéternek:

- Menny vissza iés a levágott fejet ted heliére!

Piéter odasijetött, hogy a Mester parancsa szériént csinyállo, de naf fiélelmibe a levágott fejet forditva tetté a helire, uh hogy a szöme hátro kerüt. Eszt a bajt megmonta a Mesternek. Ára a kiérdésre, hop Piéter visszatetté-é a fejet, Piéter megmonta a zigazat:

- Na Piéter, ej juó lesz kötelesnek, mer a köteles ugyis csak hátrefelie mégy, mikor fonnya a kötelet.

Innejd tovább utasztak. Piéter má megien ehés vuót. Eh helén lü- luógérosztak. Itt még is estelettek. Ehho a helho nem messzi vuót birka-

akuó, benne birkák is vuótak. Itt Krisztus megparancsuóta Piéternek, hom mennyen a zakuóko, ott a séráglo mellett szierü fekszik eb birka, aszt hozza é. Piéter odamént, de látto, hogy a séráglo mellett levüő birka igen saván, hát bemént a birkák köziié iés ott a szébbekbe válogatott. Azon futásnok erett. Mikor Krisztusho iért, ü kiérdeszté túlö:

- Na, Piéter, nem hoztad é a birkát?

- Uram, Mester, a kosok annyira fejbe vertek, hocs csaknem beszakatt a fejem.

- Talán nem aszt akartad ehoznyi, amit ién akartam!

- Uram, Mester, dehonném!

- Na, Piéter, csak eriggy vissza, amellik ott fekszik a séráglo mellett, asz csak véd é iés hozd é!

Piéter a mesteré által kijelüt birkát végigtapogatta, de miég soványabbnak taláto, mind azelüött. Aziér mas mögin a java birkák között keresgiét. A zihász bojtárok mégien eszbevöttiék iés um megrakták, hok ki sé tudott mennyi a zakuóbu, uk köllött ütet kidobnyi, alig tudott luógérig evancorognyi. Mikor nagynehezen odaiért, Krisztus megkiérdeszte túlö, hogy elhoszta-é a birkát.

- Uram, Jézus, mas meg annyira fejbetaszigátok a kosok, miég ki is taszitottak!

Erre Jézus mögin visszakütte Piétért, hocs csak aszt a birkát hozza el, amellik szierü a séráglo mellett van.

Piéter mas megfogatta a Mesteré szavát iés aszt a birkát hozta e, amellik ki vuót jelüövö.

Amig Piéter a birkájir vuót, Jézus elalutt. Piéter nem küöttötte fő, hanem azonnâ tüzet rakott iés a birkát lemegetté; egyik vesiejit kivette, aszt hamarosan megsütötté iés megétté.

Idüőközbe Jézus főiébrete, vizsgágotya a birkát iés láttyo, hocs csak év vesiejé van. Mingyár megkiérdeszté Piétért, ho hát a birka másik vesiejé hun van.

-Uram Jézus, a birkánok csak év vesijé van, monta Piéter. Jézus ráfelet, hob bizon kettüő van. Piéter ujra erüösitgetté, hogy csak egy van!

A Mester ráhatta Piéterre, osztán a birkát megsütöttiék, megéttiék.

Eviés után mégien tovább utasztak iés nem messzi egy igen sziep züöd fát talátok. Ez alá leüdügiétek. A Mester itt megin csak fészúólat:

-No, Piéter, van ek kis piénzém, osztozzunk még s mennyünk kiét-felié.

A Mester a piénzt három kupuócba rakta ki. Ére osztán megszuólat

Piétér:

- Uram, Mestér, miér raktya a piénzt háromfelié, iszen csak ketten vagyunk.

A Mestér ráfeléte:

- Piétér, csak hâgass!-iés a piénzt tovább rakta.

Mikor a piénzt má mind elosztotta háromfelié, akkor asz mongya Piétérnek:

- Niézd, Piétér, e za kupuóc a zenyim, a za tijed, em meg azié, aki a birkavesiét mégetté.

- A, Uram, Mestér, iszen aszt ién ettem még!

- E, dehogy - felété Jézus, - iszén tē aszt bizonykutad, hogy a birkánok csak év vesiéje vuót!

- De Uram, Mestér, kettűő vuót, hanem a zegyiket mégettem, amig te aluttá, mer nagyon ehés vuótam.

Ère osztán Krisztus megbizonyosodott Piétér hamiskodásáru iés ètasztította magátu.

GÖNCZI Ferenc: Göcsej népköltészete. Zalaegerszeg, 1948. 326-328. p.
19. sz.

AaTh 774B Szent Péter szamarat árul

Krisztus és Szent Péter

Hát bizon, mint minden szegíny ember, Krisztus Urunk is mégszorút éccér egy kis pízre. Mit csinájjon? nēm vót neki sēmmi elanni valója, csak az a szamara, a mélyikén ide-oda járkát. Nēm vót mit tenni, kikűt-te Pétért a vásárra, hogy aggya el a szamarat. Péter kiment. Csakhamar gyütt egy vevő.

- Hogy a szamár? kérdezi, mer hát megtécczét neki.

- Ennyi még ennyi, mongya neki Péter.

- Nēm lenne a drága, de a szamár kicsi.

- Kicsi de öreg, feleli Péter.

- No még asztán sovány is biz a.

- Sovány, mer beteg, mongya Péter.

Hát bizony, csak megijett a vevő az ilyen ajángatásra és tovább ment. De élfelejtettem mégmondani, hogy az egész Krisztus Urunk úgy fé' füllé hâgatta. Odamég Pétérhő.

- Oh tē tē, iszen úgy nem adod ê soha sē. Dicsírd a szegíny párát, mer máskíp rajtunk marad; akkor osztán mit csináljunk?

- De ha dicsírem, akkor hazudok, mongya Pétér.

- Ej, ej no; isz az a kupeczkédíssē együtt jár, feleli vissza Krisztus Urunk.

Azzâ ott hagyta Pétért, és meghagyá neki erőssen, hogy csak aggya el a szamarat, hacsak lehet. Debizony, hogy hogy nem, Péter nem sokára a szamárâ együtt ment haza, mer nem tutta elanni. Hogy osztán mikíppen segített magán Krisztus Urunk, azt bizonnem tudom megmondani, mer a sē tutta a kitül én hallottam.

Magyar Nyelvőr 1974. 3. évf. 557. p. gy. VERES Imre

Na ugye, arról is volt egy elbeszélés, má ugye monták, hogy eccer mentek egy hosszú uton. Jézus látott a földön egy krajcárt. Mongya Péternek, hogy Péter, vedd fel azt a krajcárt. Ó, uram Mesterem, egy krajcárért nem érdemes lehajulni. Jó, hát nem szólt Jézus semmit, fölvette a krajcárt zsebre tette. Mentek tovább. Beértek egy városba. Piacon Jézus vett a krajcárért tiz szem cseresnyét. Beletette a zsebgyibe. No, azt ugyan megin utnak indultak. De igen nagyon meleg volt. Mennek az uton, aszongya egyszer Péter: Uram mester, jó vóna megpihenni, aszongya, mer má igen fáradt, meg nagyon melegem van. Aó, Péter, aszongya, még nem lehet pihenni, mennünk kell. Émennek vagy tiz léppést, Jézus elejbe lepottyantott egy szem cseresnyét. Így ékerütte. A Péter háttu ment. Mikor a Jézus ékerütte a cseresnyét, Péter lehajutt, főkapta a cseresnyét és bevette. Mert szomjuság szerint, má móggyabó ugye, bevette az egy szem cseresnyét. Jézus tutta, csak nem szótt, ugye? Megin pár lépésre megin lepottyantott egy cseresnyét. Aszt megin Péter főkapta és bevette. Így a tiz szem cseresnyét Jézus elpotyogatta. Péter mindet fővette. Mikó az utolsó szemet lenyēte Péter, pár métert émentek, akkor Jézus megátt. Aszt mongya Péternek: látod, Péter, krajcárért egycer nem hajultál le. Én a krajcáron vettem tiz szem cseresnyét. Te a tiz szem cseresnyéjért lehejultál. Mer tudom. Nem láttam, de, tudom. Felvetted és megetted. Ugye, Péter, a rőst ember többször fárad. Te egycer rőstelltél lehajulni, tizszer nem rőstelltél lehajulni. Az egy krajcárért tizszer hajult le. Már nem a krajcárért ugye, csak a krajcáron vett cseresnyéért. Tehát akkor is, tizszer hajult le az egy krajcárért.

Gy.: - Kitől hallotta ezt a történetet, Pista bácsi?

- Ezt? Hát kéremszépen, még olyan kis gyerek vótam, amikó esztet hallottam a nagyanyámtu. Annak vót egy nagy könyve. Hogy aszt osztán hova lett... Eszt ilyen szent Bibliának monták. Hosszu fekete táblás könyv vót, ugye Jézus feszittéses kereszt rajt vót a könyv tábláján. Hát abba nagyon sok mindent megirtak, már ugye ugy elbeszélés utján tudtam, mert én nem olvastam... Bár óvastam vóna, szerettem vóna, de abban az időben már, mikor én asztat olvastam vóna, hogy hova tették, mi lett vele, má nem tudom. Az aszt monta nagyanyám, akkor mán, hogy

ami abba ja szent Bibliába meg van írva, az minden megtörtént és meg fog történedni.

Gy. Bernát László és Vas János. 1976.

Az ur Jézus krisztus s szent péter és a tehén

Egyszer a régi időkbe a mikor az ur jézus krisztus szent péterrel jártak a földön hát egyszer a többek közt kérte szent péter az ur jézus krisztust hogy engegye egy nap legyen ő az Isten s hát alig végezte el szent péter a beszédet s akkor csak egy aszony egy tehénél s egy bornyuval kijött a faluból hajtota ki a mezőre. s az ur jézus krisztus meg kérdezte az aszonytól hogy hova hajtja a tehént s a bornyut azt mondta az aszony hogy hajtam a mezőre s meg kérdezte az ur jézus krisztus az aszonytól hogy ott ki őrizi őket. azt mondta az aszony hogy hát biza nincs ki őrizi csak a jó Istenre bízom őket. s akkor azt mondta az ur jézus krisztus szent péternek hogy na péter halod ako ma te vagy az Isten s vigyáz rejájok. s hát szent péter ott maradt a tehénnel és a bornyuval s vett a kezibe egy botot s ott őrizte a tehént s a bornyut. az ur jézus krisztus bé ment a faluba és azon a nap pihent. s adot az ur jézus krisztus egy nagy meleget s jó sok legyet. s keztek a tehént s a bornyut csipni s a tehén s a bornyu futatak. s szent péter utának a botta. úgy el futaták szent pétert hogy egész nap tiszta locsogó viz vot, s úgy osztán valahogy este lett és szent péter haza hajtatta a tehént és a bornyut, s számba ata őket s meg kereste a jézust. s meg kérdezte a jézus szent pétert hogy még lesz egy nap Isten. azt mondta szent péter hogy ő többet soha.

BÜSZKE KOCSIS Miklós barabás EA 13778. I. 50-57. p. 12. sz.

Szüreten

Hűségesen őrizte Péter a mennyország kulcsát, mikor egyszerre csak nagy lövöldözés, rikkogató hang hallatszott a földről. Kinyitotta a kaput, aztán lekukucskált, mert a nagy kíváncsiság majd hogy ki nem bökte az oldalát. A neszre kijött Krisztus urunk is, és mikor meglátta Pétert, adott neki három napi szabadságot, hogy végire járasson a nagy zenebonának.

Jött Péter csak úgy sere-sorjázott, mert azt hitte, valami különöset lát. Pedig dehogya! Csak a szüret járta: kurjogattak, lődöztek, muzsikáltak, mint közönségesen. Már az első pinczénél nyakon csipték őkegyelmét s itatták vele a murczit, ha kellett, ha nem. Majd meg egy öreg puttont nyomtak a nyakába, hogy legalább azt szolgálja meg, a mit megivott. Más pinczénél a friss pörköltet diktálták bele, a mire aztán ivott a maga fejétől is, ha kínálták, ha nem. Tánczban is lett része, meg a nótázásban sem maradt utolsó. Így történt aztán, hogy mire magát észrevette, a szabadság réges-régen lejárt.

Péter nagy szégyen-szemmel tért vissza az égiekhez. Krisztus urunk előtt nagyokat ásitott, hosszukat pislantott s várta türelmesen a megérdemelt leczkét. A mester tudott mindent, de most az egyszer nem dorgálta meg; csak annyit kérdezett, de azt is szeliden, hogy ő róla megemlékeztek-e?

- Egy hunczut fia se, édes jó uram, - ha csak valamelyik nem káromkodott.

Krisztus urunk nagyon, de nagyon elszomorodott, hanem azért nem szólt egy árva szót sem.

A dolog abban maradt. Péter a kaput hűségesen őrizte tovább is. Mig telett az esztendő, sok lelket beeresztett, még többet visszaküldött. Mikor a szüret ismét közelgett, minden jótéltlélektől megkérdezte a szőlők állapotát. Ha megtudta aztán, hogy van áldás bőven: Krisztus urunk előtt is egyre sürűbben emlegette a szüret nevét.

- Jól van, édes szolgám - szólalt meg az Ur, - látom, megint le kívánczol. Én eleresztlek; sőt, a mi több, a tavalyi három nap helyett fél esztendőt adok, de most elvárom ám, hogy idejében visszatérj.

Égre-földre esküdt Péter, hogy megbecsüli magát, aztán jött

ugy, hogy a szél se ért nyomába. A földön még javában arattak, olyankor pedig nyulat lehetne lőni a szőlőszemekkel. Azért a hegyeket bejárta s azután elegyedett csak az aratók közé. Alig hogy a mezőre ért, nagy fekete felhő kerekedett. A faluban mindjárt veszedelem elé harangoztak. Lett is veszedelem, de még mekkora! Csak a szele fölforgatott minden képét, a kévét kibontogatta, a markot mind szanaszét sepegte. De ez még mind semmi, az ítélet ezután következett: villámlott, döngött, csatogott s lett sirás-rívás, fogcsikorgatás, mert csak úgy dült, úgy esett a jég. Nem volt már a szőlőnek egyetlen ép gerezdje sem, mire Péter rémültében a mennyország ajtajára ért.

- No, mi baj, Péter? - kérdezte az Ur.

- Segíts, uram, ha isten fia vagy: földönfutóvá lesznek az emberek, mert minden áldást elver a jég!

A mester csak annyit kérdezett, hát most róla megemlékeznek-e?

- Oh, megváltó istenem, örege-apraja egytől-égyig azt kiáltja: uram Jézus, ne hagyj el! uram Jézus segíts meg!

- Látod, látod, Péter, mikor az ember áldásban uszik, legelőször azt felejt el, a ki adta, s csak a végső veszedelemben emlékszik meg arról, a kit elfelejtett. Máskor, fiam, ha ott jársz, a vig nóta mellett el ne feledd: imádkozni is tanítsd meg őket.

SEBESTYÉN Gyula: Dunántúli gyűjtés. Budapest, 1906. /MNGy VIII./

478-481. p. 6. sz.

AaTh 774F Szent Péter hegedüje

Szent Péter hegedüje

Krisztus urunk Szent Péter társaságában sokszor leszállott láthatatlanul az égből a földre megnézni, mit művel a halandó emberi nép. Nagyon szerette pedig az alföldet, ahol nem fárad úgy el a gyalogember, mint a nagyföld-nagyle hegyvidéken, meg azután a szép kövér búzaföldeken csak több nézni való akad a szemnek mint a krumpliföldön meg a végtől végig fán. Még a nap is másképp süt itt nálunk, aranyosan, pirosan, zölden, nem úgy mint ott, csupa merő zölden. Hát a mint egy ilyen alkalommal mendegélnek kettecskén szépen, hát útjukba találtak egy útszéli kocsmát. Özön ló, meg ekhós szekér volt ott a kocsmá előtt, belülről meg nagy zsvaj, csatorálás hallott ki, hát az üdvözítő oda küldte tanítványát, Pétert: "Eredj, fiam, nézd meg, mi folyik ott!" Szent Péter megfogadta ura szavát, a kocsmá felé tartott, aztán, mikor meglátta a gazdát az ajtóba, hát ahhoz ment. "Jó napot adjon Isten, gazduram, miért van itt olyan nagy lárma?" - "Debreczeni vásárosok mulatnak, mert hát az úgy szokás, ha jó volt a vásár", feleli a gazda Péternek. Ez meg, mert sosem látott ilyet, mulatást, meg tánczot, mikor visszament az úrhoz, kérte, hogy ereszsze be őt, hadd nézze meg, hogy mulatnak a hiúságos emberek. "Nem jó lesz az neked, Péter fiam!" mondja neki az üdvözítő. De Péter ismét csak esenkedett, hogy hisz' azért járnak a földön, hogy kitanulmányozzák az embereket, meg hogy sose látott olyat, - hát az úr beeresztette. De mert földi látnivalóért kíváncsiskodott, aztán mert hazudott, mert be akarta csapni az üdvözítőt, hogy azért megy, hogy kitanulmányozza a hiúságos emberek, hát megbüntette az üdvözítő, mert az ajtóban hegedüt pöndörített a hátára, de erről Péter nem tudott semmit. Na volt aztán öröm, mikor az öreg czigányt meglátták a részeg vásárosok! De mikor Péter nem akart hegedülni, hogy ő nem tud, meg nem is az övé a hegedü, neki estek, aztán úgy megczibálták, hogy még! Alig bírt kiszabadulni a mérges vásárosok kezéből, csak az úr segítségével, ki egy idő múlva megelégette a büntetést. Nem is szóltak azután egymáshoz se semmit a dologról: de Péter se ment többet kocsmába, hogy a hiúságos embereket tanulmányozza, elég volt neki egyszer a részegekből.

HELLER Bernát: Arany bajusza és a hegedüje. Ethn. 1916. 27.évf. 300.gy. Szendrey Zsigmond.

Mi^uta kopasz Szent Pétör?

Szent Pétör azelőtt nem vót kopasz, hanem éccer ojan hászhon möntek be Krisztus Urunkal, a hun a gazdaszszony éppen palacsintát sütött, Szent Pétör mög hogy nagyon éhös vót, ojan szivessen nézött a palacsintára, hogy a gazdaszszony észre vötte, adott szent Pétörnek; mer ű hátul mönt, el akarta gyugni, hogy Krisztus Urunk mög nē tuggyá, a kalap alá tötte.

Mikor az ucczán möntek mán, együttek attul a háztul, Krisztus Urunk kérdöszte, hogy mit kapott? kapott-ē palacsintát? Szent Pétör tagatta, hogy kapott.

"No, Pétör ojan lögyön a fejed teteje, mint az a palacsinta a kalap alatt."

Krisztus Urunk tutta, hogy a kalap alat van a palacsinta, akko ojan lött a feje; kopasz. Azûta kopasz Szent Pétör.

KÁLMÁNY Lajos: EA 2771. 450. p. 12. sz.

Krisztusmondák

Egyszer a Jézus Krisztus földön jártában keltében ment mendegélt szent Péterrel. A mint így haladnak, szent Péter megszólítja a Jézus Krisztust:

- Mégis szép dolog istennek lenni!

- Miért Péter? - kérdi tőle a Krisztus.

- Segíteni az özvegyeken, árvákon; megjutalmazni a jók fáradságát; megbüntetni a gonoszt. Tudom én istenem! ha én lehetnék az, nem lenne egy rossz ember se a föld kerekiségén!

Alighogy elvégezte a beszédjét szent Péter, Jézus körül tekint, meglát egy kis fiatal hajtáson egy csomó rajt; azt mondja hát Péternek:

- Eredj Péter! fogd fel azt a rajt a kalapodba, vigyük el magunkkal; ki tudja? hátha még hasznát vesszük.

Péter odamegy a kis fa alá, bele söpri a rajt a kalapjába; de mivel sok volt, egy csomó a kezére rakodott.

Vitte aztán kalappal együtt a rajt. Egyszer egy méh beleeresztette a fulánkját a kezébe, mire Péter keservesen fölajdult s földhöz vágta az egészét.

- Mi lelt Péter? kérdi tőle a Jézus Krisztus, mit csináltál?

- Jaj, hogy a bűne verje meg ezt a rajt, de megcsipte egy méh a kezem szárát!

- Mért nem választottad hát ki közüle azt, a melyik megcsipett?

- Hiszen ha tudtam volna! mondja Péter, de mikor mindegyik olyan egyforma mint a lencse meg a lencse.

- Lásd Péter! mondja neki Jézus Krisztus, ha te isten volnál, akkor is így cselekednél; az emberek közül ha egy megbántana, kész volnál azért az egyért a többi ártatlanokon is boszut állni.

ARANY - GYULAI: Elegyes gyűjtések Magyarország és Erdély különböző részeiből. MNGy I. Pest, 1872. 505-507. p. 29. sz.

A gomba

Vándorolván egyszer az Ur Péterrel, igen megéheztek mind a ketten.

"Óh Uram, szeretlek téged, meghalok ha úgy kívánod, de mégis szebb halált adhatnál nékem az éhenhalásnál."

"Nagyon szereted te magadat Péter, - szólt az Ur mosolyogva - csak egy kissé tőrj még, enni kapsz nemsokára."

Csakugyan előttük füst szállott fel a levegőbe; egy szabad pestet láttak meg az éhes vándorok, mely körül egy asszony sürgött-forgott.

"Engedj a kemenczéhez engem Atyám! hadd tudjam meg, nem kaphatnánk-e valami eleséget?" - kérlelte Krisztust a nagybélü Péter.

"Csak fuss hát oda, majd én még eljárók az úton addig a fáig, ott az árnyékban leülök és megvárlak téged."

Hej! szaladt Péter a pest felé, vissza se nézett.

Kenyeret szakajtott éppen ott egy asszony. Készült berakni a kemenczébe, hogy megsüsse.

"Várhass szép húgom egy kicsit azzal a kenyérrel. Süss nagyon kérlek, előbb valami vakarót, mert bizony meghalok éhen. Az pedig nem jó lenne néked és a világnak, mert én apostol vagyok."

Az asszonyt megihlette ez a beszéd, félre tette a kenyeret, téstát fogott elő, kerek bodagokat tiport a kezével és megsütötte nyomban.

A mikor Péter megkapta a bodagokat, dehogy jutott volna eszébe az Ur! Hozzálátott a friss sütethez, jóízűen evett és nézte, hogy hajladozik az asszony a kemence előtt és hogy türi fel karján az inget. Mert csinos személy volt, igen formáskarú.

Megfeledkezett biz ő Krisztusról és csak akkor jutott eszébe, hogy hiszen az is éhes, nehezen várja őt, mikor már az utolsó bodagot is elkezdte.

Felkelt hát ültéből, köszönetet mondott az asszonynak és Krisztus után sietett, a ki már kipihente magát a fa alatt és lassan haladt az úton.

"No, Péter! mivel foglalatoskodott az az asszony? Kaptál-e tőle valami ennivalót?" - kérdezte Krisztus Pétertől, mikor az utólérte őt.

"Uram! kenyeret süt az asszony, épp most rakta be a kemenczébe, nem sül az meg estig."

Nem szólott Krisztus semmit, csendesesen mendegélt tovább.

Péter azonban hátramaradt, nem hagyta békén a kikezdett bodag, a melyet ruhájába rejtett. Előkotorta és jó nagyot harapott belőle.

De épp akkor kérdezett valamit Krisztus a telhetetlen Pétertől. Ez nem felelhetett a szájába dugott bodag miatt, hát, hogy beszélni tudjon, kivette szájából a falatot és az út szélére dobta.

Kisvártatva megint beleharapott Péter a bodagba. De az Ur is épp akkor kelletlenkedett valami kérdéssel, úgy hogy Péternek újra ki kellett vetnie a szájából a bodagdarabot az útra, mielőtt lenyelhette volna.

Isméltődött az újra meg újra. Péternek minden falást el kellett dobnia, míg csak az eldugott bodagban tartott.

Azok a bodagdarabok, a melyeket Péter a szájából vett ki és az útfélre hajigált, - gombákká váltak egytől-egyig.

Ezek valának az első gombák.

FÁBIÁN Gyula: Palócz Krisztus-mondák. Ethn. 1910. 21. évf. 302-303. p.

Szent Péter hibát talál a diófában

Mikó szen'Pétör Krisztus urunkal utazott, éfárattak, - nagyon meleg vót - ész szép díjofa alá fekíttek lë, mellettük szép nagy tökök vôtak. Szen Pétör fónézött a fára, látta, hogy mije nagy fa oszt mije kis díjofa van rajta, aszongya:

"Uram teremtóm! nézd, mije gyönyörű szép nagy fa oszt mije kis gyümölcsöt attá rá, inkább aszt a tököt attad vóna!" Mingyár egy díjofa az ôrára esütt szen Pétörnek, akkô monta: "Mégis csak jó teremtötted Uram teremtóm, hogy ijen kis gyümölcsöt attál rá; merha a nagy tök esött vóna az ôromra, a fejem szétmönt vóna!"

KÁLMÁNY Lajos: EA 2771. 456. p. 18. sz.

Krisztus még a termés

Szent Péter azt monta a rokonainak, hogy ne vessönek buzát, mer Krisztus monta, hogy ebbe az évbe nem lëssz esső. Az egésznek mégis al lëtt a vége, hogy aki vetött, szép termése lëtt, aki nem vetött, annak nem termött sëmmi. A rokonok szitták Szem Pétért. Ű meg Krisztust korhóta, hogy ű monta, hogy nem lëssz esső. Meggyütt Krisztus is. Hallotta a veszekédést. Azt monta az emböröknek:

- Én azt mondtam, hogy esső nem lëssz, de azt nem, hogy termés se lëssz.

Odafordút Szent Péterhő, oszt mégparancsúta nekije, mongya meg a többinek, hogy azoknak a tórójait vágják lë, akiknek termésik vót. Azok még is tötték. Ipeg annyi buzájik lëtt, mind a többnek.

BERZE NAGY János: Baranyai magyar néphagyományok II. Pécs, 1940.

320. p. 131. sz.

Szem Piéter, meg a számár

Mikor Krisztus a fűdön utazott Szem Piéterre, látto, hop Piéternek nak kedve vuóna a számár hátány ünyi. Aziét asz monta neki:

- Na Piéter, ha elimádkozu em Miatyánkot, de ugy, hos sēmi másro nēm gondusz, hát odaadom eszt a szamarat.

Piéter ráát. Ékeszte a Miatyánkot imádkoznyi, de miég közepire sē iért, má asz gonduta, hogy ád-e a Mestër a számárhoz nyergēt is.

Eszt Szem Piéter évesztētte.

Akkor Jézus asz monta Piéternek:

- Na, miég egyet mondok: ha egy üdvözletēt emondu, a Miatyánkho, akko mēgkapod a nyeret a számárho.

Alig kezdēt Piéter imádkoznyi, má azon járt'a zeszē, hogy a Zuristen ád-ē hozzá esz sziép piros kantárt.

Ére Jézus megszuólât:

- Na, látom Piéter, hon nem tudod mēgállonyi gondulatodat, de azit miégis odaadom nekēd a szamarat, ráúhecc ēf fērtá uóráro, de csak mēgin mást ne gondull, mig rajta üsz.

Akko mēg aszt gonduta Piéter:

- Uristen! A Zisten nēm állittya-e mēg a zuórát? Akkor nekēm kiēt uórájig is a számáron kö ünyi.

Mihet Piéter a számárho üt, az lefekütt, miēt Piéter má mēgin mást gondut.

Ére Jézus asz monta Piéternek:

- Na, miég esz szamarat veszünk, en nēm vüsz ē, miēt eszt nēm illetēd mēg.

Piéter Ére meg aszt gonduta, hok ki ēteti maj mēg a kiēt szamarat.

Ezután má Jézus asz monta Piéternek:

- Na, látom, Piéter, hogy a számáron rajt se szerecc ünyi, ētetnyi se szeretēd, - hát akko csak gyalogoll!

GÖNCZI Ferenc: Göcsej népköltészete. Zalaegerszeg, 1948. 329-330. p.

21. sz.

Ki volt az első super?

- Oszt azt meg tuggya-é az úr, hogy ki vót az első super? Merhogy én megmondhatom, hogy maga Noé apánk. Ű csinálta az első fahajót. Eny-nyit a biblia is elmond, hanem azt már az se tudja, vagy ha tudja, nem mondja, hogy könnyű sora vót ám neki, merhogy nem kellett néki a deszkákat fűrészselni, hanem csak békaszőr-zsinórral csapta meg s úgy szítváltak, mint a semmi. Meg nem is varrta űköt, hanem csak egymásra rakta s azok abban a minutában összeragadtak. Így vót ez, ahogy mondom, mégis háromszáz esztendőbe tellett mig kizen lett véle. Mikor oszt kizen lett vóna a hajójávā, hát keszte befeli hajtani az állatokat. A lígy meg csak ott szentelenkedett mindenütt, mer a letjobb hejre akart vón űni. Hun ide űt, hun amoda, de mindég csak láb alatt vót. Erre azt mongya néki a mi Urunk Jézus, hogy aszongya: Te meg űjj a bárka ereszte alá, oszt ott lígy! Hát azóta lígy a lígy.

BETKOWSKI Jenő: Elbeszélések a tiszai superok /hajóácsok/ életéből.1931.

Ethn.42. évf. 37. p. 1. sz.

AaTh 777 A bolygó zsidó

Az örökkévaló zsidó

Az örökkévaló zsidó, mikor Krisztus urunk a köröszöt vitte, elfáratt, az ablakja alá akart ülni, az örökkévaló zsidó kint ült ottan: a kúpadon, nem engette, nem adott az Istennek hejet. Akkor az Isten aszonta:

" So se kapjá hejet a másvilágon!"

Nem is kapot, most is él, keresi a hejet, ahun elveszíthetné magát. Mindönbe mönt, hogy éveszejjék, mindön veszéjös hejre. Tűzokádó högybe beleugrott, kivetötte; beleugrott a tengörbe, az is kivetötte, az orosz-lán csapatba beleugrott, öszszeszaggatták, de nem halt mög, tovább szalatt, sehun se kap hejet, szalad mindég.

KÁLMÁNY Lajos: EA 2801. 226. p. 102. sz.

AaTh 778 A cigány fogadalma /gyertyája/

A cigány ment át a jégen

Halljátok, azt mondják, hogy mikor megtörténik valami jó dolog valakivel, hát osztán most jól sikerült; hát sem embert, sem istent nem ismer senkit. Hát ez is olyasformán vót, hogy a cigány ment keresztülfele egy nagy széles jegen. Mikor ment a cigány a jég közepén, egyet reccsen a jég. Felnéz az ég fele:

- Óh édes Jézusom, ha megsegitel engem, hogy átmegyek ezen a jégen, hát olyan egy nagy sál gyertyát vesek neked, mint egy nagy rúd!

Mikor közeledett a jég szélihö, azt mondja, kinyújtja a kisujját a cigány:

- Jó vóna neked olyan is, mint a kisujjam!

Akkor megént reccsent a jég. Azt mondja:

- Ó édes Jézusom, hát teveled nem lehet még tréfálni se? Hát megvesem én!

Amikor átért a jegen, csak nem vette meg a cigány a nagy szál gyertyát.

ERDÉSZ Sándor: Téli estézés egy nyírségi faluban. Jóna András Múzeum Évkönyve IV-V/1961-62. 121. p.

Krisztusmonda.

A Jézus Krisztus, midőn szent Péterrel utazott, egy faluban eles-
teledett; beküldte hát a tanítványt egy házhoz, hogy kérjen szállást
éjszakára.

- Nem adhatok, kedves jó barátom, - mondja a házi gazda, - mert
a feleségem minden órán várandó.

- No annál jobb, épen itt lesz én reám szükség - mondja a Krisztus
és Péterrel együtt csakugyan be is szállásolta magát.

Ugy éjjél tájban a terhes asszonyt iszonyú kinok közt fogni kezdte
asztán. Midőn Péter látta az asszony kinját, ezt mondja Krisztusnak:

- Ugyan uram Jézus! könyörülj rajta, add meg neki szerencsésen!
- Jól van Péter, előbb menj ki, néz szélyel, hogy mit láatsz?

A tanítvány kiment, felnéz az égre, hát látja, hogy az égen a csil-
lagok közt egy tüzes kard van; bemegy a házba, elmondja, hogy mit látott.

- Még nem lehet, - mondja erre a Krisztus - még várni kell egy
darabig.

Egy darab idő múlva megint fogni kezdi az asszonyt, még talán hét-
szerte jobban, mint azelőtt. Péter ismét könyörög Jézusnak:

- Ugyan uram Jézus! könyörülj rajta, add meg neki szerencsésen!
- Jól van Péter, előbb menj ki, nézz szélyel, mit láatsz?

A tanítvány kiment. felnéz az égre, hát látja, hogy a csillagok
közt egy tüzes akasztófa van; bemegy a házba s elmondja, mit látott.

- Még nem lehet, - mondja arra Krisztus - még várni kell egy da-
rabig.

Harmadszoriban is fogni kezdi az asszonyt, még talán hétszerte
jobban mint az előtt. Szent Péter megszánta a vajudó kinját, könyörög
ismét a Jézusnak:

- Ugyan uram Jézus! könyörülj rajta, add meg neki szerencsésen!
- Jól van Péter, előbb menj ki, nézz szélyel mit láatsz?

A tanítvány kiment újra, felnézett az égre, s nem sokára bement.

- Uram nem látok mást: három buzakalászt!
- Jól van Péter, most már lehet.

A szegény asszony már megbabázdott abban a pillanatban szeren-
csésen. A gyermek megmaradt, emberkört ért; idővel olyan derék ember

vált belőle, hogy halóföldjében is ezren meg ezren áldották még a
hamvadó porát is.

ARANY - GYULAI: Elegyes gyűjtések Magyarország és Erdély különböző
részeiből. MNGy I. Pest, 1872. 501-503. p. 27. sz.

A bárány mája

Megtörtént az régen, hogy az Ur Jézus a földön járt, s valahogy Szent Péterrel egy bárányt kaptak. Levágták a bárányt, hogy legyen belőle egy jó eledel. Megnyúzták. Közel volt egy cigány, az ugrott hamar s ellopta a májat.

Mire széjjelnéz Szent Péter, nincs sehol a máj.

- Uram, mi legyen, né, nincs máj.

Széjjelnéz az Ur Jézus, s mindjárt gyanítja a cigányt.

- Te semmirevaló cigány, ugyi te loptad el a májat?

- Vakuljak meg, uram, ha én elloptam a májat.

- Na nem baj. Van egy csomó pénz, már most ezt el kell osszuk, a bárány árát.

Ugy van, hogy elosztja az Ur Jézus három csomóba. Először csak úgy volt, hogy két csomó legyen: Szent Péternek és nekie pénzt hogy fizessék ki. De látja a cigány, hogy három csomó pénz rakódik. Azt mondja:

- Uram, hát kinek az a harmadik csomó pénz?

- Hát azé, akié a máj volt.

- Instálom, hászen én vettem el a májat!

NAGY Olga: Széki népmesék. Bukarest, 1976. 337-338. p. 54. sz.

Szem Pétör mög a liba

Krisztus mög Szem Pétör mögehútek. Vöttek egy sütt libát. Utközbe Pétör az egyik lábát mögötte. Mikor lëülnek falatozni, Krisztus észrevötte, hogy a libának egyik lába nincs mög. Kérdözi Pétört, hogy há lött. Aszondi Pétör:

- Csak egy lába vót!

Krisztus nem szót sëmmit. Mikor má mögötték a libát, mögen utra kereköttek. Látnak egy csapat libát. Mind egy lábön áll. Aszondi Pétör Krisztusnak:

- Látod, Uram, hogy a libának csak egy lába van!

Krisztus fővött a fődrül egy küet, oszt a libákra dobta. Mind lëeresztötte a másik lábát. Igy oszt kisút, hogy a liba egyik lábát Pétör ötte még.

BERZE NAGY János: Baranyai magyar néphagyományok II. Pécs, 1940.

307-308. p. 119. sz.

A cigány és a sült liba

Egy cigány szolgált egy papnál, és nagyon jól ment dolga. Egyszer a plébánián nagy vendégségre készültek, és sok libát, tyúkot levágtak, köztük egy szép kövér, hizott libát. A pap meg akarta ajándékozni egyik barátját, aki nem tudott eljönni a vendégségre, és elküldte a cigányt, hogy vigye el a libát.

A liba be volt szépen téve egy nagy tába, és ahogy vitte, a cigány megkivánta. Gondolt egyet, az egyik combját letekerte, és megette. Ahogy megérkezik, azt mondja az uraság:

- Te cigány, hol van a libának a másik lába és combja?
- Uram, instálom, ott van.
- Itt nincsen, te cigány, mert itt csak egy láb van.

Azt mondja a cigány:

- Hát akkor a libának csak egy lába van!
- Nem igaz, cigány, mert a libának két lába van.

De a cigány csak mind erősített, hogy a libának egy lába van. Azt mondja az uraság:

- Te cigány, ha nem hiszed, hát gyere, menjünk ki a tó partjára, ott van sok liba, és majd meglátod, hogy két lábuk van.

Hideg idő volt, a libák kint ültek a tó partján, és egyik lábukat felhúzták, csak egy lábon álltak. A cigány nagy örömmel kiáltotta:

- Uram, instálom, nézze csak meg, hogy egy lábuk van a libáknak!
- Menj el, cigány, hessintsd csak meg őket, és meglátod, hogy két lábuk van!

Odamegy a cigány, meghessinti a libákat, hát persze, két lábra álltak és továbbszaladtak. Azt mondja a cigány:

- Uram, instálom, hát hessintse meg a tában a libát, hátha az is kidugja a másik lábát!

VÖÖ Gabriella: Többet ésszel mint erővel. Mesék, tréfák, anekdoták a romániai magy népköltészetből. Bukarest, 1969.
257-258. p.

Mölik szent születött kécczör?

Mikor az Isten szent Pétörrel a földön járt, útasztak űk ketten, émöntek szüz szent'Dorotytyához szálást kérni, ott mög is háltak. Röggel fölkeltek, möntek, utasztak körösztlő szent Jánoson; pap vôt; éppen akkô vôt a búcsú ottan, ára igyekösztek, oda érkösztek Körösztlő szent János asz'ondotta az Atya Uristennek: "Néze mijen kertye van néki, abba' ész szál gaz nincs!" A hogy möntek végig az úton az Atya Isten, Szent Pétör mög körösztlő szent János, mikor möntek, ész szál parét teremött az Atya Isten. Mikorra visszafelé gyüttek, térgyigérő vôt a paré. Atya Isten látta a parét, Pétör is. Körösztlő szent János hátû maratt, mögröstellte, kiszakajtottta a szál parét. A hogy fölszakajtottta, ottan maratt körösztlő szent János és égött talpon álva a kërbe. Az Atya Isten elmönt azután a templomba, oszt' elvégeszte a misét, mint körösztlő szent János /misézett volna/. Itt a nép nem tutta, ki végzi a misét, gondolta, hogy körösztlő szent János. Miko kigyüttek a templombû; a kert kapu is kinyilt, körösztlő szent Jánosnak mán csak a szive lácczott /annyira elégett/ Aszonygya Pétör. "Uram Teremtöm, në had' egész éfödelni! Vöd fő Pétör a szivit, töd a tarisznyába."- Akkô ételt a búcsúnap, visszaütastak, mögén csak szüz szen'Dorotytyáon möntek, mögén szálást foktak kérni. Mög is háltak űk akkor éjel. Mikor röggel fölkeltek, kimönt szent Pétör, kimönt Atya Isten a szobábul, szüz szen' Dorotytya asz' monta: Ugyan mivel él ez a két istenfélő embör? mögnészte a tarisznyájukat; fő vôt akasztva a szobába, kinyitotta a tarisznyát, nem tanált egyebet, mint aszt a szivet. Mikô kivötte, kinyilt az ajtó, mögijett: "Jaj, Istenöm, hova tögyem?" Nem birta viszatönni, befalta a szájába, lënyelte, ű születette mög körösztlő szent Jánost. Ez a szent születött kécczör.

KÁLMÁNY Lajos: EA 2771. 449. p. 11.sz.

MNK 791₂ Krisztus és Szent Péter éjszakai szálláson, kocsmában /lakodalomban/

Szent Péter a lakodalomban

Még akkor történt, amikor Krisztus urunk Szent Péterrel a földön járt-kelt, hogy egyszer az alföldön egy városba írkéztek. Nagyon elvótak fáradva, hát valami szállás után níztek. Ahogy mennek, egy felül az utcán lakodalmas ház vót, a másik felül még hallottas ház. Azt kérdi hát az Ur Pétertől: mijikba menjenek bé? Péter aszondja: "Uram, né menjünk a hallottas házba, hanem menjünk a lakodalmas házba." - "Légyik a té akaratod, Péter, - válaszolta az Ur.

Béméntek oszt a lakodalmas házba. A házigazda nagyon szivesen fogadta őket, leültette az asztalho, vacsorát is adott nekik, de mikor aszondta az Ur, hogy messzi földre jönnek, nagyon elvannak fáradva, szeretnének lefekünni, hát akkor a gazda nagyon megharagudott. Péter is nagyon szeretett volna fenn maranni, de szígyelte mondani az Urnak, azír nagyon megörült, mikor a gazda aszonta, hogy a szomszéd szoba sarkába, ahún a fiatalok táncolnak, leülhetnek, más hêjet nem tud anni nekik.

A fiatalok elébb csak níztkik őket, mikor löcihelődtek; de mikor megtudták, hogy nem azír feküdtek le, mer mán elázta, hun a lábára tapostak a szílsőnek, aki ippén Péter vót, hun oldalba rugták.

Péter mán nem tudott huá lenni, álmos is vót, még az oldala is fájt, hát úgy hajnal felé kijjebb húzta az Urat, oszt belüre csúszott. Alig hunyta bé a szemit, egy rugás a fejibe, egy még a lábába, oszt hallja: "Té komám, éleget gyúrtuk mán a szílsőt, adjunk mán a másiknak is egy kis emlékeztetőt!" Oszta így tartott e nappirkadatig; Péter nem aludt egy szemérvit se, úgy hogy alig birt lábra állani, mikor az Ur felibredt oszt útnak indultak.

Nem is szólt rá egy szót se, mikor az úton az Ur azt kérdezte tülle: "Lakodalmas házba vótál, fenn is maradtál, még se vagy megéligedve?!"

SZENDREY Zsigmond: Nagyszalontai gyűjtés. Budapest, 1924. MNGy XIV. 216-217. p. 3. sz.

MNK 794^x A három arkangyal

A három arkangyal

Hát a jó Isten erőst megharagudt, mikor Éva nem fogadott szót, és elkövette a bünt a paradicsomba, hogy évett a tiltott fa gyümölcsébül, az almából. Hát a jó Isten erőst megharagudt. Elküdte Gábriél arkangyalt, hogy hajtsa ki a paradicsombul őket. Éccer meglátta Ádám, hogy jó Gábriel arkangyal, s aszondja:

- Jaj, Éva - aszondja -, jó Gábriel arkangyal, oan haragval, most biztos kikerget a paradicsombul.

- Ne féj, Ádám - mondja -, met ha ide jó elbánok vele. Met én jól énni-inni adok, s szépen beszélék, s megkegyelmez, nem hajt ki.

Hát oda és ért Gábor angyal, s minnyá odajő, szép szóval fogadta, szépen beszélgetett vele, szépen kinágatta szép gyümölcsökvel, ételvel, italval kináta, szépen beszéllett neki. Hát Gábor angyalnak nem vót lelke, hogy kihajtsa, sajnáta.

- Hát kár - aszondja - ezt a jószivü embéret kihajtani.

Vissamént, nem hajtotta ki. Jelenti az Urnak, hogy:

- Én Uram, Teremtőm, nem vót lelkem, hogy kihajtsam, oan jószivü embérek.

Elküdté Ráfiél arkangyalt, az olá angyalt. Ez magyar angyal vót. Odaményen, s azt és jól eltáplálta, annak és erőst szépen beszét, az és erőst megsajnáta, annak se vót lelki, hogy kihajtsa. Na, úra visszamégy, az és jelenti az Urnak:

- Uram, Teremtőm, nem vót lelkem, hogy kihajtsam, oan jószivü áldott jólelki embérek.

- Hadd el, elküldöm - aszondja - a némét angyalt, Szem Mihály angyalt, Mihály angyalt.

Nahát, ményen Szem Mihály arkangyal és. Aszondja Ádám a feleséginek:

- Jaj, oan haragval jó Mihály angyal!

Aszondja:

- Hadd el, ne búsuj, én azt és jól eltáplálom, szépen beszélék vele - aszondja -, s megönged.

Na, odaérkezett Mihály arkangyal és, azt és szépen fogadta, azt

és megvendégelte szépen, szép szavakval, s akkor a kaput kinyitotta:

- Mars hinaus! - S abba helybe össze kellétt szédni magikat, s ez németül küdte ki űket. Így hatták el a paradicsomot. Az nem engedétt még, héába táplálta el.

DÉGH Linda: Kakasdi népmesék II. Budapest, 1960. UMNGy IX. 112-113. p. 63. sz.

AaTh 795 Az engedetlen angyal

A megbüntetött halál

Éccör az Uristen ekütte a Halált, hogy mönnyön a fődre, hozzon fő onnend egy asszont. A Halál lő is gyütt az asszonyhó, de látta, hogy két kis fia a mellén van. Möksajnáta, nem vitte é az asszont. Vissza-mögy az Uristenhó asszony nélkül. Kérdözi az Isten:

- Hát hun az asszony?

A Halál émondi aszt, hogy éhozta vóna, de két kis fiu vót a mellén, ezér möksajnáta, osztán otthatta.

Az Uristennek e nem teccött. Aszondi a Halálnak:

- Ergye lő, a tengér fenekére, hozz onnend neköm egy csigát!

A Halál lőmönt, fővitt egy csigát, amöllik még akkor is élt.

- Hát ki vigyázott ére, hogy még mast is él? - kérdözi az Uristen.

- Tő! - feléte a Halál.

Arra aszondi az Uristen:

- Hát tud mög, hogy ára a két gyerökre is én vigyázok! Halom most most azér mögbüntetlek: harminc esztendíg a fődön kő járnod. Addig hérödet sē hájjam!

Nem vót mit tönni. A Halálnak lő köllött gyünni a fődre. Éd bolongott, mig egy urhó é tudott állani parádés kocsisnak.

Éccör az ur aszondi a kocsisának:

- Foggy be, mönünk a vásárra!

Befog. Mönnek. Egy helön a pénzös táska léesik a kocsirul. Ára mönt egy cigány. Fővötte. De ezt csak a kocsis látta.

Visszamönnnek a táskáér, találkoznak egy szégény favágóvá. Kérdözik:

- Nem-é talátá egy pénzös táskát?

A jis csak rámondi, hogy: nem, mert csakugyan nem talát. Az ur lő-száll a kocsi bul, a szégény favágót jó mögveri. Attul néhány lépésre látik a cigánt, ahogy ül a fődön, - fara alatt a pénzös táska, - oszt nagy jajszóval csak kéröget. Az ur nem látta alatta a táskát, mögsajnáta, husz forintot mingyár beledobott a kalaptyába. Látta ezt a kocsis, de csak nagyot nevetött.

Bemöntek a vásárba. Az ur vövött magának egy szép csizmát. A kocsis ezön is nevetött. Az ur vövött még egy szép ruhát is, de a kocsis ezön mögen nevetött.

A vásárbul hazamönnnek. Alighogy a kocsis kifog, az ur nagy mérgösen elejbe áll. Kérdözi:

- MÉR neveltél, mikor a cigánynak alamizsnát attam, mög mikor a csizmát mög a ruhát vásáltam?

Aszondi a kocsis:

- Hát én azért nevettem, merd a szegény favágót, aki a táskárúl sémmit sē tudott, mögverted, a cigánt meg, aki a táskát mögtaláta, asztán rajta is út, husz forinttâ mögajándékozta. A csizma- mög a ruhavásállásnál azért nevettem, mer tuttam, hogy egyiket sē vészéd fő. De tudd mög, hogy én vagyok a Halál, mast égyüssz velem!

Émönt a Halál az urrâ. Bemögy az Uristenhő. Kérdözi az Uristen:

- No, Halál, hát mi lött a kicsinyökkē?

- Nagy urak löttek azokbul, Uram, mind a kettő ezredös lött! -

- mondi a Halál.

- Máskor nē sajnájjsēnkit, Istennek mindēnkire van gondja! - végezte be az Uristen.

Azóta jár a Halál a földön.

BERZE NAGY János: Baranyai magyar néphagyományok II. Pécs, 1940.

308-310. p. 120. sz.

A rác

Krisztus urunk a földön jártában-keltében egyszer egy rác falum ment keresztül. Vele volt Szent Péter meg Illés próféta. Mindahárman erősen megszomjaztak s megállottak egy gazdag rác háza előtt, akinek sok bora volt. Először Krisztus urunk ment be s egy pohár bort kért a ráctól.

- Ki vagy? - kérdezte a rác.

- Én az Uristen vagyok, - mondotta Krisztus urunk.

- Ugy!?! Te vagy az Uristen s mégis bort kérsz tőlem? Inkább te adj nekem!

Kiment Krisztus s szomorúan mondta a társainak, hogy a rác nem adott bort.

- No, majd ad nekem, - mondta Illés próféta s bement a ráchoz.

- Adj' Isten, rác ember. Adj egy pohár bort.

- Ki vagy, mi vagy?

- Illés próféta!

- Illés próféta!? Hiszen jó helyen jársz. A te nevednapján mindig nagy jégeső szokott lenni. Hátha még bort innál! Vége lenne a világnak. Nem kapsz. Mehetsz.

Kiment Illés nagy szégyenkezve, nem is kérdezték: kapott-e, nem-e, látták az arcáról, hogy neki is kiadta a rác az utat.

- No, most én próbálok szerencsét, - mondta Péter s bement. Ő tudott rácul is, könnyebb volt a dolga.

- Jó napot, atyuskám.

- Adj' Isten!

- Dáj mi párcsi vina. /Adj egy kevés bort./

- Ki vagy? Mi a neved?

- Péter.

- Péter! Péter! Hé, leány, - kiáltott a szolgálónak - hozz egy kulacs bort.

Leültette Pétert, ölelgette s mondta neki szives szóval:

- Te vagy az én emberem! Amikor a te neved napja van, akkor káposzta, hagyma, uborka s minden van! Egyél, igyál.

Ugy megtraktálta Pétert, mintha az édes testvére lett volna.

BENEDEK Elek: Magyar mese- és mondavilág V/1. 1894-96⁴. 241-242. p.

Szent Péter anyja

Szent Péter panaszkodott az Istennek, hogy az ű anyja nincs a ményországba. Aszondi nekije az Isten:

- Én a tē anyádrul sēmmi jót nem talállok fölirva!

Aszondi Péter:

- Pejig tött az jót! Adott a szégénnek éty fej salátát!

Akkor elüvött az Isten éty salátalevelet, oszt odaatta Péternek.

- Ett ez a salátalevél! Ezön huzd fő az anyádat!

Péter lēnyútotta a salátalevelet,oszt monta az annyának, hogy jó kapaszkoggyon bele.

Eszt látta, hallotta a többi lélek is. Minnyá odatolakottak,oszt az öreg asszony szoknyájába kapaszkottak. Am még rászta lē magárul, mer fét, hogy a salátalevél minnyát nem biri el. Ahogy rászta űket, a salátalevél északatt.

Péter bemēnt az Istenhő, oszt mēgmonta, mi történt.

Aszondi az Uristen:

- Ha még a salátalevél sē tartotta mēg, akkor maraggyon ott!

Igy oszt Szent Péter anyja máig sincs benn a ményországba.

BERZE NAGY János: Baranyai magyar néphagyományok II. Pécs, 1940.

322-323. p. 136. sz.

A juhász lelke és a cigány

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy öreg számadó juhász, annak volt három hü bojtárja.

A számadó juhász igen jó pásztor ember volt; de nagyon káromkodott minden csekélységért s amint egyszer együtt űlt a tűz mellett bojtárjával, egyszer csak elkiáltja magát "jaj" hanyatt dől és meghal, az ördög elvitte a lelkét pokolba.

A három bojtár nagyon sajnálta a számadóját és nagyon elszomorodott a halálán. Amint egyszer együtt szomorkodnak oda vetődik hozzájuk egy kőborló kolompár cigány, hogy vegyenek tőle kolompot. - Azt mondja neki az egyik bojtár "jól van cigány! megvesszük a kolompodat mind dupla áron, ha nekünk visszahozod a számadónk lelkét a pokolból." -"Vissza hozsom in" mondja a cigány, csak adjatok egy jó darab turót, aztán meg adjatok ide a meghalt juhás botját.

A bojtárok adtak a cigánynak turót, oda atták a botot s a cigány elindult a pokolba. - Mikor oda ért, kérdi tőle Plutó mit keresesz te itt cigány? Hát bizs én csak a juhás lekiért gyittem, feleli a cigány. - Jaj, cigány az nem megy ám olyan könnyen, de ha három fogadást ki álsz velem, akkor nem bánom, kiadom a juhász lelkét. - Kiállok én tizset is, mondja a cigány, mert in vagyok olyan leginy mint te. -

Majd el válik, mondja Plutó, hát lássuk s elejé tesz egy darab kemény követ és azt mondja, azé legyen a juhász lelke, aki ebből a kőből vizet bir kinyomni. - Az csak kis miska, mondja a cigány, s hozzá fogja a turót a kőhöz, össze nyomja jó erősen, hát csakugy csorog a viz belőle. - Plutó persze azt hitte hogy a kőből jön a viz. - Azt mondja a cigány "no soritsd most te, hadd lássam mit tuds. -Plutó összenyomta a követ akkorára, mint egy mogyoró, de biz abból nem jött viz. - No cigány! mondja Plutó, mikor már a követ nem birta jobban össze szoritani, az első fogadást megnyerted. - Hanem most kezdjük a másodikat, vedd elő abotodat, üssük egymást s aki tovább álja a verést, aze legyen a juhász lelke. -

Plutó előkereste a legjobb botját és kiált a cigánynyal a gyöpre, a többi ördög körül álta őket és nézte a verekedést, de valahányszor

Plutó rá akart ütni a cigányra, ez mindig azt mondta "uram Jézus segíts meg" és a Plutó mindig valamelyik ördög társára ütött, a cigány pedig ugyan csak ütlegette Plutót a gumos bottal, úgy hogy Plutó nem bírta tovább állni és azt mondta "no cigány megnyerted a második fogadást is, a harmadik majd holnap következik, ma pihenünk!" -

Este a cigány rávette a subát és lefeküdt a tornác alá.

Az ördögök azt gondolták, hogy a cigány már alszik s azt mondja Plutó "halljátok Belzebub, Sánta ez a cigány még csuffá tesz, ha el nem teszitek láb alól!" - Az a legkönnyebb mondja Belzebub, ezt a három mázsás vasgolyót rá dobjuk éjjelkor a fejére és vége lesz. - De a cigány ezt jól hallotta s kibujt a subából, keresett egy darab követ, oda tette a feje helyére, maga pedig behúzódott egy szegletbe. -

Éjjelkor eljött a két ördög és olyan erővel vágta a kőhöz a három mázsás vasgolyót, hogy csak úgy szikrázott és abban a hiedelmeben, hogy a cigányt agyon ütötték elmentek aludni. - A cigány félre dobta a követ, rávette a subát, lefeküdt és aludt. -

Másnap reggel fölkel, beállit Plutóhoz és azt mondja neki. - Hóh bestelilek kurafi! annyi a becsilet, hogy te ijjel oroszva akars engem kivigezsni, de hijába, nekem ulyan kemény fejem van, hogy sitverem vele egés poklot, ha ki nem adod a juhás lelkit.

Plutó nagyon megijedt mikor látta hogy a cigány fejének semmi baja és hallotta hogy mekkora szikrát vetett mikor rá dobták a vasgolyót. Elkezdett vele alkudni és azt mondta "hallod-e cigány, te a juhász lelkének úgy se veszed semmi hasznát, ha kiadom is, hanem hadd itt a juhász lelkét, adok én neked helyette egy zsák aranyat s azzal boldoggá teheted az egész pereputyodat."

Mikor a cigány látta, hogy Plutó fél tőle, azt mondja neki, egész hetykén, látod bibas, ha az első fogadás után így besiltél volna, most nem volna azs a sok daganat a fejedben, amit a verésemtil kaptál, hanem semmi, nem akarom azs országodat tenkre tenni, pedig most megtehetném, elfogadom a zsák aranyat, de csak úgy, ha egy ördög hazsa visí hosszszám és én magam is rá ülhetek a hátára. - Az ördögök egy ideig vonakodtak eleget tenni a cigány kívánságának, de mikor a cigány rájuk rivalt "no les-nem les? mindjárt sitverem a fejemmel az egis orságot", egy ördög, hopp kénytelen nem örömet, felvette a zsák aranyat, a cigány ráült a tetejére, megsarkantyuzta jól az ördögöt és csakhamar haza ért rajta. Otthon vett magának egy szép házat és abban élt boldo-

gul egész pereputyjával, a bojtárok pedig még tán most is várják a számadó lelkét.

DÉKÁNY Ráfáel:EA 2279. 86-88. p.

Német létánia

Mondá egykor az Ur szent Mihának,
 Talán a németek a dögön kószának.
 Má sok század Őmut, hogy teremtettem,
 De még a világon hasznukat nem vettem.
 Rác, török, magyar gyűnnek trónusomhó,
 Fáracscságuk után űnek asztalomhó.
 Németet nem láttam a mennyejikarbâ,
 Hová raktad űket Miska a patvarba?
 Megengeggy Teremtôm, - bocsánatot kérek,
 Isten engöm ugy segéjjen, űgyet sem ösmérek.
 Halálomnál jobban űket nem ösmérem,
 Tudom, tülem számon egyiket se kéred
 Nosza, Miska fijam, űjj a legszêbb lóra,
 Nézz körül, mi dolog valóba,
 Hogy annyit késnek a némêték,
 Hozz űgyet magaddal, kivel beszélhetek.
 Agygy hát Uram valami jêlêket,
 Mirül űsmerhetem a német fejeket.
 Könnyen találsz Miska tê a némêtêkre,
 Nézd csak Miska, vigyázz e jelekre:
 Harisnya, cipellô, baróka, hátul lik, szelellô,
 Mig így gondókodik szent Mihá/ly/
 Ebatta némêtytyy rászellek, megájj!
 Elindult Urának parancsolattyára,
 Szokott gyorsassággâ elért a világra.
 Egyenessen ráakatt a Magyarországra,
 Onnan pedig indult a német csordára.
 Megragaggya űgynek fején parókáját,
 Viszi az ég felé, mind karvályafiját.
 Balra átforditi mind szemit, mind száját,
 Mivê nem nézheti német rut pofájját.
 Amidôn utazna német madarával,
 Még így beszélget szent Mihá magába:

Lessz ma nagy szerencscség fényös mênnyországba,
 Bemutatom a németet a kurta nadrágba.

Hazaért szent Mihá nagy utazásából,
 Örömmel ugrik le szép cifra lovárul.
 Mutatni akarja, hogy miért fáradott,
 Tekint a kezére, hát barókát hozott.
 Bemegy nagy szomorun Urának elébê,
 Tartya a barókát reszketô kezébê,
 De, hogy mencse magát, rövideden mongya:
 Mëgengeggy Teremtôm magammal mëggyüttem,
 Németet nêm hoztam, hanem, hogy így járok, vajjon azt ki vélte?
 Itt a jegye, magát az ördög êvitte.
 Hanem jól is jártunk, mer a Te fijajid,
 Megcsömöllöttek vóna minden angyalajod.
 Szebbek az erdôbe az erdeji vadak,
 Szebbek az ördögök, mind a német hadak.
 Mért nem vesztél Slézijába
 Fene teremtette.

PAMOTYAI Lajos: EA 125. 74-77. p.

M'é' nincs huszár a mönyországba'

Mikô Szent József fő'mönt a mö'nyégbe, mökhatta szen' Pétörnek, hogy mindönkit, a kit csak Józsefnek hínak, be kő' eresztteni a mönyországba. Ecccör oda ál'ított a mönyország kapujáhon egy huszár, Jóskának hitták, káromkodott éktelenül, hogy ereszsze be. Nem eresztötték be. Émönt a pokol kapujáhon, szigygya az ördögöket, hogy ereszsze be, nem eresztötték be ott se'. Hanem egy' ördög mökkérdözte, hogy hogy'híjják? Mögmon'ta a nevit, az ördög mög möktanította, hogy mit mongyon a mönyország kapujába'. Mongya csak, hogy Szent József asz'on'ta, hogy mindönkit, a kit Józsefnek hínak, be kö' eresztteni. Mögén' oda mén a huszár a mönyország kapujába, mongya Szent Pétörnek, mit mondott Szent József. Szent Pétör osz'tán mon'ta Szent Józsefnek, hogy itt van ijés és ijés huszár, beereszsze-jé? Be hát! ha Józsefnek híjják. Be köllött eresztteni. Bemén a huszár mönyországba, mingyá' kérdözi, hogy hun van itt' kocsmá? de káromkodik a hogy' csak bír. Szent Pétör röstelte a dögöt, szerette vóna kilüdni, de a huszár nem akart kimönni. Ecccö' oda mén a mönyország kapujába ézs zsidó, könyörög Szent Pétörnek, hogy ereszsze be. Nem eresztelek, sokat csaltá', zsidónak nincs itt hejje. Még Szent Pétör alkudozott a zsidóval, âra mönt a huszár, káromkodott kögyetlenül. A zsidó egy're kérelte Szent Pétört: Ereszsze be, csak a kapu mellett agygyon egy' kis hejjet, kicsalom aszt a huszárt! Szent Pétör csak hogy a huszártul mögszabadulhasson, beeresztötte a zsidót. Möglátytya a huszár a zsidót, szigygya, a hogy csak löhet a Sze' Pétörre, hogy mit keres a zsidó a möny'országba'? minek csufította el vele Szent Pétör a möny'országot? Asz'ongyya a zsidó:Ej, de mulatnak kint a huszárok? Hun, te büdös zsidó? Oda kint a khapu elüth! A huszárnak se' köllött töb', utánnuk mönt, de nem taná't egy' huszárt se'. Szent Pétör bezárta a möny'ország kapuját, egy' huszárt se'eresztött be, mert a huszárok káromkonnak; azüta nincs is huszár a möny'országba'. A huszár ott czéklézött /dángubázott, dologtalanul járt/ a mönyország körül éd darabég, még osz'tán taná't egy' rossz' dobot, ekezdött dobolni osz't' aszt kijabálta: kiád többet érte! A zsidó eszt mökhallotta, kikéreczködött liczitálni, osz't' vissza mög nem eresztötte Szent Pétör.

KÁLMÁNY Lajos: Szeged népe III. Szeged, 1891. 175-176. p. 17. sz.

Az ördög meg a szegény embér

Vó't a világon egy szegény embér, hát nagyon szegény vó't, az a falu is, mind, nagyon szegény vó't, a mejikbe' lakott: úgy hogy a váras házáná' osztottak ki élelmét; osz't' kirakták az ámbitusra tányérokra. -E'czér a szegény embér elkísétt és âra mént egy, kóborló, sánta ördög, félkaptá a tányért, megétté a levest belüle, így a szegény embér üresen taná'ta a tányért; kért énni, de nem kapott.

Az ördög elmént a pokolba, ott tutták, hogy megétté a szegény embér részit, büntetésül aszt atták rá: hogy 7 esztendejig szolgá'jon a szegény embérnél.

Az ördög osz'elment, mint vándor legény kért szállást, egyú'tal kimon'ta, hogy ű szeretne béá'lni béresnek. Az ember tanácskozott a feleségivel, talán jó vó'na megfoganni, de nincs kényerünk? aszt határozták el, hogy megpróbá'ják egy két napig. - Mikor ré'gel fél akarta kő'teni a gazda, már a'kor kúszon vó'tak a lovak, asz'tán harma'napra, nagyon jó lovak lettek belőlük. - Az uraság nagyon irigyelte, hogy ű nekik ojan jó lovuk van. - Hát, ojan nagy kő vó't a pusztába' a mejiket 50 embér se' birt félvénni, osz't't az úr asz' parancsolta, hogy aszt a követ az ő háza elibe vigyék. - A gazda haza mént sírva, s bérése kérdészte, mi baja? A gazda mon'ta, aszt a nagy követ parancsolták, vigye a háza elébe az úrnak. A bérés asz' monta, né busújon gazda! Kiseb' bajom is nagyob a'nál! - Befokta a re'gel a két lovat, kimént a pusztára a nagy kőjé', osz' féltette, úgy vitte az uraság kapujába. - Az uraság me'szirül meglátta, kijabá't neki, hogy né vigye a kapuba, de jű, nem hallgatott rá, hanem oda tette a kapuba, osz'tán haza mént.

Má'szor megínt asz' parancsolta az úr, hogy űtet vigye el a pokolba! Haza mént a szegény embér sírva-ríva, kérdészte a bérése, hogy mé' sír? A gazda asz'monta, hogy né sirmék, mikor hó'nap 9 órakor pokolba kél' menni; mikor még nem is ha'lottam, hogy merre van az a pokol? Akor kimon'ta a bérés, hogy ű ördög mon'ta a gazdának, hogy né búsúljon, neki nem lesz bántása! Egyú'tal közeledett is már a 7 esztendő. - Más nap befoktak a kocsiiba, 9 órakor pontosan ott á'ltak az uraság kapuja előtt. Az uraság kivitette az ű maga ülésit, félült. A'kor az ördög elkezte a lovakat hajtani, úgy hajtotta: hogy a gazda és az úr, mind, hasra fe-

küttek; gazdának a kalapja is elveszett. Mikor béeértek a pokolba, hát az urat minygyán két ördög lévètte, bèvezették egy, szép szobába, ott már készen vó't neki a tüzes csikó, âra r'áültették; az embérnek pedig megparancsolta az ördög, hogy addig né mozduljon a sètítségbűl, még égy kutya elibe nem mén a lovának, né hajcson addig, még az el nem indul, akkor hajcson szépen utána, még az el nem tūnik, a'kor látya a világo'ságot és szépen haza térhet. -A gazda csakugyan elvárta a fekete kutyát, mikor elindult a kutya, ő jis szépen utána hajtott.

É'czér csak eltűnt elüle, a'kor látta a világo'ságot, hajtott haza felé, a kalapját is megtanálta; - 7 évre ért haza, a'kor fél vót mentve az egísz falu a nagy iga alúl.

KÁLMÁNY Lajos: Koszoruk az Alföld vad virágaiból II. Arad, 1878.

207-208. p. 3. sz.

MNK 810A₁ A szegény ember szolgája az ördög /A nagy kazal/

Az ördög és a szegény cigány

Egyszer, a régi időkben, mikor az ördögök még a néptől lopott holmiból éltek, így szólt Lucifer az ördögökhöz:

-Mindegyik menjen, és ahol mit kap, azt hozzon, mert nincs miből éljünk!

Az ördögök el is indultak. Az egészségesek gyorsan mentek, de bizony volt egy sánta ördög, aki alig tudott elbicegni a faluig. Ahogy a faluba ért, a legelső házhoz be is ment. Ott egy szegény cigány lakott. A szegény cigánynak bizony még ő magának sem volt mit egyék, egy darab hideg puliszkája volt csak az asztalon. Az ördög meglátta, magához vette, s azzal el is ment. Egyebet nem vihetett el a cigánytól.

Amint hazaért, azt kérdi tőle Lucifer:

- Ugyan biza, te honnét hoztad el ezt a puliszkát?

- A falu szélén lakik egy szegény cigány - azt mondja az ördög -, egyebe nem volt. Ez is jó lesz, mert ez is élelem.

A többiek is hazaérkeztek, mind finomabbnál finomabb dolgokat hoztak. Gondolta Lucifer, a hideg puliszkát mire is használják ők, jobb lesz, ha visszaküldi a szegény cigánynak. A sánta ördögöt pedig, amiért elhozta az utolsó falatját is a cigánynak, megbüntette: hét évig fog szolgálni a cigánynak.

Mindegy már - gondolta az ördög -, elmegy és szolgál a cigánynak hét évig, mert a büntetést le kell tölteni.

El is ment másnap a cigányhoz, s mondja neki:

- Na, te szegény cigány, hozzád küldtek, hogy hét évig nálad szolgáljak.

A cigány nagyon megijedt, azt mondta:

- Még nekünk sincs mit ennünk, hát akkor neked mit adjunk?

Azt mondja az ördög:

- Azon ne busulj, mert lesz mit egyetek ti is, én is.

A cigány nagyon szegény volt, egy kis kunyhóban lakott. Látta az ördög, hogy milyen szegénység van a cigánynál, gondolta, segíteni kellene rajta. Azt mondja másnap reggel a cigánynak:

- Na, te cigány, először is elmegyünk az erdőre, és hozunk sok fát, amiből építünk neked egy gyönyörű szép házat.

Ugy is tettek. Elmennek az erdőre, az ördög kitör egy gyönyörű szép nagy fát, felveszi az egyik végét, és azt mondja a cigánynak:

- Gyere ide, cigány, bújj alá!

Odamegy a cigány; aláteszi a vállát a fának.

- Jaj! - azt mondja. - Ezt a nagy fát nem birom el!

- Na csak, tartsd ide a válladat.

Odatartotta, ereszti rá az ördög a fát.

- Birod?

- Nem birom!

Adott még egy kis erőt az ördög neki.

- Most birod?

- Most már egy kicsit jobban birom

Megint adott még egy kis erőt az ördög a cigánynak.

- Most birod?

- Most már jól elbirom.

- No - azt mondja az ördög-, eredj velem haza!

Vitte a cigány a fát úgy, ahogy volt, ágastól, mindenestől. Az ördög elment, és megint egy nagy szál fát kitépett, felvette a hátára, és vitte haza. Mikor hazaértek a cigány, ledobta fát, a kis viskó majdnem összeomlott. A felesége kiszaladt:

- Jaj, jaj, jaj! - azt mondja az asszony. - Ugy megrezzent a ház, hogy már azt hittem, szétdől. Hát hogy tudtál te ekkora fát hozni, mikor máskor alig tudtál egy kis rőzsét hozni? Most hogy birtad el?

- Hó, nézd csak meg - azt mondja a cigány -, mit hoz az ördög!

Hát, jön az ördög is, ledobja a fát. Még nagyobb volt. A cigányné örvendett, hogy most már csak lesz valami a házból. Ugy is lett. Sok fát hordtak, nekifogtak, és építettek egy szép házikót. A cigány megnyugodott, hogy házuk már van szép, de belevaló is kell! Közben istállót építettek. Azt mondja az ördög, mikor már kész volt:

- Na, te cigány, az élethez még egyéb is kell, gabona, búza, kukorica, minden. Fogd magad, és menj el a földbirtokoshoz, és vállald fel aratnivalót. Az aratásért annyi bért kérjél, amennyit ketten el tudunk vinni, se többet, se kevesebbet. Amennyit ketten elhozunk, az elég lesz.

Eppen aratás ideje volt. El is ment a cigány a grófhöz. A grófnak akkora tábla buzája volt, hogy szemmel nem lehetett belátni. Kéri a cigány, hogy adja ki neki aratni. A gróf megkérdezte a cigánytól:

- Kivel aratod le?

- Ne törődjön azzal gróf úr - felelte a cigány - hozok én, akivel learassam.

- Hát mennyiért aratjátok le?

- Amennyit másodmagammal két rúdon el tudok vinni.

Jól van. Örvendett a gróf, hát még ilyen jó aratókat nem kapott sohasem. Két rúdon, amit elvisznek, az kicsiség.

Megkötötték a vásárt, s megegyeztek, hogy másnap reggel megy a cigány a társával aratni. Hazamegy a cigány, és kérdi tőle az ördög:

- Na, vállaltál valami aratnivalót?

- Igen.

- Mekkora földet?

- Akkorát, hogy szemmel nem lehet belátni.

- Na, az kell nekünk! Mikor megyünk aratni?

- Holnap.

Másnap reggel indultak aratni. Amint korán reggel odaérnek a grófhöz, a gróf ad nekik reggelit, megreggeliznek. Azt mondja a gróf, hogy csak menjenek, fogjanak munkához, mert ő majd az ebédet kiküldi.

Ugy is volt. De a gróf nem tudta, hogy a másik ördög, azt hitte az is cigány.

Kimennek a búzaföld szélére, és leülnek. Azt mondja az ördög:

- Na, te cigány, feküdj le, és aludj!

Lefeküdt a cigány, és aludt. Az ördög is aludt vele együtt. Eljön a dél, megérkezik a szolga az ebédrel. Látja, hogy ezek nem dolgoztak semmit. Gondolta, hogy most már mindegy, az ételt csak nem cipeli viszsza, odaadja, hogy egyék meg, úgymint szegények. Meg is ették azok mind egy szakasztó szálig. Azzal fogta magát a szolga, és elment haza. A cigány és az ördög lefeküdtek újból aludni. Aludtak estig. Este viszi a szolga a vacsorát, megeszik, s azt mondja nekik:

- Fogjatok már neki dolgozni, ma egész nap csak ettetek és aludtatok, fogjatok neki dolgozni, mert ha kijön a méltóságos gróf és meglátja, hogy nem dolgoztok semmit, csak esztek, akkor jaj lesz nektek!

Azt mondja az ördög:

- Menj csak haza, komám, majd elintézzük mi az aratást, ne legyen neked azzal bajod.

Na, jól van, a szolga el is ment haza. Kérdi tőle a gróf:

- Hát aratnak-e a munkások?

- Hát - azt mondja -, arattak, de nagyon keveset.

A gróf egy kicsit bosszankodott, gondolta, hát akkor mikor aratják le azok ketten?

- Na, nem baj, majd reggel én is kimegyek.

Ugy is történt. Reggel a gróf is kiment a szolgálával együtt. Na, de közben mi történt? Este, mikor kezdett sötétedni, azt mondja az ördög a cigánynak:

- Na, cigány - azt mondja -, jól tudsz szaladni? Állj ide a búzátáblának a közepe felé. A kaszát tedd le. Látod a búzaföldnek a túlsó végét?

Azt mondja a cigány:

- Nem látom.

- Na, a búzátábla közepén úgy szaladj át, ahogy csak tudsz. Viszsa ne nézz, mert ha visszánézel, a kaszával elvágják a lábadat.

A cigány nem vette tréfára a dolgot. Tudta, milyen hatalmas van az ördögnek. Neki is indult szaladni, de úgy szaladt, hogy alig várta, a búzátábla végére érjen. Amikor a végére ért, csak leesett a földre. Néz vissza, hát az egész búzátábla learatva, kérébe kötve, fel is kalangyálvava. Elámult a cigány, hogy milyen hamar learatták. Azt mondja az ördög a cigánynak:

- Na, te cigány, a búza le van aratva, feküdj le nyugodtan, és aludj.

Aludt is a cigány reggelig, reggel jön a szolga, hozza a reggelit, de jön a gróf is a hintóval. Mikor meglátja, hogy az egész búza le van aratva és már kalangyába is rakva, kezdte szidni a szolgát, hogy miért hazudott, miért mondta, hogy a tegnapi csak egy keveset arattak. A szolga nem szólt semmit, csak hallgatott. Azt mondja a gróf:

- Most már mindegy, az a fontos, hogy le van aratva. Na, annyi búzát vigyetek el, amennyit két rúdon elbirtok.

De a cigány azt mondja:

- Ha megengedi a gróf úr, bemennék az erdőbe, és a fenyőerdőből hoznánk két rudat, legyen mire felrakjuk a búzát.

- Menjetez, vágjatok olyant, amilyen tetszik.

El is mentek be az erdőbe, levágták a két legnagyobb fenyőfát, amelyik olyan hosszú volt, hogy talán a tetejét nem is látták. Szépen megpucolták, és odavitték a legutolsó kalangya mellé és elkezdték rakni fel a rúdra a kalangyát. És mind úgy tovább vitték a rudat kalangyától kalangyáig, amég az összeszt felrakták. Akkor azt mondja az ördög

a cigánynak:

- Na, fogd meg elől, én meg fogom hátul!

Felemelték a rudat a búzával együtt. A gróf erre nagyon megijedt, hogy elviszik az egész búzáját. Most már mitévő legyen? Kiáltja a szolgálának:

- Eredj már, ereszd ki a mérges bikát, hogy tépje össze őket! Hiszen ezek elviszik az egész búzát!

Ki is eresztette a szolga a bikát. Jön a bika bömbölve, szalad nekik. Az ördög kacagott egy nagyot, leteszi a búzát, megragadja a bikát, és feldobja a búzarakás tetejére. Akkor felvették, és vitték tovább a búzát.

- Jaj! - kiáltott a gróf. - Még a bikát is elviszik! Eredj haza, ereszd ki a mérges kant, amelyik minden embert összetép és harap, tépje össze őket!

Elmegy a szolga, és azt is kiereszti. Megy nekik a kan, de az ördög nagyot kacagva megragadta a kant, és feldobta a búzarakás tetejére. A gróf már erre nem volt mit tegyen, azt mondta:

- Vigyék a kant is, hagyjátok, hadd vigyék, legyenek boldogok, csak meneküljünk meg tőlük, mert ezek végül még engem is elvisznek.

Igy a cigány a sok búzát az ördöggel hazavitte. Alig fértek be az udvarra, annyi búzát vittek. Annyi búzája volt a cigánynak, hogy az egész falunak adott, volt mit egyenek mind.

Na, akkor azt mondja az ördög:

- Van már búzád is, házad is, istállód is, mindened, még csak egy dolog kell. Ugy tudd meg, holnap megyünk a városba lovat venni.

A cigány bele is egyezett, hogy vegyenek két lovat, két jó, szép lovat. El is indulnak másnap reggel a vásárba lovat venni. A cigány mind a drága, gyönyörű szép lovakat nézegette, az ördög meg mind a legcsúnyábbakat, amelyikeken csak csont és bőr volt. Azt mondja a cigány:

- Hát mért mind nézegeted azt a sovány lovat, hiszen az alig tud járni?

- Ez sokkal többet ér - azt mondja az ördög -, mint az a hizott, kövér, szép paripa.

Gondolja a cigány magában, már ráhagyja úgy, ahogy az ördög csinálja, nem bánja, ha meg is veszik azt a sovány gebét. El is indulnak hazafelé. Amint mennek hazafelé, az út közepén a sárba be volt süllyedve a főszolgabíró hintóstól együtt a négy szép lovával. Nem bírta a négy

ló kihúzni a hintót a sárból. Kacagott egyet az ördög:

- Főszolgabíró úr, mit fizet, ha ezzel a gebével kihúzom a hintót a sárból?

- Hát biza - azt mondja -, akkor neked adom a hintót is, a négy lovat is, ha az a gebe kihúz innen.

Azt mondja az ördög:

- Na, fogjátok ki azt a négy paripát!

Kifogják a paripákat, befogják a cigány sovány lovát, a hintóba; csak annyit mondott az ördög neki: gyi, gyi, ki belőle! - kihúzta a hintót a szolgabíróval együtt. A szolgabíró mérgében a földhöz vágta a kalapját. Gyalog indult el haza, mert a hintója és a négy szép lova ott maradt a cigánynak.

Igy aztán a cigány és az ördög felültek a hintóba, és hazamentek. Volt hintója is a cigánynak és öt lova. Boldogan élt aztán a cigány. Az ördögnek meg letelt a hét év büntetése, szépen megköszönte a cigánynak, hogy megengedte, hogy ott lakjon nála, és elment vissza Luciferhez.

VÖÖ Gabriella: Többet ésszel mint erővel. Mesék, tréfák, anekdoták a romániai magyar népköltészetből. Bukarest, 1969. 21-29. p.

AaTh 812 Az ördög kilenc kérdése

Kincskereső történet

Ety szegény ember amind az erdőűben járt, mindig azon gondolkozott, hogy nem tanálkozik ű éccér az őördöggel, hoty kírne túlle egy víka pínszt kőűcsön egy esztendejig. Asztám majd akkor megadná. Amind így gondolkodik, megjelenik előtte ős csűf, fekete őördög:

- Há mír hittál tē szegény ember? - kéirdeszte túlle.

- Há csak azír, hofy aggy nekem egy víka pínszt. /Kőűcsön mához egy esztendejig./

- Jóú - monygya az őördög - éin adok, de ha ęgy esztendőű mulva még nem tudod adni, akkor az enyim lössz a lelköd.

Azzal odahítta ęty fa tövihez, kimírt neki ęgy víka pínszt s aval ęltünt. A szegény ember hazavitte, létette ęty sarokba, de nem mért hozzányulni. Gondolta, hoty ha kiveszen belülle s nem tuggya visszátēnni, akkor űtet ęlviszi az őördög.

Tēlt, mult az időű, eltőűtt az ęsztendőű. A szegény ember fölvette a pínszt a hátára, elindult véille a nagy erdőű feléi. Mikor beírt az erdőűbe, kijátotta az őördögöt, mēr megmonta neki, hoty hoty szóúliccsa. /Tē is Ferenc vagy! - Ippen evvóút az!/ Kijátotta hoty:

- Ferenc, Ferenc!

De bizom mint kijabálhatott, me Ferenc nem jött eléi. /Ēlmēnt a polgáriba!/ Amin bejjep hatol, megint kiját ęgyet. Akkor osztán eleji-áll ęgy másik őördög:

- Há mír kereset Ferencet? - kirdeszte túllé.

- Azír, mēr mēkhosztam a pínszt, amit túlle kőűcsön kírtam.

- E kicsit ęlkístél véille, de azír nē ijeggy még nagyon, mer Ferenc elmēnt Marosvásárhejre a vásárra s mikor jött hazafeléi, erőűsen nagy időű keletkezett, beibűtt ęgy szekír alá, megűtte az istennyila ęis mēkhalt. Eregy, mēnny. /Haza./ Haza, vidd el a pínszt, léigy bóúldog véille. /Bóúldog is létűt!/
Itt a víge, fuss el véille.

KOVÁCS Ágnes: Kalotaszegi népmesék II. 106-107. p. 78. sz.

A szegény ember és az obsitos

Volt egyszer egy szegény ember, kinek annyi pénze volt, mint békának a tolla, mint talpamon a szőr.

Hogy szegény volt az istenadta, elment egy gazdag emberhez, valami urhoz, pénzt kérni.

A gazdag ember adott neki, de az adás farkán csomó volt, még pedig az, hogy ekkor meg ekkor, ha a föld alól teremti is, visszafizesse.

De a szegény ember a pénzt a mondott időre nem tudta visszafizetni, de nem is volt rá szükség; mert a gazdag ember egészen elfelejtette, csak a haló-ágyában jutott eszébe.

Mondom, hogy haló-ágyában eszébe jutott, a testamentomában meghagyta, hogy a szegény ember a költsön pénzért azon éjszaka, mikor a temetőbe leteszik, istrázsát álljon.

Midőn a gazdag ember ebbeli szándokát tudtára adták a szegény embernek, az ijedtében imhogy a bőreből ki nem bujt, annyira ráesett a félsz. Ezért egészen busulásnak adta a fejét, mintha az apja-anyja feküdnék a teritőn.

Csak búsul, csak búsul, egyszer arra vetődik egy obsitos katona s kérdi tőle:

- Mit búsul gazduram?

- Hogyne búsulnék, óh jó ember; mikor egy gadag embernek tartozom, ki a meghaló-ágyán meghagyta, hogy a legelső éjszaka, mikor leteszik a földbe, a sirjánál én álljak istrázsát és az nap ép ma van.

- Hahó gazduram, ha csak az a baj, kisebb gondja is nagyobb legyen annál! majd kimegyek én a temetőbe, majd állok én ott sirbakot, csak izzibe főzzenek egy jó vetett turus galuskát és izibe süssenek meg akkora kolbászt, hogy kertét lehessen vele keríteni, hogy hagy lakjam jól.

Itt a szegény ember az obsitos katona kívánságát teljesítette; a feleségével papos vacsorát készítettett, még pedig olyant, hogy annak az izét, savát-borsát míg a világ világ lesz, a katona sose felejtí el.

Hogy jóllakott a katona, hogy, mint a duda mikor fölfujták; megtelt a horpasza: ő kigyelme kibandukolt a temetőbe; de eléb kért a szegény embertől egy irdatlan nagy csátifát, mely bunkos botnak is be-

illet volna.

Itt a katona a temetőben mit mit cselekszik, kapja a lelkét, a bunkos botjával egy nagy ebadta várat kerített, annak a várnak a kellős közepébe egy keresztet huzott, mely keresztre aztán ráállott.

Csak áll, csak áll, egyszer úgy éjféltájban jön egy irtoztató nagy fekete bika, mely egyenesen a gazdag ember sirjának állott s azt kikaparta.

Aztán a fekete bika megfogta a gazdag ember tőrőjét, megrázta azt erősen, ugyannyira, hogy a csontja és a husa mind kihullott, csupán csak a bőre maradt a kezében.

Aztán a fekete bika az emberbőrt letette maga mellé a földre, a halottat pedig ismét visszafektette a sirjába s azt újra betemette, úgy a mint volt.

De ezalatt az obsitos katona az emberbőrt, hogy hogy nem, a várba behuzta. Ez lehetett úgy fél tizenkettőre.

A fekete bika csak aztán vette észre, hogy nincs emberbőr. Keresi-keresi, hát látja, hogy a várban egy obsitos katonánál van, mint már már mondám, az idő úgy fél-tizenkettőre járt, pedig a fekete bikának csak tizenkét óráig volt szabad ideje.

- Add ide, kéri a fekete bika.

- Nem adom, felelt az obsitos.

- Add ide.

- Nem adom.

- Add ide, ha mondom, a mit kívánsz azt adok.

- Egy zsák pénzért odaadom.

- No, csak obsitos katona ne volnál, mert ezzel az ördög sem bír, mert ez annál is többet tud; no, no, no csak kerített várba keresztet ne állnál, tudom hogy ideadnád, tudom hogy megkeserülnéd, hiszem azt az egyet!

Itt a fekete bika aztán térfordul, elszalad s pár percz mulva elhozta a zsák pénzt.

A fekete bika aztán a zsák pénzt behajította a várba, a katona pedig az ember-bőrt kihajította.

Itt lelkem teremtette, mi történik a dologból mi nem, úgy láttam, mint most, ott voltam a hol beszéltek, a fekete bika megrázkódik, magára veszi az emberbőrt és a gazdag ember képében elszaladt.

A katona aztán, hogy elütötte a tizenkettőt, utána az egyet, azu-

tán a kettőt, nem várta meg, hogy a hasára süssön a nap, hanem úgy pitymallás-felé beállit a szegény ember udvarára.

Koczogtat az ablakon, de senkise hallja, zörget az ajtón, de senkise nyitja.

De a szegény ember fiacskája ébren volt, ki aztán megszólítja az apját illetéknépen:

- Édes apám! koczogtat valaki.
- Piszt! hallgass fiam, hallgass.
- Édes apám! zörget valaki.
- Piszt! hallgass fiam, hallgass.

A katona megint az ablakra megyen, koczogtat rajta, de senkise hallja, zörget újra az ajtón, de senkise nyitja.

- Édes apám! megszólal újra a kisfiu, koczogtat valaki az ablakon.
- Hallgass fiam, hallgass.
- Édes apám, de az ajtón is zörgetnek!
- Hallgass fiam, hallgass.

No ez abban maradt, de az obsitos katona türömolaja se tartott örökké, ezért bekiált az ablakon:

- Gazduram, én vagyok.
- Kicsoda? kérdi a szegény ember.
- Én.
- Kicsoda?
- Kicsoda, kicsoda! én az obsitos, kit ma estve oly jól tartott.
- Hát nem vitte el az ördög?
- Ej, dehogy vitt! nem kellek én még annak sem! hanem izibe keljen

föl, öltözködjék fel, tegye a kalapját a fejébe, galyabitsa a szürét a nyakába s aztán gyujtson világot, eresszen be, mert ujságot mondok, még pedig nagyot.

A szegény ember aztán kibujt a felesége oldala mellől a dunna alól, meggyújtotta a fa közé csiptetett tört-fáklyát és az obsitost beeresztette, de eléb az ablakhoz ment, kinézet rajta, hogy valjon valósággal az obsitos-e, nem az ördög-e az katona képében?

Mondom, hogy beeresztette a katonát, az leült a tüzloczára s azt mondja a szegény embernek.

- No gazduram, van-e talicskája?
- Van vitéz uram, van.
- Nem nyikorog-e?

- Dehogy nem, akár a Sunyi hegedüje, akár ez a talicska.

- No, ha nyikorog, kenje meg, mert kimegyünk a temetőbe s egy zsák pénzt hozunk haza, már pedig azt egyáltalán nem akarom, hogy országvilág kiálljon a csudálkozásunkra, hogy éjnek idején valjon mit vihetnek azon a talicskán!

A szegény ember aztán a talicskáját megkente s mikor ezzel is készen volt, kimentek a temetőbe, hol a zsák pénzt föltették a talicskára s hazavitték.

Hogy hazavitték, a sok pénzt kétfelé mérték; feleközepe lett az obsitosé, feleközepe pedig a szegény emberé, kinek aztán annyi pénze lett, hogy a számát sem tudta, hanem itczével mérte mint a paszulyt.

MERÉNYI László: Eredeti népmesék II. Pest, 1861. 189-196. p.

Az uraság megevett a vendéglőben két tojást

Elment az uraság a vendéglőbe. Megevett két főtt tojást. Hogy megette kiét főtt tojást, hát nem fizetett iérte. Eccer a vendéglős követeli a tojást. Ügyviédet fogadott, hogy megette a kiét tojást. Felszámították, hogy a kiét tojásbul lett vóunn kiét tyuk. Oszt a tyuknak ennyi csirkéje lett vóuna. Hát annak a sok csirkének mennyi csirkéje lett vóunn?! Igy mindenfiélit felszámítottok, hát nagyon sokat kellett vóuna fizetni. Hát mán harmadik tárgyalás vóut. Hát aszmonygya a cigán. Mit busul az ur? Hát valamiér nagyon busul az ur! - aszmonygya. - Hogyne busulnék te cigány, aszmonygya. Megettem a vendéglőbe kiét tojást. Oszt felszámították oszt a vagyonom utánna megy, te cigány. Mit evett meg az ur? - aszmonygya. - Kiét tojást, kiét főtt tojást megettem, aszmonygya. Hát esz miért sámít asz urnak, aszmonygya, hát majd lesek én asz urnak ügyvégye. Na, jóu te cigány. Leszel aszmonygya? - Lések. Lejött az uraságnak, hogy mikor mennyünk. Azt monygya neki a cigánynak, mennyünk, te cigány. Aszmonygya, ráérünk uram. Na, hát késtek az ügyyel, amire hitták üköt, no, azt mikor jóidőre mennek befele, aszmonygyák a cigánynak, hogy hon vóutatok hé! Otthon vóutunk? Főztünk, aszmonygya kölest vetni, uram, aszmonygya. Kölest vetni? Hát a főtt köles kikél, te bolond cigány? Hát uram, aszmonygya a főtt tojásbul van csirke? Abbul sincsen uram aszmonygya, sose kől ki! Elmulott a törviny, nem kellett az uraságnak fizetni semmit se.

JÓSA ANDRÁS MUZEUM MUNKAKÖZÖSSÉGE EA 7651. 94. p. 47. sz.

Eccer Krisztus urunk errefelé járt Szent Péterrel, magyar földön, osztán nem találták az utat.

- Merre van az út? - kérdezte egy lusta legénytül, aki ott fekütt egy fa alatt. Az meg még a kezét is lusta vót felemelni, csak a lábával mutatta meg az utat nagy restül.

Odább mentek s találtak egy aratólányt.

- Aggy innom, lányom!

Pattant a lány:

- Mingyár, de állott a viz, azér elszaladok a forráshoz.

- Látod, Péter - , mongya Krisztus urunk - ez a derék, szorgalmas lány lesz a felesége annak a lusta legénynek.

- De miér, uram? Jobbat érdemelne ez a lány.

- Azér, Péter, hogy ki legyen egyenlitve náluk a helyzet.

SZABÓ Lajos: Taktaszadai mondák. Budapest, 1975. UMNGy XVIII. 302. p.
10. sz.

Márija, meg a kiét lyán

Eccer Márija kis Jezusse a zölibé utazott. Elüöttö juó távol kiét lyán mēnt aratnyi. A zegyik lyán gazdag vuót, a másik meg szegién.

Ezek igēn juó pejtások vuótak. Eccer a szēgién lyán mēgszuólált

- Tē, aszt a szegin asszont várgyuk mēg iés segiccsünk neki látod, millen nehezen vüszü a gyerekēt!

A gazdag lyán ráfelētē:

- Ęn bijon nēm segiellem, ha szütö a gyerekēt, hát vügyö!

Ere a za szēgién lyán asz monta:

- Ęn miēgis csak mēgvárom!

Ugy is tētt, mēgvárto, a másik mēg tovább mēnt iés ēh helēn osztán várakozott rá. Mikor a zasszon a kis gyerekke odaiért, asz monta nekijē:

- Aggya oda aszt s kis gyerekēt, segiēttem vünnyi, ugyis tudom, hogy Őfárott alatta!

- Ej, iédēs lányom, ũvüszöm ién magam is!

- Na, csak aggya oda, addig ũvüszöm, meddig a zutunk ũggyütt vezet!

Mikor a zuttyuk szüévtát, a lyán a gyereköt átatta a zannyának.

Sziétvállás után Márija fiáho fordut iés asz kiérdēszte túló:

- Fijam, szent fijam, miét iérdēmēl e za lyán?

Jēzus asz felēte:

- Anyám, Márija, aki engöm hozott, az hiét határbu kisöprüztes-siék iés hiét fattyut vessön, a másvilágon pejig örök dücsüsiégēt. A másik pejig, aki engēm nem hozott, ezēn a világon mindēn örömöt, a másvilágon pejig örök poklot iérdēmēl.

Ęre Márija felētē:

- Fijam, szent fijam, en nagy szüégyēn lesz āra a lyánro, aki tiégöd segített vünnyi.

- Nēm baj az, anyám! - felētē Jēzus, - ez a másvilágon mēgkaptya jutalmát. Ez örökkiē tartuó, a másik e világon mög mulandó.

GÖNCZI Ferenc: Göcsej népköltészete. Zalaegerszeg, 1948. 333-334. p.
2. sz.

Ahol az ördög nem boldogul, oda öregasszonyt küld

Egy fiatal házaspár igen békésen, boldogan éldegélt, soha semmi civódás nem volt közöttük. Az ördög pedig minden nap uszitotta őket egymás ellen, de űk szerették egymást és minden elnéztek, megbocsátot-tak egymásnak.

Az ördögöt bántotta a sikertelenség. Elment egy ismerős öreg asszonyhoz és így beszélt hozzá:

- Hosszu ideje töröm magam, hogy ezeket a fiatalokat egymásnak ugrasszam, de annyira szeretik egymást, hogy sehogysem sikerül. Egy pár piros bársony papucsot adok neked, ha egymásra haragítod őket. - Az asszony vállalta a feladatot, mire az ördög elment. Azonnal munkához állott. Egy nagy kést a kötője alá dugott és elment a fiatalokhoz. Beköszönt. Látta, hogy a fiatal asszony szorgalmasan takarít és dalol is hozzá.

- Hát az urad hol van? - kérdezi.

- Fát vág az erdőn.

- Biztosan ott van?

- Biztosan, azt mondta, oda megy.

- Ęn meg azt mondom neked, hogy kutya van a kertben. Van neki valakije, ahová eljárogat. - A fiatal asszony erre sáppadt és igen nyugtalan lett. Az öreg asszony meg járkált a szobában és egy óvatlan pillanatban a kést az ágyba dugta. Utána elbucsuzott, a fiatal asszonyt pedig ette a mérge az ura ellen.

Az öreg asszony egyenesen az erdőbe sietett. Meg is találta a fiatal embert, aki fütüvészve fejszézte a fákat. Az öreg asszony ráköszönt:

- De jó kedved van.

- Mért ne lenne!

- Ha azt tudnád, amit én, majd elmenne.

- Mit?

- Hát, hogy mig te itt töröd magad, a feleséged otthon mással teszi a szépet. De még az életedre is tör. A nagy kést is az ágyba készítette.

- Hujnye, a nemjóját! - paprikázódott föl az ember, s alig várta,

hogy mehessen haza.

Az asszony a kapuban várta és már messziről kiabált rá:

- Te hűtlen kutya! Nem érdelek meg, hogy jó legyek hozzád! -

De az ember is nagy indulatban volt, hát ráduplázott:

- Még te beszélsz! Míg én dolgozok az erdőn, te itthon szeretőt tartasz és még el is akarsz veszejtetni. -

Mire ennyire jutottak a tromfolásban, a szobában voltak és az ember az ágyban keresgélve megtalálta a kést.

- Itt van-e. Itt a nagykés! Igaza volt Mária néninek, hogy az életemre törsz.

Még a fiatalok itt veszekedtek az ördög megjelent Mária néninél és átadta neki a piros bársony papucsot a jól végzett munkáért.

ZÖLDY Pál: EA P 150/1970-Feln. 3. rész. 2-3. p. 198. sz.

AaTh 826 Az ördög lóbőrre írja a templomban a bűnösök nevét

AaTh 827 Az árkot ugráló fiú

A pap és a tudatlan gyermek

Vót egy árva gyermek, mögfogatták kis kanásznak; az a gyermek imátkozni nem tudott és csöppet se, hijába' kért akárkit is hogy tanicscsa mög imátkozni, nem hallgattak rá. Mikor kihajította a disznókat, egy árkot ugrált át: mikor jól ugrotta, asztat Istennek ajállota, mikor rosszul, magának. A gyermek anynyira mökszentült mán, hogy még a vízön is átmöhetött. A mint ugráli az árkot, ára mén egy pap, tudenczkodik /-tanul/, aszonygya a gyermeknek. "Mi' csiná'sz, hé?" "Ugrálok, én imátkozni nem tudok, esztet végezöm az imácscság hejjött." A pap osztán tanította imátkozni. Mikor a Miatyánkat, Üdvözetöt mög a Hiszökégygyet tutta, aszonta a pap. "Ha jó viselöd magad, gyere el a templomba, de ha nem úgy viselöd maga a templomba' a hogy' köl', ak'kô job lösz, ha ithun maracz!" Hogy a kis kanász jó vôt, úgy mögsegítötte az Isten, hogy az ű nyája soha se' mönt széjjê'. A pap osztán mönt haza felé, vôt ott én nagy víz, a pap körülkerüte a vizet, a kiskanász mög utána szallatt a viz tetejin, hogy majd ű' s emén a templomba. Emönt a templomba, ű' s lévötte a kalapot, mögá'lt a kórus alatt. Ott vôt éd darabég, láttya, hogy és sarokbû kigyün az Ördög, húzi a lóbürt, a ki csak begyün, elmosojodik /az Ördög/ íri a lóbürre; anynyi vôt mán ráírva, hogy csak a farka csíkján /t.i. a lóbörén/ vôt egy kis hej. A kis kanász az Ördögöt nészte, hogy mi'csinál, nem ott vôt az esze, ahun köllött vöna. A mint nészte, az Ördög mögbotlott, hasraesött; a gyermek ére elnevette magát, ára oda írta az Ördög a gyermeköt is. Mikor mönt vissza a vízön, az egygyik lába leszakatt, aszonygya: "No, hát job' lött volna, ha nem möntem vöna a templomba, mint a pap mon'ta, akkô szenteb' löttem vöna." Mögén' csak hozzá fogott az árkot ugrálni.

KÁLMÁNY Lajos: EA 2801. p. 93. sz.

Az angyalbárányok

Volt egy szegény asszonynak három fia, kik közül a két nagyobbik nagyon lusta volt.

Elküldi az anyja a legnagyobbik fiát, keressen szolgálatot, mert már nincs egy betenni való falatjuk sem. - Nagy duzzogva utnak indult a fiu. Utközben találkozik egy öreg emberrel.

- Hová igyekszel édes fiam? - kérdi az öreg ember?

- Szolgálatot keresnék öreg apám uram, ha találnék valahol.

- Akkor csak maradj mindjárt nálam! mondja a jószívű öreg ember. Én nálam csak három napig tart az esztendő. Nem lesz egyéb dolgod, csak egy juhnyájam van, azt kell mindennap a legelőre hajtani; de ha megindulnak, mindenütt nyomukban járj, ne tereld őket vissza, csak menj mindig a merre ők vezetnek. Itt van egy kis ládika, ebbe hozz haza egy csomót abból a fűből, a miből majd a bárányok legelnek; itt meg egy kis üveg, ebbe hozz abból a vízből, a miből isznak. Én mindennap meg-nézem, hogy micsoda fűből esznek s miféle vízből isznak.

A fiu megígérte az öregnek, hogy mindent rendin elvégez. Másnap reggel kihajtja a juhokat legelni. Ment a nyáj szépen magától a legelőre. Egy szelid kis bárány mindig a fiu oldalához szegődött, s néha-néha hozzá dörzsölé oldalát. A durva pásztor oldalba lökte szegényt, s káromkodott, hogy mért hányja bele a kullancsot. Nemsokára egy rozszant hidhoz értek, a minek se karfája, se deszkája nem volt, csak egy vagy két gerenda feküdt az oszlopokon. A bárányok egyenkint mind átmentek a rossz hidon; legutoljára maradt a legszelidebbik, s mintha biztatná pásztorát, hogy csak ő bele fogózkodjék egészen hozzáment, ránézett, hogy csak jöjjön vele.

De a lusta fiu dünnyögve fordult vissza "Hadd menjenek ezek a bolond állatok, ha úgy tetszik ő kelmeknek, én bizon nem akarok arról a rossz hidról lehemperegni."

Darab idő múlva jönnek a bárányok szép rendben vissza s hazafelé tartottak. "No most mit csináljak? gondolá magában a fiu, micsoda fűvet tegyek a ládikába, micsoda vizet az üvegcsébe, mikor ezek a bárányok egy harapást sem ettek, egy kanálnyi sem ittak?" Kapja magát, tesz valami fűvet a kis ládába, s merit egy forrásból az üvegcsébe,

azzal indul a nyáj után. - Kérdezi otthon az öreg ember:

- No édes fiam, hát megjöttél a nyájjal? - Hadd lám, milyen fűvet ettek, s milyen italt ittak?

Odaadja a fiú a kis ládát meg az üveget.

Az öreg ember a fejét csóválta.

- Jaj fiam, te nem abból hoztál, a miből ezek ettek, ittak. Holnap majd csak abból hozz ám.

Második nap újra kihajtja a nyáját a lusta fiú. Megint úgy tett, mint tennap. A szelid kis bárányt megint elkergette oldalától s nem ment utána a bárányoknak a hidon túl. Ott várta őket a hidfőnél míg vissza nem jöttek. Akkor azután újra tett valami fűvet a ládikájába, s a folyóról vizet meritett az üvegcsébe, avval haza hajtotta a bárányokat, úgy se kellett azoknak egy harapás fű sem, s a vízre sem néztek rá.

Az öreg ember megint csak a fejét csóválta.

Harmadik nap is csak úgy tett a lusta pásztor, mint az első kettőn. Az nap este azt mondja az öreg ember, mikor hazaérkezett:

- No édes fiam, kitélt a szolgálatod, hát mit kívánnál bérbe: egy tál aranyat-e vagy a lelked üdvösségét?

A fiú nem sokáig gondolkodott:

- Adja ide kend azt a tál aranyat.

Az öreg ember előhozott egy tál fényes aranyat s a fiú szűrűjébe töltötte.

Haza indult másnap reggel, alig várta, hogy megvirradjon. Utközben befordul egy kurta kocsmába. Eszik, iszik kedvire. Mikor leitta magát, mind kivették szűrűjéből az aranyat ivópajtásai, őtet meg ott hagyták; csak olyan üres kézzel ment haza, mint a milyennel elment.

Második fiát is elküldi a szegény asszony szolgálni. Az sem volt jobb a bátyjánál. Ő is azon módon járt az öreg ember bárányaival. Ő is egy tál aranyat kért az öregtől bérbe' a három nap elmúltával. De a kocsmában, mikor hazafelé ment, mind elkártyázta a sok szép arany pénzt.

Ő is üres kézzel ment vissza anyja házába.

Szomorkodott a szegény asszony, hogy miből tartsa már ő gyermekeit, ha mindenük elfogy? s ha két nagyobb fia sem keres egy árva garast sem? - Legkisebb fia vigasztalta:

- Ne sirjon kend édes anyám, majd elmegyek hát én szolgálni, majd

hozok én kendnek pénzt.

Az anyja váltig marasztotta, hisz ugyis kicsiny még, de a kis fiú csak elment egy reggel. A mint mén mendegél, találkozik az öreg emberrel.

- Hová, hová édes fiam? kérdé az öreg.

- Szolgálatot megyek keresni édes öreg apám uram. Szegény édes anyám majd meghal már éhen, alig van egy betevő falatja. - Segíteni szeretnék nyomoruságos életén.

- No te jó fiú vagy, látom, mondá az öreg ember, szívesen szolgálomba fogadlak, ha akarod, maradj nálam, nem lesz semmi bajod.

A fiú elment az ősz emberrel. Mondja neki házánál az öreg:

- Édes fiam! Nem lesz más dolgod, csak juhocskáimmal a legelőre menni. Nálam pedig három napból áll az esztendő, nem kell tovább szolgálnod. - Itt van egy kis ládika, tedd a szüröd ujjába, meg ezt a kis üveget is. A ládikába tégy abból a fűből mindennap, a miből a kis bárányaim esznek; az üvegbe pedig merits abból az italból, a mit isznak. Érted?

- Igen is értem, mondta a kis fiú.

Mikor másnap a bárányokat mezőre hajtotta, az a szelid kis bárány, a melyiket bátyjai maguk mellől elrugdostak, szüntelenül oldala mellett sündörgözött, s hizelegve dörzsölözött hozzá. A kis pásztor nagyon megszerette a báránykát, simogatta, czirógatta. Mikor a régi, rozszant hidhoz értek, a bárányok egymásután szépen átmentek a gerendán. De a kis fiú előre megijedt, hogyan tud ő majd azon átmenni?

A kis bárány bizatólágn nézett rá s megszólalt:

- Ne félj, ne félj édes kis pásztorom! csak fogózkodjál gyapjamba, majd átvezetlek én.

A kis fiú megfogadta a bárányka szavát. - Gyapjába fogódzott s nagy vigyázva szerencsésen átment a hidon. A bárányok mindig mentek, mentek, úgy, hogy a kis pásztor nem győzött eléggé csodálkozni rajtuk, mert se nem ettek, se nem ittak. Egy idő múlva egy kis kápolnához értek. A kápolna előtt megrázkódtak a bárányok s egyszerre mindenik egy-egy angyallá változott. - Ámult, bámult a kis pásztor, lekapta a kalapját s alig mert rájuk nézni. A bárányokból átváltozott angyalok mindnyájan a kápolnába léptek, s egy szép angyal, /az a ki mint bárány a kis pásztor oldalához szegődött/ őtet is bevitte. Az angyalok az oltár elébe térdeltek, egy pap ostyával és borral megáldoztatta őket s a kis fiúnak is nyújtott. A kis fiú ládikájába is tett egy ostyát, üveg-

cséjébe pedig szentelt bort. - Aztán kimentek mindnyájan a kápolnából. Az angyalok újra megrázkódtak s újra bárányokká változtak át. A fiucska levett kalappal ájtatosan ballagott utánuk. A rossz hidnál megint átsegítette az a szép ki szelid bárány, az a szép angyal. Hazaérkeztekor kérdi az öreg ember:

- No kedves fiacskám, hoztál a fűből, meg a vizből, mit a bárányok ettek és ittak?

- Jaj édes öreg apám uram, mondja a kis fiú, nem bárányok azok, hanem valóságos angyalok! Ekkor elbeszélte, miket látott. Aztán odaadta a ládikát és üvegcsét az öregnek, hogy olyat ettek és ittak az ő bárányai, mint azokban van. - Az öreg ember mosolygott.

- No kedves fiacskám, látom, hogy te derék, becsületes fiú vagy; teljesítetted a kötelességedet. Most válassz: egy tál aranyat kérsz-e bérül, vagy lelked üdvösségét?

- Isten látja lelkemet, édes öregapám: a tál aranyat is szeretném, mert földhöz ragadt szegények vagyunk; de a lelkem üdvösségét még jobban szeretem. Én azt választom.

- Jól választottál, édes fiam! mondja a jó öreg ember. Mivel lelked üdvösségét előbbre titted a földi kincsnél, megérdemled, hogy abból is juttassak neked; mert nekem minden hatalmamban áll: én vagyok az Isten.

A fiucska térdre borúlt előtte. A jó isten pedig három tál aranyal megtöltötte a szüre ujját s áldásával bocsátotta utnak haza felé.

Otthon aztán nem fájt többet édes anyjának a feje; mert a sok kincsből holtuk napjáig boldog életet éltek.

ARANY - GYULAI: Elegyes gyűjtések Magyarország és Erdély különböző részeiből. MNGy I. Pest, 1872. 376-382. p. 2. sz.

Isten áldása nélkül hiábavaló a munka

Krisztus urunk földön jártába történt, hogy utközbe tanálkozott egy jánnal, aki ip kendért nyűtt. Köszönt a jánnak s azt kérdezte tülle: "Nyűvöd, jányom, nyűvöd?" A jány visszaköszönt, oszt azt felelte: "Nyűvöm mán, maj csak mégseggit a jó isten, hogy nëmsokára félnyűvöm." Még is segítetté a jó isten, mer alig télt belé egy pár óra, oszt mind félnyűtte az özön sok kendért. Odébbat mégin tanálkozott egy jánnal, aki ip kendért nyűtt. Ezt is illedelmesen köszöntötte, oszt aszonta néki: "Nyűvöd, jányom, nyűvöd? Ugy látom, maj csak mégseggit a jó isten!" De jány nagy hetykén aszonta az illedelmes szóra, hogy akár seggit, akár sè, úgyis megléssz ű mán nëmsokára. De bizony nëm lét a nagy bizakodásból sèmmi, mer három hétig is ott nyűtte a kis kendérit, amír hogy ojan kevíj vót.

SZENDREY Zsigmond: Nagyszalontai gyűjtés. Budapest, 1924. MNGy XIV.
218-219. p. 5. sz.

Szent Péter inget lop

Jönnek-mennek, Szent Péteren szennyes lett az ing. Azt mongya neki: "Te, Péter, cseréld ki azt az inget valahol." Mennek, úgy az uccán ki van a ruha terítve. "Nézed csak, - azt mongya, - vannak ott ingek is." Elhalattak osztán, megcsendesettek. Visszalépett Péter. Csak levett egy inget, hóna alá csapta. "De várd meg, mit fognak mondani!" - monta az Ur Jézus Krisztus.

Hát észrevette az asszony, hogy inghijány van. Hozzáfogott, zajt ütött. "Na, most az előbb terítettem ki, hát nem ellopták!" Átkozódik világra, lármát ütött. Odamegy a szomszéd asszonya: "Szomszédasszony, mit lármázik?" "Ó, haggya el, szomszédasszony. Kiterítettem itt a ruhát, hát nem elloptak egy inget!" "Szomszédasszony, ne átkozza, nem ér az semmit. Mongya, szomszédasszony, az Isten fizessen meg neki." "Nahát az Isten fizessen is meg az ojannak!"

Na, itt osztán Péter felállott, elment az Ur Jézus Krisztushoz. "No, Péter, hát mit hallottál?" "Nahát, hallottam átkot, igaz, eleget. Nagy zajt ütött, eljött a szomszédasszonya. 'Nézze, nézze, most száritgatom az ingeket, hát egy hibázzik, valamiféle nem ellopta!' ,Ó, ne átkozza szomszédasszony, mongya hejette, az Isten fizessen meg neki!"

"Na, Péter, ha azt monta, vedd fel magadot, oszt vidd vissza az inget, oszt lökd oda, mer mán akinek az Isten fizet, annak jaj is lesz!"

ORTUTAY Gyula: Fedics Mihály mesél. Budapest, UMNGy.I. 315. p. 22. sz.

Isten megadja, a mit akar...

Halászni mönt le égy' embör a Bögére, erős teste vôt, beszólt a szomszégyhon az ablakon: Gyere pajtás halászni, én mán mék! Én nem mék - aszongya - itthun is mögagygya az Isten, a mit ott mög akar anni! Lémönt halászni, mögtanált egy kanta aranyat, iszapnak nészte, iszap vôt a tetejin, aszongya: "No, eszt behajtom az ablakán, ha mék haza!" Röggel, mikô mönt haza, vitte magával aszt a kanta dérékat, behajintotta. Az a 2 cseléd /=házas pár/ fölérzött a nagy csattanásra, möglátytyák, hogy világos van, nésztek, aran vôt, aran gojó. Röggel átmönt a pajtás, hoty hát mögatta-je az Isten a mit Bögén mögadott vona? Asz'ongya néki a pajtás: "Mög biz'a', mer' nem tudom, ki hajintott be hozzám egy' aranygojót!" Eme' mög möksajná'ta az aranyat, vôt neki egy' fekete bornyúja, levákta, a búrit magára húszta, elmönt oda, hogy néki agygya oda az aranyat, mert az üvé, ű a pokolbéli Ördög! a' mög mökfoкта, fölakasztotta /a pokolbéli Ördögöt/.

KÁLMÁNY Lajos: EA 2801. 444. p. 269. sz.

A ki másnak ási az árkot, maga szakad bele

Vôt égy nagyon hihetetlen aszszony, elmönt hozzá égy öreg kúdús kérogetni, a ki a faluszélin lakott. Mikor az öreg kúdús odamönt, az aszszony a szomszégyhon roszszat kévánt. Az öreg kúdús asz monta: "Mé kévánod, mikor a ki másnak árkot ás, maga szakad bele?" Aszonta az aszszon magába: "Maj möglátom én: ki szakad bele!" Sütött a kúdús-nak czipót, mérget tött bele. Mikor máskor odamönt a kúdús, odatta neki. Az öreg kúdús hazavitte a czipót, vôt neki sok száraz kinyere, nem keszte mög a puha czipót, hanem fôtötte a pócra és ű asztat ötte, a mölik szárazabb vôt.

Ez alatt az idő alatt a hihetetlen aszszonnak a fija gyütt haza a katonaságtul, késő écczaka érközött a faluba, bemönt a szélső házba, hun az öreg kúdús lakott. Nagyon elvôt fáradva mög éhözve, panaszkodott, hogy elfáratt mög hogy möjen éhös. Az öreg kúdús levötte a pócru a puha czipót, odatta néki. Mingyá mögszegte; elig hogy néhányat falt belüle, mingyá roszszul éroszte magát. Az öreg kúdús ezön mögijett, észalatt a szomszédokhon hogy egy katona begyütt hozzá, nagyon éhös vôt, ű osztán puha czipóval mökkénálta oszt nagyon roszszul lött. De mire a szomszédok öszszeszalattak, akkor mán beszélni se tudott. Itt oszt a ruhát leszötték rúla, akkor látták, hogy az ünge elejibe van a neve varva; látták, hogy a hihetetlen aszszonnak a fija. Elmöntek az aszszonhon, asz monták az aszszonnak, hogy a fija roszszul van, a ki a katonaságtul gyün haza; de mire az aszszon odaért, akkorra a fija möghalt.

Itten a hihetetlen aszszon az öreg kúdúst bejelöntötte, hogy az talán adott be neki valamit, azé halt mög; az öreg kúdús pedig azé jelöntötte be az aszszont, hogy éppen abbul a czipóbul adott neki, a kit a hihetetlen aszszon adott neki. Itt oszt a czipót mögvizsgálták, mérget tanátak benne; itt oszt az aszszon örökös rabságba jutott. Igy járt a hihetetlen aszszon, másnak ásta az árkot, maga szakatt bele.

KÁLMÁNY Lajos: Hagyományok II. Szeged, 1914. 146-147. p. 39. sz.

AaTh 838 A rossz nevelés

A rossz nevelés

Volt egyszer egy özvegy anya, és annak volt egy fiacskája. Az anya a gyermeket igen szerette, és ezért kényesen nevelte, neki mindent megengedett. A gyermek nőtt, de vele a rosszassága is nőtt, ott járt, ahol akart, azt csinált, amit ő akart. Az anya ezeket mind elnézte, de soha semmiért meg nem fenytette, azt immár mi es jól tudjuk, hogy a gyermek soha egy mozdulatban se csinál jót. Evvel a gyermekvel es éppen úgy volt. A gyermek apránkint megtanult egyet-mást lopogatni, és így tovább, tovább, amit a szeme meglátott, a keze nem hagyta ott. A gyermekből legény lett, s úgy beleszokott a lopásba, hogy híres tolvaj lett belőle, s tovább még utonálló rabló lett belőle. Addig keritgették, addig nyomozták, amig valahára kézre szoritották.

Az akkori időben az ilyen madarakra az akasztófa járt, ezt a legényt es akasztófára itélték. Amikor a hóhér odaállott, hogy a legényt felrántsa, akkor a legény gráciát kért, hogy az édesanyjától elbúcsúzzon utoljára. Meg es engedték, hogy akitől el akar, elbúcsúzzhat, vagy lehet valami fontos kimondani valója, hát akármikor gráciát adtak az ilyen akasztófára valónak.

No, ennek a legénynek es pardon volt, hogy egy negyed óráig magát rendbe szedje, és ami beszélni valója van, elvégezze. Ott volt az édesanyja es, ő a többi közt az anyját meglátta, és magához szólította:

- Gyere, édesanyám, utoljára búcsúzzam el tőled, s köszönjem meg neked a jó felnövelésemet. Látod, anyám, látod mi lett énbőlöm, a rossz növeléssel es hova kerültem, és most ezt csak neked köszönhetem, hogy az ifjú életemet akasztófán végzem. Mikor gyermek voltam, mindent megengedtél, akármit tehettem, te nem fenytettél, mert ha kiskoromban nem kényeztettél volna, mint más anya, jóra tanítottál volna, most erre a fára nem kerültem volna.

Akkor keservében az anyját magához ragadta, s az anyjának az orrát tőből leharapta:

- Ez így kellett neked, rossz növelő anyám, légy most te es a világnak fennmaradt csudája, mint ahogy én lettem az akasztófára húzva.

Ebből lehet eleget okulni, hogy hogy kell a gyermeket növelni,

s hogy kell a maga akaratára engedni.

Sok apa s anya azt mondják, hogy nem lehet megtanítani, aki rossznak születik. Az nem igaz, mert rossznak egy se születik, hanem rosszul növeled, s aztán rosszé válik. Csodálom, hogy így a legvadabb marhát es meg lehet jármozni, s meg lehet hámozni, s egy gyermeket se lehessen megtanítani. Meg lehet akármelyiket, csak kell akarni.

ORTUTAY - DÉGH - KOVÁCS: Magyar népmesék III. Budapest, 1960.

377-378. p. 213. sz.

A boldog ember inge

Elt éccér éty kirájfí, aki nem tutta, hogy mi a bódogság. Aszmon-ták neki a tanácsossai, mönnyön el, kerésen egy bódog embört az ország-ba és végye föl annak az ingit.

A kirájfí el is mént hát, minden urat, gazdag embört mökkérdészött, hogy bódog-e. De mintül aszt a választ kapta, hogy nem bódog. Minden-kineg van valami baja, ami végett nem bódog.

Hát éccér, ahogy mégy, lát éty kubikos embört, aki a földet talics-kászta és közbe fütörészött. Gondúta, hogy ez biztossan bódog, mer fütörészvel dógozik. Odamégy a szégény embörhő' és kérdi tülle:

- Të szégényembör, të bódog vagy?

- Igen.

- Hát akkor véd lë az ingédet, add ide nekëm, had végyëm föl.

Nagy szömmë néz a szégényembör a kirájfíra.

- Mit, az ingémet? Hát iszen nincs is neköm ingém!

- Ingéd sincs és mégizs bódog vagy?

- Hát persze, hogy bódog vagyok, mer van égésségöm és tudok dógozni.

Akkor a kirájfí mögértette, mi a bódogság.

DIE TYPEN DER LEGENDENMÄRCHEN

S. DOBOS Ilona: Egy somogyi parasztcsalád meséi. Budapest, 1962.

UMNGy X. 346. p. 58. sz.

Die Typen der Legendenmärchen

Das vorliegende Werk ist eine Bearbeitung der ungarischen Legendenmärchen auf Grund des internationalen Aarne-Thompson Katalogs. Es passt sich in seinem Aufbau und in der Typenbezeichnung, sowie in der Besprechung der einzelnen Typen nach Möglichkeit dem internationalen Werk an.

Die im Aarne-Thompson befindlichen Typenbezeichnungen wurden mit der Bezeichnung AaTh versehen, die aus ungarischem Material neu entstandenen Typen bekamen die Bezeichnung MNK /Ungarischer Volksmärchenkatalog/. Die Märchentitel sind ebenfalls dem internationalen Werk entnommen. Da, wo ein neuer Typus geschaffen wurde, bekam dieser den Titel einer ungarischen Variante. Da der Aarne-Thompson Katalog die Grundlage für diesen Katalog bildet, weichen wir hier von den zwei früheren ungarischen Katalogen sinngemäss ab, geben wir jedoch, um den Gebrauch zu erleichtern, mit der Bezeichnung H, beziehungsweise BN, unter dem Titel des Märchens an.

Das Sujét der Typen folgt, obgleich in erweiterter Fassung, dem internationalen Katalog. Dann folgen die Bemerkungen, die die etwaigen Beziehungen des Typus zu Vorgängern andeuten, oder auf eine spätere Variante hinweisen.

Die Varianten sind chronologisch nach dem Sammlungsdatum aufgeführt, und zwar mit folgenden Angaben: dem Erscheinungsort /falls die Variante in Druck erschienen ist, sonst dem Verwahrungsort/, dem Titel der Variante, Sammlungsort und -zeit, gegebenenfalls dem Bestimmungsort im Berze Nagy oder im Honti Katalog, zuletzt einige Bemerkungen über die Variante oder die Typusbezeichnung. In der Typusbezeichnung wurde vier Zeichen verwendet: + bezeichnet Beifügungen, - bezeichnet die Beifügungen, bei denen die Episode nicht unter dieser Bezeichnung endet, // bezeichnet eingefügte Bemerkungen, und ~ bezeichnet Kontamination. Weitere bibliographische Abkürzungen befinden sich am Ende des Katalogs.

INHALTSANGABE

AaTh 750A Die Wünsche /3/

MNK 750A I^x Die Wurst /8/

- I. Der arme Mann vollbringt eine gute Tat mit Christus und Sankt Peter /oder einer Fee/. Aus Dank versprechen sie ihm, dass ihm drei Wünsche erfüllt werden.
- II. Er geht nach Hause und erzählt seiner Frau, was vorgefallen ist. Zuerst wünschen sie eine aussergewöhnlich lange Wurst und bekommen sie. Sie verhandeln weiter, was sie jetzt wünschen sollten. Sie streiten. Der Frau rutscht ärgerlich der Wunsch aus dem Mund, ihrem Mann möge die Wurst auf die Nase wachsen. Der dritte Wunsch muss dann sein, dass die Wurst von der Nase des Mannes abfallen solle.

MNK 750 II^x Drei leichtsinnige Wünsche /5/

Drei Zigeuner gehen in den Wald um Holz zu hacken. Sie unterhalten sich darüber, welcher sich was wünschte. Der erste, dass er zu Hause Wurst bekommen solle, der andere Käsekuchen, der dritte 12 Kinder. Die Wünsche werden allen erfüllt. Die Fortsetzung ist oft MNK 327B II^x, sowie AaTh 800 und AaTh 804B. Zu einem Teil der Variationen siehe Märchentypus MNK 327B II^x.

MNK 750B I^x Christus vermehrt die Speise des armen Mannes /5/

Christus und Sankt Peter erhalten Unterkunft bei einem armen Mann /Frau/, der seine letzte Speise mit ihnen teilt. Am nächsten Morgen beim Abschied spricht Christus einen Segen aus, dass das Brot /das Mehl, Fett, usw./ von dem sie assen, nie ausgehen soll.

MNK 750B II^x Christus vermehrt die Schafe des armen Schäfers /6/

- I. Hundert Schafe des reichen und drei Schafe des armen Schäfers weiden zusammen. Der König verlangt von dem reichen Schäfer zuerst ein, dann ein zweites Schaf. Der reiche Schäfer missgönnt ihm seine eigenen Schafe und gibt ihm die Schafe des armen Schäfers.
- II. Der arme Schäfer, um sein letztes Schaf zu schützen führt es zur Weide in einen weitgelegenen Wald.

- III. Eines Tages kommen zwei Wanderer /Christus und Sankt Peter/ zum armen Schäfer und verlangen Speise und Unterkunft. Der arme Mann schlachtet sein einziges Schaf und bereitet es seinen Gästen zu. Am nächsten Morgen sammelt Christus die Knochen, und aus jedem Knochen wird ein Lamm und auf jedem die Brandmarke des armen Schäfers.
- IV. Der reiche Schäfer erfährt dies, sammelt viele Wanderer um sich und bereitet ihnen als Paprikaspeise seine hundert Schafe zu. Er geht zugrunde.
- V. Der Sohn des armen Schäfers heiratet die Königstochter.

MNK 750B III^x Christus vermehrt das Linnen der armen Frau /8/

- I. Eine arme Frau gewährt Christus und Sankt Peter Unterkunft für die Nacht. Da sie kein Kissen hat, legt sie eine Webe Leinen unter die Köpfe der Wanderer. Am anderen Morgen beim Abschied segnen sie die erstnächste Arbeit der Frau. Die Frau hebt zunächst das Leinen auf, doch es wird Abend, bis sie alles aufheben kann, denn es ist so viel Linnen da.
- II. Ihre Nachbarin erfährt dies und lädt die Wanderer zu sich. Diese segnen auch ihre erste Arbeit. Sie empfindet aber das Bedürfnis, ihre Notdurft zu erledigen, damit dies sie später nicht störe. Sie muss dies nun den ganzen Tag tun.

AaTh 750D Christus und die drei waisen Gesellen /5/

MNK 750D I^x Christus und das geopfert Kind /1/

Christus bittet ein armes Ehepaar um Unterkunft. Am nächsten Morgen bedecken fürchterliche Wunden seinen Körper. Er bittet sie, ihr einziges Kind zu töten, da er nur von dessen Blut /Fett/ geheilt werden könne. Das arme Ehepaar tut dies, und die Wunden verschwinden von Christus. Christus erweckt das Kind vom Tode und belohnt das Ehepaar reichlich. Oft Teil des Märchentypus AaTh 750D. Für weitere Variationen siehe dort.

AaTh 750^x Christus beim armen und reichen Bauern /Brüdern/ /4/

MNK 750^xI Die sternreiche Suppe /4/

- I. Die arme Frau bewirtet Christus und Sankt Peter mit einer Suppe aus

dünnem Huhn. Christus belohnt sie reichlich, da "viele Sterne" in der Suppe schwammen, viel Fettpfunden auf der Oberfläche waren.

II. Die Nachbarsfrau erfährt dies, lädt die zwei Wanderer zu sich und schlachtet ihnen ihr fettestes Huhn. Christus aber belohnt sie nicht, da die ganze Suppe mit Fett bedeckt war.

AaTh 751B^x Die in Gold verwandelte Glut /Die zwölf Monate/ /7/

Vergleiche mit AaTh 403B.

MNK 751₁ Christus verwandelt die geizige Frau in eine Schildkröte /21/

I. Christus bittet eine geizige Frau um Brot. Die Frau knetet gerade den Teig und sagt ihm, er solle später zurückkommen, sie gäbe ihm dann den Überrest.

II. Der Rest wächst im Ofen riesig an. Die Frau missgönnt dem Wanderer das Brot, und als er zurückkommt, schickt sie ihre kleine Tochter zu ihm mit der Botschaft, dass die Mutter nicht zu Hause sei. Sie selbst versteckt sich unter dem Trog. Christus legt ihr einen Fluch auf, immer das auf dem Rücken zu tragen, was sie jetzt darauf trägt. Die Frau verwandelt sich in eine Schildkröte. /Basiert auf ungarisches Wortspiel./

AaTh 752A Christus und Peter dreschen in der Scheune mit Feuer /7/

Oft ein Teil des Märchentypus AaTh 750D. Zu weiteren Variationen siehe dort.

AaTh 753 Der Heiland und der Schmied /21/

AaTh 753A Christus und das kranke /tote/ Mädchen /16/

Zu einem Teil der Variationen siehe Märchentypus AaTh 785

MNK 753^{xx} Der unzufriedene Priester /9/

I. Christus und Sankt Peter treffen auf ihren Wanderungen einen Priester, der besseres Brot sucht als das aus Weizen gebackene. Christus verwandelt in seinem Aerger den Priester in ein Pferd, leiht es einem armen Holzfäller und befiehlt ihm, dem Pferd kein anderes Futter als Holzspäne zu geben.

II. Der Holzfäller folgt Christus' Befehl und erwirbt sich in drei

Jahren noch zwei Pferde. Da gibt er das Pferd Christus zurück, der es nach Hause führt und in des Priesters eigenen Stall bindet.

III. Als die Pfarrersfrau dem Pferd Heu vorlegt, will das dankbare Pferd sie küssen. Die Frau schlägt es so, dass ihm das eine Auge ausfällt. Am nächsten Tag verwandelt das Pferd sich wieder in den Priester, aber hat nur ein Auge. Auf das Schimpfen seiner Frau erzählt er ihr, was mit ihm in den vergangenen drei Jahren geschehen war.

AaTh 756B Die drei grünen Zweige /Megölő Istéfan/ /16/

MNK 756G^x Der verdammte Einsiedler /5/

Der sündhafte Mann, der sich seiner Fehlbarkeit bewusst ist, wird selig, der heilige Mann /Einsiedler/, der sich darüber empört, wird für seine Überheblichkeit zu glauben, dass er ein "Gott gefallendes" Leben führt, verdammt.

AaTh 757 Der hochmütige König /Jovinian/ /2/

AaTh 759 Der Einsiedler und der Engel /15/

AaTh 759A Der sündige Priester /1/

AaTh 759^x Die Vernichtung der Kuh der gastfreundlichen Witwe /4/

MNK 762^x Der Stein Christus /2/

I. Christus bekommt im Nachtquartier eine Strohmatten als Liegestatt und einen Stein unter seinen Kopf.

II. Der Frau des Wirtes, die Christus nicht guten Herzens empfing, beginnt die Brust zu schmerzen. Christus heilt sie.

AaTh 765 Die Mutter, die ihre Kinder töten wollte. Siehe im Katalog der Ungarischen Historischen Sagen von Ilona Dobos /Zur Zeit noch im Vorbereitung/.

AaTh 768 Christus und Christoph /2/

AaTh 774A Sankt Peter schafft einen Menschen /3/

AaTh 774B Sankt Peter verkauft einen Esel /5/

AaTh 774C Sankt Peter und das Hufeisen /die Kirschen/ /21/

AaTh 774D Sankt Peter will Gott sein /hütet Kühe/ /14/

AaTh 774E Sankt Peter bei der Weinlese /Jesus' bzw. Gottes Namen /9/

AaTh 774F Die Geige des Sankt Peter /Sankt Peter als Musiker/ /18/

AaTh 774H Christus schafft Knorren in das Holz /4/

Dieser Märchentypus ist gewöhnlich Fortsetzung von MNK 791₃ und AaTh 774F. Zu einem Teil der Variationen siehe dort.

AaTh 774J Sankt Peters Glatze /3/

AaTh 774K Sankt Peter wird von den Bienen gestochen /7/

AaTh 774L Woraus die Pilze entstanden sind /10/

AaTh 774M Sankt Peter übergibt Botschaften schlecht. Die viele Arbeit des Bauern. Siehe im Katalog zu Ilona Nagy. Ungarische aethiologische Sagen. /Zur Zeit noch in Vorbereitung./

AaTh 774P Sankt Peter und die Nuss /4/

MNK 774R^x Sankt Peters Verwandten /6/

Sankt Peter, der einmal seine Verwandten besuchte, fragte Christus, wie die Ernte ausfallen würde. Christus sagt eine Dürre voraus. Daher säen die Verwandten des Sankt Peter nicht. Tatsächlich regnet es nicht, aber die, die gesät haben, haben eine reiche Ernte. Auf Christus' Rat lesen die Verwandten Sankt Peters die auf dem Feld gebliebenen Weizenhalme zusammen.

MNK 774S^x Sankt Peters Gebet /3/

Sankt Peter bittet Christus auf einem Esel statt zu Fuß zu reisen. Christus gewährt Sankt Peter die Bitte, wenn dieser ein Gebet sagt, ohne an etwas Anderes zu denken. Sankt Peter denkt Während des Gebets an das Füttern und das Halfter des Esels, bzw. seine eigene Bequemlichkeit.

MNK 774U^x Christus sägt mit einer roten Schnur /2/

- I. Christus und Sankt Peter arbeiten als Schiffszimmerleute. Christus sägt so, dass er mit einer mit roter Kreide gefärbten Schnur auf das Holz schlägt, und dieses sich spaltet.
- II. Sankt Peter verlässt Christus, um selbst diese Methode zu versuchen; er wird anderswo Zimmermann. Er blamiert sich, Christus rettet ihn vom Aerger der Leute.

MNK 774V^x Sankt Peter verlässt Christus /3/

- I. Christus erledigt seine weltliche Arbeit mit Wundertaten. /Schlossverfertigung, Ernte, Schäfferei/.
  - II. Sankt Peter verlässt ihn, und versucht es Christus gleich zu tun. Er blamiert sich, Christus rettet ihn vom Aerger der Leute indem er selbst Peters Arbeit erledigt.
- Vergleiche mit Märchentypus AaTh 752A, AaTh 753, AaTh 753A, AaTh 774A und AaTh 785

AaTh 777 Der irrende Jude /1/

AaTh 778 Das Gelöbnis /Die Kerze/ des Zigeuners /3/
Vergleiche mit Märchentypus AaTh 1553A^x und AaTh 1718.

AaTh 779A^x Christus und die gebärende Frau /12/

Oft Einführung zu Zaubermärchen. Siehe AaTh 461, AaTh 403, usw.

AaTh 780 Die singende Knochen. Die ungarischen Varianten siehe bei MNK 721^x

AaTh 785 Wer ass das Herz /die Leber/ des Lammes? /21/
Vergleiche mit AaTh 753A.

AaTh 785A Die einbeinige Gans /Christus und Sankt Peter/ /9/

AaTh 785A₁ Die einbeinige Gans /Der Priester und der Zigeuner/ /5/

AaTh 788 Der verbrannte und von Neuen geborene Heilige /6/

AaTh 791 Christus und Sankt Peter im Nachtquartier /Der betrunkene Wirt/ /8/

MNK 791₁ Christus und Sankt Peter im Nachtquartier /Warum der Mann Herr im Hause ist/ /7/

Auf die Bitte des Sankt Peter macht Christus die Frau zum Herrn im Hause. Christus und Sankt Peter kehren auf ihren Wanderungen in ein Nachtquartier ein, wo die Frau gerade im Wirtshaus ist. Die zwei Wanderer schlafen in einem Bett. Die betrunkene Frau kommt nach Hause und schlägt den aussen schlafenden Peter. Peter tauscht den Platz mit Christus. Da kommt die Frau zurück, um den anderen Gast zu schlagen. Wiederum bekommt Peter die Schläge. Am nächsten Tag bittet Peter Christus, dass doch die Männer Herr im Hause sein sollen.

MNK 791₂ Christus und Sankt Peter im Nachtquartier, in einem Wirtshaus /auf einem Brautfest/ /17/

Christus und Peter kehren in ein Wirtshaus /in ein Hochzeitshaus/ zum Nachtquartier ein. Peter schläft auf der Aussenseite des Lagers. Die Feiernden treten ihn beim tanzen /schlagen ihn, zwingen ihn zum Tanzen/. Als sie ihn in Ruhe lassen, tauscht Peter mit Christus den Platz. Danach quälen sie den innen Liegenden; wieder ist es Peter, der den Kürzeren zieht.

MNK 791₃ Christus und Sankt Peter im Nachtquartier /Die betrunkenen Zimmermänner/ /13/

Christus und Sankt Peter kehren in ein Wirthaus ein, zum Nachtquartier. Die im Wirthaus feiernden Zimmermänner treten /schlagen/ Peter, der auf der Lagerstatt aussen schläft. Peter und Christus tauschen Plätze. Jetzt schlagen die Zimmermänner den innen Liegenden, denn ihres Wissens nach hat dieser noch keine Schläge bekommen. Am nächsten Tag schafft Christus Knorren ins Holz.

Mit den Märchentypen MNK 791₂ und AaTh 774H identisch.

MNK 791₄ Christus und Sankt Peter im Nachtquartier /sie nehmen eine Arbeit an, Weizen zu dreschen/ /2/

Christus und Sankt Peter nehmen als Zahlung für ein Nachtquartier eine Arbeit an, den Weizen ihres Wirtes zu dreschen. Am Morgen wollen sie nicht aufstehen, daher schlägt der Wirt Peter, der im Bett aussen liegt. Peter tauscht den Platz mit Christus und sie schlafen weiter. Der Wirt schlägt jetzt den innen Liegenden, wiederum Peter. Christus

brennt die Weizenkörner mit Feuer aus.
Vergleiche mit Märchentypus AaTh 752A.

MNK 794^x Die drei Erzengel /2/

Als Gott Adam und Eva aus dem Paradis verstossen will, schickt er zuerst Gabriel, den ungarischen Erzengel, zu ihnen. Adam bewirtet ihn. Gabriel bittet nun Gott, die Aufgabe einem anderen zu überlassen. Als zweiten schickt er Florian /Rafael/ den rumänischen Erzengel, aber auch er hat nicht das Herz, die Zwei nach dem guten Essen hinauszurwerfen. Als dritten schickt er Michael, den deutschen Erzengel, der das Essen von Adam und Eva annimmt und sie dann aus dem Paradis verstösst.

Vergleiche mit Motif-Index A 1331.

AaTh 795 Der ungehorsame Engel /Sünde und Gnade/ /12/

MNK 799^x Christus, Elias und Peter /2/

- I. Christus, Elias und Peter sind zusammen auf Wanderschaft. Durstig, geht zuerst Christus zum Serben um ihn um Wein zu bitten. Dieser gibt keinen, denn wenn der Wanderer wirklich Christus wäre, müsste dieser den Wein geben.
- II. Als zweiter geht Elias hin um Wein zu bitten. Er bekommt deshalb keinen, weil es an seinem Tag hagelt.
- III. Als dritter geht Peter hinein. Er bekommt endlich Wein, weil es an seinem Tag Zwiebeln, Gurken und Kürbis gibt.

AaTh 800 Der Schneider /Zigeuner/ im Himmel /0/

Zu den Variationen siehe Märchentypus MNK 750 II^x.

AaTh 804 Die Mutter Sankt Peters /2/

AaTh 804B Der Ring der Königstochter wird aus der Hölle gebracht /Die Kirche in der Hölle/ /34/

Vergleiche mit Märchentypus AaTh 756B und AaTh 1071. Dieser Märchentypus ist oft Teil des Märchentypus MNK 750A II^x.

MNK 804D^x Warum es keine Deutschen im Himmel gibt /8/

- I. Gott vermisst Deutsche im Himmel und schickt Sankt Michael /St. Peter/ hinunter, um einen zu holen.
- II. Michael ekelt sich vom Deutschen, deshalb fasst er ihn beim Haar. Der Deutsche jedoch trug eine Perücke, und Michael kommt nur mit der Perücke im Himmel an. /Michael fasst den Deutschen bei der Hose, dieser fällt aus der Hose, und Michael kommt mit nur der Hose im Himmel an./

MNK 804E^x Warum es keine Hussaren im Himmel gibt /2/

- I. Sankt Joseph befiehlt Sankt Peter, alle mit Namen Joseph in den Himmel einzulassen. So muss unter anderem ein fluchender Hussare auch eingelassen werden.
- II. Sankt Peter möchte ihn sehr gerne hinauswerfen, aber das geht nicht. Ein Jude verspricht ihm, ihn hinauszulocken, wenn Sankt Peter ihn hineinliesse. In den Himmel geraten erzählt der Jude dem Hussaren, dass draussen Hussaren zechen. Der Hussare geht dann auch hinaus.
- III. Um sich zu rächen lockt der Hussare den Juden hinaus. Er schreit: "Wer zahlt mehr?" Darauf geht der Jude hinaus.

AaTh 810A Der Teufel ist des armen Mannes Diener /8/MNK 810A₁ Der Teufel ist des armen Mannes Diener /Der grosse Schober/ /11/

- I. Der Teufel stiehlt das kleine Stück Brot des armen Mannes. Deshalb schickt Pluto ihn zurück zum armen Mann um diesem zu dienen.
- II. Der Teufel überredet den armen Mann, beim Gutsherrn so viel zu ernten, wie sie auf einmal forttragen können. Sie tragen die ganze Ernte weg. Der Gutsherr schickt ihnen einen wilden Stier, ein Wildschwein, und ein riesiges Fass Bier nach, um sie umzubringen, aber der Teufel nimmt auch diese weg.
- Vergleiche mit Märchentypus AaTh 651^x.

AaTh 811 Der dem Teufel versprochene Mann /0/

Zu den Variationen siehe Märchentypus AaTh 804B und AaTh 313A.

AaTh 812 Die neun Fragen des Teufels /16/AaTh 815 Die Haut des toten Mannes /5/AaTh 821B Der Teufel /Zigeuner/ als Zeuge /Hühnchen aus gekochtem Ei/ /16/AaTh 822 Der faule Jüngling und das flessige Mädel /27/MNK 822A^x Die Heilige Maria und die zwei Mädel /3/

Auf der Reise ermüdet die Heilige Maria. Zwei Mädchen kommen vorbei, das eine hilft den kleinen Jesus tragen. Das hilfreiche Mädchen gebiert Bastarde und verbringt ihr Leben in Verachtung und Armut, aber sie wird selig. Das andere Mädchen heiratet einen reichen Mann, aber sie wird verdammt.

AaTh 823 Wo der Teufel nicht zurechtkommt, schickt er eine alte Frau hin /2/AaTh 825 Der Teufel in der Arche Noahs /0/

Siehe im Katalog zu Ilona Nagy: Ungarische aethiologische Sagen. /Zur Zeit noch in Vorbereitung./

AaTh 826 Der Teufel schreibt in der Kirche die Namen der Sündigen auf eine Rosshaut /5/

Oft Fortsetzung vom Märchentypus AaTh 827.

AaTh 827 Der über Graben springende Jüngling /9/

Oft fortgesetzt im Märchentypus AaTh 826.

AaTh 828 Über die Jahre des Menschen /0/

Siehe im Katalog zu Ilona Nagy: Ungarische aethiologische Sagen. /Zur Zeit noch in Vorbereitung./

MNK 829^x Gott als Dienstherr /17/

- I. Drei Geschwister machen sich nacheinander auf den Weg, Dienst zu suchen. Sie treffen einen alten Mann, der sie als Schäfer aufnimmt.

Der Alte befiehlt ihnen, den Schafen überallhin zu folgen, und Proben von ihrem Futter und Trunk mitzubringen. Die zwei Aelteren, entweder aus Faulheit, oder aus Angst vor dem rasch fliessenden Bach, verletzen das Gebot des Alten.

- II. Der Kleinste geht durch den Bach, an dessen anderer Seite er wunderbare Dinge sieht:
- a. magere Ochsen auf fetter Weide, fette Ochsen auf dünner Weide
  - b. aus dem Munde eines toten Hund fliesst eine saubere Quelle
  - c. andere wunderbare Dinge
  - d. schliesslich treten die Lämmer, die sich in Engel verwandelten in eine auf der Wiese stehende Kirche ein, in der der alte Mann eine Messe hält.

Der Jüngling nimmt etwas von der Hostie und dem Wein mit, als die Messe zu Ende geht und die Engel sich wieder in Lämmer verwandeln.

- III. Der alte Mann erklärt zu Hause, was der Jüngling gesehen hat:
- a. die Seelen geiziger Menschen, die die Möglichkeit hatten zu essen und zu trinken, es aber nicht taten
  - b. schlechte Priester, die über Gedeihliches predigen es selbst aber nicht einhalten
  - c. andere religionsmoralische Erklärungen
  - d. der alte Mann erklärt, er sei Gott, die Lämmer seine Engel, und dass der Jüngling im Himmel gewandelt sei.

Schliesslich fragt er den Jüngling, was er sich wünsche, Seligkeit oder Geld. Der Jüngling wählt die Seligkeit und bekommt auch Geld.

AaTh 830B Mit Gottes Hilfe /9/

MNK 830D^x Sankt Peter stiehlt Hemden /3/

- I. Sankt Peters Hemd ist beschmutzt und zerrissen, daher stiehlt er mit Christus Erlaubnis ein Hemd. Der Besitzer des Hemdes, als er des Diebstahl gewahr wird, überlässt Gott die Strafe. Christus lässt deshalb das Hemd zurückbringen.
- II. An einem andere Ort stiehlt Sankt Peter wieder ein Hemd. Der Besitzer des Hemdes schimpft und flucht, bekommt aber das Hemd nicht zurück.

AaTh 831 Der habgierige Gutsherr /2/

AaTh 837 Der vergiftete Brotlaib /2/

AaTh 838 Die schlechte Erziehung /2/

AaTh 844 Das Hemd des glücklichen Mannes /5/

THE TYPES OF HUNGARIAN RELIGIOUS TALES

The types of Hungarian religious tales

The following work is a catalogue of Hungarian religious tales. It is based on the international Aarne-Thompson catalogue, and it attempts to conform to the set-up of the international version with respect both to type numbering and to the analysis of the individual types.

The type numbers given by the Aarne-Thompson catalogue begin with the letters AaTh while the new type numbers created on the basis of the Hungarian material begin with the letters MNK /Magyar Népmese Katalógus = Hungarian Folktale Catalogue/.

We have also adopted the titles of the tales from the international work. Where a new type was created, it received the title of one the Hungarian variants. As the Aarne-Thompson catalogue is the basis of our work, we deviated from the system of the two earlier Hungarian catalogues. For ready reference we have indicated both with the letters H and BN /Honti and Berze Nagy Catalogue/, respectively, below the title of the tale.

The type outlines follow those of the international catalogue, although in some more detail. These are succeeded by notes indicating the occasional connection of the type to another, that is, the story's precedent or continuation.

The individual variants are listed chronologically according to when they were collected. Our data includes the place of publication /in so far as it appeared in published form, if not, then the location of documentation/, the title of the variant, the place of collection, its date, possibly where it can be found in the Berze Nagy or Honti catalogue and several comments about the variant, which may also be the formula of the variant. With respect to the formula of the type, we used four signs: + = appendant; - = appendant in which an episode belonging to the first type number does not finish; // = interjection; ~ = contamination.

The key to further bibliographic abbreviations is annexed.

Our catalogue contains 77 types and 620 variants of legend-tales.

AaTh 750A The wishes /3/MNK 750A I^x The sausage /8/

/H 750, BN 556/

- I. The poor man does Christ and Peter /a fairy/ a good turn. Out of gratitude they promise him that three of his wishes will come true.
- II. He goes home and recounts to his wife the events of the day. First they ask for an extraordinarily long sausage; they receive it. They continue discussing what the second wish should be. They quarrel. In her anger the woman happens to say that the sausage should grow onto her husband's nose. The third wish has to be that the sausage fall off the man's nose.

MNK 750A II^x Three foolish wishes /5/

/H -, BN -/

Three gypsies go out to the forest to chop wood. They are talking about what they would like. The first would like to have a sausage were waiting for him at home, the second a cottage cheese pie, and the third, 12 children. Each of their wishes comes true. Its continuation is often MNK 327B II^x, as well as AaTh 800 and AaTh 804B. See tale type MNK 327B II^x for some of the variations.

MNK 750B I^x Christ multiplies the poor man's food /5/

/H 750 I, BN -/

Christ and Peter get lodging for the night in a poor man's /woman's/ home who shares his /her/ last bit of food with them. In the morning, upon taking his leave, Christ gives his blessing so that the bread /flour, fat etc./ of which they ate may never be exhausted.

MNK 750B II^x Christ multiplies the poor shepherd's sheep /6//H -, BN 779 XI^x/

- I. One hundred sheep belonging to a rich man and three sheep belonging to a poor man are grazing together. The king asks the rich man first for one, then yet another sheep. The rich man begrudges giving his own, therefore he hands over two of the poor man's sheep.
- II. The poor man, fearing for his one remaining sheep, takes it to a

distant forest to graze.

- III. Two wanderers /Christ and Saint Peter/ turn up at the poor man's door. They ask for lodging and food. The poor man slaughters his only sheep and cooks it for his guests. In the morning Christ gathers the bones together and each bone turns into a lamb with the poor man's brand-mark on it.
- IV. The rich man learns of this and calls together many wanderers. He has his one hundred sheep prepared for them as stew seasoned with paprika. He is ruined.
- V. The poor man's son takes a princess as his wife.

MNK 750B III^x Christ multiplies the poor woman's linen /8/

/H 750, BN -/

- I. Christ and Saint Peter are taken in by a poor woman for the night. As she doesn't have a pillow, she puts a length of linencloth under the wanderers' heads. In the morning as the wanderers start on their way, they bless the woman's first work of the day. The woman first picks up the linen, but night falls by the time she is able to pick up the whole of it, that is how much linen she has received.
- II. Her neighbour learns of this and invites the wanderers to her house. In the morning they bless her also in her first work of the day. The first thing the woman does is relieve herself, so this not trouble her later. She spends the entire day doing that.

AaTh 750D Three Brothers each granted a wish by an angel visitor/5//H -, BN 779 XIV^x/MNK 750D I^x Christ and the sacrificed child /1//H -, BN 753 I^x/

Christ asks a poor couple for shelter for the night. In the morning his entire body is covered by hideous sores. He asks that the poor people kill their only child because it is only from the child's blood /fat/ that he can be healed. The poor couple does this. Christ's sores disappear. Christ raises the child up from the dead and richly rewards the couple.

Often a part of tale type AaTh 750D. See further variations there.

AaTh 750^x Hospitality blessed /4/

/H -, BN 750/

MNK 750^x I The starry broth /4/

/H -, BN 750. 5./

- I. The poor woman offers her guests, Christ and Saint Peter, broth made from a scanny chicken. Christ rewards her richly because on the surface of the soup, "there were many stars", i.e. many dots of fat floating on the broth.
- II. Her neighbor learns of this, invites the two wanderers and slaughters her fatest hen for them. Here however Christ does not give any reward because he sees no dots of fat, since the entire surface of the broth is covered by fat.

AaTh 751B^x The old man with live coals /7//H 750 I, BN 750 I^x/MNK 751₁ Christ turns the miserly woman into a turtle /21//H 751C, BN 779 VIII^x/

- I. Christ asks a miserly woman for some bread. As it happens, the woman is just kneading dough for bread, she tells him to come back later, then she will give him the little loaf made from the dough scrapings.
- II. In the oven the little loaf grows to gigantic proportions. The woman begrudges giving it to the wanderer and when he comes by again she sends her little girl out to him. The little girl is to tell him that her mother is not at home. The woman herself hides under the baking hutch. Christ damns her to wear forever what she has on her back at that moment. The woman turns into a turtle.
/Based on the double meaning of "hutch" in Hungarian./

AaTh 752A Christ and Peter in the barn /7/

/H 750 I, BN 752/

AaTh 753 Christ and the smith /21/

/H 753, BN 753/

AaTh 753A Unsuccesful resuscitation /16/

/H -, BN -/

MNK 753^{xx} The malcontented priest /9//H -, BN 779 XV^x/

- I. In the course of their wanderings Christ and Peter meet a priest who is looking for better bread than that of. In his anger Christ turns the priest into a horse and lends him to a poor wood-cutter telling him not to feed the horse anything but wood shavings.
- II. The wood-cutter takes Christ's advice and within three years he acquires two more horses. Then he gives the horse back to Christ who leads it home and tethers it in the priest's own stable.
- III. When the priest's wife puts some hay in front of it, the grateful horse wants to kiss her. The priest's wife gives it such a beating that one of its eyes pops out. The next day the horse turns back into a priest, but he has only one eye. Midst a storm of abuses from his wife he recounts what happened to him during the past three years.

AaTh 756B The devil's contract /16/

/H 756, BN 757/

MNK 756G^x The hermit who incurred damnation /5//H -, BN 756^x/

The sinner who is well aware of his sinful past finds salvation while a holy man /hermit/ becomes indignant at this. For his pride thinking his own life to be so "pleasing to God" the hermit is damned.

AaTh 757 The king's haughtiness punished /2//H 757, BN 770^{xx}/

AaTh 759 The angel and hermit /15/

/H 759, BN 759^x/

AaTh 759A The sinful priest /1/

/H 828, BN -/

AaTh 759^x The hospitable widow's cow killed /4/

/H -, BN -/

MNK 762^x Christ's rock /2/

/H -, BN 779 XXI^x/

I. At his place of lodging for the night Christ is given a straw-mat to sleep on and a rock to put under his head.

II. The wife of the owner of the house, who did not receive Christ with an open heart has chest pains during the night. Christ makes her well.

AaTh 765 The mother who Wants to kill her Children /H-,BN 707/ See the Catalogue of Hungarian historical legends prepared by Ilona Dobos.

AaTh 768 St. Christopher and the Christ Child /2/

/H-, BN 779 XX^x/

AaTh 774A Peter wants to create a man /3/

/H 771, BN 779 III^x/

AaTh 774B Peter cannot sell his ass /5/

/H 772, BN 779 V^x/

AaTh 774C The legend of the horseshoe /21/

/H 773, BN 773^x/

AaTh 774D Peter acts as God for a day /14/

/H 774, BN 779 XII^x/

AaTh 774E Peter gets permission to go to grape-gathering /9/

/H 776, BN 764^x/

AaTh 774F Peter with the fiddle /18/

/H 777, BN 754^{xx}/

AaTh 774H Christ puts knots in wood /4/

/H -, BN 779 XXXIII^x/

AaTh 774J Why Peter became bald /3/

/H -, BN 774^x/

AaTh 774K Peter stung by bees /7/

/H 774, BN 779 XIII^x/

AaTh 774L Mushrooms from St. Peter's spittle /10/

/H -, BN 772^x, MNK 770 /XIII/1/

AaTh 774M Peter as bad messenger

/H 775, BN 779 XXX^x/

See the Catalogue on legends of Hungarian origin being prepared by Ilona

AaTh 774P St. Peter and the nuts /4/

Nagy

/H -, BN -/

MNK 774R^x Peter's kinsmen /6/

/H -, BN 779 XIX^x/

Peter, who once went to visit his kinsmen, asked Christ what kind of a harvest there would be that year. Christ foretold that there would be drought. So Peter's kinsmen did not sow. Rain really did not fall, but there was a big harvest for those who had sown seed. Following Christ's advice, Peter's kinsmen gathered the stalks of wheat left behind on the field.

MNK 774S^x Peter's prayer /3/

/H -, BN 778^x/

Peter asks Christ to let them travel on donkeys instead of on foot. Christ agrees to grant Peter's wish if Peter can say a prayer without

thinking of anything else. During the prayer Peter thinks of feeding the donkey, of its halter or of his own comfort.

MNK 774U^x Christ saws with red twine /2/

/H -, BN -/

- I. Christ and Peter work as shipwrights. Christ saws using twine colored with red chalk. As he slashes the wood with the red twine, it splits apart.
- II. Peter leaves Christ and tries way of splitting wood. He goes into service elsewhere as a shipwright. He fails miserably, it is Christ who saves from the anger of the men.

MNK 774V^x Peter leaves Christ /3/

/H -, BN -/

- I. Christ does his earthly work by performing a miracle /locksmith's work, harvesting, sheep-herding/.
- II. Peter leaves Christ to try himself what Christ performed. He fails utterly. Christ saves him from the wrath of men by performing Peter's work. Compare with tale types AaTh 752A, AaTh 753A, AaTh 774A and AaTh 785.

AaTh 777 The wandering jew /1/

/H -, BN -/

AaTh 778 To Sacrifice a giant candle /3/

/H -, BN 1629^x/

AaTh 779A^x Waiting for a sign /12/

/H -, BN 779^x/

AaTh 780 The singing bone /H 780, BN 780/ The Hungarian variants see at the tale type MNK 721^x

AaTh 785 Who ate the lamb's heart? /21/

/H 785, BN 785/

AaTh 785A The goose with one leg /9/

/H -, BN 779 VI^x/

AaTh 785A₁ The goose with one leg /5/

/H -, BN -/

AaTh 788 The man who was burned up and lived again /6/

/H -, BN -/

AaTh 791 The Savior and Peter in night-lodgings /The drunken landlord/

/8/

/H 778, BN 768^x/

Peter and Christ are sleeping in one bed. The drunken landlord comes home and beats Peter who is sleeping on the outside of the bed. Peter changes places with Christ. At that time the landlord returns to beat the other traveler. Once again it is Peter who receives the blows.

MNK 791₁ The Savior and Peter in night-lodgings /7/

/Why is the man the master of the house?/

/H -, BN -/

At Peter's request Christ makes women the masters of the house. During the course of their wanderings Christ and Peter get shelter for the night at a house where the woman of the house happens to be at the tavern. The two wanderers sleep in one bed. The drunken woman comes home and beats up Peter who is sleeping on the outside of the bed. Peter changes places with Christ. At that time the woman returns to beat the other traveler. Again it is Peter who receives the blows. The next day Peter asks Christ to allow men to be the masters of the house after all.

MNK 791₂ The Savior and Peter in night-lodgings /At a wedding/ /17/

/H -, BN 768^{xx}/

Christ and Peter enter a tavern /a house where there is a wedding feast going on/ seeking shelter for the night. While dancing the revellers kick /or beat up, or force him to dance/ Peter who is lying on the outside of the bed. When they leave him in peace, Peter changes places with Christ. Afterwards the revellers disturb the one sleeping on the inside. Once again it is Peter who comes to grief.

MNK 791₃ The Savior and Peter in night-lodgings /The rowdy carpenters/
/13/

/H -, BN -/

Christ and Peter enter a public house seeking shelter for the night. Some carpenters carousing at the public house kick /beat/ Peter who is sleeping on the outside. Peter trades places with Christ. At that time the carpenters beat him again, thinking he has not yet gotten his share of the kicks. Again it is Peter who receives the blows. The following day, at Peter's request, Christ creates knots in the wood.

MNK 791₄ The Savior and Peter in night-lodgings /The undertake threshing grain/ /2/

/H -, BN -/

As recompense for a night's lodging Christ and Peter agree to thresh the landlord's grain. In the morning they don't want to get up so the landlord beats Peter who is sleeping on the outside. Peter trades places with Christ and they continue sleeping. This time the landlord beats the one sleeping on the inside - again Peter. Christ burns out the individual grains with fire. Compare with AaTh 752A.

MNK 794^x The three archangels /2/

/H -, BN -/

When God wants to chase Adam and Eve from garden of Eden, first he sends Gabriel, the Hungarian archangel to them. Adam treats him to a meal. Thereafter Gabriel asks God to entrust the task to someone else. The second time God sends Raphael, the Rumanian archangel, but he neither has the heart to throw the two men out after the tasty mid-day meal. The third time God sends Michael, the German archangel. Michael accepts food from Adam and Eve and then he drives them out of Paradise. Compare Motif-index A 1331.

AaTh 795 The punishment of the angel /12/

/H 755, BN 779 VII^x/

MNK 799^x Christ, Elias and Peter /2/

/H -, BN 799 XXII^x/

- I. Christ, Elias and Peter are wandering together. Growing thirsty, first Christ enters a Serbian house to ask for wine. The Serb does not give him any because if the wanderer is really Christ it should be He who gives the wine.
- II. The second time it is Elias who goes in to ask for wine. He does not get any because on his feast-day it hails.
- III. Peter is the third to go in. Finally he procures some wine because on his feast-day there are onions, cucumbers and squash.

AaTh 800A A tailor /gypsy/ in heaven /0/

/H 800, BN 800/

Its precedents are MNK 750A II^x and AaTh 468.

It continuation is AaTh 804B.

For variants see tale MNK 750A II^x.

AaTh 804 Peter's mother falls from heaven /2/

/H -, BN 779 XXXII^x/

AaTh 804B The church in hell /34/

/H -, BN 462^x/

MNK 804D^x Why are there no Germans in heaven? /8/

/H -, BN -/

- I. God notices a lack of Germans in heaven so he sends down Saint Michael /St. Peter/ to bring one.
- II. Michael is disgusted by Germans so he takes hold of one by the hair. But the German is wearing a wig so Michael arrives in heaven only with the wig. /Michael takes hold of the German by the trousers, the German falls out of the trousers so Michael arrives in heaven bearing only the trousers./

MNK 804E^x Why are there no hussars in heaven? /2/

/H -, BN -/

- I. Saint Joseph instructs Saint Peter to let every man named Joseph into the kingdom of heaven. Thus among others, he has to admit a profane hussar too.
- II. Saint Peter would very much like to throw him out but it is not possible. A Jew promises Peter that he will trick the hussar into coming out if St. Peter will then let the Jew in. Getting into heaven the Jew tells the hussar that outside the hussars are revelling. The hussar goes out.
- III. Out of vengefulness the hussar tricks the Jew into coming out, by yelling "Who will offer more?" The Jew goes out.

AaTh 810A The devil does penance /8/

/H -, BN 819^x/

MNK 810A₁ The devil is the poor man's servant /the big trick/ /11/

/H -, BN -/

- I. The devil steals the poor man's little bit of bread. For this Pluto sends him back to be the poor man's servant.
- II. The devil convinces the poor man to let the two of them reap for the landowner for whatever amount of harvest the two of them can carry off. They carry off the entire harvest. The landowner sends an enraged bull, a boar, a huge barrel of wine to put an end to them, but the devil takes even these.

Compare with tale type AaTh 651^x.

AaTh 811 A man promised to the devil /0/

/H 811, BN 811^x/

A man is promised to the devil who wants, in fact, to carry him off. Motive for the start of a story.
Its continuation is generally AaTh 804B and AaTh 313A.
See variations there.

AaTh 812 The devil's riddle /16/

/H 812, BN 813^x/

AaTh 815 The deceased rich man and the devils in the church /5/

/H -, BN 815/

AaTh 821B Chickens from boiled eggs /16/

/H 821B, BN 821B/

AaTh 822 The lazy boy and the industrious girl /27/

/H -, BN 769^x/

MNK 822A^x Mary and the two girls /3/

/H -, BN -/

The Virgin Mary grows tired while traveling with her son. Two girls go by, one helps carry little Jesus. The helpful girl giving birth to bastards lives out her life in poverty and is scorned, but she finds salvation. The other becomes the wife of a wealthy man but she is damned.

AaTh 823 The advice of the devil /2/

/H -, BN -/

AaTh 825 The devil in Noah's Ark /0/

/H -, BN -/

See the Catalogue on legends of Hungarian origin being prepared by Ilona Nagy.

AaTh 826 Devil writes down names of men on hide in church /5/

/H -, BN -/

AaTh 827 A shepherd knows nothing of God /9/

/H -, BN -/

AaTh 828 Man and animals readjust span of life /0/

/H -, BN -/

See the Catalogue on legends of Hungarian origin being prepared by Ilona Nagy.

MNK 829^x The bridge to the other world /Angyalbárányok/ /17/

/AaTh 471, H 828, BN 758^x/

I. Three brothers set out one after the other to seek service. They meet up with an old man who hires them as shepherds. The old man instructs them to follow the sheep everywhere and to bring a sample of their food and drink. The two elder brothers from sheer laziness or perhaps fearing to cross a swiftly flowing brook disobey the old man's command.

II. The youngest one crosses the brook and on the opposite side he sees wonderful things:

- a. thin oxen on rich pasture, fat oxen on scanty pasture;
- b. pure spring water flowing from the mouth of a dog's carcass;
- c. other wonderful things
- d. finally, lambs which turned into angels and entered the church in the meadow wherein the old man was saying mass.

The youngest takes of the wine and the host when the mass is over and the angels turn into lambs.

III. At home the old man explains what he saw:

- a. the souls of miserly men who had the opportunity to eat and drink but did not do so;
- b. bad priests who preached of the way to salvation but did not follow that way;
- c. other religious and moral explanations;
- d. The old man explains that he is God and the lambs are his angels and the boy has walked in heaven. In conclusion he asks the boy whether he would prefer salvation or money.

The boy chooses salvation but he also receives money.

See MNK 552^{xxx} The sun's brothers-in-law and AaTh 471.

AaTh 830B My crops will thrive here without God's blessing /9/

/H 753¹, BN 776^x/

MNK 830D^x Saint Peter steals a shirt /3/

/H -, BN -/

I. Saint Peter's shirt is in tatters and has gotten soiled. With Christ's permission he steals a shirt. The owner of the shirt

misses it but leaves the punishment to God. For this reason Christ has the shirt returned.

II. In another place Saint Peter again steals a shirt. The owner of the shirt starts to swear and to curse so he does not get his shirt back.

AaTh 831 The dishonest priest /2/

/H -, BN -/

AaTh 837 How the wicked lord was punished /2/

/H -, BN 786^x/

AaTh 838 The bad rearing /2/

/H -, BN -/

AaTh 844 The luck-bringing shirt /5/

/H -, BN -/